Vasile Surd

Micești (Micuș), un sat transilvănean

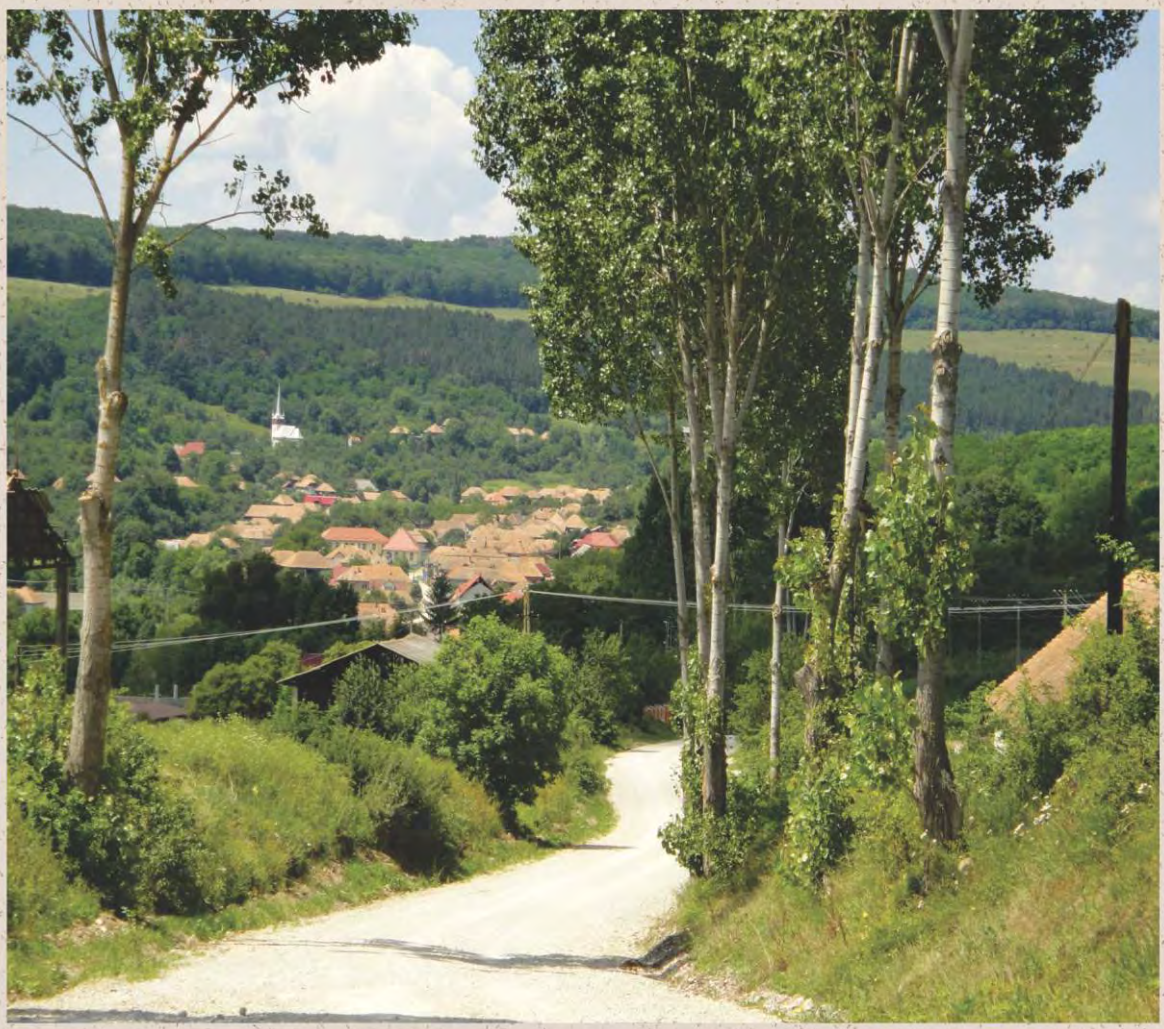

Presa Universitară Clujeană

VASILE SURD

MICEŞTI (MICUŞ), UN SAT TRANSILVĂNEAN

Referenţi ştiinţifici:

Prof. univ. dr. Nicolae Ciangă
Conf. univ. dr. Ştefan Dezsi
Conf. univ. dr. Vasile Zotic

ISBN 978-973-595-983-8

© 2016 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parţială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă şi se pedepseşte conform legii.

Coperta şi tehnoredactarea computerizată: Vasile Zotic

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

VASILE SURD

MICEŞTI (MICUŞ), UN SAT TRANSILVĂNEAN

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2016

Carte apărută datorită generozității sponsorilor noştri:

1. **Ec. Mircea-Vicenţiu Irimie, deputat, Parlamentul României**
2. **Ec. Tudor Ştefănie, Primarul municipiului Turda**
3. **Ing. Elena-Daniela Mănăilă, Primarul comunei Tureni**
4. **General Manager Grand Hotel Napoca, Petru Ghiran**
5. **Ing. Horea Crişan**
6. **Ing. dr. Augustin Todea**
7. **Ec. Ionuţ Neag**
8. **Fam. Xenia şi Doru Chicinaş**
9. **Jurist Liviu Crişan**
10. **Prof. dr. ing. fiz. Ionel Chicinaş**
11. **Ing. cercet. Ninu Coţa**
12. **Fam. Grigor Mercean**
13. **Fam. Iuliu Avram**
14. **Ing. Costică Crişan**
15. **Prof. Zizina Coţa**
16. **Ec. Valer Coţa**
17. **Prof. univ. dr. Avram Andea**
18. **Ing. Valeruţ Bodea**
19. **Prof. Mihai Buzaşi**
20. **Ec. Mihai Cherecheş**
21. **Fam. Valer Surd**
22. **S.C. Carmes Alba S.R.L. - General Manager Ec. Nicolae Cristea**
23. **Transavia S.A. - General Manager Ing. Ioan Popa**

CUPRINS

Cuvânt înainte

1. Poziţia satului..... 1

2. Structura geologică şi resursele subsolului..... 6

3. Relieful..... 9

4. Condiţiile climatice..... 15

5. Hidrografia..... 17

6. Vegetaţia naturală şi fauna..... 24

7. Solurile..... 27

8. Vechimea aşezării..... 29

9. Populaţia..... 36

10. Numele de familie..... 42

11. Poreclele *(numele de ciufală)*..... 44

12. Sătenii cu pregătire superioară *(învăţaţii satului)*..... 46

13. Slujitorii satului *[ciurdarii, ciobanii (păcurarii), şustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii şi moaşele]*..... 55

14. Oamenii şugubeţi *(glumeţi)* ai satului..... 57

15. Horitorii şi ceteraşii satului..... 60

16. Nunţile şi hora satului..... 62

17. Hrana şi cutumele casnice..... 65

18. Cutume de igienă colectivă şi personală..... 67

19. Luatu-n cătănie..... 69

20. Tributul de sânge în cele două mari conflagraţii mondiale *(primul război mondial 1914-1918 şi al doilea război mondial 1939-1945)*..... 70

21. File de istorie..... 73

22. Drumuri şi destine peste hotare..... 74

23. Firea micuşanului..... 77

24. Jocurile copiilor..... 80

25. Mărturisiri şi evocări..... 83

26. Oamenii de seamă care au vizitat satul..... 110

27. Vatra satului..... 113

28. Drumurile..... 117

29. Captările de apă potabilă..... 120
30. Dotările de interes public..... 123
31. Şcoala..... 127
32. Biserica..... 133
33. Administraţia..... 139
34. Telefonia şi electrificarea satului..... 141
35. Utilizarea terenului şi proprietăţile funciare..... 143
36. Toponimele şi situaţia parcelară..... 157
37. Gospodăria..... 159
38. Creşterea animalelor..... 184
39. Recoltatul..... 187
40. Practici agricole..... 189
41. Prepararea ţuicii *(a jinarsului)*..... 191
42. Colectivizarea şi colectivul..... 192
43. Cutumele colectivului..... 195
44. Etapele principale ale evoluţiei satului după al doilea război mondial..... 198
45. Micuş sau Miceşti?..... 206
46. Glosar de termeni..... 207
Bibliografie..... 210
ANEXĂ..... 212

Cuvânt înainte

Satul reprezintă locul sacru al plămădirii noastre ca neam, acel spaţiu inconfundabil şi încărcat deopotrivă de infinită bunătate şi căldură, unde ne-am deprins să preţuim din fragedă pruncie, ca nimeni alţii, gustul dulce al strujelei de pâine, durată din mâinile butucănoase şi crăpate de prea multă trudă a taţilor şi mamelor noastre, locul deselor reîntoarceri după repetate rătăciri ori înfrângeri.

Pentru noi satul este locul de îngropăciune şi al bucuriei revederii, locul de împăcare, de linişte, de muncă neobosită, de reîmprospătare, de reculegere, de dreptate şi de putere.

Pentru noi satul este locul sacru de proprietate. Pentru noi patria se confundă cu satul!

Prin satul nostru am făcut, facem şi vom face mereu paşi drepţi şi hotărâţi spre lume, întru demnitate şi eternă recunoaştere a neamului în constelaţia civilizaţiilor planetare. De aceea, cuvine-se să-l cinstim, la zile alese ca aceasta, să-l sprijinim cu toată fiinţa noastră şi să nu uităm niciodată că numai aici suntem acasă.

Despre viaţa şi locurile unei comunităţi poate să scrie oricine, dacă le are puţin cu deprinderea utilizării penelului. Dar numai aceia care sunt legaţi organic de glia satului natal pot scrie cu patos şi obiectivitate, numai ei pot readuce în arena timpului actual o lume mirifică pe care o invocăm şi o evocăm mai des, odată cu trecerea timpului. Fiecare fiinţă umană este ancorată în două coordonate majore: timpul şi locul. Noi ne-am născut într-un timp şi într-un loc anume, inexistent în altă parte pe mapamond, satul Miceşti (Micuş) pe care îl evocăm, atât cât ne pricepem, în prezenta scriere. Cu timpul şi cu locul nostru sacru de naştere suntem logodiţi, până facem transferul în veşnicie. Chiar şi după aceea! Suntem legaţi cu invizibile şi trainice fire, suntem pironiţi, de voie ori de nevoie, de matricea locurilor natale, de la Văratici şi de la Soc şi până pe Hiş, de la Cherpiniu şi până la Alace, şi-n tot lungul văii Micuşului, pe care curge de milenii, fără încetare, fiorul neamului nostru micuşenesc.

Prin prezenta scriere, facem cuvenita restituire a memoriei celor care s-au petrecut prin vreme şi s-au jertfit pentru satul natal. Ce dovadă mai peremptorie putem aduce, de iubire faţă de glia străbună, decât reîntoarcerea acasă a celor cinci „fii rătăcitori" ai Micuşului de pe „pământul făgăduinţei", unde sperau în mântuirea lor economică?! (cei care au emigrat în Statele Unite între anii 1914-1920).

Pentru noi satul natal se confundă cu Patria. Îngemănarea sinergică a iubirilor mai multor „patrii", satele şi oraşele noastre, generează iubirea de Marea Patrie, supusă astăzi, la nemeritate şi grele încercări de către neadecvaţii naţiunii.

Pe aceia care şi-au bătăt joc de satul natal, de oamenii locului, şi nu numai, de pe poziţia funcţiilor vremelnice pe care le-au ocupat şi le ocupă în jilţurile instituţionale, decându-se la furtul pământurilor celor nevoiaşi, la falsuri şi la prinderea în horă turbată a jafului local şi naţional, acuzând răul sprijiniţi în pungă, cuvine-se să le ştergem numele şi urma neamului de pe aceste file. Ei fac parte din tagma mişeilor naţiunii, a cărăr rost şi loc este hărăzit a fi în latrina spurcată a istoriei noastre.

Ei se află în afara timpului şi a locurilor natale.

I-am înserat în prezenta scriere şi pe cei care şi-au găsit rostul existenţial în satul nostru adoptiv, zicându-le binemeritatul „Bun Venit!" Dorim cu ardoare să se înscrie şi ei

în acest „«melting-pot» rural”, întru bunăstarea lor, a familiilor lor, şi a întregii suflări rurale de pe mândra vale a Micuşului.

Miceşti (Micuş), 22 iulie 2013

Prof. univ. dr. emerit SURD VASILE

1. Poziţia satului

Satul se află situat pe îngusta, frumoasa şi ospitaliera vale a Micuşului, la cca. 3 km amonte de confluenţa acesteia cu valea Hăşdatelor, în perimetrul satului Petreştii de Jos. De aici, cele două văi îngemănate dau „asaltul final” pentru traversarea Cheilor Turzii, interpuse maiestuos şi falnic în faţa spaţiului depresionar, care se întinde până la vârful Peana (825 m) şi poalele sudice ale Dealului Feleacului.

Din punct de vedere administrativ, satul aparţine de comuna Tureni, jud. Cluj. Până în anul 1968, odată cu adoptarea noii legi administrativ-teritoriale, satul a funcţionat ca unitate de centru administrativ comunal, având arondate satele Sălişte, Deleni şi cătunul Casele Miceşti.

În anul 1935, intrau în componenţa comunei Miceşti şi satele Crăieşti şi Deleni. Vecinătăţile actuale ale satului sunt: la nord, municipiul Cluj-Napoca, cu colonia Făget, Feleacu cu Casele Miceşti, la nord-vest şi vest Ciurila şi Sălişte, la sud-vest Crăieşti, la sud Tureni şi Deleni, la est Vâlcele şi la est-sud-est, Comşeşti.

Din punct de vedere al unităţilor de relief majore, satul aparţine complexului depresionar Iara-Hăşdate, ce se desfăşoară de la poalele Muntelui Mare şi până la cumpăna de ape ce separă bazinul Văii Racilor de cel al văii Micuşului între Dealul Feleacului şi extremitatea estică a Cheilor Turzii (cariera de calcar Sănduleşti).

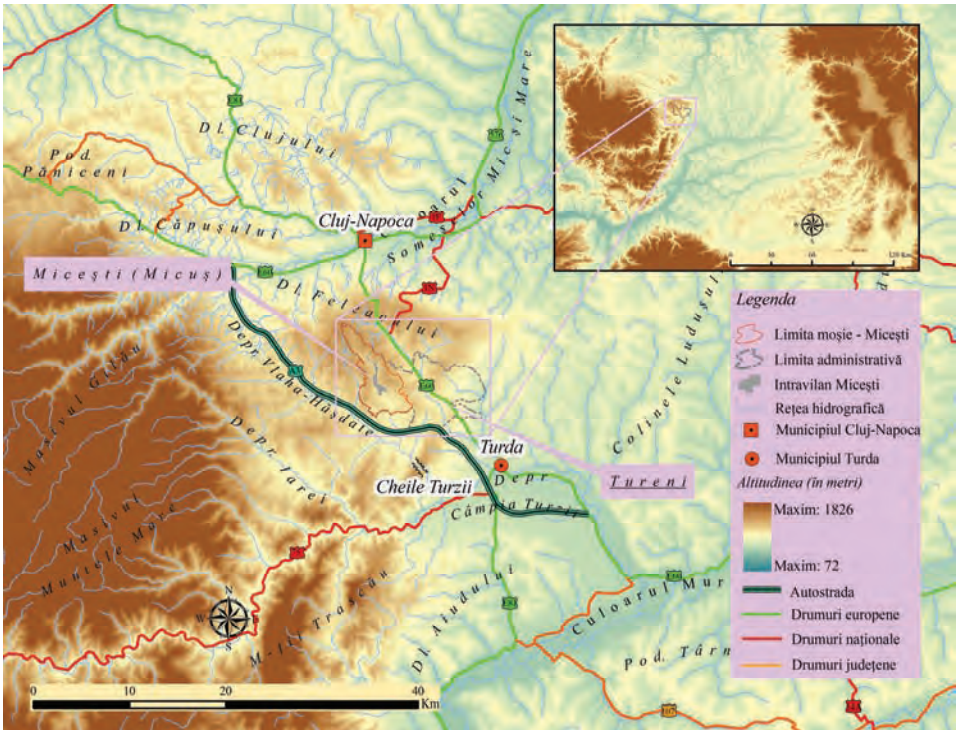

Fig. 1. Poziţia satului în raport cu unităţile majore de relief.

Bariera calcaroasă a Cheilor Turzii, Stogul Bertişului şi defileul Ierii de la Surduc, închid sectorul depresionar înspre sud-sud-vest. Spre nord, Dealul Feleacului şi

cumpăna de ape între afluenţii Ierii şi cei ai Someşului Mic realizează limita în acest sector. În raport cu coordonatele cartografice, satul se află situat la intersecţia paralelei de 46º 38’ 3” latitudine nordică, cu meridianul de 23º 37’ longitudine estică. Paralela de 46º 38’ 3” latitudine nordică intersectează vatra satului pe direcţie Est-Vest, prin turnul bisericii satului. Până la Polul Nord distanţa este de 5174,4 km iar până la Ecuator de 5830,8 km (arcul de meridian = 111,3 km) *(harta topo L 34 – 80 – A – a, scara 1:25.000, 1962, coroborată cu harta topo L 34 – 60, scara 1:50.000, 1969, Ministerul Forţelor Armate)*. Faţă de meridianul 0º (Greenwich), satul se află la distanţa de 2619 km, 754 m. Lungimea vetrei satului în actualul intravilan este de cca 5 km, de la Victoru Ciotului până la Fasolea.

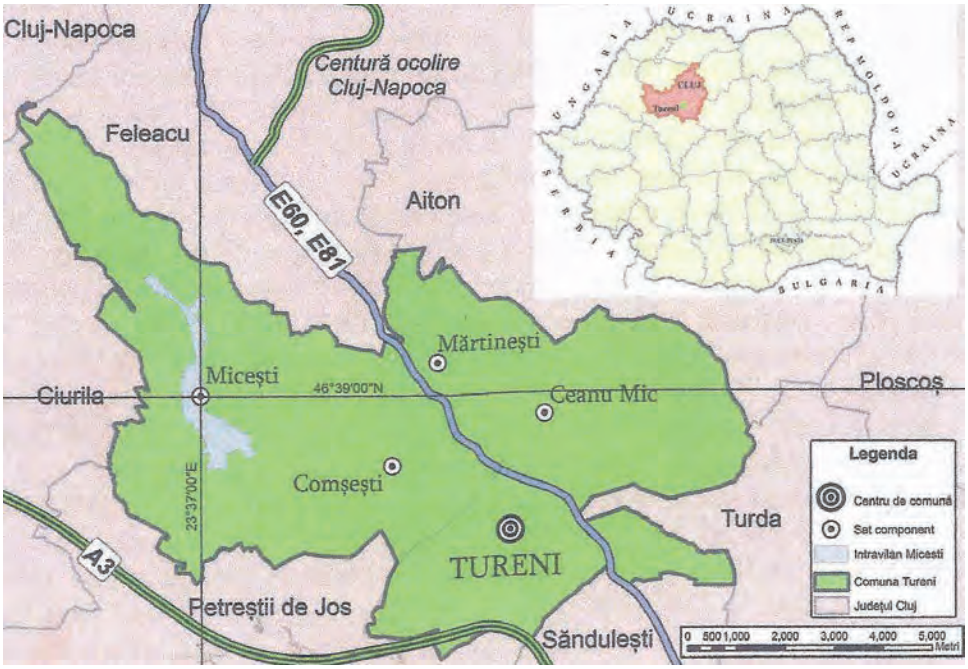

Fig. 2. Poziţia satului Miceşti şi coordonatele cartografice.

Lăţimea maximă a vetrei satului este de cca 500 m între Labul de la Ciurba şi Labul lui Avel. De la Casele Miceşti, limita nordică şi până la limita sudică cu satul Deleni (Indol) distanţa este de cca. 10 km. Lăţimea cea mai mare a hotarului este între Ogrăzele (vest) şi Capu Pădurii (est), (5 km). Din centrul satului, unde se află şcoala şi monumentul eroilor, şi până în centrul satului Tureni, sediu de comună, distanţa este de 6,5 km iar până la şoseaua asfaltată E 60 (DN 1), de 8 km. Faţă de Cluj-Napoca, prin Tureni, distanţa este de 25 km iar faţă de Turda, 15 km. Pe drumul sătesc ce urmează cursul văii Micuşului pe la Văratici, Casele Miceşti (Pe Deal), Făget, Dâmbul Verde, distanţa între sat şi Cluj-Napoca este de 16 km. Faţă de satele limitrofe, distanţele pe drumurile cele mai scurte, folosite astăzi şi în trecut, sunt următoarele:

- Sălişte – 3 km, pe drumul de la Şipotul Mare;
- Deleni (Indol) – 3 km, pe drumul prin Bodeş;
- Comşeşti (Comţâg) – 4,5 km, pe drumul de la Capu Pădurii;

- Vâlcele (Banabic) – 3,5 km, pe drumul în pantă de la Vâlcea;
- Crăeşti (Făgădaie) – 3 km.

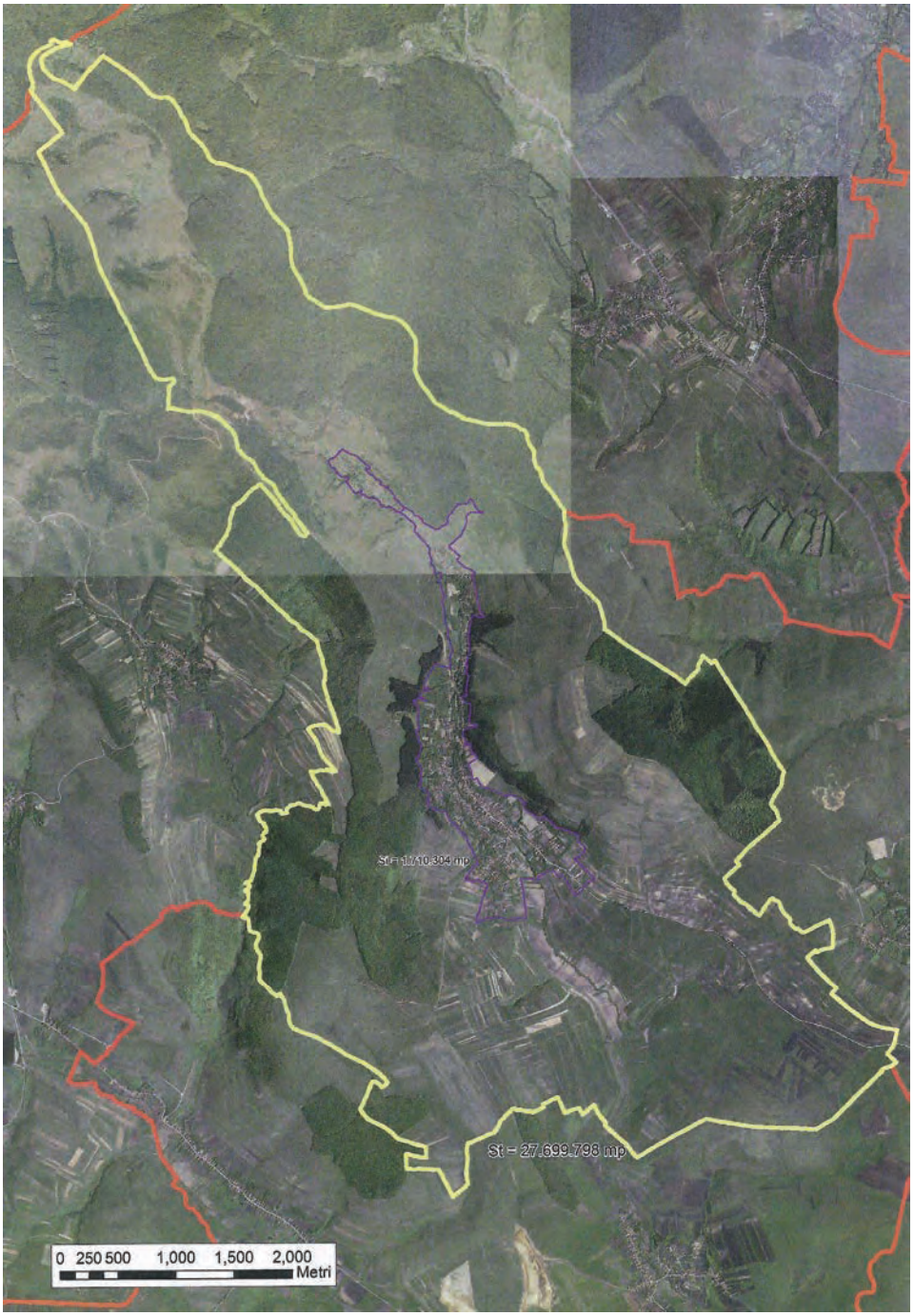

Fig. 3. Extravilanul și intravilanul satului.

Fig. 4. Miceşti. Imagine satelitară.

Aceste drumuri săteşti erau mai active în trecut, când elevii din clasele V-VII din satele Deleni, Sălişte şi Crăieşti (Făgădaie) veneau zilnic la Şcoala din Miceşti.

În anul 1968, odată cu strămutarea centrului de comună la Tureni şi arondarea satelor mai sus amintite la alte comune (Deleni şi Crăieşti, la Petreştii de Jos, Sălişte, la Ciurila), interesul pentru Miceşti s-a redus substanţial, aceste drumuri fiind utilizate ocazional, pentru accesul la pădure ori la hotarul satului.

În anul 2010 s-a dat în exploatare tronsonul autostrăzii „Transilvania" (A 3), între Câmpia Turzii şi Gilău, ce se află la cca 2,5 km faţă de sat, în sectorul sud-vestic.

Suprafaţa satului în actualele limite administrative este de 26,124 km², din care 1,71 km² suprafaţa intravilanului. Densitatea generală a populaţiei este de 11 locuitori/ km², iar în intravilan de 169 loc./km² (289 locuitori în anul 2013).

2. Structura geologică şi resursele subsolului

Din punct de vedere al substratului, predomină formaţiunile marnoase, nisipoase, de vârstă sarmaţiană ce flanchează la est şi la vest hotarul satului, secondate de cele de vârstă badeniană, de o parte şi de alta a văii, în aval de sat, formate din argile, gresii şi marne.

Interfluviul dintre Sălişte şi Ţâclă este dominat de argile, nisipuri şi pietrişuri de vârstă pleistocenă.

În lungul văii se desfăşoară depozite deluvio-coluviale, din holocenul superior, cu blocuri de gresie, ce înmagazinează resurse importante de apă.

În ansamblu, sunt formaţiuni friabile (uşor erodabile) ce reclamă păstrarea unui înveliş vegetal forestier, acompaniat de suprafeţe înierbate, cu intercalaţii de arbori, în paralel cu obişnuinţa de a practica un păşunat sistematizat al cornutelor mari.

Cea mai renumită resursă locală este apa sărată (mărătoarea), „exploatată" pentru nevoi casnice, din hotarul satului, de la locul cu acelaşi nume (Mărătoare).

Mărătoarea (saramura) este utilizată la conservarea cărnii de porc, fiind extrasă mai intens în zilele premergătoare Crăciunului, când se sacrifică în masă porcinele. Aşa cum s-a mai menţionat, zăcământul de sare de la Miceşti este singenetic cu cel din ansamblul Depresiunii Colinare a Transilvaniei, ce bordează laturile estică, nordică şi vestică a acesteia, o reminiscenţă a fenomenului de diapirism ce a pus în situ zăcămintele de sare din Transilvania. Sâmburele de sare, scos aproape de suprafaţă, prin îndepărtarea sedimentarului din axul cutei diapire care-l adăposteşte, este dizolvat de apa freatică dulce, aceasta devenind sărată. La suprafaţă ajunge sub forma unui izvor. Izvorul este captat într-un puţ căptuşit cu scândură groasă (lodbe), nivelul apei ajungând foarte aproape la suprafaţă. Mâlul negru, sapropelic, din preajma acestui izvor, are calităţi terapeutice incontestabile.

Încă înainte de anul 1918, în proximitatea izvorului cu apă sărată, a fost ridicată o casă din lemn ce adăpostea familia pazniculuiacestuia, denumit *contraş*. Acesta (contraşul) era plătit de către autorităţile locale ale timpului. În plus, primea de la fiecare sătean care se aproviziona de la murătoare, o jumătate de metru cub de lemne pentru foc. Saramura era distribuită sătenilor lunar, în funcţie de numărul membrilor de familie.

Tradiţia orală a satului spune că această apă sărată a fost descoperită cu sute de ani în urmă, din întâmplare, de către un copil care se juca în acel loc, scormonind pământul umed cu un băţ. La un moment dat, din locul unde băţul a fost înfipt mai adânc, a ţâşnit la suprafaţă preţiosul lichid. În acel loc, oamenii au amenajat o fântână şi pe copilul ajuns flăcău l-au pus paznic, dându-i numele de „contraş", de unde şi numele de poreclă (a Contraşului), a unei familii din sat.

Aprovizionarea cu mărătoare se făcea după un orar fix, micuşenii având acces marţea şi vinerea. În schimb, săliştenii erau programaţi numai marţea, iar indolenii, vinerea. În restul săptămânii, accesul la izvor era prohibit.

Sătenii îşi mai amintesc faptul că săliştenii au primit „slobozenie" la mărătoarea din Micuş, pe timpul baronului Iojika, în urma zilelor de clacă lucrate pe moşia acestuia. La început, doar micuşenii aveau voie să se aprovizioneze şi să folosească acest lichid, cu timpul fiind „slobozite" şi la alte sate, terenul pe care se află izvorul fiind domeniu obştesc.

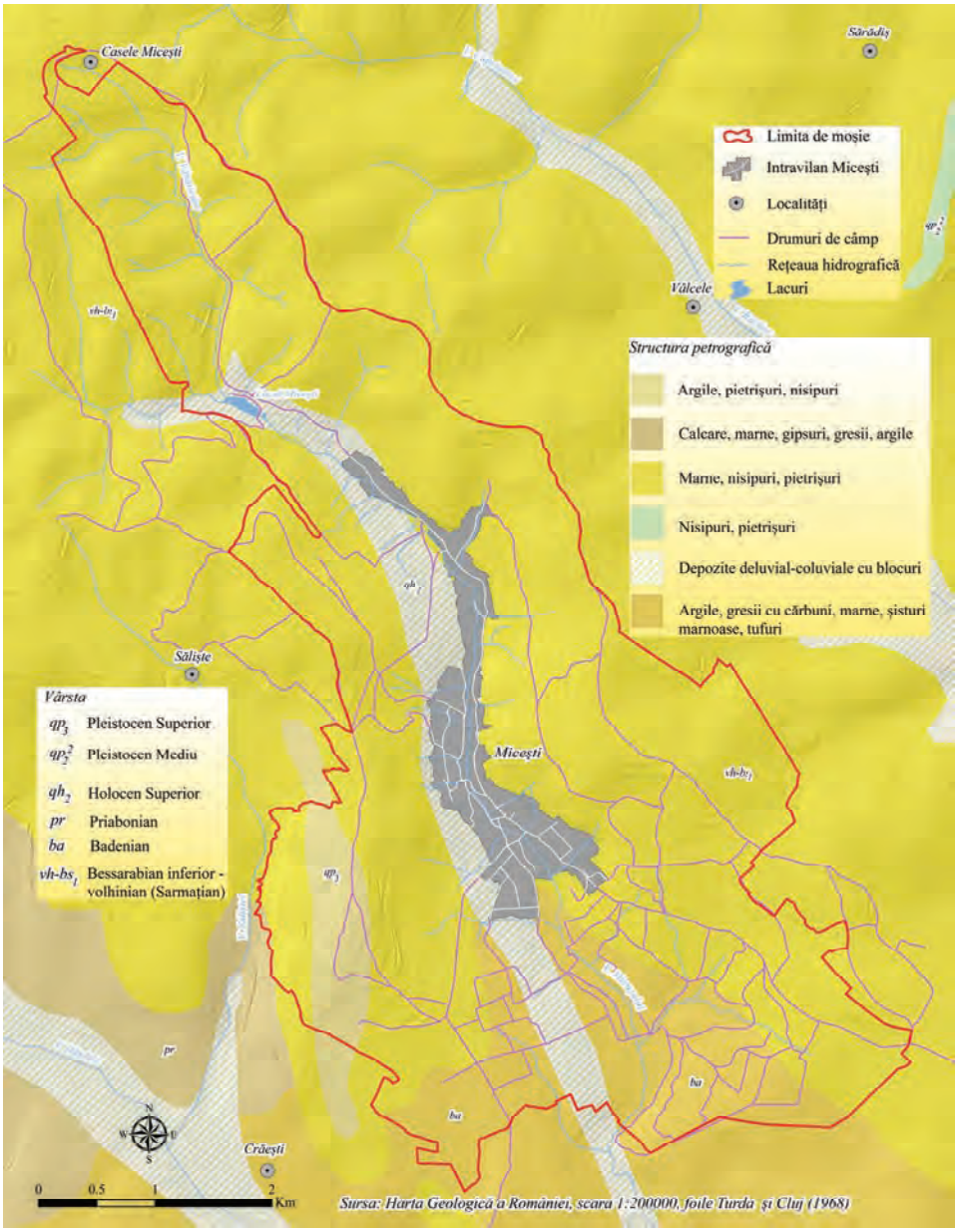

Fig. 5. Harta geologică.

Astăzi, accesul la apă sărată de la mărătoarea Micuşului, este neîngrădit pe toată durata anului. În anul 2010, Primăria Tureni a refăcut coteţul fântânii şi a instalat un lanţ şi o găleată metalică pentru a uşura scoaterea la suprafaţă a apei sărate. La nici două zile de la instalare, atât găleata, cât şi lanţul, au dispărut, fiecare descurcându-se pe cont propriu.

Zvonurile privind amenajarea unei baze de tratament în acest loc... bântuie de peste un secol. Şi rămân... tot la stadiul de... zvonuri. Atâta timp cât în apropiere, la Turda şi la Cojocna, resursele de apă sărată sunt uriaşe, dar sunt subexploatate în scopuri terapeutice şi aşteaptă de multă vreme punerea lor în valoare, prin amenajări moderne, mărătoarea de la Micuş poate rămâne o oază de resurse salifere limitate, ce pot fi exploatate şi utilizate, cum s-a întâmplat de sute de ani. Copertarea cu material alohton a arealului salifer adiacent, bogat în nămol sapropelic, este o acţiune negândită şi neînţeleasă de către autorităţile locale, nici în termeni economici şi nici ecologici. Mărătoarea de la Micuş trebuie să rămână în continuare resursă naturală pentru nevoile casnice stringente ale oamenilor locului şi un biotop specific, nealterat de acţiuni şi infrastructuri antropice.

O altă resursă este argila de vârstă sarmaţiană, exploatată şi astăzi la nevoie, ca liant pentru sobele de teracotă, la Calea Sâncraiului şi Calea Lutului.

Multă vreme, atât în perioada interbelică, cât şi după a doua conflagraţie mondială, până la ieftinirea cimentului, s-a exploatat din orizontul local gresie pentru grajduri, garduri şi fundaţii. Existau două „băi" (cariere) de scos gresia, şi anume, cea din Vedăr (de la Băbuc) şi cea de Sub Brazi, pe Labul lui Avel.

Piatra clădită în „stânjeni" de către băieşi, era vândută celor interesaţi (băieşii erau ţărani localnici, care, prin prestarea acestei îndeletniciri grele, câştigau un bănuţ).

La Râtul Văcăresc, se confecţionau „cărămizi de ţigan". Vara, veneau în sat familii de ţigani specializate în munca de facere a cărămizilor din lut. Aceştia îşi instalau colibele la faţa locului, în proximitatea materiei prime, argila (lutul). Scoteau argila din gropi, o umectau cu apă şi o omogenizau până ajungea sub forma unei paste vârtoase. Apoi o puneau în matriţe paralelipipedice din lemn (lădiţe), pentru a căpăta forma dorită, se lăsau la uscat, urmând apoi a fi arse în cuptoare clădite special. După ardere, care dura cca. 5-6 zile, „cărămida de ţigan" era bună de zidit.

3. Relieful

Din punct de vedere al altitudinii, cel mai înalt loc din cadrul satului se află la Văratici, la limita cu comuna Ciurila, 796 m. Cea mai joasă altitudine se află în lunca Văii Micuşului, în amonte de Deleni, la 500 m. În termeni mai tehnici, rezultă că pe o lungime de cca. 7,5 km, altitudinea reliefului scade cu cca. 300 m, de la 800 în zona Casele Miceşti, la 500 m în lunca văii Micuşului, în apropiere de Deleni (Indol), deci 40 m/km, fapt ce asigură o bună scurgere şi evacuare a apelor văii satului şi a pâraielor adiacente, la vreme de viitură.

Perimetrul administrativ al satului se desfăşoară sub forma unui uluc depresionar, alungit pe direcţie nord-vest – sud-est, simetric în raport cu axa văii Micuşului. Culmile ce flanchează în vest şi est hotarul satului, scad treptat în înălţime, de la cca. 800 metri, în sectorul Casele Miceşti, la 772,4 m, în Dealul Spânzuratului, 750,5 m în Dealul Alacelor şi 667,5 m în Dealul Comiţăgului, pe latura estică, respectiv 782 m la Găina (Văratici), 765 m la Grui şi 724 m la Ţâclă, în vest. Altitudinea maximă la Hodaie este de 750 m, iar în vârful Hişului de 600 m. Vârful Ormenişului, ce străjuieşte satul în sectorul median-sudic, se află la altitudinea de 615 m.

Vatra satului este flancată pe ambele părţi (estică şi vestică) de izohipsa de 575 m, care intersectează cursul văii în amonte, la Şochel. Izohipsa din aval, de 525 m intersectează cursul văii la Picuţu. Deci, vatra satului se desfăşoară în întregime între altitudinile de 525 m şi 575 m.

Interfluviul dintre afluenţii pe stânga ai Someşului Mic şi cei pe dreapta ai Hăşdatelor (valea Micuşului şi valea Săliştei) ce adăposteşte Casele Miceşti, se desfăşoară între izohipsele de 775 m şi 800 m.

În sectorul nordic, distanţa dintre interfluviile ce străjuiesc Valea Micuşului, este de cca. 1,5 km, la confluenţa de la Trecători de cca 3 km, în sectorul median al vetrei satului, tot 3 km, ca apoi, la extremitatea sudică (sud-sud-vestică) să ajungă la 5 km (între Ogrăzele şi Capu Pădurii) *(cer scuze apriori, celor ce vor verifica aceste date, ele fiind preluate, aşa cum s-a mai menţionat şi la bibliografie, de pe hărţile editate de către Ministerul Forţelor Armate ale R.S. România, actualizate în anul 1968, scara 1:50 000 şi cele realizate de către Direcţia Topografică Militară, imprimate în anul 1962, scara 1:25.000, între cele două categorii de hărţi fiind diferenţe neglijabile din punctul de vedere al altitudinii reliefului, în general, între 0,50 şi 1,50 m).*

Faţă de axul văii (550 m), vârful de la Hodaie (750 m) se află la o altitudine mai mare cu 200 m, iar vârful Ormenişului (615 m) cu cca. 65 m. Diferenţa de nivel între uliţa de la Raita şi cea de la Bărcula este de cca. 12 m, iar între captarea de apă de la Şipotul Mare şi punctul de cea mai joasă altitudine, la Picuţu, de cca. 35-40 m.

Vatra satului este poziţionată pe un ansamblu de terase, dezvoltate asimetric (mai extinse pe dreapta văii), parazitate pe alocuri de depozite deluvio-coluviale. Culmile paralele ce străjuiesc vatra satului se desfăşoară linear pe direcţie nord-nord-vestică, sud-sud-estică, nefiind intersectate de organisme torenţiale. Atât în stânga, cât şi în dreapta văii, aceste culmi, ce formează cumpenele de apă între valea Micuşului şi valea Săliştii, în vest, şi cea a Racilor în est, sunt străbătute de drumuri longitudinale ce pornesc din nodul orografic al Dealului Feleacului, cu direcţia Cheile Turului şi Cheile Turzii, utilizate în scop turistic. Prin raportare la figurile geometrice clasice, hotarul Micuşului are forma

unui triunghi – cu vârful înfipt în Dealurile Feleacului şi baza larg deschisă spre bariera calcaroasă a Cheilor Turzii.

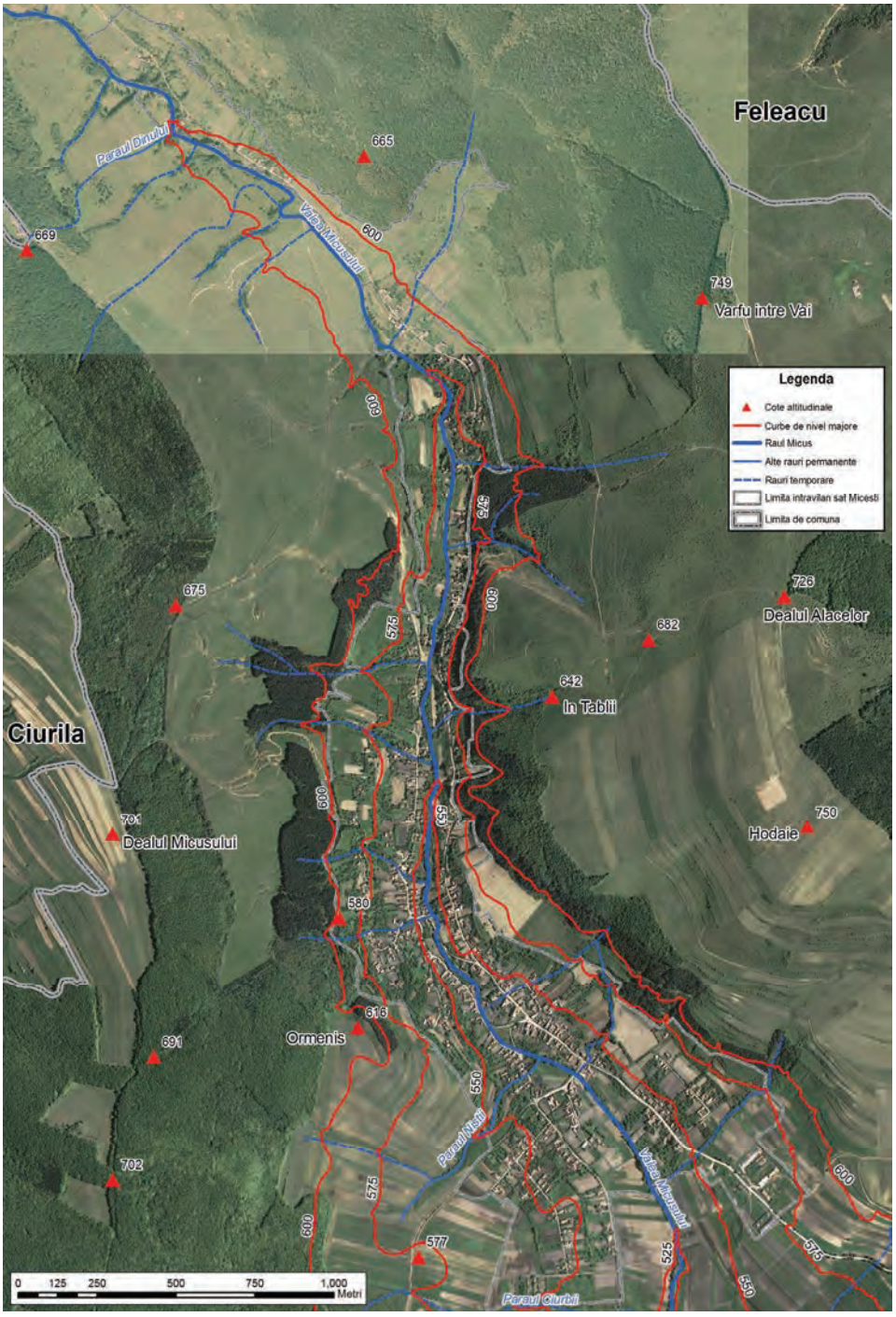

Fig. 6. Izohipsele din vatra satului.

Altitudinile de 760 m din Dealul Sândului şi de 794 m din Dealul Bisericii, din sectorul de maximă altitudine al Cheilor Turzii, se corelează perfect cu altitudinile maxime din cele două culmi paralele ce străjuiesc vatra satului.

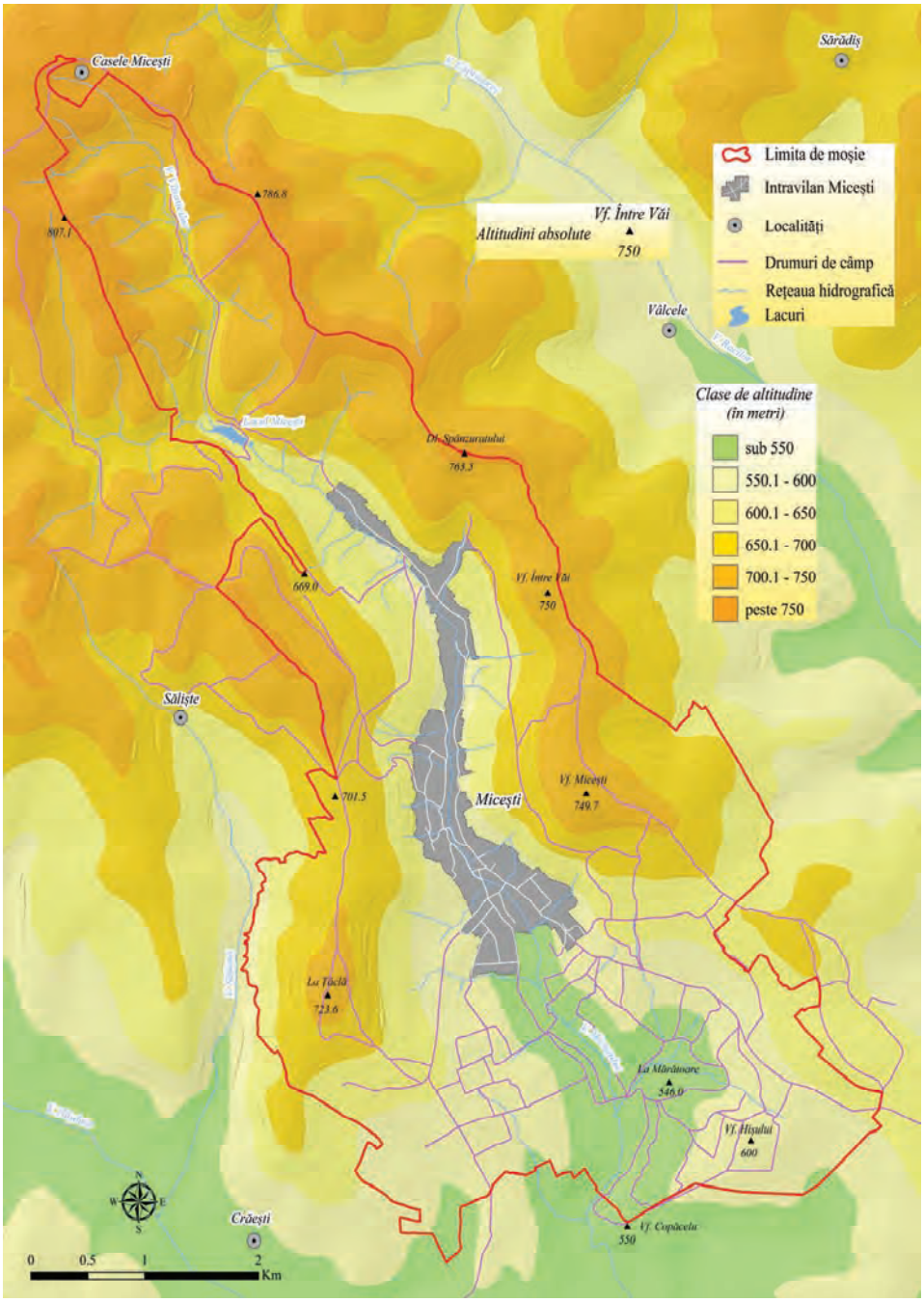

Fig. 7. Relieful vetrei.

Odată cu „spargerea” barierei calcaroase de la Cheile Turzii (teoria epigenezei şi cea a antecedenţei), depozitele sarmaţiene, formate din nisipuri şi gresii, din amonte, au fost erodate şi transportate sistematic prin acest „coridor energetic natural”, până la formarea tiparelor actuale ale reliefului.

Procesele de ravenaţie şi eroziune au rămas până astăzi active în vatra satului, mai ales pâraiele de la Gligăniţa şi Macarie (Hâlma), care, în pofida unui început de asanare prin plantaţii de pin, rămân periculoase pentru drum şi gospodăriile din proximitate.

Aria de protecţie forestieră a acestor doi torenţi, dar şi a acelora de la Sântea şi Şuca lui Caici, trebuie extinsă şi conservată pe termen lung. Vârful Ormenişului, „împodobit” cu diadema unei plantaţii de conifere, este un martor de eroziune tipic, în ansamblul reliefului fluvial al zonei. În ziua de 10 iunie 2013 o ploaie torenţială a generat „umflarea” rapidă a pârâului de la Călugăr, de pe Şicator, acesta, prin aluviunile grosiere transportate (bolovani, resturi vegetale) parazitând Şicatorul şi drumul principal, până la şcoală.

Vârfurile Hişu (600 m) şi Tâclă (724 m) sunt de asemenea martori de eroziune, în pofida străduaniilor de a demonstra originea antropică a acestora (tumuli).

Alunecări de teren se pun în evidenţă între izvorul de la Fântâna Turzii şi pârâul de la Comşeşti (Comiţâg), pe un sector larg, de cca. 300 metri, atât în stânga, cât şi în dreapta drumului comunal, spre Tureni. Acest sector, ca de altfel şi cel de Pe Poduri, a fost supus unor lucrări de drenaj, cu susţinerea directă a inginerului agronom Todea Augustin, la acea vreme fost director al Direcţiei Agricole Judeţene Cluj.

Procesul de alunecare care a afectat drumul în acest sector a fost declanşat ca urmare a necunoaşterii, voluntarismului şi nesăbuinţei preşedintelui colectivului de la acea vreme, Chicinaş Augustin, care a săpat cu tractorul un şanţ la baza drumului dinspre Mărătoare, fapt ce a condus la adâncirea organismului torenţial artificial creat şi la „lăsarea” drumului pe o distanţă de cca. 50 m, fapt ce se pune şi astăzi în evidenţă, şi care a necesitat eforturi de consolidare sistematice.

Expoziţia şi înclinarea versanţilor. În perimetrul administrativ al satului domină versanţii cu expoziţie estică (galben), sudică (roşu), sud-vestică (mov) şi cei cu expoziţie nord-estică (albastru deschis).

Terenul de la Alace, din Coaste şi Faţa Râtului sunt cele mai favorizate din punct de vedere termic. Aşa cum am mai amintit, pe o tarla, În Coaste, Ghiga lui Miron a plantat în anul 1959 viţă-de-vie, cu bune rezultate. În 1962, ca urmare a colectivizării, cultura a fost abandonată.

Versanţii au două expoziţii dominante, cea estică şi cea vestică, vatra satului dispunând astfel de un aport termic natural echilibrat şi compensatoriu.

Înclinarea versanţilor pune în evidenţă existenţa unor terenuri puternic înclinate (17-22 grade) în sectorul estic al satului, pe Coasta Popii, Sub Coaste, Vâlcea, Tăblii şi Alăstone. În sectorul vestic, asemenea suprafeţe, desfăşurate nord-sud, se evidenţiază pe Costi, La Cherpiniu şi Pădurea Bisericii, acestea fiind împădurite.

Terenul cu grad ridicat de declivitate din estul vetrei satului, de la Gligăniţa şi până la Râpa Sântii prezintă un risc accentuat de degradare, organismele torenţiale ce s-au grefat aici fiind active şi periculoase, la ploi mari, de scurtă durată (Râpa de la Gligăniţa, de la Macarie, de la Cioarsa, de la Hornaru, de la Călugăr a lui Simion de pe Şicator şi de la Sântea).

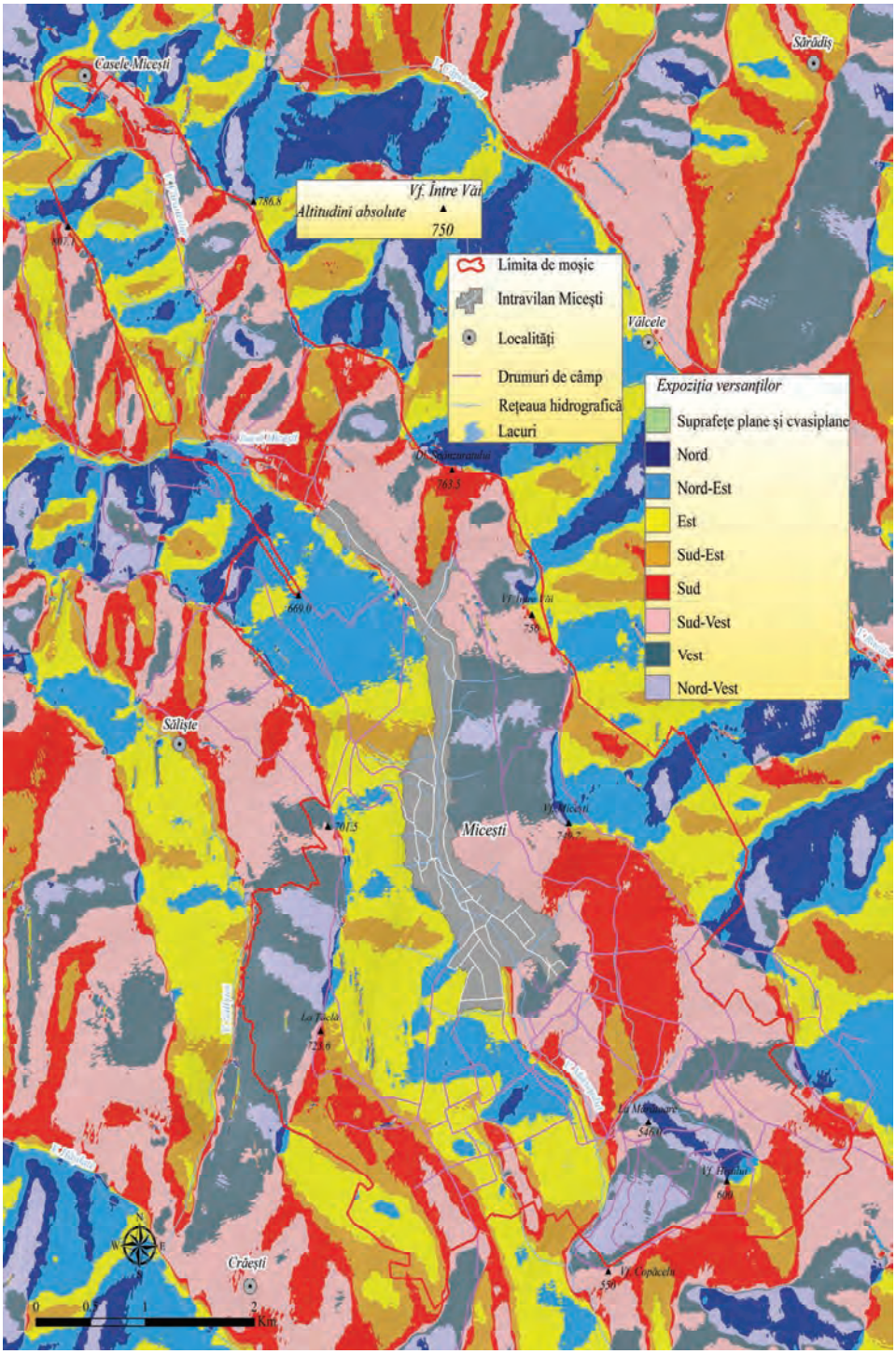

Fig. 8. Expoziţia versanţilor.

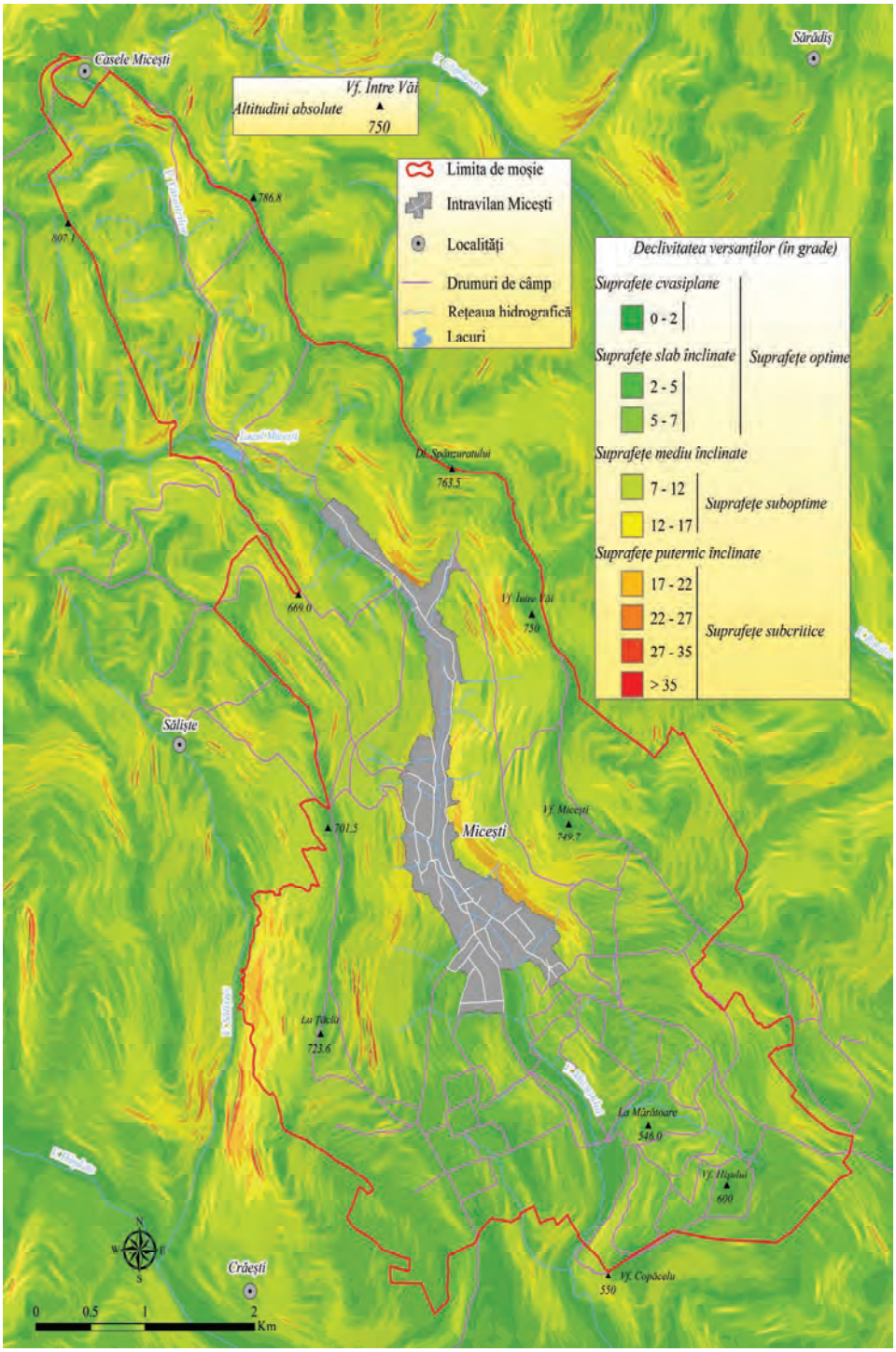

Fig. 9. Înclinarea versanţilor.

4. Condiţiile climatice

Dată fiind poziţia satului, în Depresiunea Iara-Hăşdate, sectorul estic al acesteia, interpusă între Munţii Apuseni (Munţii Trascăului şi Muntele Mare) şi Câmpia Transilvaniei, atmosfera înregistrează temperaturi medii multianuale cuprinse între 8º C şi 9º C, şi precipitaţii de 500-600 mm/an. În lungul văii, dinspre amonte spre aval, se canalizează iarna şi în anotimpurile de tranziţie, curenţi de aer mai reci, care sunt reţinuţi de bariera calcaroasă a Cheilor Turzii în dreptul satului Petreştii de Jos, unde se înregistrează frecvent inversiuni termice, traduse prin ceţuri mai frecvente şi temperaturi medii anuale mai scăzute cu 1º – 2º C. Acest fenomen explică lipsa nucului în structura pomilor fructiferi de la Deleni şi Petreştii de Jos, unde se resimte mai puternic procesul de inversiune termică. Acelaşi lucru este valabil, parţial, şi pentru Miceşti, pe uliţa din dreapta văii de la Fasolea şi până la Tănase, pe o lungime de cca. 500 m, unde nucul „nu merge". Pe uliţa din stânga văii, mai înaltă şi mai însorită, nucul rodeşte în condiţii optime. Pe fondul unei expoziţii favorabile din punct de vedere termic, în locul numit „În Coaste", în contiguitatea estică a Labului lui Avel, prin anii '60 (1960), Ghiga lui Miron a înfiinţat o plantaţie de viţă de vie. Odată cu colectivizarea, aceasta a fost abandonată, după cca. 5-6 ani de rod.

Media temperaturii lunii celei mai reci , ianuarie, este de - 6º C – - 8º C. Prima zi cu temperatură medie mai mare de 0º C este cuprinsă între 21.02 şi 1.03.

Temperatura medie a maximelor zilnice din luna cea mai caldă, iulie, este cuprinsă între 24º C şi 26º C. Temperatura maximă absolută în luna ianuarie a fost de 14,6º C, în anul 1936, iar minima absolută a acestei luni, de -32,4º C, a fost înregistrată în anul 1942 la staţia meteorologică Iara, cea mai apropiată ca distanţă.

Maxima absolută s-a înregistrat la 30.08.1950, fiind de + 37,8º C (staţia meteo Iara) (la staţia meteo Turda, maxima termică absolută s-a înregistrat la 29.08.1946, fiind de + 39,5º C). Prima zi cu îngheţ apare între 1 octombrie şi 11 octombrie, iar ultima zi cu îngheţ, între 1 mai şi 15 mai.

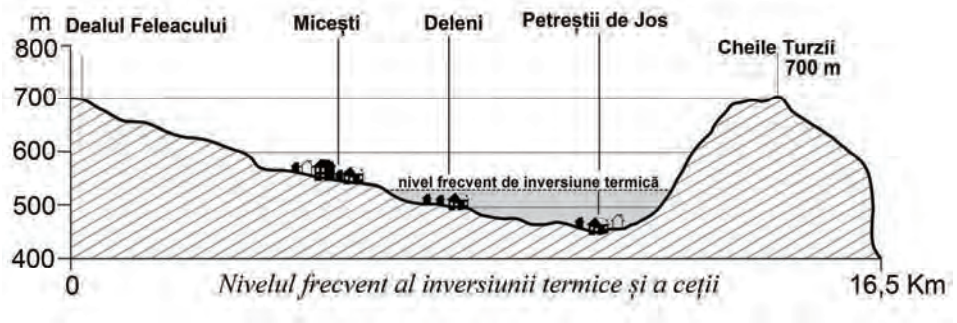

Fig. 10. Nivelul frecvent al inversiunii termice şi al ceţii.

Numărul mediu anual al zilelor cu ninsoare este cuprins între 20 şi 30, iar numărul mediu de zile cu strat de zăpadă este de 60-80.

Cantitatea cea mai mare de precipitaţii cade între 20 mai şi 20 iunie, când se înregistrează frecvent valori ale stratului de apă cuprinse între 100 şi 150 mm.

Numărul mediu al zilelor cu precipitaţii mai mari de 1 mm este cuprins între 120 şi 130. Maxima absolută a precipitaţiilor căzute în 24 de ore a fost de 61,3 mm, la 31.05.1948.

Radiaţia globală medie multianuală este de 115-120 kcal/cm^2.

Durata medie de strălucire a Soarelui este de 1800 – 1900 ore/an, iar durata medie a intervalului fără îngheţ, de 120-165 zile.

Prima zi cu brumă apare între 11.09 şi 21.10.

5. Hidrografia

Satul este străbătut pe direcţie nord-sud de către pârâul (valea) cu acelaşi nume, ale cărei izvoare sunt situate pe versantul sudic al Dealului Feleacului, în proximitatea cătunului Casele Miceşti. La confluenţa Văii Satului (a Văraticilor) cu Valea Lungă (a Lupului) în locul numit „La Trecători", ia naştere Valea Micuşului, cu o lungime de 16,5 km, până la confluenţa cu Hăşdatele, în satul Petreştii de Jos (Şeusa), străbătând pe linia mediană satul Miceşti şi apoi Deleni. Pârâul Valea Lungă (a Lupului) îşi are izvoarele mai spre vest, sub vârful Peana Sălicii, cel mai înalt punct din cadrul masivului deluros al Feleacului (833 m) [harta editată de Ministerul Forţelor Armate, 1969, foaia L 34-48-C (Cluj), Scara 1:50.000].

Suprafaţa ariei bazinale este de 40 km². Panta medie este de 36,9 m / km în amonte de vatra satului, de 18,3 m/km în sectorul mediu şi 8-9 m/km în sectorul inferior, aval de satul Deleni. Albia minoră măsoară lăţimi mici în sectorul superior (1-1,5 m), în amonte de confluenţa de la Trecători, ca apoi în sectorul median şi inferior, să ajungă la 2-3 metri.

Versanţii din stânga văii, în sectorul superior, sunt împăduriţi, până la păşunea de la Vălcea, unde se interpune terenul agricol cu utilizare pastorală din Tăblii, transformat în păşune şi arabil, în urma defrişării pădurii (1965). Brâul de pini ce flanchează vatra satului de la Gligăniţa – Macarie – Jenţoaie, şi până la Labul lui Avel, joacă un rol antierozional şi estetic incontestabil, sporind zestrea peisagistică a satului.

Atât afluenţii de pe stânga, cât şi cei de pe dreapta, sunt pâraie scurte, cu lungimi maxime de 500 m, cu scurgere lichidă doar la ploi torenţiale ori la topirea bruscă a zăpezilor. Pe dreapta, pârâul de la Şipotul Mare şi pe stânga cel de la Mărătoare, cu izvoarele la Alace şi în rojinile (mlaştinile) dintre Pâraie şi de la Stupină, au cursuri permanente.

Densitatea reţelei hidrografice este de 0,40 – 0,50 km/km², iar indicele potenţialului de scurgere (K) este cuprins între 115 şi 2 ($K = \frac{x}{z}$), unde x reprezintă cantitatea medie multianuală a precipitaţiilor, iar z evaporaţia potenţială, exprimată în mm/an).

Tăierea meandrelor în aval de podul de la Picuţu, în timpul colectivizării, a generat o adâncire a albiei minore, respectiv o sporire a capacităţii de transport. Lunca văii are un pronunţat caracter asimetric, mai ales în aval de vatra satului, dezvoltându-se prioritar în dreapta râului, unde are lărgimea maximă de cca 200 m (aval de Ilie Pocăitu şi până la Deneş).

Datorită drenajului adânc şi acumulărilor mari de apă în depozitele de terasă, în special cele situate pe dreapta văii, debitul acesteia este de 0,421 m³/secundă la vărsare în Hăşdate, făcând parte din categoria râurilor cu curs permanent.

În anul 1965, în locul numit „Pe Cărămidă", s-a construit un baraj de greutate, din pământ, cu rol principal de protecţie a vetrei satului împotriva viiturilor. A fost populat cu crap fitofag, dar nu s-au obţinut rezultatele economice scontate, atât datorită interesului redus din partea fostului CAP, cât şi braconajului sistematic din partea clujenilor şi a localnicilor.

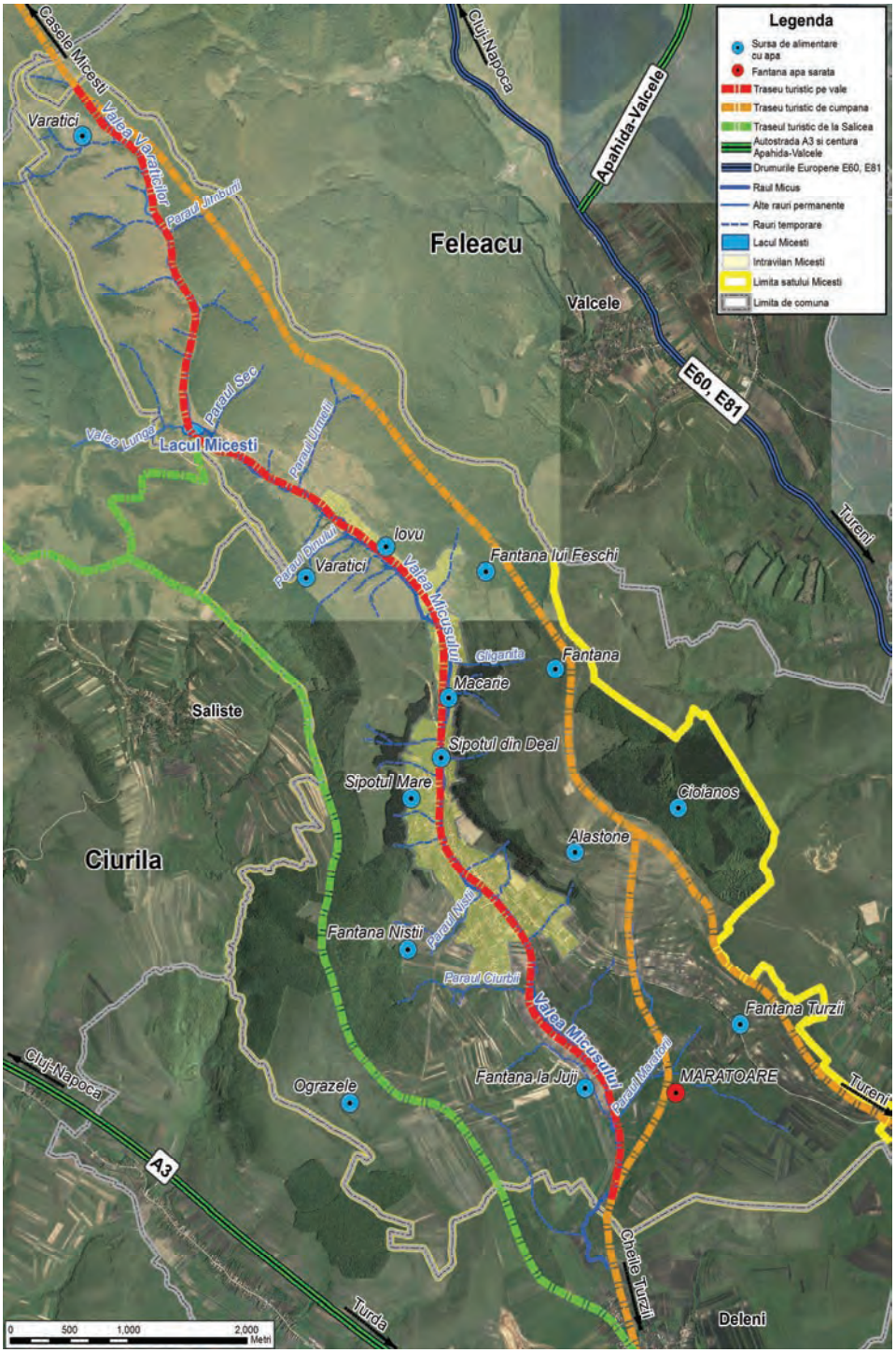

Fig. 11. Reţeaua hidrografică şi principalele izvoare.

În anul 1991, lacul a fost vândut numitului Bodea Ioan, fiul cel mijlociu al familiei lui Ion a Boşchii din satul Sălişte. In urma decesului lui Bodea Ioan infrastructura aramas spre folosinta su\i exploatare inginerului Bodea Valer (Valerut), fiul cel mic al familiei Bodea. Acesta a realizat o minimă infrastructură de cazare şi deservire turistică, vara fiind utilizat în special de către clujeni, cu acces pe drumul Sălicii, pe la Grui. Pe lângă pescuitul de agrement, vara la vreme de caniculă, apa locului este utilizată şi pentru baie.

Până la colectivizare (1962), în lungul văii şi în albia acesteia se amenajau bulboane speciale numite topile, destinate topitului cânepii pentru fuior. Cânepa smulsă cu rădăcină şi legată în snopi (local, mănuşi de cânepă), era aşezată, în apă, în albie şi fixată cu cociumbi de lemn (pari, cu cârlig la capătul superior) ori în bălţi special săpate în proximitatea albiei, numite topili, în care cânepa se fixa cu bolovani de râu, pentru a fi acoperită cu apă în întregime, şi a se asigura procesul de „topire", care, în funcţie de gradul de oxigenare a apei, dura 20-25 de zile (în urma unui astfel de proces, fibra textilă se desprindea cu uşurinţă de pe tulpină). Asemenea locuri erau amenajate la Trecători, Râtul Văcăresc, Nacu-Meman, Între Topili (la Bărcula) şi în Bodeş, la cca. 1 km amonte de satul Deleni.

Vara, la ploi torenţiale, se înregistrau frecvent inundaţii, care distrugeau nu numai părţi din gospodării, dar şi gaturile (digurile) de la mori, podul de la Roroam şi punţile de peste vale.

Foarte active erau organismele torenţiale, atât de pe stânga şi de pe dreapta văii, în perimetrul vetrei satului, care făceau frecvent pagube mari. Astfel, menţionăm pârâul Bisericii care distrugea frecvent părţi din gospodăriile adiacente (Şuca lui Caici, Şuca Bârsii, Gheorghe a lui Feşchi, Nana, Precov, Chimu, Felecanu, Alexe de la Moară, Roroam), pârâul de pe şicatorul lui Gheorghe a lui Simion, care debuşa în drumul principal la şcoală, parazitând drumul şi gospodăriile adiacente, pârâul de la Sântea, care distruge sistematic fundaţia podului de la intrarea în sat dinspre Tureni şi pârâul Dintre Poduri, care în urma unei viituri de vară, a omorât pe Crişan Ionaş a lui Miron, care, din neglijenţă, s-a adăpostit de ploaie sub podul care traversează acest pârâu.

Din fericire, astăzi, ca urmare a refacerii vegetaţiei forestiere pe ariile bazinale torenţiale, efectul distrugător al viiturilor şi frecventa acestora au fost diminuate. Rămân destul de active pâraiele (torenţii) de la Macarie şi de la Gligăniţa şi de pe şicatorul de la Călugăr şi de la Ionescu. Într-o duminică de iulie 1950, viitura a distrus gaturile de la toate morile, precum şi podul de la Roroam, din lemn. Acesta a fost refăcut din beton, armat după 1962 cu sprijinul întregului sat şi al fierarului (căuaciului) Cota Irimie. Podul de piatră din aval, de la Picuţu, a rezistat acestei viituri.

Un loc special în viaţa economică şi cea sentimentală a sătenilor îl ocupă izvoarele. Satul a fost dăruit de la Natură cu resurse de apă bogate şi cu calităţi potabile excepţionale. În vatra satului şi pe ansamblul spaţiului rural se reţine Şipotul Mare. Acesta reprezintă sursa hidrică de prim rang a satului Miceşti, o adevărată comoară de aur, indispensabilă pentru viaţa de ansamblu a comunităţii rurale. Situat aproape în mijlocul satului, la o distanţă de cca. 200-250 m de firul văii, acesta dispune de apă abundentă (cca. 0,2 l/sec.) cu caracter izoterm. Bazinul de alimentare subterană se desfăşoară în spaţiul împădurit, din proximitate, continuat pe Legheleu şi Pădurea Satului, până în cumpăna de ape din Dealul Săliştii. În anul 1981, izvorul a fost parţial captat, şi deserveşte cu apă potabilă de cea mai bună calitate cca. 85 de gospodării. Alt

izvor în vatra satului este cel din Dealul Şipotului (de la Bărcula) ce asigură apa de băut pentru grupul de gospodării din proximitate.

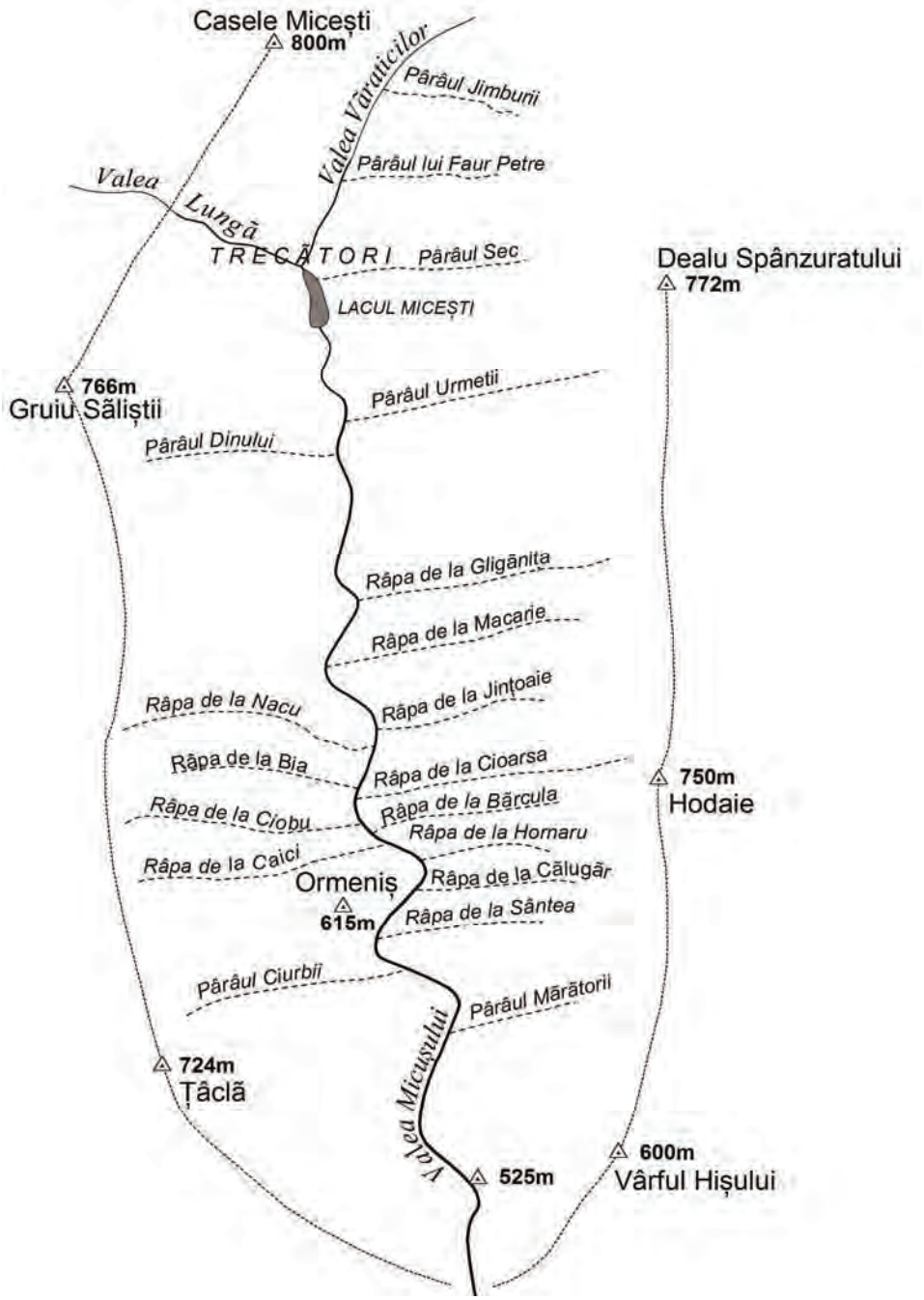

Fig. 12. Râpele adiacente satului.

În sectorul din amonte de vatra satului sunt renumite izvorul de la Văratici, utilizat pentru adăpatul animalelor pe timpul verii şi cel de Sub Lazuri, captat parţial şi utilizat ca sursă de apă potabilă pentru Suseni. La „drumul mare" sunt izvoarele de la Iovu, de la Macarie şi fântâna de la Ionu Zgorcii.

De importanţă deosebită se bucură fântâna de la Vâlcea, utilizată pentru adăpostul animalelor. În pădurea Cioianoş este renumit izvorul „La Butură", apa ieşind la suprafaţă prin trunchiul unui copac uscat. Un izvor cu debit mai redus, dar cu apă foarte bună, este cel din Vedăr (fântâniţa lui Vedăr), din spatele grădinii lui Şuca lui Caicii, azi captat pentru nevoile a două familii (Chicinaş Doru, noul proprietar, şi Surd Valer, a Bârşii).

În lungul drumului spre Tureni, pe partea stângă, este izvorul de la grajduri, cu aducţiune până la drumul principal, utilizat pe toată durata anului pentru adăpatul animalelor şi apă potabilă pentru casa familiei Vâju, aflată peste drum.

În continuare, pe drumul comunal spre Tureni, se află izvoarele de După Dealul Turzii şi de la Fântâna Turzii, folosite mai ales vara la adăpatul animalelor, când se începeau muncile la câmp, dar şi ca apă de băut pentru localnici şi trecători. După anul 1990, cele două izvoare au fost, practic distruse de către localnici, care şi-au revendicat halauăle şi ţevile din plastic, pentru drenaj.

Pe păşunea de la Ţâclă, în locul numit Ogrăzele, este un izvor bogat, utilizat tot la adăpatul animalelor pe durata anotimpului cald. Şi aici, cu aceleaşi porniri de vandalism, o parte dintre micuşeni şi-au revendicat „porţia" (au distrus adăpostul pentru animale, au sustras dalele din beton şi halauăle din metal şi le-au dus acasă, unde stau „depozitate" de peste 20 de ani).

În Bodeş, în stânga drumului ce duce spre Deleni, la cca. 50 m de acesta, se află fântâna de la Juji, sursă de apă potabilă pentru toţi cei care lucrează vara în hotar (la arat, la prăşit, la adunatul fânului etc.). Fiind în calea turiştilor spre Cheile Turzii, este cel mai important izvor de domolire a setei drumeţilor până la Petreştii de Jos. La „umbra Pădurii Bisericii", la Nista, se află un izvor cu apă bună, captat după anul 1985 şi dirijat pentru alimentarea cu apă a gospodăriilor de pe Labul de la Ciurba (a lui Ţighileanu).

În apropiere de fântâna de la Nista, în pârâul Nistii, maistrul Iorga Gheorghe (Gicu), revenit în sat la pensionare, după cu stagiu îndelungat în industria chimică la Râmnicu Vâlcea, a captat un izvor, utilizat pentru *gospodăria proprie*. Sub Coaste, în perimetrul poienit cu destinaţie fâneaţă, la capătul cărărilor dinspre Gligăniţa, se află fântâna lui Feşchi, cu apă rece, utilizată vara pentru băut, la cositul fânului şi la adăpatul animalelor. Astăzi este colmatată, dar poate fi repusă în exploatare cu puţină voinţă şi efort.

Alte izvoare, secundare, de rojină, cu apă stătută, erau ocolite de către localnici, apa consumată de la acestea producând adesea diaree, datorită conţinutului ridicat de microorganisme.

Pe întreg perimetrul satului, apa freatică se află la adâncimi accesibile, aproape fiecare gospodărie dispunând de fântâna proprie. Pe uliţa din stânga văii, de la Jenţoaie şi până la Sântea apa freatică se află la adâncimi mai mari (10 – 20 m).

Un loc aparte în hidrografia satului îl ocupă izvorul sărat de la Mărătoare, mult mediatizat în ultima vreme în presa şi televiziunea clujeană (2012, 2013). Apa sărată de aici, numită de către localnici mărătoare, reprezintă efectul procesului de diapirism ce a marcat întregul spaţiu al Depresiunii Colinare a Transilvaniei, pe laturile ei nordică, estică

şi vestică (Sărăţel, Praid, Sovata, Ocna Dejului, Cojocna, Turda, Ocna Mureşului şi Ocna Sibiului). În raport cu sărăturile de la Turda, distanţa în linie dreaptă este de aproximativ 10 km.

Fig. 13. Fântâna de la Mărătoare.

Anticlinalul, în axul căruia se află sâmburele de sare, a fost erodat sistematic de către organismul torenţial ce poartă numele de Pârâul Mărătorii sau Pârâul dintre Poduri. Astfel, s-a ajuns la suprafaţa formaţiunii salifere, care dizolvată de către apa dulce, capătă o concentraţie remarcabilă de sodiu, similară cu cea de la Turda.

În proximitate, pe o suprafaţă de cca. un hectar, se dezvoltă o vegetaţie halofilă ori apar pete de sol lipsite de vegetaţie, sub care s-a format mâlul sapropelic, tămăduitor al bolilor reumatismale. În pofida îndemnurilor repetate ale bâtrânului medic din Tureni, Badiu Tiberiu, multă vreme „ministrul sănătăţii" şi peste micuşeni, aceştia, din ignoranţă şi pudicitate, nu folosesc această resursă naturală în scopuri terapeutice.

În schimb, izvorul captat sub forma unei fântâni căptuşită cu lodbe din lemn, a cărui nivel este foarte aproape de suprafaţă (cca. 50 cm), a fost şi este utilizat pentru gătit, la prepararea furajelor grosiere şi la prepararea cărnii de porc, în special a slăninei, în preajma sărbătorilor Crăciunului şi a anului nou. Până în preajma primei conflagraţii mondiale, fântâna avea un paznic permanent, cei care veneau să ducă preţiosul lichid fiind obligaţi la taxe. Veneau după mărătoare, atunci ca şi acum, pe lângă localnici, indolenii, petridenii, făgădarii, turenii, cenanii, comiţâganii, aitonenenii, rădenii, banabicenii, felecanii şi ştiopenii. Mărătoarea era transportată, de regulă, cu carele şi căruţele, în ciubere de lemn, cu capac. Acum se transportă în bidoane de plastic, majoritar

cu mijloace auto. Astăzi, fântâna a fost reabilitată tehnic de către Primăria Tureni (primar Mănăilă Elena Daniela), prin construcţia unui gard protector din busteni (coteţul fântânii) şi ataşarea unui mosor cu lanţ şi găleată metalică, pentru a facilita scoaterea apei sărate. Din păcate, conform „bunului obicei" al micuşenilor şi al românilor, în general, nedeprinşi nici după două milenii cu simţul civic, lanţul de pe mosor şi găleata au dispărut după câteva zile de la instalare. Astăzi, se descurcă fiecare, cum poate, cu propriu-i mijloc de scoatere a apei! Mărătoarea (saramura) se exploatează pe toată durata anului, în funcţie de nevoile fiecărei gospodării, fără nicio îngrădire de ordin administrativ, dar mai cu seamă în lunile noiembrie şi decembrie, când în preajma acestui puţ se aglomerează căruţe, tractoare şi autocamioane pentru a utiliza preţiosul lichid la preparatul cărnii de porc. Debitul este suficient şi se reface rapid în urma acestor „exploatări intensive", chiar în condiţiile în care, mai recent, sunt beneficiari şi de la Cluj-Napoca şi Turda.

Mâlul sapropelic din proximitate este neatins, în condiţiile în care acelaşi mâl este transportat cu mijloace auto de la Turda în staţiunile de pe litoral, pentru tratamente de specialitate. Cu toată zvonistica actuală din mass-media, alimentată şi de o „dezirabilă mântuire externă" privind amenajarea acestei surse naturale în scopuri terapeutice, rămânem doar la aceste stadii, atâta vreme cât Turda şi Cojocna, din apropiere, reclamă în continuare eforturi sporite de modernizare şi lansare mai convingătoare în circuitul turistic şi terapeutic.

Aşa cum am mai menţionat, acest izvor trebuie să rămână ca o sursă de sare pentru nevoi locale şi nicidecum un loc de promenadă care ar distruge ireversibil biotopul natural rezultat ca urmare a prezenţei sării.

Râpele sunt redate sub formă de schiţă, având în vedere rolul lor de apărare pentru săteni pe durata luptelor din a doua conflagraţie mondială (septembrie-octombrie, 1944), dar şi pentru pericolul de inundabilitate la ploi torenţiale. Aşa cum am mai menţionat, pârâul de pe şicatorul de la Călugăr a făcut ravagii în urma unei ploi torenţiale din data de 10 iunie 2013, la orele 14.20, parazitând drumul de la şcoală pe o lungime de cca. 100 m, cu bolovani şi nisip grosier. Au fost necesare acţiuni de intervenţie cu mijloace mecanice pentru redarea acestuia în stare de funcţionare.

6. Vegetaţia naturală şi fauna

Relieful satului, desfăşurat între 500 m şi 800 m altitudine, asociază ca formaţiune vegetală specifică pădurile de stejar, compuse din cer (*Quercus cerris*), gorun (*Quercus petraea*) şi gârniţă (*Qurcus fraineto*), la care se adaugă carpenul (*Carpinus betulus*). Cu scop de protecţie antierozională s-a plantat în proximitatea satului o perdea forestieră compusă din pin (*Pinus sylvestris*), cea din sectorul estic, cu o vechime de peste 200 de ani, iar cea din cel vestic, de dată mai recentă (după 1950). În Şugulea şi în Vedăr s-a plantat cu succes salcâmul (*Robinia pseudoacacia*). În arealele mai deschise de pe păşunea de la Văratici şi cea de la Vâlcea creşte spontan mesteacănul (*Betula pendula*), tăiat fără cruţare de către cetele de ţigani din Vâlcele şi Mărtineşti pentru foc şi măturoaie. Alunul (*Corylus avellana*) este prezent în toate sectoarele forestiere ale satului. În amonte de sat, în lungul văii, se dezvoltă pâlcuri de arin (*Alnus glutinosa*) şi pe plop (*Populus tremura*), iar în aval de sat cele de salcie (*Salix alba*).

Pădurile de fag (*Fagus sylvatica*) sunt absente în perimetrul administrativ al satului. În schimb s-a dezvoltat minunat Pădurea Făget, în contiguitate, spre nord, ce aparţine Clujului, ameninţată cu dispariţia prin tăieri sistematice, ca urmare a extinderii cartierului Făget, în detrimentul acestui spaţiu forestier, ce fusese declarat rezervaţie naturală încă din anul 1965. Până după al doilea război mondial (1955-1960), pădurea de stejar se extindea tentacular până aproape de extremitatea estică a Cheilor Turului, locul fiind numit şi astăzi „La Capătul Pădurii". Doi, trei stejari falnici au constituit mult timp simbolul acestei păduri, până când au fost, şi aceştia, doborâţi mai recent de ...„sălbatica secure" (fac umbră pământului)!

În dreapta văii Micuşului, Pădurea Bisericii se continua cu Pădurea Bodeşului şi cu cea din Copăcelu Indolului, formând o masă arboricolă compactă ce făcea joncţiunea cu pădurile Petridului şi ale Bertişului, pe la Strâmtură.

Pădurea Bodeşului, rămasă sub forma unor pâlcuri de trunchiuri uscate (butuci), a fost „rasă" la începuturile colectivizării (1962-1965) şi transformată în livadă de pruni şi meri, alături de păşunea de la Grancea, până sub Ţâclă. Un proces similar a avut loc şi Sub Coaste, unde terenul arabil destinat majoritar culturii cartofului a fost transformat în livadă de meri. Acelaşi lucru s-a petrecut în continuitate teritorială, în Priloage, între anii 1965-1970. Pădurea a rămas sub forma ei compată, dar extrem de rărită, Pe Costi, Într-a Satului, Cherpiniu, Şugulea şi Merez, în sectorul vestic, şi de la Dealul Socului şi până Deasupra Costii, în cel estic. Pădurea de stejar din Tăblii a fost tăiată tot în timpul colectivizării, iar terenul transformat în arabil, apoi fânaţ şi mai recent păşune. Demn de toată admiraţia este faptul că pădurea ce bordează versantul abrupt din estul vetrei satului, dintre Jentoaie şi Labul lui Avel, plantată în timpul dominaţiei habsburgice cu pin, s-a păstrat până în zilele noastre, jucând un rol antierozional şi estetic excepţional. Acelaşi lucru este valabil şi pentru pâlcul de răşinoase din Vedăr, care în urma căzăturilor şi a bolilor specifice, a fost defrişat, în bună măsură, într-o manieră sălbatică şi haotică (2008), rămânând doar un sector neatins, redus ca suprafaţă, cel de deasupra Bisericii şi a Şonii.

Între anii 1955 şi 1965 s-au plantat cu conifere ariile de "bad-land" (pământuri rele) rezultate ca urmare a păşunatului intensiv, dintre vatra satului şi legheleu, de la Ciobu şi până la cărările de la Toaplec. Tot în acelaşi interval de timp s-au plantat râpele de la Gligăniţa şi Hâlma Macarie. Ormenişul, martor de eroziune aproape golaş, a fost şi

acesta plantat cu conifere. Astăzi, acest brâu forestier întregeşte în chip pozitiv aspectul peisagistic şi ecologic al satului.

După decembrie 1989, odată cu schimbarea codurilor politice interne, nu s-a mai plantat nimic! Pe fondul haosului social-politic şi al disputelor de proprietate între stat şi particulari, a început cea mai rapace exploatare silvică din timpurile moderne, de un sprijin substanţial pentru „om", fiind tractorul şi drujba. Dacă în trecut sătenii extrăgeau lemnul, fiind ajutaţi doar de animale, secure şi firez, astăzi omniprezentul tractor în curtea multor săteni şi maşina mecanică autonomă de tăiat lemnul, denumită peste tot drujbă, constituie factorii cardinali tehnici ai susţinerii jafului silvic generalizat (primele maşini mecanice autonome pentru tăiat lemne au apărut pe pieţele din România în timpul fostei URSS şi purtau denumirea de „drujba" în limba rusă, în traducere „prietenie", pentru români a rămas cu acest nume rusesc, care l-au transformat din adjectiv în substantiv comun).

[În anul 1998, am cumpărat Pe Copăcel, lângă sat, în continuarea grădinii bunicului meu, 14 parcele de teren, de la tot atâţia proprietari, în suprafaţă de 1,8 hectare. În anul 2000, în luna aprilie, am plantat, după pregătirile specifice, pe acest teren, cca. 10 000 de puieţi de stejar şi de paltin, cumpăraţi de la pepiniera Mihai Viteazu, de lângă Turda. Din aprilie şi până în noiembrie nu a căzut pe acest loc un strop de ploaie, majoritatea puieţilor usscându-se. În anul următor (2001), am plantat salcâmi, cu intervenţii de îndesire în fiecare an, până în prezent (2013). Aceştia s-au prins în întregime, pe lângă rolul antierozional, având şi un rol melifer].

În arealele supraumectate (rojini) de la Mărătoare se dezvoltă papura (*Typha angustifalia*) şi rogozul (*Carex riparia*). Pe solul sărat creşte o plantă cărnoasă denumită sărăţică (*Salicornia herbacea*). Pe răzoare şi în lungul drumurilor de hotar creşte spontan măcieşul (*Rosa anina*) şi porumbarul (*Prunus spinosa*). Prin anii 1950-1960, măcieşele (căcădări) erau la mare căutare, fiind colectate de către stat. Astfel, toamna, familii întregi culegeau aceste fructe cu proprietăţi terapeutice, fiind un mijloc la îndemână de a procura copiilor rechizite şcolare la începerea anului de învăţământ.

Dintre ciuperci, cele recunoscute ca fiind comestibile, se culeg şi astăzi, în anii favorabili creşterii lor. Amintim astfel bureţii iuţi, bureţii de rouă, frecvenţi pe păşune şi pe fânaţe, şampinioanele şi ciuciulaşii (bureţii galbeni). Aceştia se prepară sub formă de tocană şi se consumă de regulă la cină, cu mămăligă caldă. În luna iulie, în tăieturi şi ariile poienite cresc roiuri de frăguţe, fiind culese de regulă de către copii. Pe răzoarele dintre tarlale, în special Sub Coaste şi Pe Costi, fructifică vara murul.

Dintre florile de câmp este renumită parangina (păpărangina), un gramineu cu miros foarte plăcut, culeasă în preajma Paştelor, lăcrămioarele, cocoşeii (bujorii de primăvară), viorelele şi bota cucului (ciuboţica cucului), care sunt culese de regulă de către copiii satului. Parangina se punea între haine, în ladă, pentru a le imprima acestora miros plăcut şi a le feri de molii.

Dintre animalele sălbatice, cele mai frecvente în pădurile satului sunt căprioara (*Capreolus capreolus*), mistreţul (*Sus scrofa*), iepurele (*Lepus europaeus*) şi veveriţa (*Sciurus vulgaris*).

Lupul (*Canis lupus*) apare extrem de rar în zilele noastre. Dacă în trecut era o ameninţare pentru turme, astăzi nu se prea pomeneşte de acest animal.

Iepurele s-a redus drastic în ultimii ani, fie ca urmare a vânării intensive şi a răpitoarelor, fie ca urmare a chimizării câmpului. Căprioarele se adăpostesc prioritar în

nişele ecologice din preajma satului şi în cele din hotarul arabil, fiind frecvent hăituite de către câinii vagabonzi, cei ai ciobanilor, a vânătorilor de ocazie şi a braconierilor.

Efectivele de mistreş (*Sus scrofa*) s-au redus considerabil după amenajarea autostrăzii A_3 în sectoarele de vest, nord şi sud, neexistând coridoare ecologice prin care să comunice cu habitatul adiacent Munţilor Apuseni.

Vulpea (*Vulpes vulpes*) este răspândită mai frecvent în hotarul satului dinspre Tureni unde găseşte cu uşurinţă hrana compusă din rozătoare.

Fauna piscicolă de pe valea Micuşului a dispărut complet odată cu utilizarea intensivă a îngrăşămintelor chimice, a pesticidelor şi ierbicidelor, pe durata colectivizării.

Lacul artificial de pe Cărămidă este populat cu crap (*Cyprinus carpio*) pentru pescuitul de agrement.

7. Solurile

Solurile, ca rezultat al interacţiunii dintre rocă, climă, factorul hidric şi vegetaţie, constituie suportul susţinerii noastre biologice. Cele mai răspândite (aproape 90 %) sunt luvisolurile, formate pe un substrat nisipos şi argilos-marnos, cu vegetaţie de pădure.

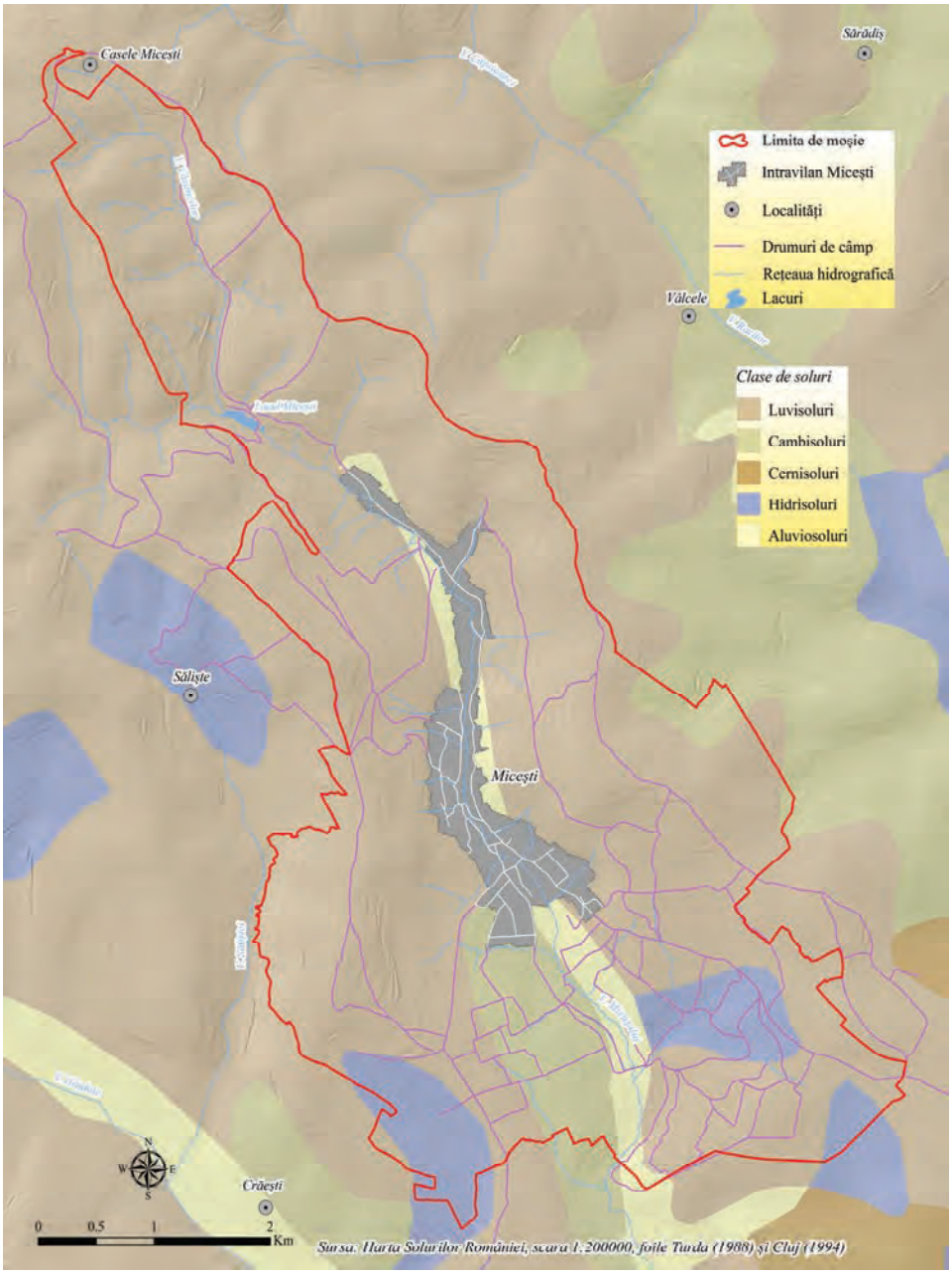

Fig. 14. Harta solurilor.

Cambisolurile se dezvoltă la sud de vatra satului, în dreapta văii, până la Deleni. Aluvisolurile se extind liniar în lungul văii, fiind cele mai fertile.

Hidrosolurile apar în Tăul Hotarului şi Între Păraie.

Pe ansamblu, sunt soluri de slabă şi medie productivitate, dar cu recolte bune în urma proceselor de îngrăşare naturală ori chimică.

8. Vechimea aşezării

Ca în alte numeroase situaţii, nu se păstrează documente scrise ale datei exacte de locuire a unui teritoriu. De regulă, de la anul atestării în documente, mult mai recent, şi cel al fiinţării efective a unei aşezări, există o inerţie temporală, ce se măsoară în milenii.

Ştiinţele arheologice au scos peste tot la suprafaţă vestigii ale vechimii locuirii şi populării unui teritoriu. În cazul nostru, al Micuşului,descoperirile arheologice din proximitate, de la Cheile Turzii şi Cheile Turului, au pus în evidenţă prezenţa omului din paleolitic (vetre de foc, urme ale membrelor inferioare în mâlul de pe faţa peşterilor etc.).

„Săpăturile arheologice dintre anii 1985-1987, efectuate în localitatea Tureni (Cheile Turului şi Miceşti, au relevat o zonă de locuire permanentă şi adăposturi temporare, încă din perioada culturii Coţofeni. Descoperirea unor vetre de foc şi a unor locuinţe, ca şi a ceramicii bogate de la Cheile Turenilor, urme ale culturii Wittenberg, precum şi prezenţa potasiului şi a fosforului, la valori mari, în sol, dezvăluie existenţa unui habitat cu locuinţe stabile, adâncite, sau colibe trainice din bârne, cu vetre clădite din piatră, ca rezultat al permanentei locuiri umane, cu un sistem ocupaţional şi un mod de viaţă sedentar. Un argument suplimentar sunt şi cei 30 de tumuli (ridicături de pământ de formă conică) înşiruiţi pe interfluviul dintre Valea Micuşului şi Valea Racilor, între Cheile Turzii – Tureni – Dealul Comiţâgului, Alace, Hoduie – La Spânzuratu şi Casele Miceşti, datând din epoca bronzului. Jalonând, probabil, o străveche cale a turmelor, azi aceşti tumuli hotărnicesc păşunile grase, cu izvoare cu apă dulce, optime pentru creşterea ovinelor, de zona de „sărătură”, cu vegetaţie aspră, săracă, întreruptă de „tăurile” de la „mărătoare” sau slatină, loc cu păşune slabă, unde se pot adăpa doar cornutele mari (bubalinele) (Maria Bocşe, 1997).

În anul 1933, renumitul istoric clujean, Constantin Daicoviciu, iniţiază o serie de săpături arheologice în locul numit „Pe Cărămidă”, punând în evidenţă urmele unui castru roman, ai cărui soldaţi făceau parte din Legiunea a V-a Macedonica (L.V.M.), cartiruită la Potaissa (Turda de astăzi), şi care aveau menirea de a asigura paza arealelor adiacente drumului roman dintre Potaissa şi Napoca. Urmele materiale ale castrului constau în ţigle şi cărămizi cu inscripţii romane şi sarcofage. O parte dintre aceste cărămizi s-au utilizat la zidirea bisericii actuale, undeva între anii 1785-1795, dacă luăm ca reper temporal inscripţia picturală de pe tavanul bisericii, datată la 1793. Cărămizile cu care este pavat altarul poartă aceeaşi inscripţie – L.V.M. (Legiunea a V-a Macedonica).

După alte opinii, locul numit „Pe Cărămidă” putea fi o aşezare rurală oarecare sau o simplă fermă (istoricul Ioan Piso, dialog cu autorul, 28.02. 2013, Cluj-Napoca). După alte opinii ale istoricilor şi arheologilor, în locul „Pe Cărămidă” nu a existat un castru roman, ci mai degrabă, după retragerea aureliană, s-au preluat de la vechiul castru roman de la Potaissa, cărămizi şi ţigle, cu care s-au construit acest edificiu, probabil în scop de cult.

Ulterior, materialele rezultate din demolarea edificiului roman (cărămizi şi ţigle) au fost utilizate la ridicarea unei părţi a bisericii actuale (Legiunea a V-a Macedonica a staţionat la Potaissa între anii 167 – 271 e.n.). Din aceleaşi materiale se pare că s-a construit în apropiere o mănăstire pe locul cu acelaşi nume, de astăzi (Pe Mănăstire, La Mănăstire), populată cu călugări. Mănăstirea a fost desfiinţată din porunca împăratului Iosif al II-lea, al Austriei, în anul 1780. După acest episod, o parte dintre călugări s-au

stabilit în sat, unde s-au căsătorit. Aşa putem explica frecvenţa ridicată a numelui de familie de Călugăr, existent în sat, între care nu există, de fapt, relaţii de rudenie (de sânge).

Istoricii şi arheologii clujeni, M. Bărbulescu, Gh. Lazarovici, D. Alicu şi S. Cociş (1992) dau informaţii detaliate asupra sitului arheologic de „Pe Cărămidă". Redăm în continuare opiniile şi concluziile acestora, asupra ansamblului de situri arheologice din perimetrul satului. Situl arheologic „Pe Caramida"se află la 3 km nord-vest de centrul satului. Aici (Pe Cărămidă) au fost descoperite fragmente ceramice, cărămizi şi ţigle romane, atestând o aşezare rurală.

Cercetările de suprafaţă au confirmat existenţa unui burgus şi a unui element de fortificaţie. A fost identificată zona unor ruine, distruse însă de buldozer, unde s-au găsit fragmente umane şi ceramică preistorică. Din săpături au rezultat mai multe cărămizi romane aflate în vecinătatea unor schelete. Din acest loc provin trei monede din bronz şi un denar de potir, din secolele II şi III, e.n. În punctul cel mai înalt al terasei s-a descoperit un sarcofag din cărămidă cu schelet, iar în anul 1933 un sarcofag din piatră cu două schelete. Acest sarcofag măsoară 2,7 m lungime, 0,97 m lăţime, avea grosimea laturilor de 12 cm şi adâncimea de 40 cm. Sarcofagul era acoperit cu lespezi din piatră, de formă neregulată. Cele două cranii ce se aflau în sarcofag împreună cu o parte din schelete, au fost duse la Muzeul de Antichităţi al Institutului de Studii Clasice. Sarcofagul a fost transportat la Turda. În jurul acestuia erau ţigle cu inscripţia LVM (Legiunea a V-a Macedonica).

Altarul bisericii din sat este pavat cu cărămizi romane aduse din punctul „Pe Cărămidă", pe unele mai putându-se citi ştampila LVM. De asemenea, în multe zone din hotarul Miceştiului s-au găsit tumuli cu manta de lut (La Hodaie, La Rocoteş, Coasta Popii. Cronologic vorbind, „Pe Cărămidă" a fost la început un edificiu roman militar ori de cult în preajma căruia s-a stabilit populaţia locală. După retragerea aureliană, edificiul a fost distrus, din materialele recuperate construindu-se o mănăstire. După unele opinii, mănăstirea a fost „dezactivată" în anul 1780 din ordinul împăratului Iosif al II-lea, cărămizile şi o parte din ţiglă fiind utilizate la construcţia actualei biserici.

În anul 1933, proprietarul terenului numit „Pe Cărămidă", Surd Ilie a Sântii, împreună cu ginerele său, Pop Simion, au descoperit, în tentativa lor de a extrage piatră, sarcofagul cu cele două schelete de care s-a vorbit anterior. Acesta (sarcofagul) se află în custodia Muzeului de Istorie din Turda.

În anul 1966, în gospodăria lui Neag Vasile a lui Burcuşel, s-a descoperit o piesă epigrafică (un altar din piatră), aflată în prezent la Muzeul de Istorie din Turda. Datarea acesteia este a doua jumătate a anului 197 e.n. (caruculla ≈ colsar destinatus). Conform opiniei istoricului clujean Ioan Piso, cel mai renumit expert contemporan român în domeniul istoriei romane, această piesă epigrafică este unica atestare de acest fel, a unei organizaţii de meşteşugari la Potaisa. Situri arheologice s-au pus în evidenţă în mai multe puncte din hotarul satului şi ariile din proximitate, pe care le enumerăm: Pe Cărămidă, Pe Mănăstire, Pe Ţâclă, Pe Costi, La Rocoteş, La Hodaie, La Alace, Între Pâraie, Dealul Turzii, Coastea Popii şi la Trecători.

Prima atestare documentare a satului datează de la anul 1297, sub denumirea de Possessia Mykis, într-un act de hotărnicie al Mănăşturului, având în vecinătate Bykfen (Făgetul) (Arhivele Statului, Cluj-Napoca). În documentele oficiale ulterioare apare sub denumirea de poss Migus – Mychonsteluch (1332), de Mykus (1367), villa Mykes (1409),

Mikes, Mykus (1435), şi de „villa Mykes" (1461). La această ultimă dată satul este pomenit ca un domeniu agro-pastoral aservit nobililor de Bogata, cărora iobagii le plăteau darea în natură (în oi) (quinquagesimalis).

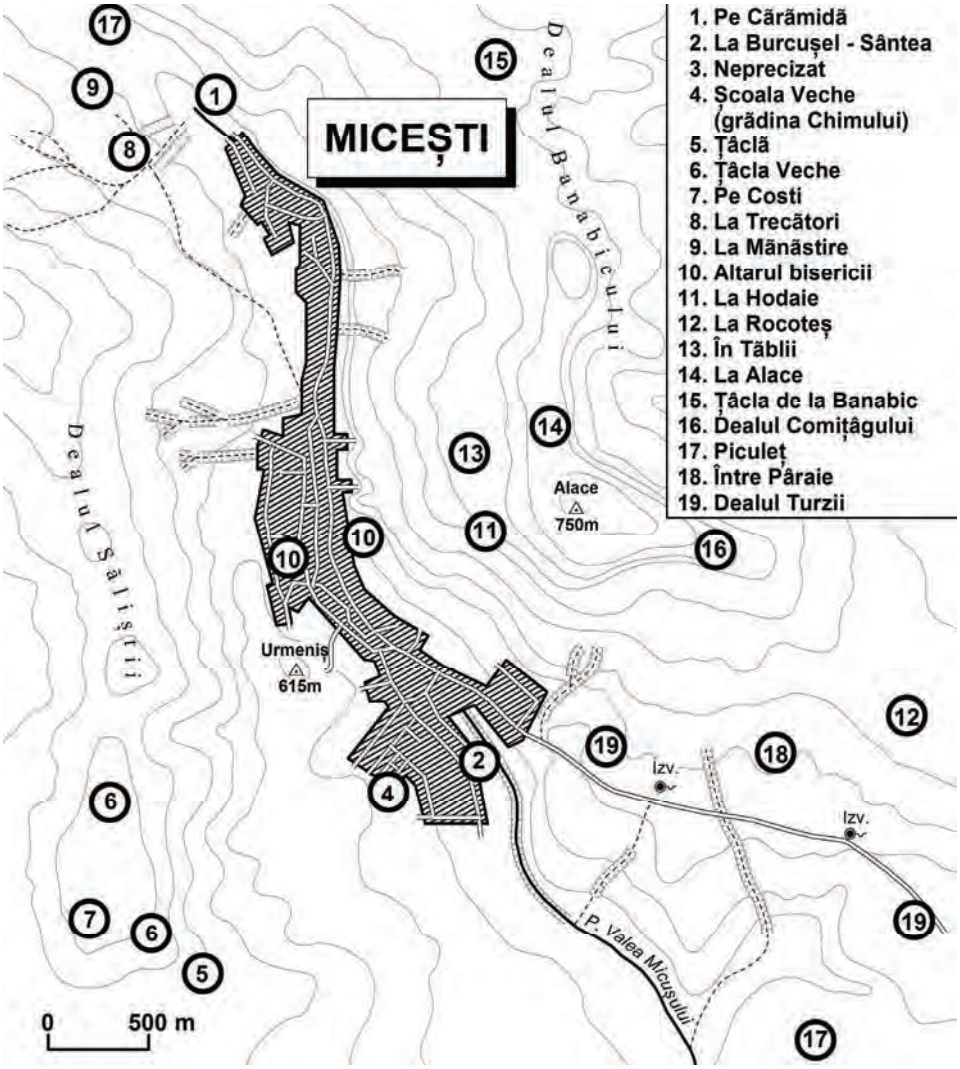

Fig. 15. Situri arheologice din perimetrul satului *(după M. Bărbulescu şi colab., 1992, refacuta de autor, 2013).*

În anul 1523 apare cu denumirea de Mykems, în anul 1733 cu cea de Mykus iar la 1854, cu ambele denumiri, aceea de Mikes şi de Micuş. În documentele oficiale ale vremii, denumirile de Mikes şi Micuş s-au păstrat până în anul 1923, când s-a adoptat denumirea oficială actuală de Miceşti. Numele de Mikes a fost dat, probabil, după numele lui Zagoni Mikes Kelemen, cancelarul principelui Ardealului, Rakoczi al II-lea, sub împăratul Leopold I, la anul 1665.

Şematismul de la Blaj, din anul 1900 la pagina 586 (citat Cristea A., 2000) pomeneşte despre parohia Micuşului pe timpul lui Inochentie Micu Klein episcope „că în

anul 1733 trăiau în sat 315 suflete de credincioşi greco-catolici (după unirea cu biserica Romei, 1697-1701, credincioşii satului au trecut, de la religia ortodoxă la cea greco-catolică). În octombrie 1948 religia greco-catolică a fost prohibită de către statul comunist, enoriaşii fiind transferaţi, in corpore, la religia ortodoxă.

„Populaţia sedentară, cu străvechi îndeletniciri agropastorale, a zădărnicit vremi de-a rândul încercările administraţiilor oficiale de a înlătura sistemul de organizare al obştilor săteşti, iar obiceiurile juridice perpetuate până în zilele noastre, judecata colectivă a pricinilor satului, în fiecare duminică la „strânsuri" (locul de adunare al colectivităţii), ca şi alte obiceiuri cu funcţii sociale (strigarea peste sat, alegerea tizeşilor (crailor) în fruntea cetelor de feciori, judecarea tinerilor care nu respectau cutumele rânduite de către obşte, organizarea colectivă a muncilor de întrajutorare, clăcile, horele etc. Se instituie ca reale dovezi ale spiritualităţii populare privitoare la vechile forme de organizare a obştilor româneşti.

Populaţia satului apare în conscripţiile de la sfârşitul secolului al XVII-lea cu o parte din capii de familie ca „iobagiones coloni" sau „marhával szolgul jobbagyok" (iobagi, slujitori la vite), iar alţii ca jeleri („inquilini") ori „gylogszresek" (slujitori cu palmele).

Deopotrivă, ca toate satele româneşti de iobagi de pe domeniile feudale, satul a cunoscut toate servituţile şi impunerile feudale, iar legendele locale pomenesc de eroi populari, care vor fi participat la marile răscoale ţărăneşti de la 1437 de la Bobâlna, la cea din 1514 a lui Doja, dar mai ales răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan de la 1784.

Registrul parohial lăsat de preotul Crişan Simion la 1890 pomeneşte de un jeler nou (administrator) aşezat la curtea grofului Josika, baronul din Miceşti, pe nume Ion Micle, care s-a căsătorit cu o fată zisă Cristureana. Jelerul era fugar, venit de pe Crişuri. Memoria timpului vorbeşte despre destinul tragic al locuitorilor, care s-au răsculat la 1884 împotriva feudalului Josika, şi mai apoi la 1895 şi 1918, când au încercat să pună în fapt dezrobirea şi împărţirea pământului alodial (Bocşe Maria, 1997)".

Asupra pământului vetrei satului se reţine cu certitudine locul „Pe Cărămidă" datat din epoca romană (100 – 247 e.n.). Asupra terenului numit „La Sat", cu parcele de câte 1-2 ari, se emit două ipoteze. Prima postulează ideea că marele proprietar latifundiar (baronul), a dat spre folosinţă iobagilor aserviţi câte un petec de pământ în proximitatea conacului acestuia, pentru a-i cointeresa şi pentru a-i avea mai facil la îndemână şi a-i supraveghea (migraţiile pe alte moşii ori la sud de Carpaţi erau la ordinea zilei). Mai adăugăm faptul că aveau asigurată apa pentru nevoi de igienă personală şi colectivă din râul din apropiere (Valea Micuşului).

Odată cu acordarea unor libertăţi iobagilor aserviţi, ca urmare a deselor răzvrătiri şi a intervenţiei coroanei habsburgice, asistăm la un proces de roire de pe fosta vatră „La Sat", înspre amonte, pe cele două laturi ale văii.

A doua ipoteză porneşte de la asumpţia că vatra satului s-a conturat şi s-a extins în preajma bisericii, cea veche din lemn fiind datată anterior anului 1780, când se presupune că a început construirea bisericii actuale. Mai adăugăm faptul că înainte de anul 1880, în cadrul bisericii funcţiona şi o şcoală adăpostită într-o construcţie din lemn.

Oricum, reţinem ideea că nucleul secundar al vetrei (după cel de pe Cărămidă), s-a conturat şi dezvoltat într-un perimetru ce s-a individualizat între actuala lărgime de la şcoală şi cea de la Voasi a lui Pavel (azi, Aurel a lui Pavel). Apoi, satul „a migrat" în amonte, pe lunca văii, acoperită cu bercuri (pâlcuri) de arini. De aici şi apelativul jignitor la adresa celor din Suseni (amonte de lărgimea de la Meman-Boboş) că sunt „dintre

arini", adică mai sălbatici, mai înapoiaţi, fiind crescuţi mai izolat de „satul mare" în umbra pădurii).

Cele mai noi trupuri de vatră sunt cele două „laburi" (loburi), cel de la Avel, pe stânga văii şi cel de la Ţighileanu din dreapta acesteia, unde caracterul anticipat al ocupării ordonate a teritoriului este trădat de prezenţa uliţelor rectangulare, intersectate în unghiuri drepte. Aceste două trupuri de vetre s-au conturat după primul război mondial, în relaţie cu libertăţile câştigate după reunificarea teritoriului naţional, când s-a adoptat şi reforma agrară din anul 1924. La finele primei conflagraţii mondiale (1918), aceste terenuri au fost luate cu forţa de la grof şi date prioritar celor care au luptat pe front, de unde şi denumirea de „grădini forţate".

După al doilea război mondial (1939-1945) soldaţii reîntorşi de pe front şi văduvele de război au fost răsplătiţi cu terenuri agricole (arabil) la Lobodaş (Ploscoş) în plină Câmpie a Transilvaniei. Situate la o distanţă de cca. 20 – 25 km faţă de sat, aceste terenuri au fost exploatate până la colectivizare. Pentru muncile agricole principale (arat, semănat, recoltat) se străbătea drumul lung, cale de o zi, pe la Aiton, oamenii, animalele şi atelajele rămânând în câmp şi câte 2 – 3 nopţi, ori mai mult. Cei care nu aveau pământ în satele de baştină şi-au înjghebat aici mici gospodării, cu case şi anexe durate din chirpici şi acoperite cu paie. Aceste gospodării izolate, răspândite pe întreg spaţiul Câmpiei Transilvaniei, rezultate din împroprietăriri succesive (1864, 1924, 1948) se numesc *hodăi*, iar locuitorii lor ... *hodăieşi*. Din Miceşti se reţin numele a două, trei familii care s-au stabilit definitiv în „noile perimetre agricole" (Cuşma din familia Rus a lui Maier, de exemplu).

Şi în perimetrul satului, în locul numit „La Hodaie" a existat o asemenea gospodărie. Tot un fel de hodăi pot fi numite şi gospodăriile ce au existat în afara vetrei satului (Deneş, Culiţa din Bodeş, Dina de la Pădure, Gligăniţa, Hornoi şi Morăraşu).

Acestea au dispărut prin strămutarea în sat a proprietarilor, în preajma colectivizării (1960), cu excepţia celei de la Gligăniţa, care a „rezistat" până în anul 1995. Linia de curent electric trasată de la drumul principal de către nepoţii proprietarei a fost distrusă de către consăteni de-ai noştri (Surd Ioan), după „marea slobozenie" (după decembrie 1989), lemnul şi sârma rezultată fiind valorificate în interes personal, nefuncţionând, nici atunci, şi nici acum, exerciţiul coercitiv al legilor!

Instalarea baronului Iosika pe moşia satului, cel mai probabil după anul 1780 lasă urme vizibile asupra plasamentului conacului şi a unor infrastructuri care s-au păstrat până în zilele noastre. Locul de amplasament al conacului este cunoscut sub denumirea „La Curte". Conacul boieresc s-a situat de o parte şi de cealaltă a văii Micuşului, aval de podul actual de la Picuţu. Limitele estice sunt date de dealul Alăstone iar cele vestice de cimitirul de la Ciurba.

Conacul, în sine, (clădirea) dispunea de un număr mare de încăperi, fiind zidit din piatră şi cărămidă arsă, cu învelitoare din tablă zincată (iniţial cu olane). Cel mai probabil, conacul a fost construit înaintea bisericii actuale. Conacul, împrejmuit cu gard înalt, era păzit de jeleri şi câini specializaţi, denumiţi zavozi, de către localnici. În preajma conacului s-a amenajat un parc dendrologic ai cărui ultimi copaci s-au păstrat până în anul 1960.

Panta dinspre vale adiacentă conacului era terasată şi plantată cu arbuşti ornamentali. Memoria orală reţine faptul că baronul avea două fete frumoase care se bucurau zilnic de splendorile parcului şi călăreau pe cai de rasă, cu care supervizau moşia.

În stânga văii, pe locul numit „La Sat” se presupune existența unei vetre cu adăposturi de tip bordei, țăranii aserviți nobilului fiind în proximitatea câmpului de lucru și facil de supravegheat.

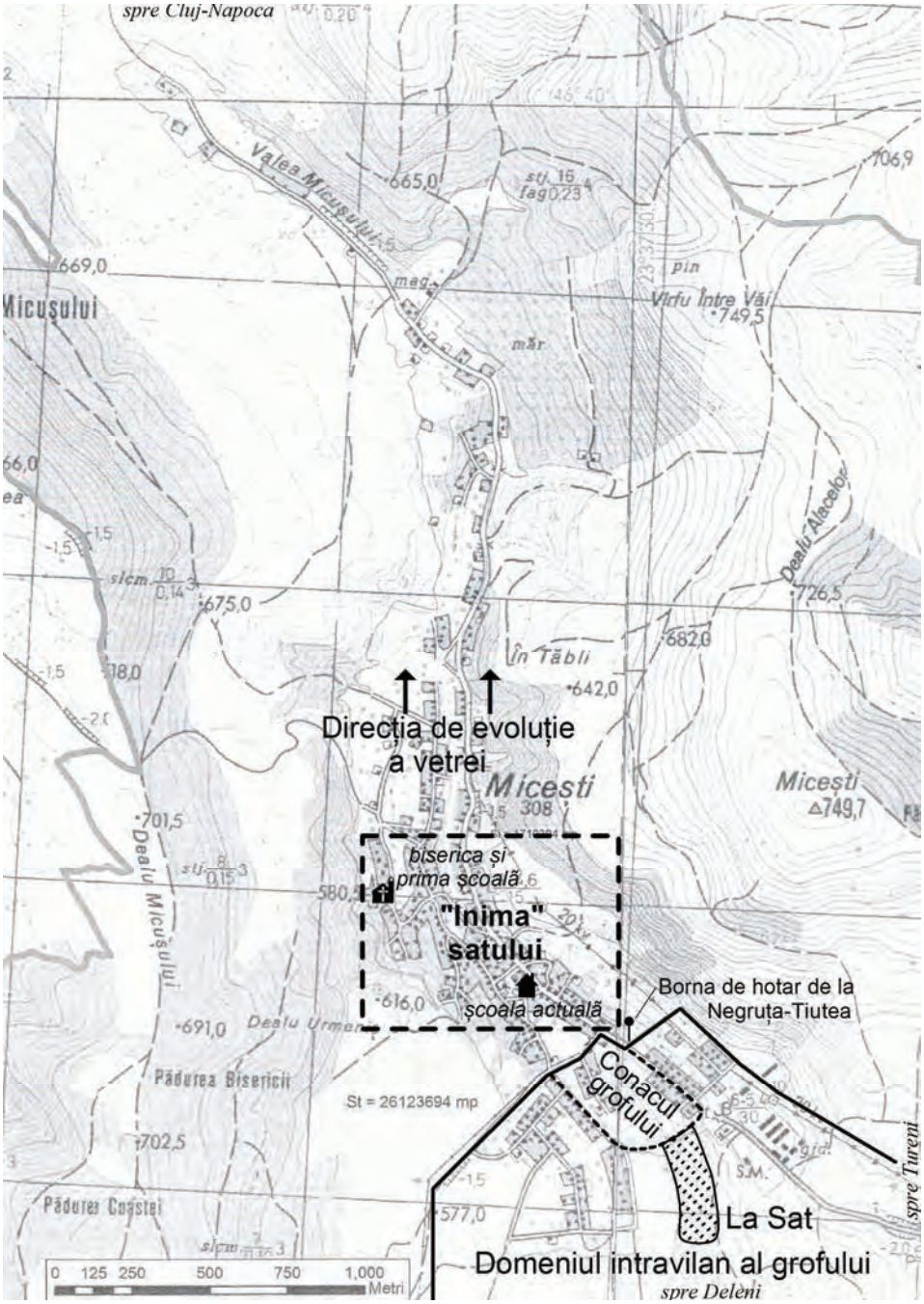

Fig. 16. Evoluția vetrei satului.

Conacul (clădirea şi o parte din terenul adiacent) a fost vândut numitului Chiorean Vasile (Brigadiru) în anul 1938 de către un descendent sau împuternicit al baronului Iosika, pe nume Ravay, cu suma echivalentă a 8 – 10 boi, la acea vreme. La fel, terenul din stânga văii, de la Ciucur (Gogoman) – Picuţu şi până la Sântea a fost cumpărat de către cei doi mai sus pomeniţi, alături de Neagu a lui Burcuşel, parcelat şi vândut către actualii proprietari ori antecesorii acestora. Terenul de pe cele două laburi a fost luat de la baron cu forţa, ca urmare a unor revolte, ce s-au reactivat şi radicalizat după Marea Unire de la 1918. Aceste terenuri au fost împărţite „inginereşte" şi ocupate de către familiile cele mai nevoiaşe, de unde şi denumirea de „grădini forţate". Pe durata luptelor din al doilea război mondial (sept.- oct. 1944), purtate în perimetrul satului, conacul a funcţionat ca spital de campanie, subsolurile încăpătoare ale acestuia facilitând o asemenea utilizare temporară. Între anii 1950-1960 în acest conac, două încăperi au funcţionat ca săli de clasă, proprietarul fiind obligat de către autorităţile comuniste ale vremii să le cedeze în acest scop.

În anul 1961 conacul a fost demolat, bucată cu bucată, de către fostul proprietar, Chiorean Vasile, de teama de a nu fi concesionat ca magazie ori sediu pentru viitorul colectiv. Din materialele rezultate din demolare s-a construit actuala casă a descendenţilor familiei Chiorean, casa familiei Ciortea Ştefan (azi Gheorghe a Lupii) şi cea a familiei Ciortea Petru (azi, fiul Ciortea Ioan).

Această clădire impozantă, clădită cu truda localnicilor, cu numeroase încăperi şi dotări termice excepţionale, putea fi utilizată în multiple roluri, dacă la vremea respectivă era o administraţie înţeleaptă şi interesată de progresul real al colectivităţii rurale. Şi atunci (1962) ca şi acum (1989 şi după) sătenii şi administraţia şi-au pus în valoare capacitatea destructivă, întărind, pentru a câta oară?, conţinutul adevărului axiomatic ce postulează faptul *că naţiunile care nu pot, nu ştiu ori nu vor să clădească pe temelia trainică a trecutului lor istoric, ecologic, economic, social, cultural şi infrastructural, nu evoluează spre bunăstare. În cel mai fericit caz... ele se repetă! Şi, din păcate, noi facem parte printre primele dintre acestea!*

9. Populaţia

Astăzi satul numără 289 de locuitori, o populaţie de 2,6 ori mai mică decât mărimea medie a unui sat din România (750 locuitori).

Începând cu anul 1850, când dispunem de informaţie statisticămai elaborata, şi până în anul 1941, populaţia creşte constant de la 986 de locuitori la 1552, când atinge apogeul din punct de vedere numeric. După un declin lent, între anii 1941-1956, începe un proces de declin constant, alarmant de abrupt, care se manifestă până în zilele noastre. Astfel, din 1941 de la 1552 locuitori, se ajunge la 289 locuitori la începutul anului 2013, o scădere de peste cinci ori (5,7). Acest proces rapid de depopulare se explică prin exodul rural-urban generalizat care a marcat populaţia României după anul 1965. În mod particular, putem motiva acest declin demografic fatal şi pe seama unei relative izolări a satului, fără un acces modern şi lesnicios la cele două centre urbane mari, Cluj-Napoca şi Turda, care ar fi putut estompa, într-o oarecare măsură, descreşterea numerică alarmantă a populaţiei satului.

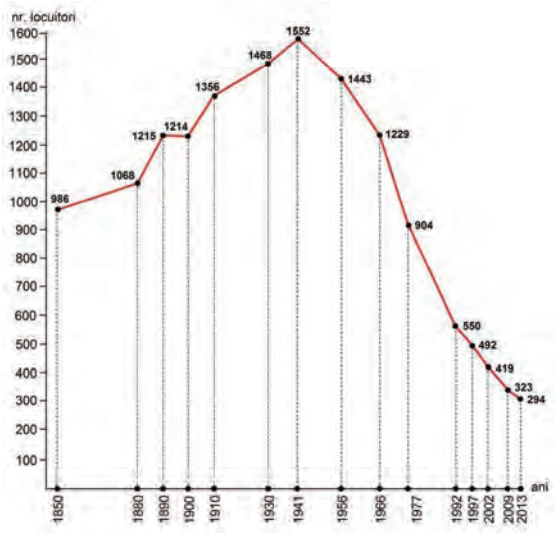

Fig. 17. Evoluţia numerică a populaţiei.

Focalizarea atenţiei spre mediul urban în perioada comunistă şi creşterea decalajului de venit şi confort între sat şi oraş, au întreţinut procesul de declin demografic. Abolirea sistemului social-politic etatizat în decembrie 1989, acompaniat de colapsul economic general şi deschiderea porţilor pentru muncă în vestul continentului, nu au avut darul stopării declinului demografic. Din contră, „drainul" demografic a fost stimulat, de la niveluri locale şi până la cel naţional, în ansamblu, astăzi cca 3 milioane de români apatrizi, majoritatea tineri, căutându-şi mântuirea economică dincolo de fruntariile de apus ale ţării.

Începând cu anul 1941 şi până în anul 1970, timp de aproape 30 de ani, adaosul demografic constant nu a reuşit să contracareze migraţiile definitive şi natalitatea.

După anul 1970, soldul natalitate-mortalitate, cu patru excepţii nesemnificative (1972, 1974, 1975 şi 2003), a fost constant negativ (au decedat mai mulţi decât s-au născut).

În anul de vârf demografic 1941, s-au înregistrat 35 de naşteri şi 20 de decese la 1552 de persoane (22,55 ‰ natalitate şi 12,88 ‰ mortalitate), rezultând un spor demografic absolut de 15 persoane (9,67 ‰). După 15 ani, timp de vindecare a rănilor războiului, populaţia scade la 1443 locuitori (109 persoane), valorile natalităţii (30) şi ale mortalităţii (26) fiind apropiate cu cele din anul de raportare, cu un sold pozitiv (10 persoane). Până în anul 1971, natalitatea a fost constant la valori absolute de peste 20 de naşteri /an, iar până în anul 1975 de peste 10 naşteri/an.

În anul 1970, la o populaţie de 1012 persoane, s-au înregistrat 12 naşteri şi 12 decese, soldul natural fiind egal cu 0. După această dată (1970), cu doar trei excepţii (1972, 1974, 1975), soldul demografic a fost constant negativ. Între anii 1929-1940 mortalitatea a avut valori majoritar peste 30, în valori absolute, cu un maxim în anul 1935 când s-au înregistrat 45 de decese.

În anul 1930, la 1468 locuitori s-au înregistrat 26 de decese (17,71 ‰).

Tabel 1. Evoluţia natalităţii, mortalităţii şi a sporului natural.

Nr. crt.	Anul	Nr. pop.	Natalitate		Mortalitate		Spor natural	
			nr.	(‰)	nr.	(‰)	nr.	(‰)
1	1941	1552	35	22,50	20	7,73	15	9,66
2	1956	1423	36	25,30	26	18,3	10	7,02
3	1966	1229	12	9,76	10	8,13	2	1,78
4	1970	1012	12	11,85	12	11,85	0	0,00
5	1977	904	8	8,84	11	12,16	- 3	- 3,31
6	1992	560	0	0,00	7	12,50	- 7	-12,50
7	1997	490	0	0,00	11	22,44	-11	- 22,44
8	2002	419	1	2,38	10	23,86	- 9	21,47
9	2009	323	2	6,19	4	12,38	- 2	6,19

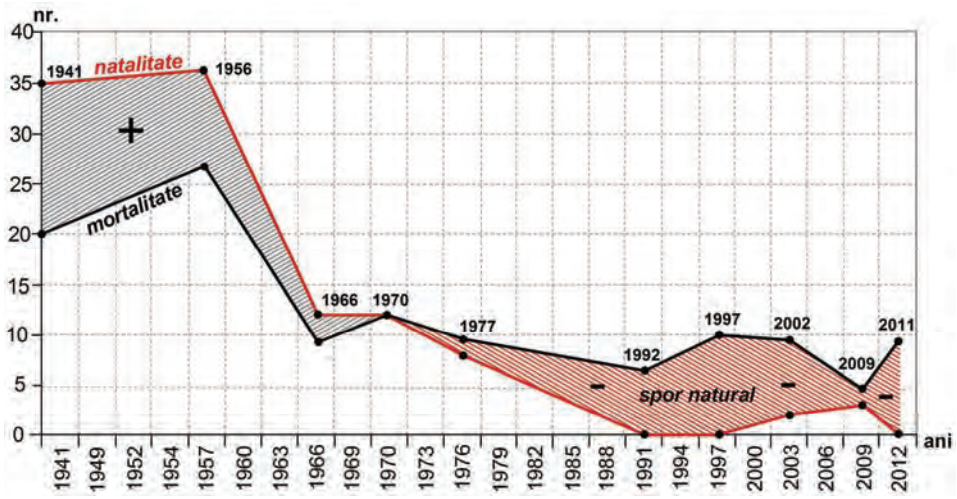

Fig. 18. Natalitatea, mortalitatea şi sporul natural.

Deceniul 1930-1940 a fost marcat de dominanţa bolilor contagioase (scarlatină, tifos exantematic şi tuberculoză), în pofida mult trâmbiţatei prosperităţi a ţării, cu anul de vârf, 1938.

În anul 1935 mor de scarlatină un număr de 21 de copii, din totalul de 45 de decese ale acelui an. În data de 7 septembrie 1935, preotul Crişan Eugen, consemnează decesul fraţilor Popa Ionaş – 4 ani, Popa Lucreţia – 8 ani şi Popa Augustin – 9 ani, scarlatina bântuind în sat, din iunie până în decembrie. După anul 1950 şi până în prezent (2013), creşte frecvenţa bolilor de cancer şi ale aparatului circulator, pe fondul reducerii bolilor contagioase. Dacă până în anul 1950, dar mai cu seamă în deceniul 1930-1940 erau rare cazurile în care decesele se petreceau la peste 60 de ani, datorită duratei medii

reduse a vieţii. După 1965 decesele cele mai frecvente au loc după vârsta de 70, atât la bărbaţi cât şi la femei.

În anul 1953, la 3 august moare la vârsta de 90 de ani, Dondos Alexă, ceteraş din familia de ţigani Dondos, originari din Aiton, care şi-au amenajat un grup de case mici din lemn pe terenul dintre vale şi Mitru lui Cârcoşel, printre care şi o fierărie.

În noiembrie 2012 se stinge din viaţă cel mai longeviv om al satului, Hâlma Gligor, la vârsta de 101 ani. Astăzi în sat (martie 2013) mai locuiesc şi trăiesc trei persoane cu vârstă de peste 91 de ani (Surd Mariţa de la Feşchi, Coţa Măriuca, de la Ida Foiului şi Călugăr Măriuca a lui Pilu Mitruţului).

Este demn de remarcat ponderea mai ridicată a bărbaţilor în structura pe cele două sexe, din totalul de 294 de locuitori, 152 fiind bărbaţi (51,7%).

Tabel 2. Structura pe sexe, etnică şi confesională.

Anul	Populaţia totală	Bărbaţi		Femei	
		nr.	(%)	nr.	(%)
1850	986	505	51,2	481	48,8
1857	988	-		-	
1869	1034	507	49,0	527	51,0
1880	1068	-	-	-	-
1890	1215	-	-	-	-
1900	1214	627	51,6	587	48,6
1910	1350	709	52,5	641	47,5
1941	1522	741	48,7	781	51,3
2013	294	152	51,7	142	48,3

Anul	Populaţia totală	Români		Maghiari		Ţigani		Alţii	
		nr.	(%)	nr.	(%)	nr.	(%)	nr.	(%)
1850	986	922	93,5	35	3,5	38	3,8	1	0,9
1857	988	-		-	-	-	-	-	-
1869	1034	-	-	-	-	-	-	-	-
1880	1068	1003	93,9	24	2,2		-	31	2,9
1890	1215	1171	96,4	26	2,1	-	-	18	1,5
1900	1214	1175	96,8	39	3,2	-	-		
1910	1350	1281	94,0	48	3,5	-	-	21	2,5
1941	1522	1519	99,8	1	0,6	-	-	2	1,2
2013	294	287	97,6	5	1,7	2	0,7	-	-

Anul	Populaţia totală	Ortodocşi		Greco-catolici		Alte culte	
		nr.	(%)	nr.	(%)	nr.	(%)
1850	986	-	-	961	97,46	25	2,54
1857	988	-	-	972	98,4	16	1,6
1869	1034		-	1017	98,3	17	1,7
1880	1068	-	-	1031	96,5	-	-
1890	1215	2	1,6	1174	96,6	39	1,8
1900	1214	-	-	1180	97,2	20	2,8
1910	1350	8	0,6	1213	89,9	129	9,5
1941	1522	-	-	-	-	-	-
2013	294	218	74,2	-	-	76	25,8

1890: 13 israeliţi; 1900: 14 israeliţi; 1910: 15 israeliţi; 2013: 76 martori ai lui Iehova şi penticostali.

Înainte de al doilea război mondial s-au stabilit în sat 10 familii de ţigani (a lui Dondoş, Tuliş, Orbuţu Dichii, Porumb, Cârlon, Toma, Ianoş, Hoca, Ioji şi Drujli), majoritar cântăreţi la vioară.

Ioji era fierar iar Iosif a lui Drujli era şustăr (pantofar). Astăzi niciuna dintre familiile de ţigani mai sus amintite nu mai locuiesc în sat, plecând la oraş ori dezafectându-se pe cale naturală.

După 1990, în casa lui Niţu Hochi, de lângă biserică, s-a stabilit o familie de ţigani din Turda (Danciu). Boar Marin a lui Gruia s-a căsătorit cu fiica ciurdarului de etnie rromă din Comşeşti, fiind deci o familie mixtă, având trei copii. În sat s-au mai stabilit în ultimul timp, prin cumpărare de case şi terenuri, două familii de etnie maghiară (Feher şi Kenderes), la acestea mai adăugându-se soţia lui Ionel a Ştenii, Gizela.

După 1990 s-au stabilit în sat, în total, un număr de 15 familii alohtone (cele trei familii de origine maghiară, la care se adaugă familiile Vâju, Popa, Buzaş, Matei, Trif, Marc, Paşca, Berinde, Sas, Drăghici, Bogătean şi Şerban).

Din 1850 şi până în 1910, satul era mai „pestriţ" din punct de vedere etnic. Astfel, la 1850 se consemnează în sat prezenţa a 38 ţigani şi 25 de maghiari. La 1890 apar în structura etnică a satului 26 de maghiari şi 14 germani, dar şi 13 israeliţi la structura religioasă, din totalul de 1215 locuitori. În anul 1910, din cei 1350 locuitori, 48 erau maghiari, iar 21 de „alte limbi", înregistrându-se, după religie, 15 israeliţi.

În anul 1941, odată cu cea de a doua mare conflagraţie mondială, s-a realizat „marea cernere etnică", în sat înregistrându-se un maghiar, un german şi o persoană de altă naţionalitate.

Din punct de vedere confesional, până în anul 1945, majoritatea populaţiei aparţinea religiei greco-catolice. Începând din octombrie 1945, toată populaţia a fost transferată la cultul ortodox, cel greco-catolic fiind interzis de către autorităţile comuniste ale timpului.

De menţionat faptul că 76 de persoane aparţin cultelor neoprotestante, penticostal şi martorii lui Iehova.

Din punctul de vedere al grupelor majore de vârstă, s-a realizat un proces semnificativ de îmbătrânire demografică. Astfel, în anul 1900, ponderea populaţiei în vârstă de peste 60 de ani era de 7,3 % (89 de persoane din totalul de 1214), în anul 2013 ponderea acestor persoane ajunge la 22,8 % (69 persoane din totalul de 294).

În paralel, scade drastic populaţia tânără (sub 19 ani), atât sub aspectul valorilor absolute, cât şi a celor relative, de la 551 persoane (45,4 %), în 1900, la 22 (7,5 %), în 2013.

De remarcat este faptul că deşi ponderea contingentului demografic de vârstă tânără s-a redus alarmant, a rămas aproape constantă ponderea celor două sexe în structura de ansamblu a populaţiei cu dominanţa bărbaţilor.

Tabel 3. Principalele grupe de vârstă (1900, 1910, 2013) şi populaţia pe sexe.

Anul	Populația totală	Grupele de vârstă						Bărbați		Femei	
		0 - 19		20 - 60		> 60					
		Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)
1900	1214	551	45,4	574	47,3	89	7,3	627	51,6	587	48,4
1910	1350	679	50,3	570	42,8	101	7,5	709	52,5	641	47,5
2013	294	22	7,5	205	69,7	69	22,8	152	51,7	142	48,3

În anul 1910 populaţia ocupată reprezenta 48,3 % (652 persoane) din totalul populaţiei la acea vreme (1350 locuitori), în timp ce populaţia întreţinută avea o pondere de 51,7 % (698 locuitori).

Astăzi (2013) sunt ocupate efectiv 40 de persoane (13,85 %) din totalul de 294, numărul întreţinuţilor fiind de 254 (86,4 %). Un număr de 22 persoane (7,5 %) nu au nicio sursă de venit, fiind lucrători de ocazie, cu ziua, prin sat.

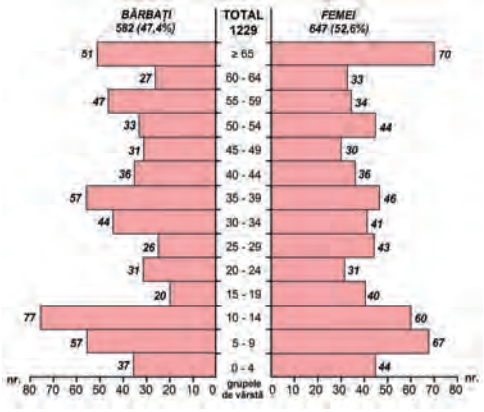

Fig. 19a. Piramida vârstelor în anul 1966.

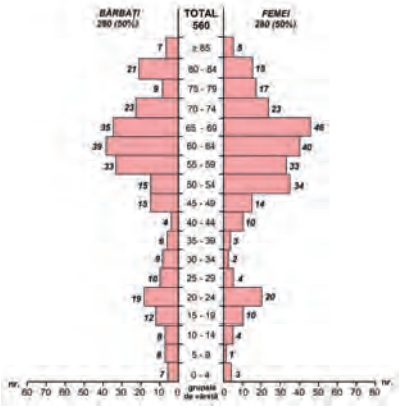

Fig. 19b. Piramida vârstelor în anul 1992.

Dacă adăugăm la populaţia ocupată pe cei 88 pensionari care lucrează în agricultură, atunci ponderea populaţiei ocupate se ridică la 42,1 %.

Tabel 4. Structura socio-profesională a populaţiei (2013).

Tipul	Număr total salariați	Bărbați		Femei		Observatori
		Nr.	(%)	Nr.	(%)	
Salariați	27	18	66,7	9	33,3	-
Salariați agricoli	3	3	100	0	-	-
Salariați cont propriu	2	1	50	1	50	-
Salariați în alte unități	22	14	8	-	-	-
Lucrători în agricultură pe cont propriu	13	10	-	3	-	-
Pensionari la stat	76	57	-	19		53 lucrează în agricultură, din care 39 bărbați
Pensionari CAP	104	18	-	86		35 lucrează în agricultură, din care 6 bărbați
Pensionari de boală	10	6	60	4	40	-
Asistați social	14	6	-	8	-	-
Fără venit	22	17	-	5	-	-
Condamnați	1	1	100	-	-	Surd Aurel (Picu)
Adulți	267	133	49,8	134	50,2	-
Copii	27	12	44,4	15	53,6	-
Total	***294***	***145***	***49,3***	***149***	***50,7***	-

Din punctul de vedere al gradului de alfabetizare, situaţia statistică de la 1900 înregistrează 46 persoane care ştiu a scrie şi a citi, iar 60 scriu ungureşte, la o populaţie de 1214 locuitori, rezultând un grad de alfabetizare de 8,7 %.

În anul 1910 sunt ştiutoare de carte 362 persoane din 1350 locuitori, cu menţiunea că 79 scriu ungureşte, reieşind un grad de alfabetizare de 26,8 %.

Între anii 1948 şi 1958 sistemul politic comunist a dus o vastă acţiune de alfabetizare a populaţiei adulte la nivel naţional. Această muncă grea se realiza de regulă cu tinerele cadre didactice ale şcolii. Astfel, în intervalul de timp mai sus menţionat, la nivelul satului au fost alfabetizate peste 200 persoane. Astăzi, teoretic, toată populaţia este ştiutoare de carte, învăţământul elementar fiind obligatoriu.

Nu de rare ori mass-media prezintă elevi din clasele a VII-a şi a VIII-a care ştiu cu greu să citească. Averea mobilă" a satului, actualmente se compune din 120 vaci cu lapte şi 10 bivoliţe, la care se adaugă 14 cai pentru tracţiune şi cca. 650 ovine la trei turme (a lui Piticu lui Rogoz, a lui Ionică Păduraru şi a lui Ropotin). „Puterea mecanică" se compune din 20 tractoare şi 26 autoturisme.

Numărul caselor cu baie interioară este de 60.

10. Numele de familie

Luând în considerare numele capului de familie din gospodărie, am identificat în întregul sat 64 de nume, inclusiv a acelora care şi-au construit rezidenţe secundare (case de vacanţă).

Tabel 5. Numele de familie şi frecvenţa acestora.

Nr. crt.	Numele de familie	Frecvenţa		Nr. crt.	Numele de familie	Frecvenţa	
		Nr.	(%)			Nr.	(%)
1	Crişan	42	12,1	33	Băieş	1	0,3
2	Rus	42	12,1	34	Ionescu	1	0,3
3	Coţa	40	11,5	35	Calău	1	0,3
4	Călugăr	39	11,3	36	Indolean	1	0,3
5	Chicinaş	30	8,8	37	Şerban	1	0,3
6	Surd	15	4,4	38	Călian	1	0,3
7	Pop	10	2,3	39	Şandru	1	0,3
8	Boar	9	2,6	40	Sabău	1	0,3
9	Chiorean	9	2,6	41	Oltean	1	0,3
10	Iorga	9	2,6	42	Feher	1	0,3
11	Sălişteanu	9	2,6	43	Chereches	1	0,3
12	Drăgan	8	2,3	44	Kender	1	0,3
13	Popa	7	2,0	45	Kelemen	1	0,3
14	Marc	7	2,0	46	Pavel	1	0,3
15	Morovan	6	1,8	47	Bogăţean	1	0,3
16	Faur	5	1,5	48	Drăghici	1	0,3
17	Hâlma	5	1,5	49	Buzaşi	1	0,3
18	Arion	4	1,2	50	Vâju	1	0,3
19	Cămărăşan	3	0,9	51	Paşca	1	0,3
20	Trif	3	0,9	52	Corpodean	1	0,3
21	Boldijar	2	0,6	53	Sas	1	0,3
22	Blaga	2	0,6	54	Andea	1	0,3
23	Zoltan	2	0,6	55	Mândruţiu	1	0,3
24	Hirişcău	2	0,6	56	Irimie	1	0,3
25	Neag	2	0,6	57	Măgheruşan	1	0,3
26	Lupea	2	0,6	58	Berinde	1	0,3
27	Gheran	2	0,6	59	Fodorean	1	0,3
28	Danciu	2	0,6	60	Briciu	1	0,3
29	Matei	2	0,6	61	Hudrea	1	0,3
30	Todea	2	0,6	62	Rancea	1	0,3
31	Miclăuş	1	0,3	63	Cristea	1	0,3
32	Feneşan	1	0,3	64	Damian	1	0,3

Astfel, pe primele două locuri se află numele de Crişan şi Rus, cu o frecvenţă de 42 cazuri fiecare (12,1 %), urmate de Coţa (11,5 %), Călugăr (11,3 %), Chicinaş (8,8 %) şi Surd (4,4 %).

De remarcat că în 23 de cazuri apare doar un singur nume de familie, fiecare cu o pondere de 0,3 % din totalul numelor de familie. Subliniem faptul că s-au luat în considerare şi numele de familie de la gospodăriile părăsite ori dispărute.

Un număr de 22 nume de familie – (32 %), (Danciu, Şerban, Sabău, Oltean, Feher, Chereches, Kender, Bogătean, Drăghici, Buzaş, Vâju, Paşca, Sas, Andea, Mândruţiu, Irimie, Măgheruşan, Berinde, Hudrea, Rancea, Cristea şi Damian), s-au adăugat după decembrie 1989, la cele 44 existente. Acest aspect trădează începutul, destul

de expresiv, al unui proces de repopulare a satului cu populaţie alohtonă. Trebuie subliniat faptul că existenţa aceluiaşi nume la mai multe familii nu semnifică, în toate cazurile, legături de rudenie.

Bunăoară, în cazul familiei noastre, Surd, nu există legătură de rudenie cu Tinu Sicrului (Surd Augustin), cu Ştefan a Ioşcuţii (Surd Ştefan), cu Şuca Bârsii (Surd Ioan), cu Ion a Oniuchii (Surd Ioan) ori cu Victor (Surd Victor). Acest defect de auz, probabil, l-au avut unul dintre antecesorii familiilor mai sus menţionate. Numele de Surd îl întâlnim peste tot în ţară, cu aceeaşi explicaţie generală, plauzibilă, defect de auz, după cum numele de Călugăr şi Crişan sunt destul de frecvente în Transilvania. Cel de Chicinaş tindem să credem că îşi are originea în limba maghiară (kicsi – mic, nanas – nas, deci nănaşul mic).

11. Poreclele *(numele de ciufală)*

Dat fiind faptul că aceleaşi nume de familie sunt foarte frecvente, şi în cele mai numeroase cazuri, fără a fi în relaţii de rudenie, fiecare familie, fără excepţie, „a căpătat o ciufală" (poreclă), fapt ce a condus la o recunoaştere foarte facilă a fiecărei personae din sat. De exemplu, dacă cineva întreba unde stă, unde locuieşte bunăoară Crişan Ioan (numele de familie Crişan, Rus, Coţa, Călugăr şi Chicinaş fiind cele mai frecvente în sat - ≈ 55 %), acesta la rându-i era întrebat, care Crişan Ioan?, a Popişchii, a lui Scâtai, a Mărinii Onului? După astfel de porecle „se opera" mai facil şi în documentele oficiale ale primăriei, eliminându-se riscul confuziei de persoane, care implica coroborări ale numelor părinţilor, cu data naşterii şi numărul poştal de la casă (gospodărie).

Voi reda într-o ordine relativ aleatoare, în raport cu poziţia gospodăriei în vatra satului, a numelor de ciufală (poreclă) pentru întregul sat: Sântea, Dolfina, Metu, Gâscanu, Rişcău, Marişca Nuţului, Gligan, Georgeta (Moaşa), Cuţa, Avel, Tiutea, Negruţa, Indreica, Buric, Ciucur, Picuţu, Învăţătorul Crişan, Popa Crişan, Gurbana, Pisica, Chichiri, Gabor, Ioji, Niucu, Cătana, Buţu, Cherciu, Mihăilă, Popa Libă, Pâţoaie, Iulişca, Oncioc, Sandica, Mociodoaie, Bila, Roca, Bitangu, Săna, Moaşa (Nonu), Chitoaie, Mitruţu, Boanca, Mihoc, Marta, Mihai, Coratoru, Simion, Cantoru (Tuţu), Guizu, Becleanu, Piroş, Zgorcea, Oiţa, Ionescu, Boldaşu, Guţoc, Toma Ceteraşu, Petre a Linii, Ciorsoi, Copilaş, Iobaju, Ghiorghioi, Scâtai (Doctoru), Bornoi, Cicodel, Uţu, Cearla, Dica, Friguţu, Găvriluţ, Cherciu, Ciobâlcău, Hornaru, Bărcula, Letai, Ţilie, Vişchi, Cioarsa, Cârcoşel, Meman, Toaplec, Pilu, Boboş, Dioaba, Ghighili, Gonu, Jenţoaie, Noana, Todorel, Hâlma, Macarie, Ianoş, Ţilea, Sandu, Finica, Dugu, Maier, David, Tătiana, Dinu, Ştenea, Chereş, Caţ, Şochel, Boacşi, Petrea, Ciotu, Mengheri, Neica, Todea, Hornoi, Tranda, Leliţa, Gligăniţa, Dicu, Tuliş, Şuştăru, Iuga, Cătuşnica, Todora, Moaşa (Ghiga), Bia, Jeru, Cotoc, Flitoc, Sălişteana, Foiu, Raita, Buta, Rogoz, Porumb, Cârlon, Bulzu, Ciula, Bitai, Brihan, Bocu, Ceanin, Coţăscu, Hulpea, Pavel, Boul, Totic, Faur, Roşu, Toma, (Latu), Mitică, Trăienoc, Precov, Bârşa, Briciu, Bărilă, Feşchi, Hoca, Drujli, Şonea, Ciobu, Costan Faur, Banabiceanca, Ciotrica, Oniuca, Cioana, Mocana, Caici, Băbuc, Gârla, Bila, Bradila, Ghiorghica, Tofil, Nana, Alexe, Roroam, Felecanu, Melinton, Chimu, Ilisie, Arsene, Dioga, Natu, Bitilă, Sicru, Bocăşanu, Flinta, Heţi, Druschi, Huhu, Cenana, Ioşcuţa, Ponea, Vechiu, Contraşu, Dane, Petrica, Gligoraş, Binu, Uţa, Arteme, Ioani, Dibănosu, Filu, Meliana, Roman, Mişcoi, Aurelu Danii, Petruca (Alba), Tănase, Marişca Nuţului, Naşa lui Niculici, Gruia, Pârlea, Macarioaie, Pocăitu (Ilie), Ţiţi, Brigadiru (Creştinu), Lupea, Miron, Ciortea Petre, Fasolea, Vântoasa, Surdulina, Broscaru, Iancu, Victor, Lazar, Filăroaie, Puţinicu, Popişca, Piţilie, Puica, Niculici, Filăroaie, Macavei, Blaga, Chici, Ţilica, Mihăilaş, Vesa, Arion, Ţighileanu, Hepa, Ciucea, Victorel, Dina de la Pădure, Culiţă din Bodeş, Deneş.

Bunăoară, dacă cineva doreşte să-l identifice pe Ciortea Ioan, fostul cantor de la biserica ortodoxă, va trebui să spună: Ioan a lui Ciortea Petre a Brandilii. Pentru a identifica pe bunicul meu dinspre mamă va trebui să spun: Gheorghe a lui Vasile a lui Simion (adăugarea numelui tatălui şi apoi a numelui bunicului acestuia).

Pentru unele persoane a rămas în memoria colectivă o serie de nume de poreclă, în relaţie cu fizionomia persoanei, ori cu anumite evenimente şi fapte din viaţa acestora: Plutonieru (fost plutonier la jandarmi), Puţinicu (mic la statură), Ţighileanu (fluiera ca un piţigoi), Gogoman (om şugubăţ), Teşferi, Curva, Ciocuşu, Oşanu, Ciucea, Secretaru,

Directoru, Unguraşu, Piticu, Ţicloi, Roşu, Ovăs, Poştaşu, Cloncu, Tranda, Leliţa, Gurbana, Teologu, Hepa, Teleguţ, Bărilă, Ţoachi, ş.a.

În tabelul şi harta anexă s-a localizat poziţia în vatra satului a fiecărei gospodării.

12. Sătenii cu pregătire superioară *(învăţaţii satului)*

Ca peste tot în ţară, oamenii satelor, mai ales după colectivizare, doreau cu toată fiinţa lor să-şi vadă copiii „domni", adică să înveţe carte şi să fie izbăviţi de munca fizică grea pe care le-o oferea viaţa de zi cu zi din satul natal.

În perioada interbelică, învăţatul la oraş (liceu, facultate) era scump, şi foarte puţini reuşeau să facă faţă acestei provocări cardinale, lipsa banului. După anul 1960, datorită sistemului de burse, aproape generalizat, copiii de la ţară au avut acces mai facil la învăţătură. Astăzi, ca urmare a masificării iresponsabile a învăţământului superior, pe fondul golirii demografice a satelor, doar 2 % dintre studenţii României provin din mediul rural, percepându-se din nou taxe, atât la învăţământul de stat, cât şi la cel privat. Universităţile, mai ales cele private, au devenit adevărate „aprozare de diplome", încât astăzi analfabetismul universitar reprezintă o racilă socială fără leac în următorii 25 – 50 de ani. Goana după diplome universitare şi doctorate pe bani a devenit un flagel naţional, imposibil de asanat într-o societate în care cei care conduc au obţinut „patalamale universitare" în mod fraudulos. Starea de analfabetism a naţiunii s-a înrăutăţit jalnic după anul 1990!!!

Enumerarea consătenilor care au absolvit o instituţie de învăţământ superior se rezumă doar la cei de după al doilea război mondial, într-o succesiune alfabetică. Pentru acei despre care deţinem un minim de informaţii, am realizat şi scurte comentarii.

Tabel 6. Fiii satului care au absolvit cursurile şcolii din Miceşti şi ale instituţiilor de învăţământ superior (după 1945).

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Profilul profesional	Decedaţi	Familia din care provine
1	Boar (Ghiran) Maria	economistă	-	tata – Boar Nuţu a lui Marişca Nuţului mama – Anuţa a Guizului
2	Boar (Pintilie) Lenuţa	inginer chimist	-	tata – Boar Nuţu a lui Marişca Nuţului mama – Anuţa a Guizului
3	Boar Nuţu	pastor penticostal	-	tata – Boar Nuţu a lui Marişca Nuţului mama – Anuţa a Guizului – stabilit în S.U.A.
4	Blaga Irimie	subinginer	+	tata – Blaga Dumitru a Cenani mama – Eugenia a Petrichii
5	Călugăr Augustin	inginer C.F.	-	tata – Călugăr Ioan a lui Augustin mama – Nastasia a lui Brihan
6	Călugăr (Chiş) Maria	inginer textilist	-	tata – Călugăr Gavrilă Viluc a Bilii mama – Mariţa lui Aurel a Danii
7	Călugăr (Tocan) Eugenia	juristă	-	tata – Călugăr Gavrilă Viluc a Bilii mama – Mariţa lui Aurel a Danii
8	Călugăr (Alexa) Marinela	juristă	-	tata – Călugăr Valentin – a lui Lia lui Gligoraş mama – Lenuţa Otilia – a lui Culiţa Cioarsi
9	Călugăr (Dragoste) Maria	învăţătoare	-	tata – Călugăr Ionaş a Florichii (Boului) mama – Teodorica a lui Nonu Moaşii
10	Călugăr (Andronescu) Parasca	economistă	-	tata – Călugăr Dumitru – Pilu Mitruţului mama – Teodorica a lui Mărina Uănului
11	Călugăr (Cheţa) Angela	funcţionar public	-	tata – Călugăr Petru – a Petrichii mama – Virginia a lui Caţ
12	Călugăr (Rotariu) Cornelia	profesoară geografie-istorie	-	tata – Călugăr Petru – a Petrichii mama – Virginia a lui Caţ

13	Călugăr Vasile	învățător	+	tata – Călugăr Petru a Dolfinii mama – Maria – a lui Scuturici de pe Deal (casele Micești)
14	Călugăr (Suciu) Maria	economistă	-	tata – Călugăr Augustin a lui Simion a Mociodoaie mama – Olimpia lui Tinu lui Brihan
15	Cămărășan (Crișan) Alina	educatoare	-	tata – Cămărășan Ilie – a lui Lica Sandului mama – Măriuca – a lui Totic
16	Chicinaș Dorel	profesor geografie	+	tata – Chicinaș Augustin – Gusti Moașii mama – Gheorghița a lui Oprea din Corabia, jud. Olt
17	Chicinaș Eugenia	economistă	-	tata – Chicinaș Eugen a lui Chichiri mama – Lenuța – a lui Todoru lui Feșchii
18	Chicinaș Mariana	învățătoare	+	tata – Chicinaș Eugen a lui Chichiri mama – Lenuța – a lui Todoru lui Feșchii
19	Chicinaș Gligor	învățător	-	tata – Chicinaș Gheorghe – a lui Gliga Zgorcii mama – Smilia – a Cantorului
20	Chicinaș Ionel	profesor biologie	+	tata – Chicinaș Gligor a Zgorcii mama – Maria – a Tomi Natului
21	Chicinaș Marius	economist	-	tata – Chicinaș Ionel a lui Ghiga Zgorcii mama – Cornelia a lui Visilicu din Filea de Jos, jud. Cluj
22	Chicinaș Cristian	economist	-	tata – Chicinaș Ionel a lui Ghiga Zgorcii mama – Cornelia a lui Visilicu din Filea de Jos, jud. Cluj
23	Chicinaș Ionel	fizician, inginer prof. univ. dr.	-	tata - Chicinaș Gavrilă – a lui Găvriluț mama – Zorița – a lui Ghiga Cherciului
24	Chicinaș Valentin	inginer CF	-	tata - Chicinaș Ioan – a lui Titeu mama – Ana – a lui Uănu lui Augustin
25	Chicinaș Dorel	inginer mecanic	-	tata - Chicinaș Ioan – a Zgorcii mama – Măriuca Sandului
26	Chicinaș Vasile	inginer minier	-	tata - Chicinaș Ioan – a Zgorcii mama – Măriuca Sandului
27	Chicinaș (Dorhoi) Iuliana	învățătoare	-	tata – Chicinaș Ioan a lui Ciorsoi mama – Ana – a lui Mihai
28	Chicinaș (Crișan) Elena	economistă	-	tata – Chicinaș Dumitru a Puichii mama – Măriuca a lui Dinu Uțului
29	Chiorean Vasile	inginer silvic	-	tata – Chiorean Vasile – a Cătușnichii mama – Ileana din satul Crăiești, jud. Cluj
30	Chiorean Pascu	subinginer constructor	+	tata – Chiorean Pascu a lui Vasilie a Todorii mama – Măriuca – a Binului
31	Ciortea (Crișan) Marioara	învățătoare	-	tata – Ciortea Ionaș – a lui Boboș mama – Teodorica – a Contrașului
32	Ciortea (Trif) Maria	învățătoare	-	tata – Ciortea Ștefan – a lui Ciortea Petre a Bradilii mama – Maria – a Dicului
33	Ciortea Gavrilă	economist	+	tata – Ciortea Pascu – a lui Ghiga Dinului mama – Lenuța – a lui Petrea Chitoaie
34	Coța Aurel	jurist	+	tata – Coța Petru – a lui Ilia Petri mama – Măriuca – a lui Ionaș de la moară
35	Coța Petru	inginer mecanic	+	tata – Coța Dumitru – a Raiti mama – Măriuca – a lui Ionaș de la moară
36	Coța Ștefan	colonel ofițer MapN - aviație	-	tata – Coța Gligor a lui Cotoc mama – Maria a lui Tănase
37	Coța (Chifor) Anica	inginer chimist	-	tata – Coța Aurel – a lui Voasi lui Pavel mama – Maria a lui Victor
38	Coța Valer	economist	-	tata – Coța Ilisie a Raitii mama – Măriuca a lui Gligor a Butii

39	Coța Marioara	inginer agronom	-	tata – Coța Remus – a lui Mitru Raiti mama – Lenuța – a lui Rișcău
40	Coța Ioan	inginer prof. univ. dr.	-	tata – Coța Gheorghe – a lui Poali mama – Anica – a Ciobului
41	Coța (Hilma) Ana	profesoară matematică	+	tata – Coța Ioan – Onița Vulpii mama – Parasca a lui Ion a lui Arteme
42	Coța (Penta) Eugenia	profesoară matematică	-	tata – Coța Ionaș – a lui Ilia Petri mama – Măriuța a lui Mișcoi
43	Coța (Mihuț) Marioara	profesoară matematică	-	tata – Coța Ionaș – a lui Ilia Petri mama – Măriuța a lui Mișcoi
44	Coța (Hagea) Marioara	inginer chimist	-	tata – Coța Ionel – a lui Trăianu Vulpii mama – Ana – a lui Riuca lui Voasi lui Onesie
45	Coța Constantin	inginer mecanic	-	tata – Coța Vasile – a lui Dina lui Ilisie mama - Rozalia - a lui Rusu de pe Deal (Casele Micești)
46	Coța Marioara	economistă	-	tata – Coța Vasile – a lui Dina lui Ilisie mama - Rozalia - a lui Rusu de pe Deal (Casele Micești)
47	Coța Rodica	profesoară chimie	-	tata – Coța Ilie – a lui Dina lui Ilisie mama – Măriuca – a lui Trăian
48	Coța Gheorghe	inginer instalații	-	tata – Coța Gavrilă – a Vulpii mama – Măriuca – a Florichi (Boului)
49	Coța Aurel	inginer MapN - aviație	-	tata – Coța Ioan – a lui Boacși mama – Lucreția din satul Vâlcele, jud. Cluj
50	Coța Iustin	ofițer MapN - infanterie	-	tata – Coța Petru a lui Ilia Petrii mama – Măriuca – a lui Ionaș de la moară
51	Crișan Alexandru	inginer electronist	+	tata – Crișan Eugen – preot mama – Emilia din Prunis (Sclivaș)
52	Crișan Constantin	inginer hidrotehnist	-	tata – Crișan Vasile – a Mărini Uănului mama - Uliana
53	Crișan (Matei) Maria	economistă	+	tata – Crișan Ioan – a lui Mărina Uănului mama – Maria – a lui Anisia Bilii
54	Crișan (Marcu) Margareta	profesoară limba română	-	tata – Crișan Augustin – a lui Ghiga lui Miron mama- Măriuca – a lui Românu
55	Crișan (Crișan) Iuliana	inginer horticol	-	tata – Crișan Augustin – a lui Ghiga lui Miron mama – Măriuca – a lui Românu
56	Crișan (Marta) Maria	subinginer	+	tata – Crișan Valer – a lui Meman mama – Anica a lui Simion a lui Augustin
57	Crișan Liviu	ofițer MA.I – comisar jurist	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
58	Crișan Horea Ionaș	inginer mecanic	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
59	Crișan Vasile Călin	inginer horticol	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
60	Crișan Ana	învățătoare	surori	tata – Crișan Ioan – a Popișchii mama – Anuța – a Cantorului
61	Crișan (Andrei) Maria	inginer chimist	-	tata – Crișan Ioan – a Popișchii mama – Anuța – a Cantorului
62	Crișan (Petean) Elena	profesoară istorie-geografie	-	tata – Crișan Gligor – a Coratorului mama – Anica – a lui Brihan
63	Crișan (Mîrza) Eugenia	profesoară biologie	+	tata – Crișan Gligor – a Coratorului mama – Anica – a lui Brihan
64	Crișan (Cristea) Marioara	profesoară chimie	-	tata – Crișan Aurel – a lui Tănase a lui Miron mama – Anuța – a Ciunului – Crăciun
65	Crișan Aurel	subinginer	-	tata – Crișan Aurel – a lui Tănase a lui Miron mama – Anuța – a Ciunului

66	Drăgan Vasile	inginer minier	-	tata – Drăgan Vasile a Contraşului mama – Paraschiva – a Sandului
67	Drăgan Valentin	subinginer minier	-	tata – Drăgan Vasile a Contraşului mama – Paraschiva – a Sandului
68	Drăgan (Rusu) Zoiţa	educatoare	-	tata – Drăgan Alexă a lui Ionaş din moară mama – Măriuca – a lui Trăian din Bodeş
69	Drăgan (Soporan) Marioara	educatoare	-	tata – Drăgan Alexă a lui Ionaş din moară mama – Măriuca – a lui Trăian din Bodeş
70	Drăgan (Sîntea) Maria	educatoare	-	tata – Drăgan Noe – a lui Ionaş de la moară mama – Maria – a lui Voasi lui Titeu
71	Drăgan (Bochiş) Maria	farmacistă	-	tata – Drăgan Nicolae – a lui Cofiţ mama – Georgina – a lui Ionaşu Raiti
72	Drăgan Dana	profesoară geografie	-	tata – Drăgan Gheorghe – a lui Heţi mama – Lenuţa Augusta – a lui Uănuţa Puichii
73	Drăgan (Moruţan) Camelia	economistă	-	tata – Drăgan Ştefan (Ciucea) a lui Cârcoşel mama – Leana – a lui Gligor a lui Precov
74	Feneşan Ioan	profesor limba română	+	tata – Feneşan Nicolae – a lui Guizu din satul Crăieşti, jud. Cluj mama – Sabina – a lui Arteme a Dănului
75	Fodorean Elena	farmacistă	-	tata – Fodorean Victor – a Ciotului mama – Ana – a lui Tofil
76	Faur Vasile	Ofiţer MapN – geniu-colonel	+	tata – Faur Vasile – Ţica lui Faur (Ţicloi) mama – Teodorica – a lui Costanu lui Bornoi
77	Faur Vasile	învăţător	+	tata – Faur Iosif a lui Toaplec mama – – a lui Brihan
78	Faur Felicia	profesoară de muzică	-	tata – Faur Vasile – a lui Iosif a lui Toaplec mama – Valeria – din satul Băişoara, jud. Cluj
79	Faur (Velichi) Livia	educatoare	-	tata – Faur Vasile – a lui Iosif a lui Toaplec mama – Valeria – din satul Băişoara, jud. Cluj
80	Faur Gligor	profesor geografie	-	tata – Faur Gligor – a lui Faur Ionaş mama – Maria – din satul Petreştii de Mijloc, jud. Cluj
81	Gheran (Călugăr) Elena	inginer agronom	-	tata – Gheran Gavrilă – Pilu Dioabii mama – Todorica – a Ciotrichii
82	Hâlma Gavrilă	inginer chimist	+	tata – Hîlma Vasile – a lui Rica Ciuli mama – Paulina – Lina lui Ionaş din moară
83	Hâlma Eugen	subinginer mecanic	-	tata – Hîlma Gligor – a lui Macarie mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
84	Hâlma Ionel	inginer metalurgist	+	tata – Hîlma Gligor – a lui Macarie mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
85	Hâlma (Chicinaş) Olimpia	profesoară limbi străine	-	tata – Hîlma Gligor – a lui Macarie – stabilită în Danemarca mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
86	Hirişcău (Coţa) Ana Maria	profesoară teologie-engleză	-	tata – Hirişcău Valer – a lui Rişcău mama – Emilia – a Coratorului
87	Iorga Margareta	învăţătoare	-	tata – Iorga Gavrilă – a Flintii – stabilită în Franţa mama – Lenuţa – a Gîştii
88	Iorga (Goia) Maria	învăţătoare	-	tata – Iorga Gavrilă – a Flintii mama – Lenuţa – a Gîştii
89	Lupea Ştefan	ofiţer MPpN – aviator-comandor	-	tata – Lupea Vasile – a Lupii mama – Dorina – a lui Ştefanu Vîntoasii
90	Miclăuş Viorel	informatician	+	tata – Miclăuş Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiţi

91	Miclăuș Vasile	profesor fizică	+	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
92	Miclăuș Ionaș	profesor fizică	-	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
93	Miclăuș (Cizmaș) Marioara	profesoară limba română	-	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
94	Morovan (Noje) Valeria	profesoară chimie	-	tata – Morovan Vasile – a mama – Florica – a Flinti
95	Morovan (Crișan) Lenuța	educatoare	-	tata – Morovan Ștefan – a Ciuli mama – Anica – a lui Culiș
96	Marc (Curta) Gabriela	profesoară fizică	-	tata – Marc Gavrilă (Teleguț) a lui Niculici mama – Maria – a Coratorului
97	Neag Ioan	învățător economist	-	tata – Neag Vasile – a lui Burcușel mama – Ana – a lui Scuturici de pe Deal (Casele Micești)
98	Pop Mircea	jurist	-	tata – Pop Aurel – a lui Arsăne mama – Nastasia – a Ciobului
99	Pop (Crișan) Anisia	învățătoare	-	tata – Pop Viorel – a lui Dinu Uțului mama – Sabina – a Binului
100	Pop Ioan	- jurist, ofițer M.A.I. Jandarmerie	-	tata – Pop Ioan – a Sînti mama – Maria – din satul Feleacu, jud. Cluj
101	Rus (Marc) Elena	profesoară fizică-chimie	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghichii mama – Anisia – a lui Danea de la moară
102	Rus Viorel	inginer mecanic	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghichii mama – Anisia – a lui Danea de la moară
103	Rus Eugen	inginer zootehnist	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghichi mama – Anisia – a lui Danea de la moară
104	Rus (Chiorean) Elena	economistă	-	tata – Rus Ioan – a lui Nonu Moașii mama – Eugenia – a lui Ilie Pocăitu
105	Rus Maria	învățătoare	-	tata – Rus Simion – a Moașii mama – Mărie – a lui Copil din Șchiopi
106	Rus (Săveanu) Maria	învățătoare	-	tata – Rus Constantin – a Ghiorghichii mama – Măriuca – a lui Gheorghesi
107	Rus (Damian) Ileana	profesoară limbi străine	-	tata – Rus Lazăr – a lui Bornoi mama – Maria – a Ponii
108	Săliștean Vasile	subinginer	-	tata – Săliștean Nicolae a Iobajului mama – Lucreția Jerului
109	Surdu Constantin	jurist	+	tata – Surdu Vasile – a Bîrșii mama – Măriuca – a Flinti
110	Surd Vasile	profesor biologie	-	tata – Surdu Vasile – a Bîrșii mama – Măriuca – a Flinti
111	Surd (Bărăian) Stanca Dacia	- învățătoare - asistent social	-	tata – Surd Gheorghe – a lui Gheorghe a lui Feșchii mama – Dorina – a lui Gaja Simion din Turda (Sălciua, jud. Alba)
112	Surd Vasile	geograf urbanist, prof. univ. dr. emerit	-	tata – Surd Gheorghe – a lui Feșchii mama – Marița – a lui Călugăr Ghe. a lui Vasilie a lui Simion
113	Todea Augustin	inginer agronom dr.	-	tata – Todea Gheorghe – a Bilii Rochi mama – Mariţa – Bili Rochi

Astfel, deschidem lista cu distinsul avocat Coţa Aurel, care datorită opoziţiei faţă de sistemul comunist, a suferit rigorile vieţii de deţinut politic. După eliberare, a prestat doar munca de jurist consult. Urmează, ceva mai tinerii, tot din categoria juriştilor, Popa Mircea a lui Arsene şi Surd Constantin a lui Şilie a Bârşii, ambii cu stagii îndelungate în

magistratură. Continuăm cu Todea Augustin a lui Bila Rochii, cu o strălucită carieră de inginer agronom, fost ministru adjunct al agriculturii, după un stagiu de pionierat în Dobrogea şi Delta Dunării, şi mai apoi director al Direcţiei Agricole a judeţului Cluj. Cam de aceeaşi vârstă este şi ing. Călugăr Augustin a lui Onu lui Mociodoaie, care a fost timp îndelungat specialist la Regionala CFR Cluj. Coţa Petru a lui Mitru Raiţii a studiat mecanica la Politehnica din Braşov, funcţionând ca inginer specialist în Cluj-Napoca, până la deces. Chiorean Vasile, fiul lui Chiorean Brigadiru (Creştinu) a lucrat timp îndelungat ca inginer silvic la Turda, până la pensionare. Tot din categoria inginerilor „mai timpurii" îl evocăm pe Drăgan Vasile a Contraşului, care a trăit şi a lucrat o viaţă de om între ortacii din Valea Jiului. Tot în Valea Jiului şi în industria minieră s-a desăvârşit inginerul Chicinaş Vasile, fiul cel mare al naşului meu de botez, Ion a Zgorcii.

Coţa Valer a lui Ilisie a Raitii şi a Măriuchii Butii a absolvit Facultatea de Ştiinţe Economice din Cluj-Napoca, fiind multă vreme contabilul şef al Fabricii de Sticlărie din Turda.

Urmează o pleiadă a generaţiilor născute între anii 1946-1950, şi care au urmat cursurile universitare între anii 1965-1975. În intervalul de timp 1967-1972 erau în Micuş 26 de studenţi, la o populaţie cu puţin peste 1000 de locuitori!

Astfel, în Armata Română şi-au desăvârşit pregătirea întru ale armelor coloneii Faur Vasile a lui Ţica lui Faur (Ţicloi) şi Coţa Ştefan a lui Ghiga lui Cotoc.

Primul (Faur Vasile) a fost specialist de clasă la arma geniu, iar celălalt, Coţa Ştefan, în desant aerian. Chiorean Pascu a lui Pascu lui Vasilie a Todorii (Pantică) a devenit subinginer constructor după absolvirea Universităţii Tehnice din Cluj-Napoca.

Subsemnatul Surd Vasile, fiul lui Gheorghe a lui Feşchi şi a Mariţii lui Gheorghe a lui Vasile a lui Simion, am absolvit cursurile Facultăţii de Geografie din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai", parcurgând toate etapele şi gradele desăvârşirii profesionale, de la asistent universitar la profesor universitar doctor, emerit. Tot Facultatea de Geografie din Cluj a absolvit şi Faur Gligor, a lui Ghiga lui Faur, fiind până la pensionare profesor în sat. Chicinaş Ionel, a lui Ghiga Zgârcii, cunoscut între micuşeni ca „Directoru", a terminat Facultatea de Biologie din Iaşi, fiind ani la rând directorul şcolii generale din sat. Urmează splendida „echipă" de intelectuali a fraţilor Miclăuş (Viorel, Mărioara, Vasile şi Ionaş), toţi absolvenţi ai Universităţii „Babeş-Bolyai".

Miclăuş Vasile a devenit după 1990 deputat în Parlamentul României, fiind multă vreme director al Liceului Agricol din Turda. Chicinaş Elena (Lenuţa Puichii) este economistă la Cluj-Napoca, fiind căsătorită cu prietenul meu din copilărie şi de astăzi Vasilică Crişan (Ichi a lui Brihan).

Crişan Mărioara a lui Relu Ciunului este profesoară de chimie eminentă la Zalău, iar fratele ei, Crişan Aurel, subinginer, a absolvit cursurile Universităţii Tehnice din Cluj-Napoca.

Fodorean Elena a lui Victoru Ciotului a absolvit Facultatea de Farmacie la Iaşi. Coţa Anicuţa a lui Aurel a lui Pavel s-a format ca inginer chimist tot în capitala Moldovei. Coţa Ioan a lui Gheorghe a lui Poali a absolvit Facultatea de Mecanizare a Agriculturii la Timişoara, fiind actualmente „full profesor" al acestei facultăţi, din oraşul de pe Bega. Lupea Ştefan, fiul Dorinei a lui Ştefan al Ioşcuţii şi a lui Vasile a Lupii a devenit primul zburător de înaltă calificare din satul nostru. A zburat pe celebrele avioane de luptă de tipul Mig 21 şi Mig 29 la flotila de la Timişoara, având rangul militar de comandor. Rus Ileana a lui Lazăr a lui Bornoi a absolvit Facultatea de Filologie din cadrul Universităţii

„Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca, fiind căsătorită cu eminentul italianolog Ştefan Damian, figură distinsă a culturii clujene contemporane. Gheran Elena a lui Pilu Dioabii este inginer agronom, fiind multă vreme director a I.A.S. Poiana, căsătorită cu consăteanul nostru Călugăr Aurel (Relu lui Viluc, poreclit de noi, în copilărie, Bechedi).

Fetele lui Viluc a Bilii şi a Mariţei lui Aurelu Danii a avut două profile profesionale distincte. Jeni (Eugenia) a terminat Facultatea de Drept la Cluj, fiind o apreciată avocată, căsătorită cu căpitanul de cursă lungă, Tocan. Maria a devenit inginer textilist, după absolvirea facultăţii, la Iaşi. Este căsătorită cu Vasile Chiş, din Comşeşti, fost multă vreme prim-procuror de pe lângă Parchetul Judeţean Cluj. Fraţii Hâlma Eugen şi Hâlma Ionel a lui Cântorelu s-au dedicat ştiinţelor tehnice, ambii devenind ingineri. Hâlma Elena, născută Popa, a lui Ucu de la Bia, soţia lui Eugen, este profesoară la Cluj-Napoca, absolvind Facultatea de Litere din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai”. Sora fraţilor Hâlma, Olimpia, a terminat filologia la Cluj, fiind căsătorită cu Dorel Chicinaş, feciorul cel mic a lui Ion a Zgorcii, absolvent al Facultăţii de Mecanică Fină din cadrul politehnicii bucureştene, stabiliţi astăzi în Danemarca.

Drăgan Zoiţa, fata lui Alexe de la Moara,, căsătorită cu Viorel a lui Gusti lui Vesa, a instruit multe generaţii de copii în tainele scrisului şi ale cititului.

De la Brihan, cele două fete a lui Ghiga şi Anica, Jenica (Eugenia) şi Lenuţa (Elena) au devenit profesoare foarte apreciate în domeniul biologiei, respectiv al istoriei şi geografiei, la Ţaga şi la Turda. La fel Surd Vasile, fiul cel mic a lui Şilie a Bârşii a devenit profesor de biologie, absolvent al Institutului Pedagogic din Suceava.

Chicinaş Valentin a lui Căuaciu lui Titeu este inginer specialist în domeniul căilor ferate la Cluj-Napoca.

Ionuţ Neag, a lui Burcuşel, a absolvit Facultatea de Ştiinţe Economice din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai”. A lucrat multă vreme ca specialist în finanţe publice iar astăzi este directorul economic general al prestigioasei universităţi „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Feneşan Ioan, fiul lui Niculae a Guizului şi al Binuţei (Sabinei) a fost eminent filolog, un rafinat tălmăcitor al limbii române şi un împătimit iubitor al epigramei. Datorită fizicului său debordant, a fost poreclit de către prieteni şi elevi „Piedone”.

Chicinaş Marius şi Chicinaş Cristian, fiii lui Ionel Directoru şi ai lui Neli (Cornelia) au absolvit Facultatea de Ştiinţe Economice din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai”.

Marius, fiul cel mare, este economist, „ rătăcitor „ pe pământul Americii, iar Cristian se ocupă de micile lui afaceri, inclusiv de grija gospodăriei părinteşti din sat, fiind vecinul meu drag de dialog, de colaborare şi de legământ de glie.

Chicinaş Ionel a lui Vila lui Găvriluţ şi a Zoriţii Cherciului, după studii de excepţie în domeniul fizicii la Universitatea „Babeş-Bolyai” a absolvit şi cursurile Universităţii Tehnice din Cluj, fiind astăzi unul dintre dascălii şi cercetătorii de prim rang ai politehnicii clujene. Luminiţa, fiica meşterului meu din anii de ucenicie la Turda, Dl. Cheţan, soţia lui Ionel Chicinaş, îl acompaniază profesional cu cei doi fii, Horea şi Iancu, mândria nedisimulată a bunicului Vilă, din vremuri prea repede trecute.

Morovan Valeria, fiica lui Şilie şi a Floricăi, a absolvit Facultatea de Chimie la Cluj, fiind o excepţională profesoară de specialitate la liceele turdene.

Măriuţa Crişan, căsătorită Matei, fiica lui Ion a Mărinii Onului şi a Mariei a Bilii este absolventă a Facultăţii de Ştiinţe Economice din Cluj-Napoca. A lucrat, cu mult

talent, până la stingerea prematură din viaţă, în anul 2012, la firme de stat şi private din Cluj-Napoca. Drăgan Valentin, feciorul cel mic al badii Vasilie a Contraşului a absolvit, ca şi fratele mai mare, Institutul de Mine din Petroşani.

Crişan Liviu, fiul cel mare al lui Vasilică Crişan a lui Miron şi a Auricăi a lui Pavel este singurul poliţist din Micuş cu „patalama academică". A lucrat multă vreme la Poliţia Cluj, în domeniul economic, ajungând la grad de colonel (comisar şef). Ceilalţi doi fii mai mici ai familiei, Crişan Horea şi Vasile, sunt ingineri destoinici, primul în domeniul mecanicii, iar cel de al doilea ca horticultor, cu o frumoasă afacere de familie în sat, ducând mai departe, cu aleasă pricepere, talentul de gospodari agricoli ai familiei Mironeştilor.

Bărăian Surd Stanca Dacia, fiica lui Gheorghiţă a lui Feşchi şi a Dorinei Gaja, a absolvit Liceul Pedagogic din Cluj-Napoca, după care a urmat cursurile Facultăţii de Sociologie a Universităţii „Babeş-Bolyai", neabdicând de la dificila şi pasionanta muncă de învăţătoare, fiind susţinută de către soţul ei, Călin, economist, specialist în domeniul finanţelor şi fiul lor Tudor, ce bate acum cu sfială la porţile şcolii.

Crişan Mărioara, fiica lui Ionaş a lui Boboş şi a Ricăi a Contraşului şi-a dedicat viaţa muncii cu elevii cei mici, fiind o autoritate incontestabilă în domeniul învăţământului primar turdean. Cele două fiice ale ei, Anca şi Iulia, absolvente ale Universităţii „Babeş-Bolyai", lucrează la o firmă specializată în transporturi din SUA, prima fiind căsătorită în oraşul Denver (Colorado).

Chicinaş Mărioara (Lola), fiica lui Culiţă a Melienii şi a Anei Contraşului, alături de Popa Ana a lui Viorelu lui Dinu Uţului şi Călugăr Maria a lui Naşu Boului întregesc pleiada de învăţătoare care îşi au originea pe meleagurile Micuşului.

Nu putem omite din aceeaşi serie pe distinsa învăţătoare Săveanu Maria, a lui Dina şi Măriuca Gheorghichii, aflată azi la vârsta senectuţii, după ce a educat peste 50 de generaţii de elevi.

Din mândra, harnica şi bogata familie a Mironeştilor s-au ridicat cu talent spre domenii diferite cele două fete ale lor, Margareta şi Ticuţa. Margareta s-a impus ca specialistă în filologie, iar Ticuţa ca inginer horticol la mănoasele livezi din bazinul pomicol al Bistriţei (Dumitra).

Călugăr Paraschiva (Părăscuţa), fiica lui Pilu Mitruţului, este economist-contabil la Bistriţa, cu o prosperă afacere privată.

Chicinaş Gligor, fiul lui Gheorghiţă a Zgorcii şi a Milucăi a Cantorului este un neobosit slujitor al şcolii primare. Cele două fiice a lui Vila Gâştii, Margareta şi Măriuţa, au educat multe generaţii de copii în sat şi la Cluj-Napoca.

Chicinaş Dorel a Moaşii a absolvit Institutul Pedagogic din Suceava, specializarea istorie-geografie, fiind un remarcabil animator al vieţii şcolare şi culturale la Turda. S-a stins prea timpuriu, răpus de un infarct miocardic.

În categoria învăţătorilor se înscrie şi Călugăr Vasile a lui Petrea Dolfinii, la care se alătură Faur Vasile (Dăscăluţu lui Toaplec), revenit în sat cu întreaga familie, prin anul 1955 şi pensionat la Turda. Cele două fete ale învăţătorului Vasile Faur, Ciuţa şi Liviuţa, s-au dedicat şi ale activităţilor de ordin pedagogic.

În familia morarului Rus Ionaş (Naşa Gheorghichii), ca şi în cazul familiei Miclăuş, toţi copiii au absolvit învăţământul superior. Elena a absolvit Facultatea de Fizică-Chimie în cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai", iar Viorel politehnica clujeană, devenind inginer. Eugen, fiul cel mic este inginer zootehnist.

Legaţi prin părinţi de satul nostru şi prin copilăria petrecută aici, se numără Săveanu Sorin, inginer, fost director al Combinatului Siderurgic, Câmpia Turzii şi Ştefănie Tudor, economist, primarul actual al Turzii.

Coţa Mărioara şi Coţa Constantin (Costică), copiii lui Vasile a lui Ilisie şi ai Rozaliei de pe Deal (Casele Miceşti), au absolvit învăţământul economic, respectiv pe cel tehnic în Cluj-Napoca. Mărioara a devenit o economistă foarte exigentă, iar Costică un inginer cercetător de excepţie în domeniul mecanicii agricole. Căsătorit cu Ana din Sânicoară, chimistă la Clinica de boli de nutriţie, mă bucur, ocazional, de vecinătatea lor din sat şi de la Cluj, şi de cele două „Rozalii", fiicele lor frumoase şi inteligente, Cristina şi Diana, studente de vârf la o universitate din Germania (le-am poreclit, de mici, „Rozalii", după numele bunicii lor dinspre tată, lelea Rozalia).

Coţa Rodica, fiica lui Lia lui Ilisie şi a Măriucăi lui Trăienoc, este profesoară de chimie, după studii strălucite la Universitatea „Babeş-Bolyai".

Rus Maria a Nonului, profesoară de matematică, a învăţat o pleiadă de copii din sat cu tainele teoremelor lui Thales şi Pitagora, iar Chicinaş Elena a lui Onu lui Ciorsoi, căsătorită Dorhoi, a instruit multe generaţii în tainele scrisului şi cititului în limba română. Coţa Ionaş a lui Vila Hulpii este un apreciat inginer, absolvent al Universităţii Tehnice din Cluj-Napoca.

Crişan Constantin a Mărinii Onului a absolvit Facultatea de Hidrotehnică din cadrul Universităţii Tehnice din Iaşi şi apoi pe cea de Ştiinţe Economice din Cluj-Napoca, fiind un specialist de marcă în domeniul îmbunătăţirilor funciare.

13. Slujitorii satului *[ciurdarii, ciobanii (păcurarii), şustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii şi moaşele]*

Oamenii în serviciile satului [ciurdarii, ciobanii (păcurarii), şustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii şi moaşele] aveau un rol determinant în economia şi viaţa rurală, primele trei „meserii" fiind, de altfel, esenţiale pentru comunitatea satului.

Ciurdarii (îngrijitorii turmelor de animale) erau, de regulă, localnici, ei fiind răspunzători de animalele gospodarilor în timpul zilei de păşunat. Erau retribuiţi, de regulă, în natură (bucate – grâu, porumb), dar era adesea aplicată şi forma mixtă (bani, hrană, bucate). Dintre ciurdarii de seamă, amintesc pe Sandu Rusului, cel mai renumit „bivolar" şi pe Gheorghe a Lupii. Sandu Rusului era un bărbat voinic, dar lent, ca şi ciurdea (cireada) pe care o păstorea, bivoliţele. Într-o dimineaţă, fiind obligat de împrejurări să se „mişte" mai repede, pentru a opri animalele să o ia razna, chiar în centrul satului, a fost nevoit să alerge puţin, fapt ce l-a deranjat foarte mult, tânguindu-se mai apoi sătenilor de efortul făcut („măi, oameni, am fost nevoit să fug să întorc bivoliţa lui X, de la Chichiri până la Sandica", cele două gospodării fiind, de fapt, vecine, gard în gard; această „întâmplare a rămas până astăzi ca etalon de măsurare a leneviei pentru micuşeni).

Gheorghe a Lupii era un om scund şi păstorea cireada de vaci, ajutat de copiii lui. Era vrednic şi iubit de către săteni. La fel erau şi ciurdarii Şonii (Neoana Şonii şi Ghiga Şonii, zis Tranda), care au păstorit satul pe durata unui sfert de secol.

La cireada de cai era renumită ţiganca Melinteana, iar la cea de porci ţiganul Rostaş Ştefan din Sălişte, care stătea vara în casa Gârloaie de lângă Băbuc, şi Lia Oniuchii, zis Rânja, care păstorea porcii alături de consoarta lui, poreclită Ciucica, din Pruniş (Slivaş).

Dintre ciobani, se detaşează prin tradiţie familia Marc a lui Niculici, neîntrecuţi şi pasionaţi oieri din zonă. Toţi ştiau să cânte la fluier şi au făcut din păstoritul turmelor de oi pasiunea vieţii lor. Astfel, cel mai în vârstă era Cula (Marc Niculae), apoi Marc Ştefan, urmat de Naşa (Marc Ionaş), Gheorghe (Marc Gheorghe) şi Vasilică (Marc Vasile). În competiţie cu ei era Piticu lui Rogoz şi Pilea lui Rogoz, la care se adaugă Onuţă a lui Feşchii (Surd Ioan), Onu lui Ciortea (Ciortea Ion a lui Petre a Bradilii, devenit mai târziu cantor la biserica din sat), Gavrilă a lui Boboş (Ciortea Gavrilă) şi Gogoman (Călugăr Gavrilă). Azi păstrează tradiţia ciobăniei din sat doar Boar Vasile (a lui Lia lui Rogoz), care alături de soţia sa, Marinela şi cei doi feciori ai lor, au dus faima calităţii caşului de Miceşti (a nu se confunda cu produsele din Miceştii de Câmpie, judeţul Bistriţa-Năsăud, unde există o fabrică de prelucrare). Dintre mulgarii la oi este demn de reţinut numele lui Moş Iuga (Iuga Ioan), „purtat" cu frontul în cel de al doilea război mondial de la cotul Donului şi Caucaz, şi până în Munţii Tatra, harnic meseriaş şi neîntrecut povestitor.

În condiţiile în care încălţămintea era foarte scumpă, mai ales după război (al doilea) cei ce ştiau să o repare erau la mare căutare. Astfel, în sat erau patru şustări, fiecare cu acelaşi rost „în diviziunea teritorială a muncii": Iosif a lui Drujli (Boldijar Iosif), Ţilica (Boldijar Vasile), Şustăru (Chiorean Niculae) şi Maistrul (Popa Dumitru). Acesta din urmă având calificare specială la Cluj, confecţiona şi încălţăminte nouă.

Dintre tâmplari era recunoscut Ghiga Cătanii (Chicinaş Gligor) care efectua orice tip de lucrări de tâmplărie, inclusiv sicrie pentru nevoile satului. La vremea aceea era singurul din sat care avea cleşte patent, cu care efectua extracţii dentare, după ce în

prealabil, „instrumentul” era dezinfectat cu ... ţuică de prune. Se mai ocupau cu tâmplăria-dulgheria, Lia Ciulii şi Naşa Bocului (Corpodean Ionaş). Azi, doar Ion „a Doctorului”, trecut de 70 de ani, mai practică, la nevoie, dulgheria.

Moaşe în sat au fost mai multe, naşterile petrecându-se aproape totdeauna acasă, cu o asistenţă empirică, bazată pe experienţe personale şi colective a unor femei mai întreprinzătoare şi cu iniţiativă. Astfel, moaşă pentru Suseni era soţia lui Moşu Maier, pentru cei din zona de mijloc a satului Moaşa de la Ghiga Moaşii, pentru cei de Jos (Joseni) moaşa de la Nonu Moaşii. După cel de al doilea război mondial a venit în sat o moaşă calificată care s-a căsătorit aici, Chicinaş Georgeta, acesta fiind „ochiul de veghe” la naşterile a peste 50 de generaţii de copii.

Găurirea urechilor la fetiţe pentru prinderea cerceilor era o treabă delicată, care impunea o anumită îndemânare. Fetiţele în cauză, de regulă de până la 6 luni, erau aduse de către mame la anumite persoane, recunoscute, pentru a li se pune „cercei de mămăligă” (li se găurea lobul urechii cu acul ars în foc pentru dezinfectare, se preleva o şuviţă de păr de la mama fetiţei în cauză, se introducea în urechile acului, se petrecea prin gaura făcută în lobul urechii, şi apoi se înnădea într-un mănunchi de ceară înmuiată, fapt ce a condus la însuşirea denumirii de „cercei de mămăligă”, ceara fiind galbenă, de culoarea mămăligii).

„Cerceii de mămăligă” se păstrau până la vindecarea rănii cauzate de inserţia mecanică a acului, după care erau scoşi, şi se aplicau cercei de metal, de regulă din aur ori argint. Bunica mea dinspre mama, Călugăr Măriuca, era neîntrecută în această practică, în pofida unei maladii la ochi, care i-a redus mult funcţia vederii.

În sat au existat patru căuaci (fierari) renumiţi. Ei legau carele în platbande din fier şi potcoveau animalele de tracţiune.

Renumit era ţiganul Ioji care avea căuăcia în spatele casei preotului Crişan. Apoi a fost căuaciul lui Irimie şi căuaciul lui Titeu. Acesta din urmă a învăţat meseria de la căuaciul Dondoş, ce înjghebase o fierărie, Între Topili (între casa lui Mitru lui Corcoşel şi valea Micuşului).

Astăzi mai dăinuie ca amintire, părăsite, doar fierăriile lui Irimie şi a lui Ion a lui Titeu.

„Instalaţia” în care întroduceau animalele pentru a le imobiliza pe durata potcovitului se numea caladău.

14. Oamenii şugubeţi *(glumeţi)* ai satului

Tot satul îşi are oamenii lui „mai aparte", după modul în care se comportă şi interferează cu semenii din societatea rurală din care fac parte. Din prima categorie, cea a şugubeţilor (glumeţilor) face parte badea Gabor (Rus Gavrilă), prenumele fiindu-i păstrat din timpul în care a făcut şcoală în limba maghiară, înainte de anul 1918. El era staroste la toate nunţile din sat. Cu un debit verbal de neegalat, dinamic şi spontan deopotrivă, stăpânea, fără greş şi cu un umor spumos, întreaga nuntă. Avea în acelaşi timp şi funcţia de dobaş (toboşar) al satului, când anunţa în chip specific veşti de interes public. Cu toba prinsă de gât şi cu beţele în mână, se oprea în punctele alese de pe uliţa din est, mai înaltă, pentru a putea fi auzit cu uşurinţă. După bătutul tobei, care avea menirea de a pune în gardă toată suflarea rurală (toată lumea ieşea afară din casă să asculte ştirile), urma anunţarea verbală, cu voce tare a ştirilor, în ordinea importanţei acestora (exemplu): „a-ntâia: mâine vine doctorul Oţel să vaccineze câinii; a doilea: sâmbătă vine ştezarul de la Ionaşu Indreichii; a treilea – toată casa om trebuie să ducă câte un car cu piatră la drum). Alt dobaş a fost Ida Foiului, care gira şi funcţia de îngrijitor al taurilor de la secţia de montă comunală. Era mic de statură, dar foarte energic şi priceput.

Rămâne viu în memoria satului badea Mihailă a lui Mihăilaş (Chicinaş Mihai), care a fost şi el un toboşar conştiincios al satului, dar şi un om vrednic de toată lauda. Mic de statură, dar iute la mers, era aproape totdeauna cu cca 50 – 100 m în faţa carului de bivoliţe, care aveau un mers mai lent. Am admirat curajul şi capacitatea lui de a se descurca în situaţii limită. Bunăoară, una dintre fiicele sale, Lenuţa, căsătorită în Brisbane – Australia, şi-a invitat părinţii să o viziteze în patria ei adoptivă. Pentru viză era nevoie de a te deplasa la Belgrad (Serbia), unde era ambasada Australiei, care deservea şi România. M-a rugat să-l ajut în a se deplasa în Serbia pentru viză, ştiind că eu călătoresc frecvent în această ţară. I-am promis că-l voi ajuta, necondiţionat. Într-una dintre duminici, fiind în sat, l-am interpelat şi i-am spus că sunt gata să-l însoţesc la Belgrad pentru viză. Dar... mi-a relatat bucuros că a fost singur, pe timp de iarnă, neştiutor de limbi străine, şi a obţinut mult râvnita viză! La reîntoarcerea la gara din capitala Serbiei, nemaireţinând „calea", a întrebat trecătorii despre gară imitând şuieratul trenului. A doua vizită a dânsului în Australia, la fiică, de data aceasta cu soţia, lelea Riţa, a fost cu mari peripeţii! În Qatar, la aeroportul de escală spre Australia, au încurcat avioanele, şi în loc de Melbourne, s-a trezit în Tailanda, la Bangkok. Cum nimeni nu ştia de ei acolo, au rămas 2-3 zile în custodia aeroportului, până când dintr-o cursă Lufthansa, un neamţ originar din România a dezlegat misterul celor doi rătăciţi şi i-a dirijat spre Australia cu sprijinul autorităîilor aeroportuare. La o nuntă din sat, la căminul cultural, i-am înmânat în mod festiv, o diplomă concepută de mine la facultate cu titlul „Cavaler al Crucii Sudului" (Crucea Sudului este... Steaua Polară pentru emisfera sudică). A fost foarte mândru şi bucuros de această neaşteptată atenţie! S-a stins din viaţă la o vârstă înaintată, cu diploma de „Cavaler al Crucii Sudului", atârnată la căpătâiul patului.

Badea Ion, Oniuca (Surd Ioan) a rămas în memoria micuşenilor prin deprinderea lui de a imita şuieratul trenului. Entuziasmat, probabil, la vederea primului tren (cu abur, la acea vreme) şi de sunetul specific al semnalizării acustice, badea Ion, Oniuca, a fost cca 25-30 ani „locomotiva" Micuşului. Atât la rugămintea sătenilor adulţi, dar şi a copiilor, badea Ion, punea mâna la gură şi dădea glas şuieratului de tren. La

insistenţele de a repeta, solicita câte un ou proaspăt, să-şi dreagă glasul. Îl admiram uneori iarna, când în pofida gerului năprasnic, umbla desculţ prin zăpada îngheţată.

Un personaj de un pitoresc aparte, de data aceasta feminin, de care puţini îşi aduc aminte astăzi, era lelea Ană a Sandichii, poreclită Ţoachi. Aceasta, în zilele de „apucătură", o lua razna prin sat desculţă, cu ţigara în colţul gurii, şi amenința cu ocuparea Micuşului de către „trupele" ei, cantonate la Sând (Sânduleşti). Copiii satului se ţineau după ea, dar la distanţă, şi o provocau, fiind alungaţi de către aceasta cu aruncături periculoase de pietre către ceata de copii.

Voasi a lui Ida Foiului s-a mutat după căsătorie în Rât, vecin cu Pilea Bărcului şi cu Ştefan a Ioşcuţii. Toamna, când oamenii se pregăteau de iarnă şi aveau nevoie de lemne pentru foc, îşi lua straiţa albă în spate, băgată în coada securii (toporâşte) şi pornea de-a lungul satului, spre pădure, simulând că s-a dat slobozenie la tăiat. În trecere, saluta fiecare gospodar, dar îl şi anunţa că în pădure se dă voie la „parchet" (la tăiat lemne), pădurarii fiind la faţa locului. La auzul unei asemenea veşti îmbucurătoare, sătenii lăsau orice alte treburi şi porneau cete, cete spre pădure. Unde, de fapt, nu era nimeni, şi nici vorbă de slobozenie la tăiat. Badea Voasi se ascundea vreme de o jumătate de zi în casa părintească de lângă Flitoc, şi la înserat se întorcea acasă făcând haz de cei păcăliţi.

Mai sus de el locuia socrul lui, Ciocuşu Filăroaie. Acesta a fost luat „dinainte" (adică de batjocură) pentru că la un drum spre Cluj, cu noaptea în cap, însoţit de un grup de sătence, el, în calitate de călăuză, s-a rătăcit, şi în loc să ajungă la şoseaua naţională, la Banabic (Vâlcele), s-a trezit în drumul comunal la locul numit Faţa Râtului. De acolo a zărit, peste vale, lumină cu petrol lampant – (fotoghin) la casa lui Culiţă din Bodeş. Crezând că este aproape de şosea, a strigat în noapte: „măi omule,... departe-i drumul ţării" (şoseaua)? Acesta i-a răspuns că se află... pe Faţa Râtului, într-un loc diametral opus cu intenţiile lui şi ale grupului de femei de a ajunge la... drumul ţării". Dându-şi seama că s-a rătăcit, a înjurat groaznic! A doua zi tot satul ştia că Ciocuşu Filăroaie (ciocuş – persoană cu privirea încrucişată) s-a rătăcit... lângă sat, fiind deci un om de trei parale şi luat în derâdere. Dacă cineva întreba cum s-a produs „rătăcirea", se enerva şi înjura întruna. De această „slăbiciune" au profitat tinerii din sat (feciorii), care, seara târziu, se adunau în cete, în uliţă, la geamul casei lui, şi strigându-i numele, îl rugau să iasă afară (tete Ghigă, tete Ghigă... ieşi un pic până afară!!!). După multe „insistenţe" (strigături) apărea pe treptele din faţa casei, în izmene şi desculţ, întrebând grupul de tineri din uliţă despre ce este vorba. Unul dintre aceştia întreba batjocoritor: „tete Ghigă, departe-i drumul ţării???" Atunci apuca securea şi alerga după grupul de tineri, care se risipeau în întunericul nopţii, spre disperarea acestuia. După un anumit interval de timp, tinerii reveneau, îşi schimbau vocea, şi-l ademeneau să iasă, iar afară! „Spectacolul" se repeta, după acelaşi calapod. Duminica, la joc (la horă), feciorii povesteau cu haz de isprava lor.

Ciortea Petre a Bradilii era neîntrecut în evocarea lui despre peţit, în Indol, cu viitorul fin, badea Ion a Oniuchii. Ca orice nănaş care se respectă, Ciortea Petre l-a instruit pe finul lui, cum să se comporte în casa viitoarei mirese, pe durata peţitului, printre care, cum şi cât să mănânce. La vremea aceea peţitorii erau serviţi la casa fetei cu pâine, slănină şi ţuică (jinars). Viitorul naş (nănaş), Ciortea Petre, îi atrage pe drum atenţia viitorului mire, Ion al Oniuchii, să fie atent cât mănâncă, ştiindu-l de regulă flămând, să nu dea dovadă de om hămesit şi să nu facă o proastă impresie în casa gazdei, a viitoarei mirese. Mai mult, îi spune că-l va atenţiona când să se oprească de la mâncat, printr-o lovitură (atingere) discretă dată cu piciorul pe sub masă... peste piciorul

viitorului ginere. Zis... şi făcut! Gazda i-a primit, i-a aşezat la masă şi le-a pus în faţă uzualul meniu. Nici n-au apucat bine să îmbuce 2-3 feliuţe de slănină şi să bea un pahar de jinars, că badea Ion (Oniuca) simte o uşoară apăsare, pe picior, pe sub masă. Crede că a fost semnalul de oprire de la mâncat, convenit cu naşul. Atunci, cu o relativă discreţie, prin ducerea mâinii lateral, protectiv, spre gură, îi şopteşte naşului: „nănaşule, numai miezul ăsta... şi mă las!", ceea ce se şi întâmplă. Nănaşul, Ciortea Petre, rămâne nedumerit. Nu dăduse niciun semnal... de oprire. Îmbiat, din nou, de către gazdă, să mănânce, viitorul mire, care nici n-a apucat să guste cât de cât din bucate, refuză cu încăpăţânare, ascultând de sfatul nănaşului. După puţină vreme ies afară din casă, în noapte, şi pornesc spre casă, spre Micuş. Pe drum, nănaşul Ciortea Petre îl întreabă de ce s-a oprit atât de repede şi brusc de la mâncare. Badea Ion (Oniuca) îi răspunde nervos: „păi nu aşa ne-a fost înţelesul că atunci când mă calci peste picior să mă opresc?!" Atunci, continuând dialogul, Ciortea Petre îi răspunde: „păi, măi omule, eu nu te-am călcat peste picior"; „Dar atunci cine m-a călcat?", întreabă Oniuca. Ciortea Petre îi spune că şi pe el l-a călcat cineva de mai multe ori peste picior, şi s-a uitat discret sub masă... dar era... mâţul (pisica) gazdei!!! Şi badea Ion (Oniuca) nu contenea, la ocazie, să spună tuturor ce foame a răbdat el când a fost la peţitul Ilenei în Indol cu viitorul nănaş, Ciortea Petre.

În satul vecin, Muierău (Pădureni) a fost o nuntă mare (ospăţ), la care au participat şi mulţi micuşeni, prieteni ai mirelui, unii cu gând de judecani (peţitori). Ca la orice nuntă de pe valea Hăşdatelor, s-au servit printre bucate, şi delicioasele sarmale (găluşte) care au fost pregătite în cantităţi mari (peste capacitatea de consum). Pe la miezul nopţii, mesenii fiind ghiftuiţi şi sarmalele neavând trecerea scontată, contrar uzanţelor locului, mirele se ridică de la masă, opreşte muzica şi le zice cu glas tare şi autoritar nuntaşilor: „măi oameni, mâncaţi măi oameni găluşte, că sunt câtu-i lumea!!!" De atunci, micuşenii, când au la masă musafiri ori oameni la lucru, indiferent de hrană, îi îndeamnă să mănânce că este... din belşug (mâncaţi, măi oameni, că este... cât găluşte în Muierău!", pentru a evita conotaţia vulgară.

15. Horitorii şi ceteraşii satului

Cei dăruiţi cu voce pentru cântec erau relativ puţini. Ei (ele) cântau la ospeţe (nunţi), în şezători, pe hotar la lucru, ori noaptea pe uliţă, iar mai târziu la căminul cultural. Aceştia erau cunoscuţi în tot satul ca având glas fain, remarcându-se printr-o anumită hore (cântec).

Dintre cei pe care i-am cunoscut, îl evoc pe Ghiguţa Bitangului (Cotreancu) cu cântecul lui inegalabil: „Adă Doamne trenu-n gară", pe Naşu lui Chichiri („Când m-apropii de-al meu sat"), Gheorghe a lui Feşchi (Horea lui Vălean) şi Ilie a Flintii (Cine doreşte năcaz). Între anii 1958-1965 cânta frecvent pe scena căminului cultural duetul Onecu lui Iuga (Iuga Ioan, junior) – Tilia lui Porumb (Otilia Porumb) şi Anuţa Lupii (Lupea Ana).

Fig. 20. Ianoş şi Nitu Hochii, ceteraşi (1950).

De o voce bună se bucură nana Miluca a Cantorului (Chicinaş Emilia), care evocă într-o colindă specifică, drama sătenilor din Indol (Deleni), a căror sat a fost ars în întregime în octombrie 1944, la retragerea armatei germane.

„Nemţii satu ni l-o aprins
Şi nimeni nu ni l-a stins
Şi apucarăm ăst Crăciun
Ca să stăm cu toţii-n drum!"

În „Monografia etnologică a judeţului Cluj", vol. III, Zona Câmpiei Transilvaniei (2011), renumitul folclorist Zamfir Dejeu pomeneşte la pagina 520, opt nume de persoane de la care a înregistrat cântece şi colinde specifice. Astfel enumerăm:

1. Popa Simona Dorina – Piţigaia;

2. Chicinaş Emilia – De cântat după vecină, Colo-n sus şi mai sus, Scoală-te gazdă din pat, Şi aşe-mi vine câteodată, Noi mereu pă drum de piatră, Cine nu şti cum îi doru, Fetiţele din Bălgrad;

3. Ciortea Ioan (Cantoru) – P-aiest rât cu flori frumoase, Io mă duc mândră-n cătană, Nu-i mai bine ca la clacă, Marişcă, muierea me, Hora oilor, Mureşană, Ungureşte;

4. Chicinaş Vasile – Cucule, pasăre mândră;

5. Surdu Gheorghe (Feşchi) – Câţi feciori de-a me' măsură, Horea lui Vălean;

6. Cota Dumitru (Raita) – Adă doamne vara iară, Eu nu zâc şi nu mă jor;

7. Chicinaş Ioan (Olinte) Merişor cu mere coapte. Bună dimineaţa, nană.

8. Sirma Eugen – Mureşană (nu este din sat).

Desigur, au fost şi mai sunt în Micuş şi alte voci şi talente folclorice, dar care nu s-au afirmat cu suficientă forţă pe plan local şi zonal (exemplu Surd Ioan – Onuţa lui Şucă a Bârşii, Vasilică a Onaşii).

Ceteraşii (violoniştii) erau majoritar ţigani, stabiliţi în sat. Lângă biserică stătea Niţu Hochii, care era contralău, lângă Meman era casa lui Tuliş, gordonaşul (violoncel), iar pe uliţa de la Friguţu locuia Orbuţu Dichii (avea un ochi nefuncţional, ca urmare a unei altercaţii). Amintim apoi pe Ianoş a lui Veronica cu mustaţă „a la Bismark" (stătea pe Lab vizavi de Nanea de la Tănase) şi pe Toma Chichii, a cărui casă era lângă vale, pe actualul amplasament al casei părăsite ce aparţine lui Nelu Iulişchii.

Ceteraşi români au fost doar trei: Mitru lui Bitai, ce avea casa vizavi de Brihan şi a cărui fată, Viorica, cânta frumos, cu vocea, cântece populare locale, Lia Ciulii şi Ghimu lui Cicodel acesta locuind pe uliţa Friguţului, între Silie a Bârşii şi Tinu lui Costan. Ar fi nedrept să nu-l pomenim pe cel mai renumit ceteraş din împrejurimi, pe Leru Poanchii din Sălişte, care cânta frecvent la nunţile şi petrecerile din Micuş.

16. Nunţile şi hora satului

Nunţile (ospeţele) se anunţau din timp, prin biserică. Cu cca. 2-3 săptămâni înainte de data nunţii avea loc acţiunea de „chemare la ospăţ”- Chemătorii erau o echipă compusă din două fete şi doi feciori de joc (jucau în hora satului) îmbrăcaţi în costume populare şi bote (bastoane) din fier, ferecate cu panglică tricolor. Panglică tricolor purtau şi fetele în păr şi feciorii la pălărie (clop). La nuntă era invitat tot satul. Cu ocazia chemării, fiecare familie dădea 2-3 ouă la chemători, care erau folosite de către bucătăreasa (socăciţă) tocmită pentru nuntă la pregătirea „tortatei” (tortului miresei).

Nunţile se ţineau de regulă duminica, şi constau în mersul la „curunie” (cununie), la biserică, cu căruţele cu nuntaşi şi oameni mai apropiaţi, având în faţă doi călăreţi cu cai impodobiţi special cu cănaci – [pomponei] la urechi, prime (panglici) tricolore în coamă şi lepedeu pe spate în loc de şauă (cearşaf lucrat manual, în culori vii). În prima căruţă erau ceteraşii, urmaţi de căruţa cu miroii (mirele şi mireasa) şi nănaşii, şi apoi celelalte. Întreg alaiul era dominat de un stegar şi un taroste. Steagul era făcut de către Cruciţa Nacului, şi consta dintr-o combinaţie de material textil, colorat în roz, prins de un băţ, bine lustruit, pe care se fixau zurgălăi şi clopoţei din alamă. Suplimentar, steagul era împodobit cu flori de sasău (plantă decorativă de grădină, cu frunzele pieloase, strălucitoare la lumina zilei). Prin mişcare bruscă, în plan vertical, clopoţeii şi zurgalăii de pe steag produceau un sunet specific, ritmat. Steagul şi stegarul erau fala ospăţului!

În faţa alaiului era tarostele, care adesea se mai dădea jos din căruţă şi saluta trecătorii ori oamenii de prin ogrăzi (curţi). Acesta (tarostele), ca şi azi, conducea întreaga desfăşurare a nunţii. Cel mai renumit taroste a fost Rus Gavrilă (Gabor), iubit şi apreciat de către întreaga comunitate rurală. După cununia de la biserică, alaiul revenea la locul nunţii, de regulă la casa unuia dintre miri, unde şura era gătită în acest scop cu mese şi împodobită pe pereţii interiori cu „lepedee de casă”.

În drumul de la biserică şi până la locul nunţii, se proceda la „legarea acestuia (legatul drumului), ce consta în bararea drumului cu un lanţ sau o funie (frânghie) de către un grup de săteni, care solicitau nănaşului o taxă pentru a da liber alaiului (dezlegatul drumului). Adeseori această tocmeală genera încăierări între ceata de nuntaşi şi cei puşi pe „căpătuială”, mai ales dacă unul dintre nuntaşii din căruţe ori oamenii nănaşului mare tăiau funia ori forţau dezlegarea lanţului.

Alaiul de nuntaşi sosiţi în curtea gospodăriei unde avea loc nunta era întâmpinat de către socăciţă (bucătăreasă), care arunca dintr-un blid de lut, grâu pe miri şi nuntaşi, în timp ce aceştia se roteau într-un cerc larg, ca simbol al belşugului. În timp ce arunca grâul, socăciţa descânta, cu cuvinte măgulitoare la adresa mirilor, naşilor şi părinţilor (*exemplu: „ţâpă (aruncă) grâu, nu ţâpa pleavă, că mirele-i om de treabă”).*

Socăciţei i se alăturau şi alte femei care ironizau, prin descântecele lor, anumite persoane pe care nu le agreau (exemplu, dacă persoana ironizată era mai negricioasă (brunetă) se spunea: *„iese lelea la portiţă, neagră ca o diboliţă” / ori „ai o mândră... albă tare, ca fundu de la căldare şi mă tem că s-o albi... odată cu dibolii (bivolii)”.* Apoi în sat comentariile continuau multă vreme.

În jurul orelor 14^{00} sosea grosul nuntaşilor şi se aşezau la masă. Aceştia purtau desagi şi străiţi pline cu cinste (daruri) pentru tânăra familie, care consta în unelte şi ustensile de bucătărie. Unii completau darul material şi cu o sumă de bani. Alţii, care nu

aveau cinstea (darul) la ei, fiind lipsiţi, promiteau tinerei familii, prin gura tarostelui, o mială ori o viţea, pe care le aduceau la timpul potrivit în gospodăria noii familii.

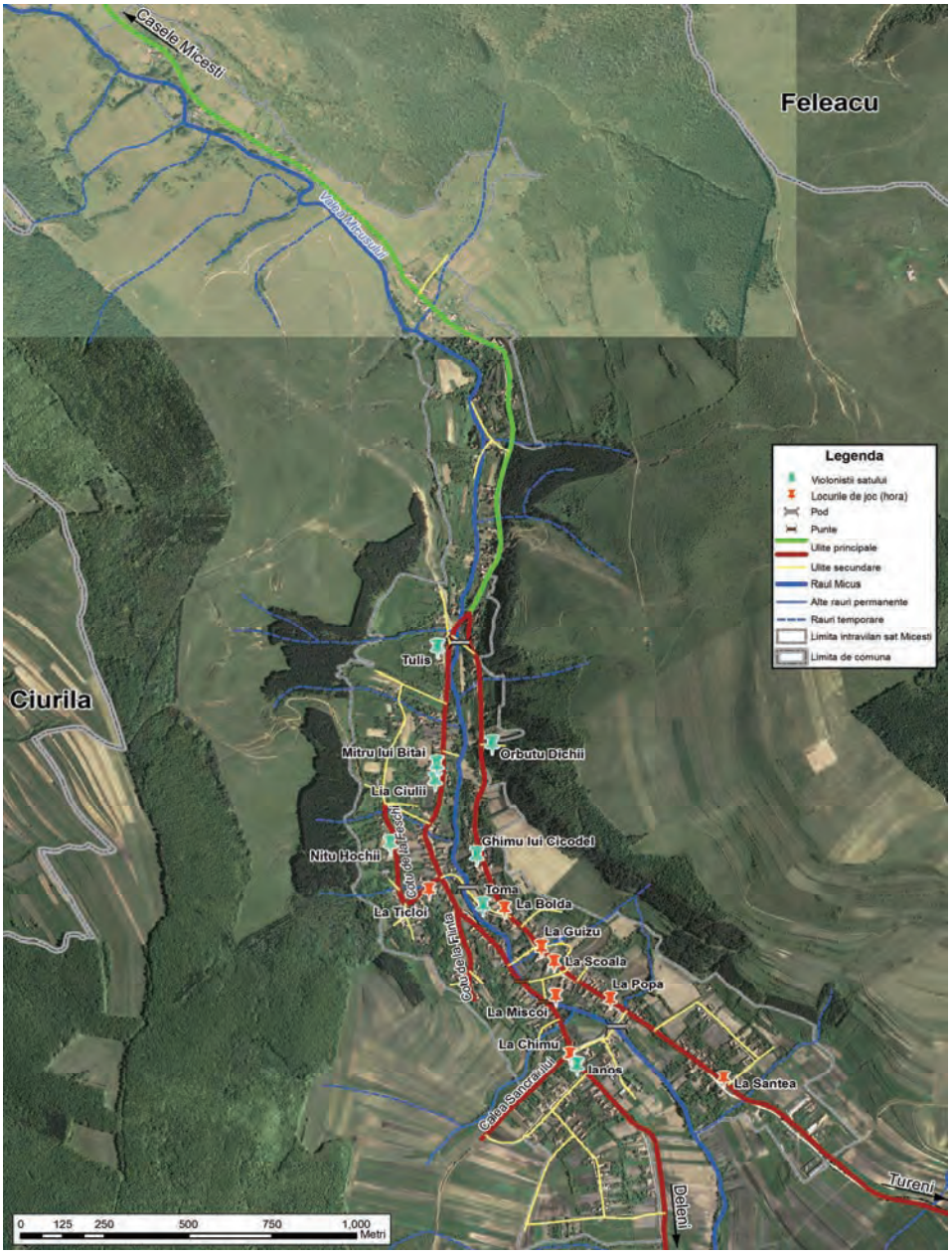

Fig. 21. Violoniştii şi locurile de joc (horă).

În timp ce se servea masa, printre nuntaşi se deplasau agale ceteraşii, acompaniaţi de gordonaş. Spre seară se încingea hora şi cântecul individual ori de grup pe

la mese. Momentele esenţiale ale nunţii constau în adunatul cinstei (darurilor, cadourilor) şi descântatul la găină.

Tarostele anunţa în gura mare şi arăta întregii nunţi cinstea dată de către fiecare familie de participanţi.

Descântatul la găină era obligaţia socăciţei nunţii. La momentul potrivit, aceasta apărea în faţa mesenilor cu o găină jupuită, împodobită cu flori, pe care o inmâna nănaşului mare, de la care primea o sumă de bani.

De la bucătărie şi până la masa nănaşului, socăciţa „descânta" cu găina pusă pe o farfurie. „Descântatul" consta tot în ironii la adresa nănaşului şi a mirilor. După miezul nopţii urma „jocul miresei", fiecare bărbat care invita mireasa la joc, trebuind să-i dea o sumă de bani.

La masă se servea de regulă friptură de porc ori de viţel şi mult râvnita supă de găină cu tăiţei de casă (leveşe). În loc de pâine se servea colac.

În timpul nunţii se desfăşurau reprize de jocuri, într-un spaţiu mai larg, în curte. Nunţile ţineau până dimineaţa, iar uneori până a doua zi, seara.

Horele (jocurile) satului se ţineau cu regularitate, în fiecare duminică după-masa, cu excepţia perioadelor de post. Ceteraşii (violoniştii) satului erau majoritar ţigani localnici. Astfel, Ianoş, cu mustaţa lui tip rândunică, era primaş, Niţu Hochii, contralău şi a lui Tuliş (Dan), gordonaş. Mai cântau, alături de cei mai sus menţionaţi, Orbuţu Dichii şi Toma Chichii. Dintre români, cântau frecvent Ghimu lui Cicodel, Mitru lui Bitai şi Lia Ciulii. Din satul vecin, Sălişte, cânta neîntrecutul şi îndrăgitul violonist Leru Poanchii. Ceteraşii erau tocmiţi din timp, fiecare fecior şi fată de joc (peste 14-15 ani) fiind obligat să retribuiască muzicanţii cu o cantitate de grâu sau porumb, toamna după recoltat. În sat erau statuate câteva locuri pentru joc (horă). Astfel, era un loc de joc la Boldă (Ionaş de la Boldă), vizavi de Băieş, altul în drum la Cantoru Alexe şi la Guizu, un al treilea la Şcoală în curte şi al patrulea la preotul Crişan Eugen, în drum, sub păr. Un alt loc era cel de pe grădina Chinului, de pe Lab (Labul lui Piţilie). La fel era renumit locul de lângă vale, de la Aurelu Danii.

Iarna, jocul de desfăşura în şura unui săteam, cu acordul acestuia. Una dintre şurile folosite frecvent în acest scop era cea de la Nana lui Bornoi, unde Ţică a lui Faur, proprietar, oferea cu generozitate spaţiu de horă la şura lui. Prin desele tasări ale solului, locul de joc devenea colbos (profăs), fiind stropit în pauze cu veadra (găleata) cu apă. În jurul jocului stăteau admiratorii, de regulă părinţi şi copii, dar şi orăşeni veniţi la rude ori cunoştinţe. „Bătălia" între feciori la hotă se dădea pentru „jucatul 'nainte", adică de a fi primul în şirul de jucăuşi ce invită fetele la horă. „Băgatul" în joc a tinerelor fete şi băieţi se făcea la Paşte, când feciorii cu „state mai vechi", îi „vânau" pe viitorii jucăuşi, aflaţi prin preajmă, îi aduceau cu forţa la horă şi le dădeau fata la joc. Apoi aceştia se numeau „ficiori băgaţi în joc".

17. Hrana şi cutumele casnice

Meniurile erau destul de limitate, ca varietate. De regulă dimineaţa „se prânzea" mămăliga cu lapte şi ratută (omletă). La amiază (prânz) se gătea o zamă (ciorbă) de varză, cartofi ori fasole, cu ceva carne fiartă de porc. Seara, la cină, se relua meniul cu mămăligă, dar de data aceasta „toponită" cu brânză (un strat de mămăligă, un altul de brânză, asociate cu unsoare de porc). Când brânza era prea puţină ori lipsea, se mânca mămăligă caldă cu silvoiţă moale (diluată cu apă). La şcoală, părinţii puneau în straiţă (traistă) copiilor câte un măr, toamna câteva prune şi nuci, iar iarna pită cu silvoiţă ori mămăligă (cu silvoiţa rămasă de la masa de seară, tăiată în felii şi rumenită pe plită). Odată cu coacerea pâinii în cuptor se mai pregăteau palaneţe şi cocorăzi, fie de cu curechi (varză), fie cu brânză, ori prune proaspete, dacă era toamnă. Protuberanţa ce rezulta în urma coacerii pâinii în cuptor, o bolfă (umflătură) rezultată din masa pâinii, se numea druţ, mult râvnit a fi consumat de către copii.

La sărbători şi duminica se gătea friptură, sarmale şi supă de pasăre (leveşe), la care se asocia şi delicioasa mămăligă cu tocană de pasăre ori de oaie.

Porcul se prepara în special pentru untură şi slănină. Untura, sărată cu mărătoare (apa sărată din hotarul satului) şi uşor afumată, se păstra alături de slănină în podul casei, mai răcoros vara, acestea fiind substituentul uleiului vegetal şi al salamului cu „E"-uri de astăzi. Când grâul era prea puţin, se prepara pâine din amestec grâu-porumb ori se cocea pâine din secară, foarte gustoasă şi aromată. Cu jintuiala rezultată de la prepararea caşului se făcea balmoş, iar cu urda, delicioasele clătite (plăcinte subţiri). Ca şi în alte părţi, de Crăciun, se pregăteau pentru casă şi pentru colindători covrigi, pupeze şi colaci. Covrigii se dădeau la copiii mai mici, care veneau la colindat în ziua de ajun, iar colacii la copiii mai mari, care colindau până seara târziu (colaci de rudă, în sensul că aceştia aveau la mijloc o gaură mai largă, fiind înşiraţi pe un băţ cioplit, lung de cca. 2 m, numită rudă, ce era ţinut la ambele capete de către cei doi colindători). „Mulţămita" (urarea de mulţumire) ce încheia colinda era de regulă, formulată astfel: „să rămâi gazdă sănătoasă cu o colindă frumoasă de la noi de la vreo doi... de la cinci colindători" – se spunea numărul pentru ca gazda să ştie câţi covrigi să pregătească; cei care veneau la colindat cu ruda, adăugau, „colac de rudă", iar în chip hilar, dacă casa gazdei era mai şubredă, adăugau pe şoptite „casa ţi se-mburdă" (se răstoarnă). Dacă gazda era mânioasă, şi auzea şi aceste ultime urări, îi înjura pe colindători, şi nu le dădea nimic. „Pupezele" (împletituri de forma unui bust uman" erau date doar fetelor.

Laptele de vacă ori bivoliţă era dus zilnic la lăptărie, fiind singura sursă financiară pentru gospodărie, plătit şi atunci ca şi acum, sub preţul pieţei. Aproximativ, în fiecare lună se pregătea marfă pentru oraş (lapte, smântână, sămătişe - brânză de vacă, unt proaspăt, ouă şi câte una, două găini). Acestea erau potrivite cu grijă în desagi de cânepă, ce erau purtaţi în spate, până la Turda ori Cluj, cale de 18-20 km, pe jos, fie iarnă, fie vară.

Iarna se ortăceau mai mulţi săteni şi mergeau în cete la oraş, să nu-i atace lupii ori oamenii răi (tâlharii de drumul mare). Reveneau noaptea acasă istoviţi, cu câţiva bănuţi pentru fotoghin şi o franzelă albă la copii. Uneori, din cauza viscolului ori a ceţii, se mai rătăceau, ajungând prin satele vecine.

Toamna, de regulă, se comercializau la piaţă şi cartofii. Fiind o marfă grea, pentru transportul acesteia la piaţă, în oraş, se tocmea un căruţaş (sechereş) care ducea cu căruţa proprie sacii cu cartofi a mai multor săteni.

Pentru că adesea drumul pe la Văratici, mai aproape de Cluj, era înglodat (noroi, ogaşe etc.), se utiliza varianta pe la Rocoteş, mai lungă, dar mai uşoară pentru cai, ieşindu-se la „drumul ţării" (şoseaua naţională) în dreptul actualelor lacuri de la Sărmătin (Mărtineşti). Oamenii însoţeau transportul pe jos, iar unde caii se poticneau din cauza greutăţii mărfii, ajutau prin împingerea cu mâinile a căruţei. Uneori, când marfa era multă, până se trecea de Dealul Turzii şi se ajungea la Rocoteş, se puneau în faţa calului şi a căruţei, doi boi cu tânjală, care ajutau la învingerea acestui prag gravitaţional, operaţie care se numea hogluit. Hogluitul se practica şi la plug ori la căratul recoltei. Ca să se ajungă la timp la piaţă, în oraş, se pleca dimineaţa devreme (orele 2-3, după miezul nopţii, cei cca. 25 km fiind parcurşi în cca. 4-5 ore. Când ajungeau la şoseaua naţională, actuala E60, căruţele erau obligate să fie echipate cu lămpaş (felinar), pentru a se pune în evidenţă în traficul auto, destul de anemic la acea vreme.

La sfârşit de săptămână camera în care se locuia, se igieniza prin aşa-zisa „lipire a feţei căsii" cu un amestec de lut cu apă (cir) ce era distribuit pe podeaua nepardosită a camerei cu o cârpă „higroscopică" (lipitoare). Era o treabă nu tocmai plăcută şi uşoară pentru femei, mai ales iarna. Dar cred acum, după experienţa vieţii a peste o jumătate de secol, că acest obicei, această cutumă era... o mare prostie! Şi ca aceasta (prostia) să fie desăvârşită, peste acest strat subţire argilos şi umed se împrăştia cu mâna liberă ori cu ciurul, ţârfa. Ţârfa este un nisip roşcat, datorită conţinutului ridicat de oxizi de fier. Aceasta era adusă cu carul ori cu desagii de la o minicarieră de sub Ormeniş, unde toamna, adesea se stătea la rând, să se prindă ţârfa cea mai mândră (mai roşie, datorită exizilor de fier mai abundenţi). Gropile pentru ţârfă şi lut se săpau cu hârleţul şi lopata. Lutul se scotea de la Spoială şi de la Calea Lutului, aproape de Dealul Săliştii. Ţârfa (arina) împrăştiată pe podeaua camerei se lua în picioare ori încălţăminte, iar seara „urcată" în pat. Ziua, când se mătura „faţa căsii" cu mătura de mesteacăn, se ridica praf în toată încăperea, sporind „zestrea de mizerie" a locuinţei. Nici acum nu am înţeles rostul acelei practici atât de grele şi atât de păgubitoare pentru igiena casei!!!

Pereţii interni şi exteriori se spoiau (văruiau) de regulă, de Crăciun ori de Paşte, cu var alb întins cu meseleu din păr de porc (bidinea). În var se introducea „mierâială" (albăstreală), care imprima pereţilor această culoare mai vioaie.

Toamna se lipea cu lut şi podul caselor pentru depozitarea cucuruzului (porumbului). Sub case se săpau de regulă pivniţe cu boită (boltă), susţinute de ziduri trainice din piatră, unde se păstrau cartofii, sfecla furajeră şi zarzavaturile. Majoritatea gospodăriilor aveau cămări cu lădoaie (hambare) în care se păstra grâul şi făina (fărina). Cei care aveau porumb mai mult îşi amenajau în curte coşere pentru depozitarea acestei cereale.

18. Cutume de igienă colectivă şi personală

Gunoiul de grajd se depozita în proximitatea grajdului (a poieţii) într-o groapă neimpermeabilizată. Urina (pişalăul) rezultată se drena şi aceasta în groapa cu gunoi, ajutând la fermentarea întregului amestec. Closetele şi dejecţiile de la porcine şi păsări se amestecau cu gunoiul de grajd, rezultând un îngrăşământ natural complex şi indispensabil pentru fertilizarea solului, fiind lăsat o perioadă în platformă pentru a fermenta. Toamna şi primăvara gunoiul era transportat cu carele şi / ori căruţele în câmp, şi împrăştiat cu furca. O tarla bine gunoită necesita reluarea procesului de îngrăşare a solului abia după 2-3 ani. Greşeala generală era aceea că platformele de gunoi din curte se amplasau în proximitatea fântânilor, ducând la poluarea apei cu nitraţi şi substanţe fecaloidmenajere, extrem de periculoase pentru sănătatea întregii familii. Aşa se explică faptul că pentru băut se utiliza apa fântânilor din vecinătate, nepoluate, ori a izvoarelor din proximitate. Apa de la şipot era adusă cu ulcioarele de lut, ori cu fedeleşul (canistră confecţionată din lemn, purtată pe umăr, cu ajutorul unui cârlig).

Baia consta în utilizarea apei încălzite pe soba din casă, recipientul fiind, de regulă, un ciubăr larg, în care se încăpea, în poziţia şezut, cu întregul corp. Pentru a îndepărta cu eficienţă murdăria de pe corp, apa se amesteca cu leşie, rezultată prin opărirea cenuşii din lemn ori din cocenii de porumb. Astfel, se asigura şi o protecţie împotriva scabiei (râiei).

Săpunul era cel făcut în casă, din grăsime şi sodă caustică. Pentru descâlcirea părului, fetele şi femeile utilizau fotoghinul (petrolul lampant). Astfel, capul era protejat şi împotriva pediculozei. Baia corporală integrală se făcea de regulă sâmbăta după masa, ori seara, înainte de culcare. Lenjeria intimă şi lenjeria de pat se spălau tot odată pe săptămână, de regulă lunea. Aceasta era introdusă într-un ciubăr mare, fiind opărită cu leşie. După ce temperatura apei cu leşie scădea la 20-30°C, femeile frecau cu mâna şi săpunul fiecare porţiune a rufelor (zolitul hainelor). Pentru limpezire, întreaga grămadă de rufe era dusă cu ciubărul cu rude, la vale, unde fiecare piesă era bătută cu maiul de lemn pe o piatră plată pentru a se asigura calitatea actului de spălare. Iarna, pentru limpezitul hainelor la râu, se săpa în masa de gheaţă o copcă.

După uscare, hainele împăturate se aşezau în canapei (un fel de ladă utilizată şi în loc de scaune). Cămăşile erau călcate cu ticlazăul (fierul de călcat, în care se introducea jăratec din sobă).

Vara, baia corporală totală se făcea în vale, de regulă în afara perimetrului satului, din motive de... pudicitate.

Resturile vegetale din gospodărie erau arse cu regularitate, iar primăvara, la mijlocul lunii aprilie, curţile şi grădinile erau supuse unei „toalete generale", pomii fiind văruiţi pe tulpină până la înălţimea de 1-1,5 m. Nimeni nu utiliza substanţe chimice pentru stropitul pomilor ori a legumelor. Gândacul de Colorado a ajuns în perimetrul satului în primăvara anului 1958, când întreaga şcoală (elevi şi profesori) a fost mobilizată în căutarea temutului dăunător al culturilor de cartofi şi tomate. A fost depistat într-o cultură de cartofi în locul numit „Butuci" de către elevul Trif Gavrilă (Bila) din Sălişte.

Animalele moarte (mortăciunile) erau depuse într-un puţ special amenajat în locul numit „După Garduri", în spatele gospodăriei lui Lazăr a lui Bornoi. Din când în când, peste leşurile de animale se turna acid sulfuric şi var nestins, pentru a se evita

apariţia unor epidemii. Astăzi, animalele moarte în gospodărie se pun în câmp, pentru a fi mâncate de către păsările de pradă, ori se îngroapă.

Nimeni nu avea amenajată baie în casă! Abia în anul 1981, după introducerea apei potabile de la Şipotul Mare, s-au amenajat băi în cele 75 de gospodării, alimentate cu apă curentă. Astăzi (2013) multe sunt abandonate, fiind transformate în depozite de cereale.

Repulsia faţă de apă şi săpun nu a fost învinsă, iar deprinderile de igienă corporală zilnică nu s-au cristalizat nici până în zilele noastre, rămânând pe mai departe un câmp de educaţie, şi de ce nu, de măsuri punitive, adecvate, în special pe linie sanitară.

Practica depozitării gunoiului direct în vale, ori în proximitatea acesteia nu a fost abandonată, în pofida includerii satului în sistemul generalizat de colectare centralizată a deşeurilor şi dotarea cu pubele corespunzătoare, începând cu anul 2010. Peturile şi pungile de plastic parazitează cursul văii de la izvoare şi până la vărsare, acest „peisaj”, fiind din păcate, dominant la nivelul întregii ţări. Fără măsuri legislative şi intervenţii administrative ferme România rămâne şi în mileniul trei cu cota de deşeuri cu care s-a „înzestrat” în mileniul care a trecut!!!

19. Luatu-n cătănie

De regulă, tinerii de 20 ani erau chemaţi, cu ordin, sub arme. Înainte de stagiul militar efectiv, viitorii ostaşi erau convocaţi la asăntare (control medical), ocazie cu care cei cu boli ori defecte fizice ori psihice erau declaraţi inapţi. Cu o seară înainte de plecare la armată, în casa tânărului recrut se organiza o petrecere de rămas bun, cu ceteraşii. În ziua plecării tânărul era petrecut cu alai prin sat, rânduindu-se mai multe opriri pentru joc (horă), ultima fiind hora (jocul) de la Sântea, din capătul satului. Acolo, cel chemat sub arme, (răguta) îşi lua rămas bun de la părinţi, prieteni, cunoscuţi şi consăteni, punea cufărul în căruţă şi însoţit de regulă de tatăl său, pleca spre comisariatul militar din Turda, de unde apoi era distribuit la o unitate militară din ţară. Alaiul ce însoţea pe tânărul recrut pe uliţele satului cânta cântece specifice, de cătănie.

(„Eu mă duc mândră, mă duc,
în cătane, nu la plug;
Eu mă duc mândră-n cătane
Treci valea de-mi spală haine”);
(„Când ies satule din tine
La duşman îi pare bine
Numai mie-mi pare rău
Că mă duc din satul meu”).

Drăguţele din sat trimiteau feciorilor aflaţi în cătănie scrisori de dragoste speciale, brodate cu hârtie creponată, colorată în roşu.

În concediile din timpul stagiului militar ori la terminarea acestuia (vârsta de 23-24 de ani), feciorii satului se căsătoreau, în aceeaşi gospodărie coabitând, de regulă, două familii.

Cătănia dura prin anii 1950, 3 – 4 ani (4 ani la marină). Apoi s-a redus la 2 ani, respectiv un an şi şase luni, iar absolvenţii de învăţământ superior efectuau un stagiu militar de şase luni (cu termen redus). Astăzi, după accederea României în Tratatul Militar al Atlanticului de Nord (NATO), serviciul militar se efectuează pe bază de voluntariat, fiind vorba de o armată de profesionişti.

20. Tributul de sânge în cele două mari conflagraţii mondiale *(primul război mondial 1914-1918 şi al doilea război mondial 1939-1945)*

Datorită contextului geopolitic al vremii, bărbaţii din satul nostru au dat un tribut greu de sânge în cele două războaie mondiale. Întru cinstirea memoriei lor, în anul 2007 s-a clădit din piatră placată cu marmoră neagră monumentul actual, plasat în centrul satului, în faţa clădirii şcolii.

În primul război mondial (1914-1918) şi-au pierdut viaţa pe câmpul de bătaie 37 de persoane. Iată şi numele acestora: Hîlma Vasile; Călugăr Milan; Călugăr Dionisie; Călugăr Nicolae; Drăgan Vasile; Blaga Vasile; Coţa Gavrilă; Faur Vasile; Călugăr Simion; Corpodean Vasile; Porumb Gligor; Şandru Ioan; Călugăr Gligor; Rus Ioan; Cămărăşan Petru; Neag Ştefan; Crişan Nicolae; Rus Valer; Popa Nechita; Surd Constantin; Crăciun Iacob; Şandru Petru; Săliştean Ionaş; Călugăr Ilarie; Călugăr Gligor; Popa Gligor; Scurtu Florea; Boldijar Constantin; Crişan Vasile Tănase; Călugăr Danea; Stoica Irimie; Coţa Mihăilă; Chicinaş Ilie; Crişan Gligor; Călugăr Nicolae; Crişan Ioan; Călugăr Gavrilă.

În al doilea război mondial (1939-1945) au fost răpuşi de tăvălugul necruţător al luptelor 45 de bărbaţi şi tineri ostaşi, atît pe frontul de Est cât şi pe cel din Vest. Unii, luaţi prizonieri, nu s-au mai reîntros acasă, lăsându-şi urmele, numele şi viaţa în stepele calmuce, în Siberia ori în Ural. Aceştia sunt: Popa Niculae; Fodorean Vasile; Rus Vasile; Călian Danea; Rus Danea; Călugăr Vasile; Iepure Vasile; Călugăr Gheorghe; Copil Gavrilă; Rus Ioan; Călugăr Irimie; Rus Gavrilă; Neag Gavrilă; Săliştean Gavrilă; Surd Constantin; Săliştean Gligor; Rus Gheorghe; Crişan Gligor; Coţa Irimie; Rus Niculae; Rus Vasile; Crişan Vasile; Marcu Gavrilă; Rus Gligor; Rus Gligor; Coţa Gheorghe; Ciortea Gavrilă; Coţa Gavrilă; Călugăr Augustin; Rus Ional; Ciortea Petru; Coţa Gligor; Crişan Aurel; Marcu Gligor; Surd Vasile; Drăgan Ionaş; Coţa Ioan; Coţa Nuţu; Chicinaş Simion; Corpodean Gligor; Porumb Simion; Pop Eugen; Boar Gavrilă; Chicinaş Ioan; Băieş Ioan.

Fig. 22. Monumentul eroilor satului (ridicat în anul 2007).

Civili ucişi de Armata Roşie la ocuparea satului au fost următorii: Bumbuţ Anica; Crişan Parasca; Crişan Gheorghe; Rus Ionaş; Boier Iuonaş; Coţa Gavrilă; Rus Anişoara; Hoda Vasile; Nicoară Gligor; Rus Vasile; Popa Mariuca; Urcan Victoria; Băieş Vasile.

În cele cinci săptămâni cât a durat starea de război în perimetrul satului, au fost ucise 14 persoane civile, dintre consătenii noştri.

Iată cum descrie devenirea satului ca loc de conflict, cel mai autorizat om al momentului, distinsul preot Eugen Crişan.

„Anul Domnului 1944 a fost un an de grea încercare şi pentru parohia Miceşti. Parohia, căzând în zona de război, a fost ocupată pe rând de la 5 septembrie la 17

septembrie, de armata maghiară, de la 17 septembrie la 23 septembrie, de armata germană-maghiară, de la 23 septembrie la 15 octombrie, de către armata rusă.

În sat şi peste sat s-au dat lupte grele. Ceriul era posomorât, dealurile ziua-noaptea (între 23 septembrie şi 12 octombrie), răsunau, părea că se clătinau casele şi pivniţele unde stăteam în adăpost, ni se părea că sar în sus când cădeau proiectilele de tun. În curtea parohială au căzut 4, la biserică în cimitir vreo 6 (casa parohială era pe locul celei actuale la acea vreme (s.n.); au făcut stricăciuni în păreţi şi acoperiş, însă în plin nu au nimerit. Multă lume şi femei şi copii s-au refugiat. Afară de soldaţi, mulţi au căzut jertfă şi dintre enoriaşi, cei de sub poz. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35 şi 41 (din registrul morţilor, încheiat la 31 decembrie 1944 – s.n.). Au ars până la pământ 14 gospodării. Mulţi au fost răniţi. Cei morţi i-am înmormântat în locul unde au căzut, mai ales în grădinile proprii. S-a înfiinţat un cimitir nou în capătul de sus al satului, sub brazi, numit „al ruşilor". Aici zace un locotenent şi 20 soldaţi ruşi, la biserică un locotenent şi vreo 12 soldaţi ruşi, la „Poieniţă" patru ofiţeri ruşi. Pământurile şi pădurile noastre sunt presărate cu mormintele soldaţilor necunoscuţi ale combatanţilor. Înmormântările, câte s-au putut face la timp, le făceam dimineaţa, între 7-8, când ambele tabere dejunau, şi focul mai înceta. Dumnezeu să-i ierte, odihnească-i în pace!".

Practic, satul a fost divizat în două părţi, de către beligeranţi. Pe uliţa de la Meliana, Contraşu, Morovan înspre Vedăr, Pădurea Satului şi Pădurea Bisericii era armata sovietică. Pe uliţa de la Friguţu, pe Copăcel, Alace, Priloage şi Tăblii, era armata germană. O parte din săteni, la venirea armatei maghiare, şi-au luat din agoniseală, au încărcat-o în care şi s-au adăpostit la Strâmtură la Făgădaie şi la Schiopi (Livada) şi în pădurea Bertişului (Borzeştiului). Majoritatea (bătrâni, femei, copii) au rămas pe loc, adăpostindu-se în pivniţe şi pe râpele adiacente satului.

După spusele celor ce au trăit atunci, printre care şi bunicul meu dinspre mama, Călugăr Gheorghe, în Priloage s-au dat şi lupte la baionetă!!

Armatele beligerante, dar mai ales cea sovietică căutau febril de mâncare şi de băut, neezitând să sacrifice animalele din gospodăriile sătenilor pentru asigurarea de hrană înfometatei armate roşii. Ingeniozitatea cu care s-au ascuns o serie de alimente de bază, cum ar fi untura, făina de grâu şi slănina, rămâne proverbială. Astfel, stânjenii de piatră, clădiţi paralelipipedic, pentru a fi utilizaţi la construcţii, au fost lăsaţi cu goluri la mijloc. Aici se depozitau preţioasele alimente. În acelaşi scop s-au săpat multe gropi în locuri tăinuite pentru a salva o parte din hrană.

Armatele germano-maghiare, în retragere, au stropit întregul sat Deleni (Indol) cu derivate de combustibil petrolier şi l-au aprins. Astfel, satul a ars din temelii, în prag de iarnă, oamenii neavând un minim adăpost împotriva frigului, şi nici mâncare. Atunci, micuşenii au trecut cu brio cel mai dificil examen civic, hotărând ca fiecare gospodărie din Miceşti să adăpostească peste iarnă o familie din satul vecin. De sărbătorile Crăciunului, colinda indolenilor răsuna jalnic, în concertul de colinde specifice ajunului: „nemţii satul ni l-o aprins şi nimeni nu ni l-o stins, şi-am ajuns acest Crăciun, să umblăm săraci pe drum".

Nouă celor de astăzi, „păziţi" de peste şapte decenii de urgiile şi punităţile unei conflagraţii sângeroase, nu ne rămâne decât să le purtăm veşnic memoria celor pomeniţi mai sus, şi aidoma cuvintelor sculptate în travertinul monumentului oştirii române din Bucureşti, „să facem legământ de credinţă cu cei „departe duşi", şi să reiterăm fără

încetare*: „Spuneţi voi generaţiilor viitoare că noi am dat suprema jertfă pe câmpul de bătaie!”*

Dumnezeu să-i odihnească în pace!

21. File de istorie

Din tradiţia orală a satului se reţine faptul că în anul revoluţionar 1848, mai mulţi ţărani din sat, înarmaţi cu coase, cu bâte ferecate şi cu cuie în vârfuri s-au înrolat în tabăra tribunului Ciurileanu, care a trecut şi prin Miceşti să-şi recruteze luptători.

Astfel, au devastat conacul boierului Borş din Sănduleşti, s-au reîntors în Miceşti şi au continuat drumul spre Cluj.

În Făgetul Clujului au mâncat un bou fript, dar n-au intrat în Cluj, informaţi fiind că oastea maghiară este bine înarmată. Ceata lui Ciurileanu a continuat devastarea unor conace boiereşti de pe valea Someşului, până la Ileanda.

Auzind de asprimea armatei maghiare, mulţi s-au întors acasă, pe căi ocolite.

Aici au fost luaţi drept „chinteşi" (recruţi), şi înrolaţi în armata maghiară. Unii au ajuns cu cetele de luptători până la Şiria în ţinutul Aradului, unde au depus armele în faţa armatei ruse, chemată de împăratul Austro-Ungariei să ajute la înăbuşirea revoluţiei.

Când Franz Jozsef, împăratul Austro-Ungariei, a cerut ajutorul Rusiei, în anul 1848, în închisorile din Ungaria erau deţinuţi peste 40 000 de români.

Revolta micuşenilor din anul 1895, împotriva autorităţilor vremii, are drept cauză imediată intervenţia acestora de a stopa epidemia de tifos din sat. Săpând o groapă mare, în care au stins varul cu care urmau să fie dezinfectate locuinţele, sătenii au bănuit că este vorba de pregătirea uciderii lor, în grup, şi înhumarea în groapa cu var.

Pe fondul unei asemenea temeri, au alungat din sat pe prim-pretorul de Turda, sosit la faţa locului. Acesta a trimis în sat forţe de represiune înarmate, capii rebeliunii fiind prinşi, schingiuiţi şi duşi în lanţuri la închisorile din Turda şi Cluj.

Evenimentul este evocat de către învăţătorul Dimitrie Chicinaşu în ziarul „Turda" din 14 august 1935, sub titlul „Rebeliunea micuşenilor".

22. Drumuri şi destine peste hotare

Din motive economice, de securitate şi de factură psihologică, totdeauna oamenii au lăsat locurile natale, căutându-şi iluzoria fericire departe de locurile de baştină. Unii s-au reîntors, după ce „şi-au făcut plinul", iar alţii au rămas pe acolo, pe unde soarta şi nevoile i-au purtat la vremuri de restrişte.

În preajma primului război mondial, românii ardeleni aveau de ales în a lupta în oastea austro-ungară pentru o cauză nedefinită, ori a-şi încerca norocul „peste ocean", unde economia americană, în plin avânt al industrializării, avea nevoie acută de braţe de muncă sănătoase şi viguroase. Aşadar, sărăcia, identificată prin lipsa de pământ ori pământ puţin, „i-a împins" pe unii dintre micuşeni „la exod". Astfel, din sursele noastre orale, coroborate cu informaţia istorică de specialitate şi cu existenţa unor dovezi palpabile (bilete de vapor), am identificat un număr de cinci persoane care şi-au încercat norocul pe „pământul făgăduinţei". Aceştia sunt: Călugăr Ionaş (Boldaşu), Călugăr Gheorghe a lui Simion (frate cu primul), Călugăr Gavrilă (Uţa), Boar Petru şi Becleanu.

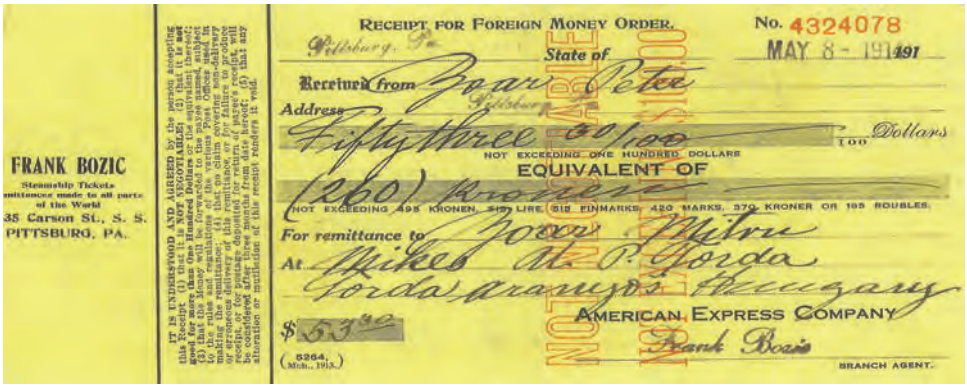

Fig. 23. Mandat poştal de trimitere de bani din Pittsburg (SUA) a lui Boar Petre către tatăl său Boar Mitru (1914).

Biletele de vapor s-au procurat de la o agenţie de voiaj din Turda. Deplasarea se făcea cu trenul până la Triest (Fiume), unde avea loc îmbarcarea pe vapor. Preţul biletului, dus-întors, era achivalentul a 2-3 perechi de boi. La Triest avea loc o primă selecţie a emigranţilor, care consta într-un control riguros al stării de sănătate. Cei depistaţi ca fiind cu un slab potenţial fizic ori cu vreo boală, erau returnaţi, spre marea lor dezamăgire. Drumul de la Triest la New York cu vaporul dura cca. o lună de zile. Aici, odată cu sosirea unui nou val de emigranţi, se proceda din nou la efectuarea unui control medical. Cei apţi erau dirijaţi spre oţelăriile de la Pittsburg şi Detroit, fiind calificaţi „din mers" în meseria de oţelar. Pentru a rezista temperaturilor ridicate, la intrarea în schimb, li se servea câte o ceaşcă de grăsime de porc caldă, iar în timpul lucrului, sifon... la discreţie. În apropiere s-au amenajat dormitoare aglomerate *(am vizitat aceste locuri cu ocazia primei mele vizite în S.U.A., în anul 1975)*. Cei harnici erau stimulaţi cu medalii ale companiei, muncitorii fiind obligaţi să poarte uniformă specifică.Cei care au fost mai cumpătaţi şi n-au fost înrobiţi de tentaţiile şi ademenirile societăţii de consum emergente, au adunat ceva bănuţi şi s-au întors acasă, cumpărând pământ. Dar, datorită efortului fizic, asociat cu hrana indezirabilă, mulţi s-au îmbolnăvit de boli de stomac, de inimă ori

de plămâni. Printre aceşti „fericiţi ai soartei” s-a aflat şi bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe (a lui Vasilie a lui Simion, poreclit Americanu). S-a întors acasă după cca. şase ani de muncitor oţelar la uzinele din Pittsburg, a cumpărat o brumă de pământ şi a început munca la câmp cu două bivoliţe slabe. Ştiind a scrie, a citi şi a vorbi „americăneşte” a fost o vreme „uns” primar în sat. S-s stins istovit de munca grea la pământ şi de boala contractată în oţelăriile americane. Fratele său a avut o soartă mai bună, deschizându-şi o boldă (cârciumă), pe care a „dus-o” până mai târziu fiul acestuia, Ionaş (Naşa Boldaşului).

Fig. 24. Călugăr Gheorghe a lui Vasilie a lui Simion (Americanu), Pittsburg, SUA, 1918.

În timpul sistemului comunist, migraţia externă a fost stopată şi controlată draconic. Doar fata cea mare a lui Vila Gâştii, Margareta, s-a căsătorit prin anul 1960 în Franţa, cu un marinar pe care l-a cunoscut în vacanţă la mare, în portul Costanţa.

După 1989, pe fondul decăderii rapide a economiei, acompaniată de lipsa locurilor de muncă, o bună parte din forţa de muncă viguroasă, potenţială, a satului, a luat drumul străinătăţii în căutarea „mântuirii economice”. Aproape că nu există casă de tineri din sat, să nu fie plecaţi la muncă în străinătate! O trecere a acestora în revistă este o treabă, nu atât riscantă, cât mai degrabă un posibil eşec de inventariere. Astăzi micuşenii sunt prezenţi în toată Europa, mai ales după aderarea la UE în 2007, în S.U.A., Canada şi Australia. Amintesc stabilirea definitivă în S.U.A. a lui Chicinaş Marius, fiul cel mare al directorului Chicinaş Ionel, a fiicei mai mari a învăţătoarei Mărioara Crişan, a lui Ţara, pe nume Crişan Anca, iar în Canada, copiii fostului director al şcolii din sat, Tarţa Gavril.

În Australia, la Brisbane, s-a stabilit, cu numeroasa ei familie, Lenuţa, una dintre fetele lui badea Mihăilă Chicinaş.

O nepoată de-a lui Gheorghe a lui Niculici este căsătorită în Japonia.

Nu se ştie câţi, când şi dacă se vor mai reîntoarce pe meleagurile satului natal, văduvite de forţa de muncă cea mai viguroasă şi mai capabilă de acţiuni şi practici novatoare!

Dintre migraţiile interne, cea mai reprezentativă, prin numărul de persoane angajate, a fost ca peste tot în România, navetismul. Aproape că nu a existat gospodărie cu bărbat tânăr, să nu fie antrenat în munca zilnică, la Turda ori la Cluj-Napoca. Între 1970 şi 1980, navetismul a atins cotele cele mai înalte, media zilnică fiind de 87 persoane.

Majoritatea navetiştilor prestau munci necalificate pe şantierele din Cluj-Napoca ori Turda. Cu timpul, o parte s-au calificat, devenind muncitori industriali. Viaţa de navetist a fost una cât se poate de grea. De regulă, trezirea era la ora trei dis-de-dimineaţă, când se hrăneau animalele. La ora 4^{30} plecau camioanele şi apoi autobuzele spre oraş. La ora 6 începea munca. La ora 14^{30}-15^{30} se reîntorceau acasă, unde continuau cu muncile la câmp ori activităţi gospodăreşti. Mulţi îşi lăsau sapele şi coasele în câmp şi se dădeau jos din autobuz, la punctele de lucru din hotar. Acest efort constant a condus la o rapidă epuizare fizică a forţei de muncă, mulţi nemaiapucând să se bucure de mult râvnita pensie de la stat. Unii s-au stabilit definitiv în oraş, cu dorinţa de a asigura copiilor şi nepoţilor condiţii mai bune de şcolarizare. Alţii s-au reîntors în sat după decembrie 1989, viaţa la oraş devenind prea scumpă. Începând cu această dată (decembrie 1989), datorită liberalizării pieţei terenurilor, şi-au cumpărat grădini şi case în sat, ori au revenit şi au modernizat casele părinteşti, 33 familii.

23. Firea micuşanului

Micuşanul este un om destoinic şi ospitalier, alcămos (povestitor) şi harnic. Când este vorba de acţiuni şi fapte vitale, cum ar fi muncile câmpului, furajarea şi exploatarea economică a animalelor, munci în gospodăria proprie, întrajutorarea etc., micuşanul de rând pune mâna. Cumpătarea este o altă latură pozitivă. Experienţa istorică l-a învăţat pe micuşan să nu fie prădălău (cheltuitor, risipitor). Astfel, nimeni nu arunca pâinea, nu risipea bucatele, nu lăsa terenul nearat, vacile nemulse etc. Slănina şi untura pregătite de cu iarnă, se consumau doar odată cu ieşirea la plug, la coasă şi la prăşit. Încălţările erau întreţinute pentru a dura o perioadă de 2-3 ani, neezitând ca pe durata verii micuşanul să umble desculţ ori cu sandale ieftine (de cauciuc). Nădragii rupţi erau cârpiţi cu bazon pentru a le prelungi durata de exploatare.

Era receptiv la veştile şi semnalele de la „centru", dacă i se potriveau lui, ori aveau iz de ameninţare. La evenimente grave era altruist şi binevoitor. Am evocat solidariatea generală cu sătenii din Indol (Deleni) în iarna anului 1944/1945, când în urma incendierii satului Indol (Deleni) de către armata germană, în retragere, populaţia a fost adăpostită în satul Miceşti, locuind şi 2-3 familii într-o cameră. Amintesc apoi solidaritatea în caz de riscuri naturale ori antropice. Astfel, refacerea gaturilor de la mori, după viituri catastrofale, era o treabă grea şi costisitoare. Sătenii formau atunci echipe de ajutor, contribuind la repararea mai rapidă a pagubelor şi punerea în funcţiune a morilor. În urma unor incendii, satul punea mână de la mână, bunuri, bani şi bucate pentru ajutorarea familiei lovite de calamitate. Nimeni nu fura de pe câmp, din recolta altuia!!! Dacă cineva era prins într-o asemenea ipostază, era etichetat pentru întreaga viaţă ca fiind hoţ.

Lemnul se exploata din pădure, la comandă şi sub supravegherea staff-ului silvic al vremii, respectându-se cu stricteţe timpul de regenerare a masei lemnoase. Grija pentru întreaga familie, pentru copii, în special, era o coordonată permanentă, divorţurile fiind extrem de rare. Sub acelaşi acoperiş coabitau frecvent două familii. Bunătatea sufletească era deasupra sărăciei fizice efective!!! Din puţinul care-l aveau, ofereau şi celor nevoiaşi (săracii ajutau pe... săraci).

Era un respect total faţă de persoanele cu carte, de cele îmbătrânite ori de cele bolnave, neexistând cazuri de abandon ori de aziliere. În familie se luau cele mai importante decizii privind gospodăria rurală, aceasta constituind *„prima formă organizată de gestiune sistematică a spaţiului rural"*, V. Surd (1993, 2001). „Rufele murdare" (gâlceava) se spălau în familie!!! Când interveneau conflicte în familiile tinere, capul familiei adulte era cel care lua atitudine pentru stingerea stărilor de tensiune şi ceartă. Este demn a remarca capacitatea de organizare pentru exploatarea colectivă a animalelor şi a terenului composesoral, precum şi diversele moduri în care colectivitatea rurală îşi organiza viaţa culturală şi cea spirituală. Fără asemenea elemente coagulatoare, toate ca simbol al omeniei individuale şi colective, comunitatea rurală n-ar fi rezistat provocărilor timpului, cu tentative repetate şi violente de dezagregare, asimilare şi distrugere. Multe din aceste cutume trainice au dispărut odată cu „marele melange" rural-urban din perioada colectivistă-industrială şi urban-rurală şi cea actuală, de revenire „la vetre".

La ocazie, micuşanul este... lăudăros şi hiperbolizant; (nimeni nu prepară carnea şi slănina de porc ca la mărătoarea din Micuş, nicăieri nu este apă mai sărată ca la noi la

murătoare, nici apă mai bună ca la Şipotul Mare). Lapte de bivoliţă mai gras şi mai dulce nu se găseşte nicăieri pe mapamond, ca pe valea Micuşului şi nici brânză mai usturoaie nu vezi ca pe la noi. Nu este nicăieri pădure mai falnică ca pe Costi şi nici deal mai abrupt ca Ormenişul! Câine de oi ca Prinţul lui Dugu şi Ursu lui Cula nu s-a mai pomenit!!! După cum se poate constata, „resursa locală" capătă rol central în expunerea către „exterior".

Cei care au fost părtaşi la luptele pe plan local în septembrie/octombrie 1944 sunt gata să jure că bătălia de la Stalingrad a fost doar o joacă de copil, în comparaţie cu „orgiile" de la Micuş! Şi exemplele ar putea fi continuate.

Micuşului îi place doar ograda lui. Mică sau mai largă, curată ori murdară, strâmtă sau îngustă, micuşanul este om de... ogradă. Este... sluga ogrăzii!! Când iese în agora se ciondăne cu opozanţii până la inflamare, aruncându-şi vorbe grele (de mamă, de tată, de neamuri etc.). Micuşanul este omul „adevărului"!!! Deşi ştie unde-i hiba şi care este realitatea, pus în faţa mărturisirii publice a acesteia, el ezită, se codeşte şi... fuge în ogradă. În faţa autorităţilor are trei atitudini: una de lăudăroşenie, alta de jelanie şi o a treia de linguşeală (am dat, am făcut, am fost, am zîs, m-am zbătut, copilul meu a făcut, ginerele mei îi şef la... el a zis aşa etc., etc.). Pe cealaltă parte, nu ezită să scoată în evidenţă „laşitatea autorităţilor" (n-a făcut nimic, o furat, a făcut pentru el, nu-i pasă de noi etc., etc.). Ce-i mai trist este faptul că şi faţă de persoane care au ajutat efectiv satul într-o formă sau alta, are o atitudine pasivă sau incriminantă indirectă (dă-l în ..izda măsii, un porc, un măgar, ş.a.). În faţa unui favor ocazional şi a unui pahar de jinars, micuşanul este în stare de a-şi abandona omenia! Pentru a întări cele invocate mai înainte, vin cu unele exemple. Imediat după decembrie 1989, apare la postul clujean de televiziune de atunci, eterna membră de partid X.Y. (care după ce cu câteva zile înainte a plâns după Ceauşescu), aduce critici asupra agriculturii etatiste de tip CAP, şi implicit consăteanului nostru ing. Todea Augustin, fost director al Direcţiei Agricole Judeţene şi fost ministru adjunct al agriculturii. El a fost acela care a a virat sume mari de bani pentru lucrări de drenaj de pe Poduri şi de la Fântâna Turzii şi alte favoruri specifice făcute fostului CAP: Nimeni dintre săteni n-a luat atitudine publică!!! Unii l-au incriminat că nu i-a luat în maşina personală când a venit în sat. Lăsăm la o parte lipsa de reacţie colectivă a satului la arestarea celor câţiva ţărani mai înstăriţi din 1955 şi deportarea lor la canal. Delatorii, de atunci, susţinuţi de organele represive, au fost mai puternici decât comunitatea rurală! Ura este şi mai inexplicabilă, în contextul în care binefacerea este directă şi palpabilă. Bunăoară, ori de câte ori mergeam spre sat şi întâlneam oameni la marginea de drum, opream şi îi luam în maşină. De la nimeni şi niciodată nu am cerut şi n-am primit bani ori altă recompensă! Dar ... foarte puţini mi-au spus „mulţam"!

Micuşenii nu-şi manifestă respectul dintr-un sentiment intrinsec de omenie, ci mai degrabă dintr-unul izvorât din distanţa şi deferenţa pe care o afişează persoana în cauză, în relaţia cu ei. Ei îi respectă doar pe cei care sunt categorici şi îi reped cu expresii acide, adică pe cei ce le inspiră teamă! Cei veniţi în sat, după 1990, prin cumpărarea de rezidenţe secundare, necunoscuţi lumii rurale, sunt mai agreaţi decât cei localnici, chiar în contextul în care primii nu le fac niciun serviciu.

Din păcate, aceasta este imaginea generală. Acest produs uman de „distilare", nici instruit, nici harnic, nici ţăran, nici muncitor, uns puţintel cu „alifiile extrase" din meseta spaniolă, piemontul italian şi câmpia olandezo-germană, reprezintă pericolul esenţial pentru o comunitate, oricare ar fi ea. Lenea şi lipsa de instrucţie sunt oricând acompaniate de trădare, singura satisfacţie a unor generaţii aruncate peste bordul vaporului de lux cu care pescuiesc în ape tulburi cei cca. 1000 de „primi hoţi ai naţiunii", deveniţi peste noapte... oameni de afaceri. Şi după ei, plevuşca locală, de care nu duce lipsă nici satul nostru!

Ce este mai trist, şi la niveluri mai mari, dar şi la cel local, este faptul că nici experienţa pozitivă, percepută prin locurile unde unii s-au perindat, nu „prinde" în „solul mănos" al plaiului natal, contaminat de gena ruralului vegetativ.

Lipsa de coeziune pentru binele general este specifică şi celor care „au radiat" din satul natal. Din cei peste 100 de intelectuali proveniţi din sat, după al doilea război mondial, prea puţini au avut iniţiative şi acţiuni benefice satului. Ce este şi mai condamnabil, este faptul că unii dintre intelectualii de frunte ai satului şi-au făcut vile... la munte, vânzându-şi casele părinteşti ori lăsându-le în paragină. Dar ei... sunt „trup şi suflet" cu satul, ei observă răul rural din goana maşinii şi formulează critici... „obiective"! Prinşi în vâltoarea propriilor afaceri şi a propriului egoism, nu trec cu anii prin satul natal, pe la mormintele bunicilor şi ale părinţilor, vorba poetului: „n-au timp nici de-a muri"!

Micuşanul este justiţiar şi suferă în tăcere din cauza nedreptăţilor şi a falsului, dar ia atitudine şi se revoltă doar dacă ... „încep alţii" (participă... dar nu se bagă).

24. Jocurile copiilor

Rămân în memoria colectivă a generaţiilor postbelice trei jocuri care au umplut copilăria cu bucuria specifică vârstei. Astfel, jocul „de-a v-aţi ascunselea" (de-a pusa), dăinuie până astăzi, căutarea locului pentru ascunzătoare în timp scurt, fortificând atributele copiilor de a se descurca rapid şi eficient.

Copiii aflaţi în cete, cu vitele la păşunat, de regulă în vacanţa de vară, aveau ca joc preferat „popicul". Pe o creangă de stejat ori alun, arcuită, înfiptă în pământ la ambele capete (gujbă), se aşeza în sectorul central, uşor geluit (rindeluit cu briceagul) „popicul". Acesta era cam de dimensiunea unui dop de plută, ceva mai gros, tăiat dintr-o ramură de alun ori de stejat. La distanţă de cca. 3-4 m faţă de gujbă, pe care se aşeza popicul, se afla „baba", o groapă mică ovală, făcută în pământ cu călcâiul desculţ, de unde se arunca „de-a mâna" cu un set de beţe (bote) dinainte pregătite pentru a lovi popicul. Pentru desfăşurarea jocului, se alegeau două echipe: cea de la „bătaie" şi cea care era „afară". Cei de la „bătaie" aveau şi ei „babe" în care stăteau cu călcâiul înfipt, rolul lor fiind acela de a aduna beţele (botele) care se risipeau în preajmă de către cel care era îndrituit (însărcinat) de echipă să lovească popicul. Popicul nelovit de beţele aruncate de cel „la serviciu" şi epuizarea botelor (beţelor) conducea la descalificarea echipei aflate „la bătaie" şi trecerea acesteia „afară".

Totodată, popicul lovit de către cel aflat în echipa de la „bătaie" şi prins cu mâna ori în clop (pălărie) din căderea acestuia, de către unul aflat „în afară", semnifica acelaşi lucru, descalificarea întregii echipe aflate „la bătaie".

La fel, plasarea popicului în baba unuia din echipa de „la bătaie", în timp ce acesta se străduia să adune botele irosite de către coechipierul său, însemna la fel, descalificare. Astfel, ambele echipe se perindau în poziţia „la bătaie", „afară", în timp ce animalele erau pierdute din vedere, nu de puţine ori ajungând să intre pe terenuri interzise (culturi de porumb, lanuri de grâu etc.). Alteori, animalele intrau adânc în pădure şi erau greu de găsit, „de recuperat". Începea atunci o neostoită activitate de căutare a animalelor pierdute, după urme, după zgomot etc., pentru că era vai şi amar de cei care veneau seara acasă, în sat, fără ele!!!

Celălalt joc, „de-a nouă pietri" (de-a nouă pietre), a fost adus în sat de către copiii Sas Dorel şi Sas Simion din satul Borzeşti (Bertiş), care au venit pentru ciclul II la şcoala primară (clasele V-VII) la noi în sat, locuind în gazdă la mătuşa lor, Nastasia lui Băieş, originară din Bertiş.

Jocul consta în lovirea cu mingea (lapta) a unei „stive" compusă din nouă lespezi de piatră cu feţele relativ drepte, ori a nouă bucăţi de scândură (capete), suprapuse în acelaţi mod. Lovirea cu mingea (lapta) din cârpe ori cauciuc a celor „nouă pietre" şi răsturnarea acestui „pachet vertical" era misiunea celor aflaţi „la bătaie". Cei „din opoziţie" aveau sarcina să reclădească stiva de pietre, după lovirea acesteia cu mingea. Cei de „la bătaie" trimiteau cu iuţeală mingea de la unul la altul pentru „vânarea" celor din echipa adversă, care încercau să refacă stiva de pietre răsturnată. „Vânarea" consta în lovirea cu mingea a celui care încerca să refacă stiva... Acesta trebuia să fie foarte rapid, dar şi calm, pentru a repune „pietrele" la loc, pe verticală. Dacă nu reuşea, rămâneau în continuare cu întreaga echipă „la pedeapsă" (copiii din Sălişte spuneau „la sprijoană").

Acelaşi lucru era valabil, dacă cei aflaţi „la bătaie" nu reuşeau să lovească stiva şi să o dărâme.

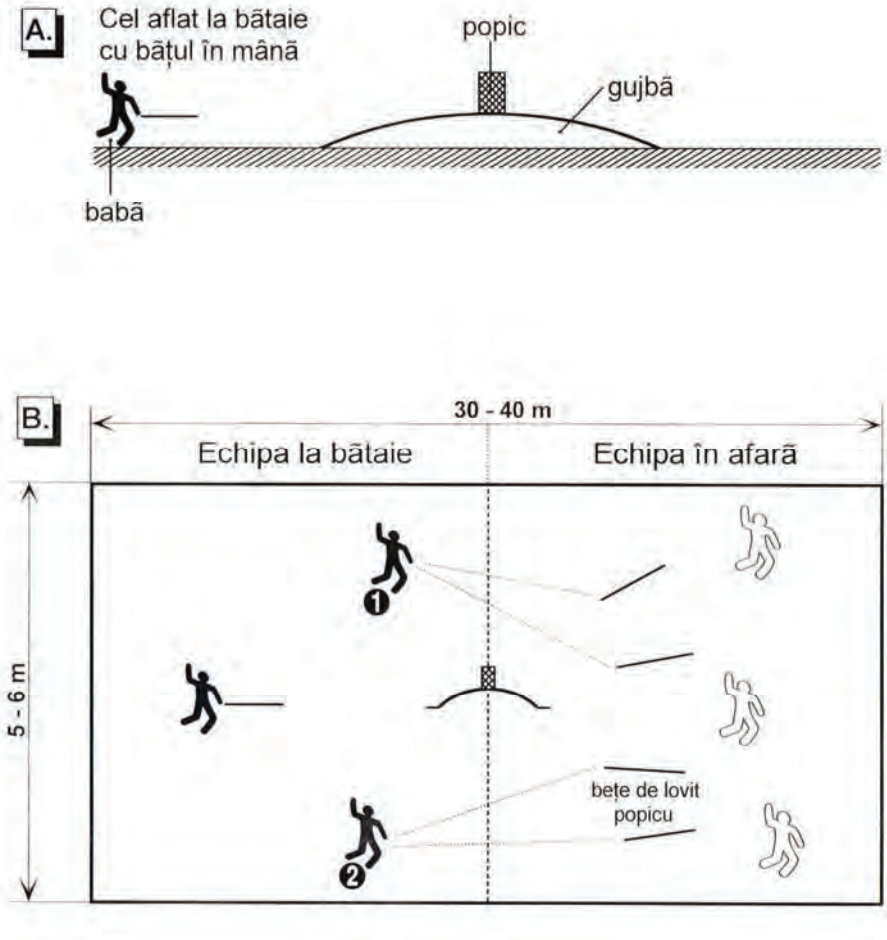

Fig. 25. Jocul „popicu”.

„Efectul maxim” se realiza atunci, când dintr-o lovitură se dărâma întreaga stivă, fapt ce dădea mai mult de lucru celor aflaţi în echipa adversă, pentru refacerea acesteia.

Structura piramidală „a întregului edificiu” (de nouă pietre), impunea aşezarea acestora rapid şi cu mare atenţie, în aşa fel încât să nu se răstoarne.

Lovirea stivei la bază era cea mai eficientă, întrucât dărâma „întregul edificiu” şi dădea mai mult de lucru pentru reclădire. Mingile utilizate erau confecţionate din cârpe, bine îndesate, pentru a avea greutatea necesară de a răsturna „stiva”. Cei mai norocoşi foloseau mingile din cauciuc (gumă), mai elastice şi mai eficiente. Aceste mingi erau procurate de copii contra zdrenţe (duceau o anumită cantitate de zdrenţe la unul dintre sătenii care erau tocmiţi de către „firma” de la oraş şi primeau mult râvnitul obiect, „lapta de cauciuc”).

Câmpul de joc era de regulă curtea şcolii, dar putea fi şi un alt loc mai larg.

Cei doi săteni care făceau fericiţi copiii, oferindu-le mingi de cauciuc contra zdrenţe, erau Popa Libă şi Onuţa lui Latu.

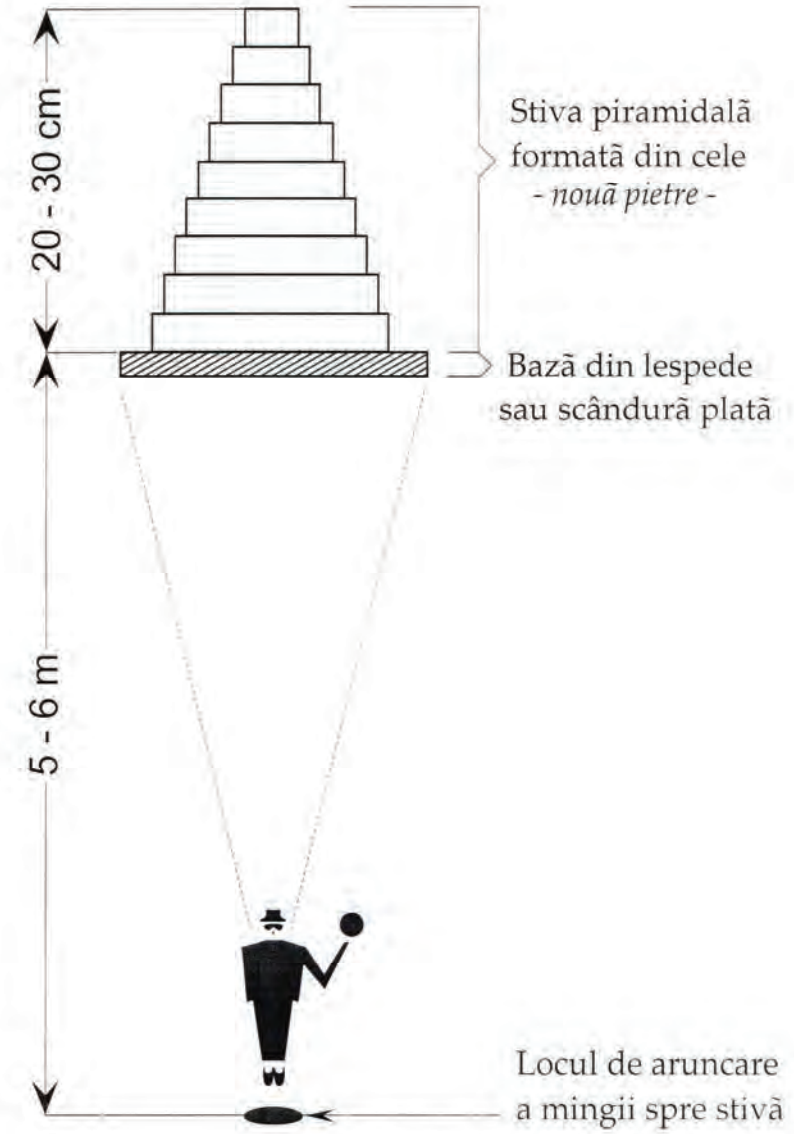

Fig. 26. Jocul „nouă pietre”.

25. Mărturisiri şi evocări

Pentru a întregi şi a apropia realitatea rurală a timpului de faptele reale, redăm în continuare câteva evocări ale unor oameni care s-au aflat, prin vârstă şi zestrea lor informativă, în mijlocul vremurilor de mult apuse.

Majoritatea dintre ei nu mai sunt în viaţă.

Boar Gavrilă (Nuţu Marişchii Nuţului) (2005). „Am fost luat prizonier de către ruşi la Stalingrad. Am fost înconjuraţi şi scoşi din tranşee. Era un ger cumplit, eram plini de păduchi şi flămânzi. Ne-au adunat pe un câmp deschis împreună cu prizonierii nemţi. Câmpul de cartiruire era marcat cu o bandă albă de var, pe care nu era voie să o încălcăm (cei care o încălcau erau împuşcaţi pe loc). Soldaţii ruşi, care ne păzeau, aveau o mare ură împotriva noastră, în general, dar mai ales împotriva nemţilor. Am reuşit, după multe peripeţii, să dezertez din acest infern, venind mai mul pe jos. Am trecut munţii de la Bacău la Sfântu Gheorghe, şi de acolo, pe ocolite, am ajuns acasă, în sat. Frontul era prin Transilvania, şi ca să nu fiu prins şi judecat ca dezertor, m-am ascuns acasă în grajd, în podul şurii şi în Pădurea Bisericii, să nu mă vadă vreun vecin, să mă denunţe. După război, în mai 1945, am apărut în sat ca din senin, spunând că am dezertat din lagăr din Rusia. Autorităţile nou instalate nu m-au mai chestionat asupra stării mele militare, iar cu timpul s-a aşternut uitarea”.

Iuga Ioan (moşu Iuga), fost multă vreme după război, mulgar la oi.

„Măi copile, eu am luptat la cotu Donului şi am ajuns până la Caucaz cu vânătorii de munte. Eram, ca şi acum, bine făcut, că eram în stare cu o amărâtă de puşcă să ţin pe loc o companie de ruşi! La un atac, în Caucaz, când am apărut în picioare, în vârful unei pante, pe care ruşii înaintau culcat, târâş, şi am urlat odată ’pe ei!!!’, s-au prăvălit cu toţii, înapoi. Apoi s-o îngroşat gluma! Ca să scăpăm de prizonierat, am fost evacuaţi în ţară, cu avionul de la Odesa”.

Drăgan Noe (2000), când l-am vizitat acasă cu un grup de profesori şi studenţi ruşi de la Universitatea de Stat din Moscova.

„Am fost luat prizonier, şi apoi instruit de către ruşi în divizia ’Tudor Vladimirescu’. Când am ajuns în ţară, m-am lăsat la vatră, nu am mai continuat pe frontul de vest”.

Din spusele lui Boar Constantin (Ceanina) cei care nu au fost antrenaţi în luptele din Vest (Ungaria, Cehoslovacia) au fost folosiţi ca elemente informative ale sistemului comunist, pe plan local, fiind instruiţi în acest sens, în timpul prizoneiratului din Rusia.

Ei formau delatorii sistemului, şi după logica elementară, ei furnizau informaţii despre starea de spirit a populaţiei, până la cele mai mici detalii.

Pe o asemenea „susţinere locală” au fost arestaţi şi duşi la canal, la Poarta Albă, ori în Bărăgan, Pop Traian (Trăienoc), Rus Gligor (Dina Diordichii), Crişan Gligor (Ghiga lui Miron şi Rus Augustin (Tinu lui Băbuc).

Despre modul de „vânare” a acestor oameni îmi aduc aminte cu mare acurateţe şi detalii.

Venea în sat o maşină de tip IMS (Jeep), de culoare verde, ca a armatei, şi oprea în faţă la fostul magazin sătesc, vis a vis de Ghiga lui Faur. În acea maşină erau 2 – 3 „tovarăşi” care lansau zvonul că au venit să facă inventar la magazinul sătesc (cooperativă, cum spun micuşenii).

„Se înfundau" de cu ziua în acest jalnic punct comercial rural, se ospătau, iar după miezul nopţii „dădeau lovitura". Îmi stăruie şi acum în memorie sfâşietoarele ţipete de durere a lelii Nina (Simina) a lui Trăienoc la ceas de noapte, când soţul a fost ridicat din pat, şi fără nicio motivaţie, urcat în temuta maşină verde cu o bocceluţă cu hrană şi dus... nu se ştie unde!

Peste câteva luni familia „primea carte" de la cel deportat (o carte poştală deschisă). Îmi amintesc şi de starea fizică jalnică la reîntoarcerea de la canal a lui Badea Traian şi Badea Dina, cu care eram vecini, după cca. 4 – 5 ani de muncă epuizantă şi hrană la limită. Aceşti oameni au fost arestaţi şi deportaţi pentru că erau foarte buni gospodari şi de o hărnicie exemplară, şi... etichetaţi ca fiind chiaburi, de către „tovarăşii" noului sistem politic. Erau fruntea gspodăriilor rurale ale acelei vremi, muncind de la orele 3 – 4 dimineaţa şi până târziu, în noapte, cu întreaga familie. Aceştia au susţinut economia rurală, relativ prosperă, din perioada interbelică, ei au dat *„substanţa existenţială a naţiei",* hrana cea de toate zilele; precum şi cotele, ca despăgubiri de război către fosta URSS (Rusia de azi) între anii 1946-1962, dupa care s-a trecut la generalizarea colectivizării agriculturii.

Un caz aparte, prea puţin ştiut de către „lumea satului" este acela al tânărului student de la Facultatea de Drept din Cluj, Coţa Aurel, a lui Ilie a Petrii. Student fiind, în anul 1949, a fost părtaş la „bătălia" dintre studenţi şi „muncitorimea clujană" de la Dermata, din căminul studenţesc de pe str. Avram Iancu, azi sediul Facultăţii de Drept, de fapt o provocare la adresa studenţilor de către autorităţile locale. Ca oricare dintre colegii lui, a fost prezent şi la întâlnirea de la Universitate cu noul prim-ministru comunist Lucreţiu Pătrăşcanu.

I s-a înscenat un proces cum că ar fi fost împotriva noului sistem, a fost arestat seara de acasă, din mijlocul familiei din sat, legat şi dus la sediul securităţii din Turda. De aici, a fost strămutat la sediul securităţii din Cluj, de pe str. Republicii, azi sediul Clubului Elevilor, torturat, bătut şi batjocorit de către torţionarii Felecan Ielciu şi Taloş, dar cel mai cumplit de către locotenenţii Beiner şi Swartz, asistaţi de către comandantul Patric.

Redau în continuare pasajele din cartea juristului COŢA AUREL, privind arestarea lui la casa părintească din Miceşti (p. 19-27), chinurile la care a fost supus (p. 42-43), în final.... „declaraţia" acestuia (p. 71-92) în faţa acelor brute care au făcut concurenţă, prin cruzimea comportamentului lor, temuţilor călăi de la Birkenau şi Auswitz (cartea „Amintiri din celula 13. Confesiune", Editura „Ciprian" CO, Aurel Coţa, 1990).

A R E S T A R E A

«Mămăliga a început să fiarbă şi mirosul a cuprins încăperea. Focul în sobă ardea pocnind. Lemnele erau bune, uscate.

Se lăsase întunericul când mama a ieşit afară şi după puţin timp a revenit în casă speriată.

O, Doamne, cum se mai sperie oamenii acuma, te miri din ce!

Mama se adresează lui tata: „du-te mă, Petre, afară că eu am auzit o maşină undeva în josul drumului".

Tata, fără să spună un cuvânt, a ieşit, s-a dus până mai jos de grajd. Acolo a stat şi a ascultat. A ascultat mult şi atent şi nu a auzit nicio maşină, nu a auzit nimic.

S-a întors în casă, în casa în care mama era agitată şi ceilalţi tăceau, nimeni nu mai vorbea. Nu vorbea nici spătarul.

Nu am auzit nimic. Ţi s-o fi năzărit, a spus tata către mama. Eu nu trăiam acum sentimentele celor din jur. Nu am ştiut de ce, parcă eram un străin, nu trăiam momentul, spaima celor din jur la spusele mamei. Eram împietrit, ceva mai presus de voinţa mea mă învăluia, mă făcea să nu trăiesc momentul într-o înfrăţire cu ceilalţi. Ei simţeau durere, eu, nu o simţeam.

Mama a vrut să înţeleagă şi a ieşit din nou afară în faţa casei. După puţin timp s-a întors şi s-a adresat din nou către tata, că totuşi, se aude o maşină undeva, mai jos, şi să se ducă odată să asculte bine.

A ieşit tata afară, s-a oprit mai jos de grajd şi a ascultat o bucată de timp, dar tot nu a auzit nimic, apoi s-a dus mai jos, pe drumul plin de noroi unde a stat ascultând cu multă atenţie. Tata auzea şi el foarte bine la vârsta lui. Nu a întârziat acolo în mijlocul drumului că s-a întors şi el speriat. Vin mai mulţi pe drum în sus. Nu se pot vedea în întuneric, dar se aud.

Se uită tata către mine şi-mi spune: să ştii că ăia după tine vin. M-am trezit parcă din letargie şi de abia atunci am început să simt pericolul. M-am sculat de pe marginea patului, am luat paltonul pe umeri şi am sărit peste treptele casei, am intrat în grădină şi m-am rezemat de primul prun întâlnit.

Totul mi-a trecut prin faţa ochilor, de când mă ştiam şi până la acea oră.

Nu mi-am găsit crimă de care să mă tem, pentru care să fug.

Eram atunci în mare dilemă şi hotărârea trebuia luată cu repezeală. De când mă ştiam nu am avut decât cuvântul blând al lui tata şi poveţele nesfârşite ale mamei.

Am luat parte la greva studenţească de la Cluj. Este drept, dar am fost toţi. Nu am ucis, nu am bătut pe nimeni, sunt creştin catolic, am făcut parte din Uniunea Tineretului Naţional Ţărănesc.

Nu am avut prea multe în viaţă.

Am avut cuvântul şi credinţa, credinţa în puterea neamului.

Aşa gândeam rezemat cu capul de prun. Nu ştiam că a avea cuvântul şi a crede în neamul tău este o crimă. Mi-a venit un gând să merg mai departe de casă, doar câteva sute de metri, puteam, era doar întuneric, erau locurile copilăriei mele şi pădurea aproape.

La spătarul din casă nu m-am mai gândit.

Am renunţat să fug.

Analiza vieţii mele s-a făcut fulgerător şi m-am hotărât. M-am întors în casă.

Ei veneau pe drum către casa noastră, fără lumină prin noroi. Am început să le aud paşii, zgomotul făcut de cizme când intrau şi ieşeau din noroiul drumului.

Am intrat în casă, spătarul era la locul lui şi ceilalţi erau acolo unde-i lăsasem. Tăceau toţi, parcă cineva trăgea de moarte. Mama Tână (bunica) stătea pe patul ei şi nici ea nu vorbea. Nu avea cu cine şi apoi nu înţelegea ce se întâmplă.

Lângă prun am înţeles că dacă pentru mine veneau ei, ei, oamenii puterii, trebuie să fiu găsit, că altfel, mai devreme sau mai târziu mă vor găsi şi mă vor împuşca, aşa cum auzisem că au mai făcut în alte părţi. Aşa am gândit şi aşa m-am întors în casă.

Mămăliga încă fierbea.

Am zis către mama: orice s-au întâmpla să nu ziceţi nimic, să fiţi tari.

Mamă, freacă mămăliga, am zis.

Eram foarte agitat.

Sufletul şi trupul mi se umplea de o mare greutate.

Se auzea murmurul de rugăciune al mamei Tână.

Bunica se ruga. Se ruga pentru că se apropia cina (mama freca mămăliga), poate ca relele să mă ocrotească pe mine, poate se gândea că nu o să mă mai vadă, că era tare bătrână avea 95 de ani trecuţi

Mama Tână nu a mai apucat să mă vadă.

Mama freca mămăliga la gura sobei, turnând din când ân când cirul scurs din oala în care a fiert. Oala a aşezat-o jos, a pus câte un lemn la fiecare toartă, pe care le apăsa cu picioarele şi cu sucitorul o mesteca.

Aşa era mama când s-a auzit un vacarm de tropote produse de cizmele acelora care înconjurau casa. Uşa de la camera de intrare s-a deschis cu putere fiind trântită de perete, făcându-şi apariţia trei bărbaţi cu pistoale în mână, pistoalele care le-au îndreptat pe rând şi repede către fiecare, zbierând: sus mâinile. Biata de Mama Tână era în pat în poziţie şezând şi cu mâinile ridicate. Toţi în casă eram cu mâinile ridicate uitându-ne la aceia care stăteau cu picioarele crăcănate amenințând cu ţevile pistoalelor pe care le îndreptau repede către fiecare, repetând, mâinile sus.

Bietul de tata, bietul de unchiu, oameni bătrâni, cu două războaie trecute şi cu credinţă, cu mare credinţă de neam.

Mereu ne vorbea tata de Verona, de şeful de gară din Verona, de Roma, Palermo, Partinico. Mult mai vorbea de vinul sicilian băut cu prietenul lui Cavaler Cusmano, un om cu bună stare, priceput în cultivarea ţitroanelor şi portocalelor.

Vorbea tata cu sfinţenie, cu mare respect de acele vremuri. Erau vremurile lui, vremurile când Europa se cutremura. Mult i-a plăcut drumul pe apa cea mare, cu vaporul din Sicilia până la Constanţa, însoţiţi de fanfara Tălienilor şi de ofiţerii care i-au instruit, de modul cum i-au echipat şi îngrijit.

Tata vorbea şi de primirea care li s-a făcut la Constanţa de către autorităţile române, de ciorba de peşte şi mămăliga întinsă pe ţălt (foaie de cort).

„Pe tine te căutăm”, mi se adresă omul care ţinea acum pistolul mai aproape de pieptul meu. Eu eram acela şi acolo, cu mâinile ridicate din ordinul lor, în faţa părinţilor mei, în faţa rudelor care se adunaseră la casa noastră. Ei jeleau că de acum se adunau mereu, să se plângă, să-şi plângă morţii rămaşi pe câmpul de luptă, să se înfricoşeze şi să se îmbărbăteze.

Bietul de unchiu, el nici nu bănuia, că acela care răbdase frigurile din Munţii Tatra, care deţine cele mai înalte distincţii de război precum:

- *„Ordinul Militar ’Mihai Viteazul’ cu spade;*
- *Steaua României cu spade, panglică de virtute militară şi frunze de stejar în gradul de cavaler;*
- *Coroana României cu spade, panglică de virtute militară şi frumze de stejar în gradul de cavaler;*
- *Medalia „Pobeda” – (Victorie) a U.R.S.S.;*
- *Veteran al războiului antifascist la aceeaşi oră era ridicat cu duba neagră de la domiciliul lui din Cluj. Era fiul lui, fost sublocotenent de artilerie.*

Ei erau şase, dotaţi cu pistoale.

Nicio punere sub acuzaţie, niciun mandat de percheziţie, de arestare, aşa cum se garantează prin legile ţării.

Constituţia a fost călcată brutal în picioare.

Pe mine mă vroiau.

Până m-a îmbrăcat pentru drumul necunoscut, doi din cei şase, în camera în care-mi păstram cărţile, au căutat, mai bine zis au răscolit, răvăşit totul.

La un moment, unul din cei doi (Todea) a chemat pe unul care mă supraveghea pe mine să-i arate ce au găsit. I-a spus că au găsit materiale ce nu pot fi decât duşmănoase, că nu sunt scrise în limba noastră, ci într-o limbă străină şi că el consideră necesar a fi confiscate.

Le-au ridicat fără proces-verbal.

Erau două volume de drept civil francez scrise de Ambroise Colin şi Henri Capitant.

Adevărate materiale subversive.

Percheziţia s-a terminat. Tunuri şi tancuri nu au găsit. Au găsit cele două cărţi scrise în limba străină. Mare bandit eram. Aceste materiale, printre altele multe, vor sta la baza condamnării mele, se scapă unul să vorbească.

Aşa cum am arătat, nu au încheiat un act în care să consemneze ridicarea celor două cărţi,

Părinţii şi ceilalţi aflaţi în casă au tăcut. Nu au întrebat nimic. Ce minuni poate face pistolul?!

I-am sărutat pe toţi, pe toţi ai mei şi ai mei erau toţi, în afară de acei ce purtau pistoale nelegiuite, apoi am ieşit din casă încadrat de doi în faţa mea şi de patru în spatele meu.

Devenisem un om periculos.

La ieşirea din casă, ei au permis ca mama să-mi dea o geantă în care pusese un sfert de pâine, cam 1 kg, şi o bucată de slănină, totul fiind verificat de către ei atunci când mama a împachetat tot.

Aşa am părăsit casa părintească, aşa am plecat pe un drum necunoscut.

Toţi au rămas în casă tăcuţi, ca la îngropăciune.

Mă gândeam, aşa mergând, dacă au cinat mămăliga».

* * *

«Am intrat pe uşa deschisă de santinelă, văzându-l pe locotenentul Svartz.

În spatele meu uşa de fier acoperită cu tablă s-a închis cu zgomot. După locotenent am urcat şase trepte de beton spre un hol, de unde pe o altă uşă am intrat într-o cameră mai mare, un antreu mai mare din care pornea un coridor spre sud şi se putea intra în camerele ce dădeau spre strada din care am intrat. Ala am văzut. Erau şi pe stânga camere.

Am primit ordin de la locotenentul care m-a adus să stau cu faţa la perete, înainte spunându-mi să aşez geanta pe o masă rotundă care se afla acolo. Mi s-au scos cătuşele de către locotenent. Erau a lui. M-am apropiat de peretele din stânga cum se intră, cam la cincizeci de centimetri.

Am stat aşa în nemişcare vreo jumătate de oră, când am auzit că de afară intră cineva, cineva pe care nu l-am văzut la faţă şi care atunci când a ajuns în dreptul meu s-a apropiat şi...

Lovit în ceafă şi în spate cu mare putere, cu putere de sadic bine hrănit, m-a proiectat în perete cu faţa şi genunchii lovindu-mă, aşa că am fost ocupat puţin mai târziu cu ştersul mozaicului de sângele scurs din nas. Nu l-am văzut pe acela care m-a lovit, dar l-am auzit zbierând: la colţ, la perete şi s-a spus să stai, banditule. Nu am spus niciun cuvânt. Eram năucit. Am intrat înt-o viaţă nouă care m-a dezechilibrat.

Am stat la colţ cu capul la un lat de palmă de perete. A vorbit corect româneşte, lucru care m-a făcut să cred mai târziu că acela care m-a lovit a fost locotenentul Stănescu, român oltean.

Mi-am oprit scurgerea sângelui din nas cu poala cămăşii. Încă nu puteam pricepe bestialitatea acelor oameni. Să loveşti un om pe la spate, fără să-l cunoşti, fără să-şi fi spus măcar un cuvânt.

Pentru a nu mă pierde, pentru a putea răbda, că acesta era începutul, aşa la colţ, plin de sânge, sufletul meu a început să se roage».

«Locotenentul a deschis pupitrul şi a scos de acolo un pistol pe care l-a încărcat tacticos, cu multă răbdare.

Se uita la pistol, se uita la mine şi în sfârşit a terminat de încărcat pistolul, a lovit cu podul palmei dispozitivul în care pusese cartuşele şi pistolul era dotat cu gloanţele necesare.

Locotenentul mă priveşte insistent ţinând pistolul în palmele ambelor mâini, apoi îl aşează în faţa sa pe masă. Stai la masa aceea, acolo ai toc, cerneală şi hârtie şi dă o declaraţie, mi se adresă.

T O R T U R A

M-am aşezat pe scaun, astfel că eu nu-l puteam privi în faţă, iar el îmi vedea partea dreaptă, Am stat cu tocul în mână şi hârtia în faţă. Nu-l priveam. Aşteptam. Nu ştiam ce să declar, despre ce fapte anume.

L-ai cunoscut pe bandit? Ce legături ai avut cu el? Mă întrebă sever locotenentul anchetator.

Niciodată eu nu am avut legături cu bandiţi şi nu cunosc niciunul, am răspuns.

O, nu vrei să recunoşti?

Am tăcut.

El insistă să spun ce legături am avut cu banditul. Am tăcut.

Uşa pe care am intrat se deschise şi intră înăuntru doi indivizi pe care nici nu am apucat să-i văd bine, că m-au înşfăcat şi în câteva secunde am fost legat fedeleş, trântit pe spate pe covorul persan. Se ştie, această metodă de legare constă în legarea mâinilor alăturate cu o sfoară fiind aşezat jos, strângerea genunchilor şi trecerea mâinilor legate peste genunchi în chip de agăţătoare. Se introduce peste mâini şi pe sub genunchi o bâtă şi cu un picior pus pe piept, prin apăsare, te lipeşte cu spatele de covor, tălpile picioarelor stând astfel într-o poziţie, precum un tun aerian. Asta se numeşte legarea „fedeleş".

Aşa au procedat cei care s-au repezit la mine.

Eram legat şi unul din ei apăsa cu piciorul pe pieptul meu. Aveau acolo o haină preoţească care mai purta urma firului aurit şi crucea. Mi-au pus-o în cap, acopedindu-mŁ ca să nu pot vedea ce se petrece. Când au pus haina preoţească peste capul şi pieptul meu, a luat piciorul de pe mine, apoi l-au pus iarăşi şi peste haină, apăsând cu putere.

„Crucea mătii", am auzit când a spus unul şi am fost zdruncinat de prima lovitură aplicată peste talpa piciorului drept. Apoi, loviturile au curs peste tălpile pantofilor care-i purtam. Oasele picioarelor se loveau la încheieturi. Durerile groaznice le-am simţit până în creştetul capului. Au lovit mult, lovituri însoţite de ritualul „crucea mătii"!

Nu am ştiut cât au lovit, loviturile erau dese şi îndesate, durerile produse erau groaznice. Conştient, am suportat multe lovituri şi la un moment dat s-au oprit, au luat haina preoţească de pe mine, de pe capul meu, aruncând-o deoparte şi peste ea bâta de fag cu care m-au lovit. M-au dezlegat.

„Scoală-te, mă, în picioare", mi s-a ordonat. M-am sculat în picioare, dar nu am putut sta pe tălpi. Mă dureau tălpile, carnea de pe tălpi mă durea îngrozitor şi pantofii mă strângeau.

„Fugi prin cameră!"

Am început să fug, dar nu puteam şi încercam să păşesc pe vârfuri. Am simţit o lovitură peste cap dată cu un baston de cauciuc, de parcă ar fi fost un trăznet.

„Calcă, mă, pe tălpi", a strigat acela care m-a lovit. Am călcat pe tălpi şi am fugit, mai bine zis am fost fugărit de unul din cei doi, de acela care avea bastonul de cauciuc în mână.

După puţin timp mi s-a ordonat să stau.

Am stat.

Locotenentul care-şi aprinsese o ţigară, m-a întrebat: hei, acum spui şi scrii ce legături ai avut cu banditul?

Am răspuns că nu ştiu despre ce bandit era vorba.

Am fost din nou înşfăcat şi pus în aceeaşi poziţie ca mai înainte şi mă loveau cu sete, mă loveau şi mă înjurau.

Urlam de durere.

M-am trezit în cada din subsol care era plină de apă rece. Când m-am trezit, unul mă ţinea de păr ca să nu mă înec.

– Ne dai de lucru, mă banditule. O să spui tu tot şi ce n-ai facut. Auzi, mă!

Eu auzeam. În picioare aveam un singur pantof, unul îl pierdusem când m-au târât după ei pe scările de beton până în coridorul de la subsol.

La întoarcere mi-am ridicat pantoful şi am încercat să-l încalţ. Eram tot ud, că la „ei" baia se face îmbrăcat şi încălţat. Nu am reuşit să mă încalţ, nu m-au lăsat.

– Musai mă să-l bagi în picior, ori vrem să-l tragem noi? Se răsti unul din cei doi. Ei erau bătăuşii şi ştiau cum trebuie. Talpa picioarelor se umflase şi nu puteam păşi decât cu preţul unor mari dureri.

Am ajuns din nou în biroul locotenentului. Cei doi au rămas afară.

Şezi la masă, a strigat locotenentul.

Am şezut pe scaunul ce-mi era destinat. Nu mi-a spus să scriu.

– Ascultă, mă! Tu îl cunoşti pe Buzan Vasile?

– Da, îl cunosc.

– Auzi, mă, crucea măsii, că el zice că nu te cunoaşte, apoi tu cum spui că-l cunoşti?

– Îl cunosc, i-am spus.

– O să vedem, a zis şi apoi a tăcut.

Nu au trecut mai mult de cinci minute şi uşa se deschise, intrând împins de la spate un fost om. O epavă. Era Buzan Vasile. El se uita undeva în jos la covorul de pe parchet, fără să aibă expresie de teamă sau de mirare. Cred că pe mine nici nu m-a văzut, deşi eram în picioare înaintea lui, faţă în faţă.

M-am înspăimântat, când l-am văzut, era umbra aceluia ce a fost, se ţinea greu pe picioare şi pielea-i ţinea oasele să nu se împrăştie.

Eu am păţit-o mai înainte, dar el prin câte a trecut până a ajuns în halul acela.

Era să scap un strigăt: Doamne!

L-am privit şi locotenentul se uita când la mine, când la el.

El era Buzan Vasile mă, mi se adresă locotenentul

– Da, el este, am răspuns.

Pe Buzan nu l-a întrabat nimic.

Am credinţa că dacă l-ar fi întrebat dacă mă cunoaşte, el ar fi tăcut, nu m-ar fi cunoscut, sau...

Au intrat înăuntru cei doi şi l-au luat pe Vasile.

Am rămas în birou locotenentul şi cu mine.

Banditul, zise locotenentul, de două săptămâni, de două săptămâni nu recunoaşte că te cunoaşte.

Am văzut omul, care a fost plata dârzeniei lui în tăcere. A fost distrus în bătăi, dar nu a fost învins.

Uşa s-a deschis şi am fost dus la celula mea. Am fost dus de Felecan. Am ajuns cu greu la subsol, fiecare treaptă îmi dădea dureri. Nu puteam păşi, tălpile îmi erau umflate, hainele ude, eram ud până la piele. Când am ajuns în coridorul care ducea spre celula mea, gardianul avea ocazia să se manifeste. Umblă, mă, mai repede, de ce dracu te mişti ca o babă şchioapă, n-auzi, mă?! Eu îmi continuam drumul în acelaşi ritm, cum puteam. Ştia el ce am pătimit, era familiarizat cu asemenea scene. Nu am spus nimic, dar nici nu m-am putut grăbi. El mergea în faţa mea. Se opri în mijlocul coridorului, îşi puse mâinile în şold, se uită în sus şi începu: mă, nu vrei să mergi mai tare, mă... tu-vă dumnezeii voştri, paştele mamii voastre de banditi, criminali... am să te împuşc mă, auzi, mă? Eu îl priveam cum se desfăşura. Mergi mai repede, mă, şi nu sta, mă!

S-a astâmpărat Felecan şi cu mâinile la spate a luat-o încet în lungul coridorului. Am ajuns în celula mea, a deschis-o, eu am intrat şi el a spus închizând, mai mult pentru el, dar şi pentru mine: „n-am ce face".

În celulă m-am dezbrăcat la pielea goală, mi-am stros hainele, le-am aşezat cum am putut să se uşte. Noroc că am avut pardesiun cu care am rămas până s-au mai uscat zdrenţele.

Aceasta a fost prima întâlnire cu acela care a fost anchetatorul meu. Cât am dorit în timpul cât s-a scurs de când m-au arestat să stau de vorbă cu cineva, dorinţă care mergea până acolo că nu mă interesa ce se va întâmpla, ca să o explic, o să mă lămuresc şi că „ei" vor înţelege şi mă vor elibera.

Eliberarea era dorinţa fiecărui deţinut.

Ce naivitate

Am auzit într-o zi bătăi în uşa celulei din apropiere, o celulă de pe acelaşi coridor.

– Ce vrei mă, se aude întrebând vocea gardianului Felecan.

– Spune-mi, domnule gardian, când îi paştile, vă rog.

– Taci, mă, ce te interesează pe tine paştile.

Arestatul nu a putut afla când pică paştele. Sunt convins că nu ştia ca şi mine ziua în care se afla, atunci când întreba. Acolo, noţiunea de timp se pierde şi totul devine un imens azi. Te contopeşti cu Cosmosul, cu microcosmosul în care tu stai fără putinţă de a te coordona. Noţiunea de timp nu mai era ca altădată, de ieri, de alaltăieri, de mâine, de poimâine. Se putea măsura trecerea vremii cu deschiderea celulei tale, fie ca să fii dus la „el" sus, fie să ţi se dea gamela cu fiertură, foarte fierbinte sau mai puţin caldă, după cum se potrivea. Atunci ştiai că a trecut o zi, dar care zi, asta nu o mai ştiai, numărătoarea s-a pierdut demult, ca şi faptul că azi este luni ori duminică.

Bătăi în uşa celulei de pe acelaşi coridor.

– Ce vrei, mă, spune ce vrei, şi uşa a fost deschisă de gardianul Ielciu.

– Vă rog, domnule gardian, se aude vocea arestatului, când îi paştele?

– ... tu-ţi paştele mătii de bandit, paştele te interesează şi apoi nu se mai auzi altceva decât lovituri înfundate aplicate cu bastonul de cauciuc şi apoi o bufnitură. Omul a căzut. Uşa s-a închis.

Nu am mai auzit de acel arestat să întrebe când vor fi paştele. Bâta lui Ielciu l-a lecuit.

Mai târziu am aflat cine era acela care voia să cunoască când pică paştele. Era un om de înălţime mijlocie, cam un metru şaptezeci, slab, slab, cu ochii înfundaţi în cap şi nu se prea ţinea bine pe picioare. Parcă îl bătea vântul. Era Ardeleanu Vasile.

Hainele-mi erau încă jilave, pereţii celulei reci, scândura tare.

A sosit mâncarea, dar acum a sosit mult mai rece. Au început distribuirea din celălalt capăt al coridorului. Nu am avut noroc că eu doream o fiertură caldă, fierbinte, să-mi încălzească trupul. Dar... poate cealaltă fiertură o să fie după dorinţă. Aşa a fost. În ziua următoare amiaza s-a servit din capătul celularului de unde eram eu. Hainele s-au mai zvântat şi cu timpul s-au uscat. Era un eveniment pe care-l aşteptam şi aşa am înţeles că timpul raportat la mine, la hainele mele s-a mai scurs.

Într-o dimineaţă gardianul scotea arestaţii la baie şi-l auzeam când spunea, pe când arestatul ajungea la gamela lui: ia, mă, ia, că-i bun!

Felecan nu se ferea să înjure, dar de data asta era serios, sobru. „Ia, mă, că-i bună". Desigur că omul căsca gura să i se dea ce-i bun, dar tot pe Felecan îl auzeam strigând: „nu pentru gură mă, că pentru.... Nu mi-am putut da seama, de altfel ca şi ceilalţi arestaţi, despre ce este vorba, când însă mi-a venit tândul am înţeles. Gardianul, când treceai pe lângă el, pe lângă masa unde trona, îţi întindea o lingură în care era un praf albicios luat dintr-o pungă de hârtie aşezată pe masă. Mi-a întins lingura spre gura mea, a insistat, am observat că doreşte să-şi continue jocul, am deschis gura şi râzând că a reuşit, şi-a continuat jocul cu zicala lui: „nu pentru gură, mă, că pentru ..."

Am deschis pumnul şi mi-a pus în palmă praful albicios. Am ştiut imediat că este DDT.

„Să-l împrăştii pe haine", a spus Felecan. Se distra Felecan, aşa cum ştia el, cum putea. Un joc care de fapt nici nu strica, era chiar un divertisment.

De ai mei nu ştiam nimic, nici nu aveam cum să aflu. Bieţii părinţi. Eram încredinţat că tata va mai echilibra starea mamei, că şi el a avut parte de multe, când Imperiul l-a dus să se bată cu fraţii din Moldova, apoi retras şi dus pe frontul „Tălienilor" a coborât în munţii Tirolului şi s-a predat, cerându-se voluntir. Nu i-a plăcut tatii la honvezi, să se bată cu aceia de o limbă cu el şi pentru ce să se bată.

Unchiul a aflat şi el că fiul lor, eroul neamului, a fost dus în aceeaşi noapte cu mine. Sigur, mă gândeam, am aflat, s-or fi dus la el la Cluj, ori au văzut că nu mai merge acasă. Bieţii de bătrâni părinţi!

Într-una din zile am auzit în uşa unei celule, bătăi mari cu bocancul şi fără încetare.

„Ce vrei mă, ce te-a apucat" s-a auzit vocea lui Ielciu. Am auzit şi cizmele gardianului care se îndreptau către celula în uşa căreia se bătea.

A deschis. S-a auzit o lovitură, o căzătură şi apoi alte lovituri însoţite de strigăte: „ce ai, mă, cu sora mea, mă împuţitule, de ce mi-ai batjocorit sora?

Deţinutul lovea cu disperare cu bocancul în gardianul luat prin surprindere peste care stătea. Strigătele deţinutului s-au auzit în celularul din partea cealaltă a subsolului, s-a auzit chiar şi sus, deoarece am auzit imediat mulţime de paşi, pantofi, cizme şi... nu s-a mai auzit nimic, nici chiar vocea lui Ielciu.

Mai târziu cineva spăla cimentul de la locul cu pricina şi... atât. Probabil că arestatul, după atâta izolare şi teroare prin bătăi, degradare morală, şi-a pierdut controlul. Din comentariile de mai târziu, am aflat că, într-adevăr, au fost doi arestaţi, un frate şi sora lui, de undeva de pe lângă Alba Iulia, studenţi la Cluj.

Apăsarea singurătăţii din prima perioadă a încetat a mai fi aşa de grea. Ştiai că în celula vecină, alături, în celelalte celule, mai sunt oameni care au aceeaşi soartă, creându-se un sentiment de solidaritate specific. Numai acolo, în asemenea situaţii, se putea naşte un astfel de sentiment care-ţi hrănea sufletul şi nu te lăsa pradă dezamăgirii, căderii definitive, te încuraja. Aşa am simţit eu, aşa am simţit toţi.

Într-o noapte am fost din nou dus sus în aceeaşi cameră cu care mai făcusem cunoştinţă şi pe care nu o uitasem, şi pe care nu am s-o uit niciodată. Nu am să uit nici camera, nici pe „el", pe locotenent.

Înăuntru nu era locotenentul, era un plutonier tânăr. Când am intrat şi uşa s-a închis după mine, el, plutonierul s-a ridicat de pe scaun, îndreptându-se spre mine. Era echipat reglementar, cu pistolul la şold. Nu ştiu de ce, dar întotdeauna observam dacă are sau nu pistol, ori dacă are ceva în mână. Las să se judece.

– Sunt plutonierul Taloş, a spus el cu o voce blândă. Eu nu sunt anchetatorul dumitale. Vreşi să daţi o declaraţie completă? Dacă nu vreţi, nu-i bai.

Staţi jos. Am stat pe scaunul care-mi era destinat la masa pe care o cunoşteam. El se plimba prin cameră de la uşă la geam, îngândurat.

Îl urmăream.

– Şi spuneţi că nu vreţi să daţi declaraţie?

– Vreau, am zis, dar nu ştiu ce declaraţie, despre ce să dau declaraţie. A mai repetat că nu este anchetatorul cazului meu, că el nu insistă şi mi-a mai spus cu voce scăzută:

„Vezi, domnule, cum procedezi, că ăştia te omoară".

S-a aşezat din nou la masă. S-a sculat apoi şi îndreptându-se spre mine, a scos din buzunar un pachet de ţigări neînceput, din care s-a servit el cu o ţigară, şi m-a invitat să mă servesc şi eu, dacă doresc. Am luat o ţigară, am fumat împreună cu plutonierul care se plimba încet de la uşă spre geam şi nu vorbea. Din nou plutonierul s-a aşezat la masă şi după puţin timp s-a prezentat gardianul de serviciu, m-a preluat şi m-a dus în celula din colţ, celula nr. 5, întotdeauna friguroasă, foarte friguroasă.

D E C L A R A Ţ I A

Taloş îmi venea mereu în gând, îl vedeam cum se plimbă, cum mă privea şi nu am văzut în privirile lui ură. Era îngândurat.

În ziua aceea am avut noroc, mai mult noroc, pentru că în fiertura primită erau mai multe boabe de fasole, care mi-au ajuns până la următoarea fiertură de cartofi, din următoarea zi.

În a doua zi, după întâlnirea cu Taloş, am fost chemat sus, de data aceasta nu noaptea, ci ziua, cam pe la orele 13 – 14.

Până am ajuns sus mă gândeam la ce m-ar putea aştepta, fiindcă până atunci nu am fost chemat ziua să urc treptile spre „ei".

În biroul luminat de soarele de afară, mă aştepta „el", locotenentul aşezat la biroul lui, picior peste picior. Nu am putut desluşi nimic de pe figura lui. Era aceeaşi ca atunci când l-am văzut prima.

S-a ridicat de pe scaunul lui, a ieşit în spatele biroului sculptat, s-a rezemat de el.

A stat aşa şi m-a privit. Eu stăteam în picioare. Eram foarte slăbit. „El" s-a întors la scaunul lui, dar nu s-a aşezat, l-a prins de spătar şi l-a adus în spatele biroului unde mai stase puţin înainte, dar mai în faţă, mai aproape de tine.

S-a aşezat.

– Stai pe scaun şi scrie, mi-a zis.

M-am aşezat pe scaun aproape de masă, am luat hârtiile şi tocul de scris. Sticla de cerneală era deschisă. Am aşteptat. Nu ştiam ce să scriu.

S-a ridicat în picioare şi mi-a spus să scriu sus la mijloc „Declaraţie" şi mai jos să scriu datele persoanle.

Am înţeles şi am început să scriu.

Subsemnatul, Coţa aurel, născut în data de 21 mai 1926, comuna Miceşti, jud. Cluj, fiul lui Petru şi Măriuca, student în drept, declar:

A început „el" să-mi dicteze.

De când am fost arestat şi până acuma nu am cunoscut care-mi este acuzarea.

S-a oprit şi m-a întrebat: „mă, tu ai luat parte la greva studenţească?" Aşa m-a întrebat, parcă nu ar fi cunoscut. A ştiut, că a avut posibilitatea să se informeze despre victima lui, căreia el urma să-i decidă situaţia de om periculos, de duşman.

– Da, am luat parte la grevă, am zis.

– Dar cu Pătrăşcanu ce legătură ai avut?

– Nu am avut nicio legătură, i-am răspuns.

– Te încăpăţânezi, mă, tot nu vrei să recunoşti?

Eu am tăcut şi în scurtul interval ce s-a scurs nu mi-am putut desluşi întrebarea lui.

La greva din 1946 am luat parte împreună cu toţi studenţii. Am votat pentru grevă până ce se vor împlini revendicările studenţilor. Am participat seara, după ce s-a hotărât în adunarea generală a studenţilor, de faţă cu consiliul de conducere al Asociaţiei studenţilor la manifestaţia din centrul Clujului, la marşul de protest cu torţe. Am manifestat şi în faţa ataşatului militar U.R.S.S. Ataşatul militar a rostit de pe balcon câteva cuvinte. Nu s-a produs niciun incident...

– Ai să spui tu tot, mă!

– Scrie!

Locotenentul a început să-mi dicteze declarația.

... că în data de ... am fost în cutare loc, într-o casă conspirativă, că acolo m-am întâlnit cu...

Am ridicat peniţa de pe hârtie, am aşezat-o pe călimară şi m-am întors către locotenent, spunându-i:

– Domnule locotenent, eu nu am fost acolo atunci şi nu m-am întâlnit cu oamenii aceia.

Isus Cristos s-a jertfit pe sine drept pildă pentru vecie, pentru toţi care erau şi care vor veni.

El a vrut să se jertfească, drept pildă, jertfa duce la mântuire, la cunoaşterea dumnezeirii.

... M-am sculat de sub masă, plin de sângele care-mi curgea pe faţă şi cu poala cămăşii m-am şters cum am putut pe faţă, pe frunte de sângele care curgea din capul, din fruntea lovită de scaunul de care se rezema, „el", locotenentul

Aşa se caută adevărul, prin lovire la cap?

Acolo sub masă am auzit cu timbrul vocii aproape şoptit, spusele plutonierului Taloş: „vezi că „ăştia te omoară".

Oare nu am învăţat că trebuie să te jertfeşti pentru a ajunge să cunoşti adevărul? Am început să cunosc adevărul. Pe mine mă sacrificau pentru adevărul lor, aşa ca şi pe ceilalţi mulţi, dar... care adevăr?

Şoaptele lui Taloş au fost pentru mine o rază de lumină. Am auzit cuvintele lui spuse cu teamă şi am înţeles că lângă mine stă un criminal care nu crede, nu poate crede în nimic. O brută care se bucură lovind şi văzând sânge.

Ştiu ce se petrece acum, ce a fost în trecutul nu prea îndepărtat. Trebuie să scap de viitor.

Asta a vrut să spună Taloş.

Toată perioada de celulă, modul de tratament aplicat au un scop bine urmărit de cei care ordonă. Aducerea omului în stare mai rea decât de animal, fără voinţă, fără dorinţe în mod special, rămânând instinctul de conservare.

Să trăiesc!»

Triada arestare, schingiuire... şi apoi declaraţia dată după voinţa torţionarilor a funcţionat ca la carte.

Cartea juristului Aurel Coţa este o mărturie cutremurătoare despre nelegiuirile şi atrocităţile pe care le-au suportat poporul român în acele negre zile şi ani de „istorie roşie".

Prin suferinţele îndurate, prin crezul în binele acestui popor, Coţa Aurel poate fi considerat un martir al neamului românesc, aidoma acelora care s-au stins în sălbăticia temutei temniţe de la Sighetul Marmaţiei.

Mesajul cutremurător al cărţii ne îndeamnă, spre final, la iertare! Dar... pentru a câta oară???

L-am cunoscut personal pe Domnul Aurel Coţa. Era jurist-consult al Întreprinderii de Prefabricate din Beton din Turda în anii 1960-1970. Era un bărbat înalt, frumos şi distins, cu o ţinută de intelectual autentic. Nu ştiam atunci nimic despre martiriul acestui micuşan destoinic!

Este demn de reţinut pentru cei de azi şi de mâine, graiul unora dintre sătenii noştri care are o încărcătură informaţională excepţională, aducându-şi cu multă exactitate aminte de fapte şi întâmplări ce s-au petrecut pe durata vieţii lor.

Redăm în continuare interviurile realizate de către profesoarele Armanco Antoanela şi Iuga Liliana de la Colegiul Naţional „George Coşbuc" în anul 2002, cu oameni în vârstă din sat (Armanco Antoanela, Iuga Liliana (2002), File de istorie locală. Biserica şi satul Miceşti, Colegiul Naţional George Coşbuc, Cluj-Napoca (anexele 2,3 şi 5).

Interviu realizat la data de 21 martie 2002 ***cu doamna Maria Bocşe****, cercetător ştiinţific, doctor în etnografie.*

R: Buna ziua! Cum vă numiţi?

M.B.: Sunt Maria Bocşe, cercetător etnolog, actualmente pensionară.

R: Ce vârstă aveţi?

M.B.: 63 de ani. Am lucrat la Muzeul Etnografic al Transilvaniei 25 de ani, iar înainte am lucrat la Academie, la sectorul de etnografie şi folclor, la Muzeul „Ţării Crişurilor", la „Muzeul Banatului" la Timişoara şi în alte locuri, în învăţământ. Am fondat, de asemenea, un muzeu etnografic la Beiuş.

R: După cum v-am spus, facem o lucrare despre biserica din Miceşti şi cred că ne-aţi putea fi de folos cu câteva informaţii, având în vedere că sunteţi nepoata preotului Eugen Crişan. Cunoaşteţi vreo legendă legată de biserică?

M.B.: Da, există o legendă. Oamenii din sat spuneau adesea că biserica a fost blestemată (deci a fost supusă unui blestem) a unui părinte disperat care a construit în secolul al XVIII-lea biserica, cu rugămintea la Dumnezeu ca fiul său să fie scăpat de oaste, de prinderea cu arcanul, aşa cum se întâmpla în acele vremuri. Rugămintea lui nu s-a împlinit. El a construit o biserică din lemn, dar fiul său a fost totuţi prins la oaste. Bătrânul tată a blestemat această biserrică, şi locul, şi satul, ca să nu fie nimeni fericit, până când nu va fi o altă jertfă tânără, care va răscumpăra plecarea şi apoi moartea fiului său. Şi, se pare că această răscumpărare, satul a pus-o pe seama atâtor eroi care au căzut în timpul celui de-al doilea război mondial, pe deasupra satului purtându-se lupte grele între armatele sovietice care înaintau şi armata germană şi maghiară, care se retrăgeau. Din turnul bisericii, un tânăr a încercat să ţină piept frontului care înainta, să mitralieze pe toţi cei care ameninţau să năvălească în sat, dar a căzut, în cele din urmă, jertfă eroismului său şi a murit în turnul bisericii. El a fost îngropat de bunicul meu, eugen Crişan, preot în acea vreme la Miceşti, chiar lângă temelia bisericii.

R: Ce ne puteţi spune despre bunicul dumneavoastră, Eugen Crişan şi despre familia lui? Am auzit că şi tatăl lui, deci străbunicul dumneavoastră a fost preot. Aşadar, un scurt istoric al familiei sale.

M.B.: Bunicul meu, Eugen Crişan, a fost preot în Miceşti timp de mai bine de 70 de ani. Înaintea lui a fost preot Simion Crişan, care, spunea bunicul meu că se trăgea dintr-o familie de ţărani din sat, din părintele Ioan Cristureanu sau Crişan, cum îi mai spuneau sătenii şi o femeie venită din satul Cristur, care era cunoscută ca ana Cristureana. El, de fapt, îşi ascundea adevăratul nume de Micle; venise de la Sâncrai, din părţile Huedinului, de pe Crişul Repede, fugind din acele locuri în urma represariilor făcute împotriva tuturor moţilor şi mocanilor care participaseră la răscoala lui Horea, Cluşca şi Crişan. El era un foarte bun dulgher, foarte bun

constructor de case, făcea diferite unelte, căruţe, de aceea baronul Jojika, care stăpânea şi acele ţinuturi de pe Crişul Repede şi deopotrivă satul Micești, l-a adus „la curte" ca să fie om de încredere şi lucrător la toate cele. Acolo s-a căsătorit cu Ana Cristureana şi ei au fost apoi părinţii străbunicului meu simion Crişan, care s-a născut la 1852, iar la 1880 s-a născut bunicul meu Eugen Crişan, care a moştenit şi casa familiei şi cariera tatălui său, aceea de preot. De asemenea, bunicul meu a avut 4 copii, dintre care 3 băieţi şi o fată. Doi dintre băieţii lui, cel mai mare şi cel mai mic au fost preoţi: Ştefan era cel mare şi Iuliu cel mic, care i-a urmat chiar la parohia din Micești, până când s-a mutat la Dumitra Mare, în zona Năsăudului.

R: Şi despre dumnealui ca preot, ce ne puteţi spune? Cum l-aţi cunoscut dumneavoastră?

M.B.: Poate că eu aş fi subiectivă, dacă nu m-aş întemeia în ceea ce spun şi pe admiraţia şi pe dragostea tuturor sătenilor, care l-au cunoscut şi care au mincit alături de el. El era desigur, parohul satului; parohia era greco-catolică. Era un fel de părinte al satului, aşa era şi numit – domnul părinte –, iar bunica mea Emilia era numită în sat maica. Ei erau cei care judecau pricinile satului, care dădeau poveţe în toate cele familiilor, deci ei erau fruntaşi în sat, mult iubiţi şi mult ascultaţi. Bunicul meu era un poliglot. Vorbea cinci limbi, cânta la cinci instrumente şi atunci când nu muncea la câmp alături de ţărani, când nu cosea fânul sau nu făcea frânghii ori roţi alături de meşterii din sat, cânta la vioară alături de lăutarul satului sau cânta la pian lieduri ori cânta la cobză, la chirată, cânta şi la acordeon foarte frumos şi era mult iubit şi admirat pentru toate aceste daruri pe care le avea de la Dumnezeu. Vocea lui era deosebită, iar unui dintre cele mai frunoase tropare, cum este Troparul Naşterii Domnului, care se cântă în toate bisericile în ziua de Crăciun, el îl cânta sub formă de colindă, aşa cum a învăţat-o de la ţărani în tinereţea lui şi aşa cum a adus-o şi a scris-o pentru biserica din Micești în anul 1921. În cartea de colinde există un facsimil. Deci a fost un om deosebit. Din punct de vedere fizic era un om foarte înzestrat, un uriaş de aproape doi metri înălţime, blond cu ochi albaştri, un om frumos, dar modest şi cinstit în tot ceea ce făcea. Iubea foarte mult oamenii din sat şi pot să spun că era omul care nu făcea nicio diferenţă de etnie sau rasă între oameni. Dimpotrivă, el spunea că iubeşte foarte mult pe evrei şi-i vizita pe evreii din sat, îi ajuta, iubea foarte mult modul lor de viaţă şi susţinea că asta i se trage de la faptul că în pruncie a fost alăptat de o evreică, de Hani, care îndrăznise să se căsătorească cu un român şi din acest lucru comunitatea lor evreiască a excomunicat-o şi a alungat-o de acasă, de la Iara. Străbunicul meu Simion Crişan a adus-o ca doică pentru copilul lui, soţia lui fiind anemică şi foarte bolnavă. De altfel, străbunica mea a murit la 36 de ani, atunci când bunicul meu avea numai 12 ani, iar fetiţa ei, Eugenia, avea 5 ani. Această Hani a trăit şi şi-a crescut copilaşul care l-a avut cu ţăranul român pe care-l iubise şi pentru care pătimise. A trăit şi a crescut copilul la casa parohială, împreună cu bunicul meu. De acolo, spunea bunicul meu că în sângele ei s-a înoculat această dragoste pentru etnia lor şi pentru toate etniile. Era un suflet mare şi vorbea perfect limba maghiară, limba germană, franceză, vorbea latina şi greaca fluent.

R: Aţi pomenit la un moment-dat despre baronul Jojika. Ce ştiţi despre povestea asta de la curte? Despre baron, despre familia lui ce-aţi auzit?

M.B.: Nu ştiu prea multe. Baronul nu venea foarte des pe la moşie. După ce a murit el, au rămas baroneasa şi două fete avea, care veneau mai des la moşie, dar nu

locuiau la Miceşti. Aveau administrator, aveau lucrători acolo, îngrijitori. Nu locuiau pentru că au fost repetate răscoale împotriva lor, cu diferite prilejuri. Una a fost răscoala atunci când s-a stârnit o epidemie de tifos în sat şi domnii de la curte au chemat sanitarii de la Turda şi de la Cluj ca să igienizeze locul, ca să fie eradicată molima şi să se stingă această epidemie. Ei au săpat gropi în curtea şcolii şi au stins var, ca să ofere ţăranilor var stins şi să văruiască toate casele, să igienizeze locuinţele şi acareturile. Oamenii însă s-au speriat şi s-a stârnit zvonul că toţi cei bolnavi, muribunzi chiar, vor fi aruncaţi de vii în aceste gropi. Or panica a fost aşa de mare, încât oamenii au pornit cu furci, cu topoare împotriva acestor agenţi sanitari şi împotriva jandarmilor şi a domnilor de la curtea baronului. Sigur că toţi au trebuit să fugă, dar a doua zi au chemat întăriri, armată şi jandarmi numeroşi de la Turda, care i-au dus în furci legaţi, femei, bărbaţi – 100 de oameni din Miceşti aleşi ca şi capi ai revoltei ţăranilor şi au fost duşi pe jos până la Turda şi din Turda la Cluj la judecată, iar pe unde treceau oamenii erau chemaţi să-i vadă şi să-i condamne pe cei ce au îndrăznit să se răzvrătească. Desigur că au fost pedepse foarte aspre, au fost torturaţi mulţi dintre ei. Mama mea îşi mai amintea de unul din aceşti oameni, care a fost torturat atât de cumplit, încât a orbit în urma bătăii.

R: Prin ce an se întâmpla asta?

M.B.: Dacă bine îmi amintesc, pe la 1895. Revoltele s-au repetat şi după 1918, când în cele din urmă a fost alungat baronul, sau baroneasa, că baronul murise, iar castelul şi întreaga curte a fost cumpărată de oameni din sat care şi-au separat gospodăriile acolo şi au demolat şi au reclădit gospodării.

R: Despre locul din satul Miceşti numit „la furci", ce ştiţi?

M.B.: Era locul de pe dealul dinspre drumul Turzii şi în 1986-1987 s-au făcut săpături arheologice. Arheologi din Cluj au făcut săpături şi la Miceşti, „La cărămidă", „Pe mănăstire" şi „La furci". Au găsit schelete de oameni înmormântaţi la mică adâncime şi îngropaţi între lespezi de piatră. S-a crezut că e vorba despre anumite morminte, de rituri de înmormântare megalitice, că sunt nişte vestigii foarte îndepărtate, dar era o derută;

– De ce este aşa mică adâncimea gropilor acestora, de numai 30-40 de cm?

Apoi s-a stabilit că acolo erau spânzurătorile. De aceea se numea locul „La furci". Erau spânzurătorile unde erau spânzuraţi ţăranii care se revoltau împotriva sistemului iobagial, împotriva baronului. „Pe cărămidă" au fost descoperite sarcofage romane. În altarul bisericii sunt pietre cu inscripţia legiunii romane. Dar acolo s-au găsit sarcofage: sarcofag de femeie şi de copil cu schelete. La săpături a fost chiar tatăl meu, Ioan Călugăr, care este tot din satul Miceşti. Pe vremea aceea era student, apoi a devenit asistentul profesorului Constantin Daicoviciu. A făcut săpături acolo împreună cu I. I. Rusu, mare epigrafist şi dacolog şi cu Mihail Mahnea, istoric. N-au găsit altceva decât sarcofage. N-au putut identifica dacă a fost vorba despre o zonă locuită pe vremea romanilor. Oricum, satul este în drumul construit de romani între cetăţile Potaissa şi Napoca. În această zonă s-ar putea să fi fost o legiune încartuită sau un sătuc, poate chiar dacic, în care au locuit apoi romani.

R: Ce ştiţi despre locul „La mănăstire"?

M.B.: Spuneau părinţii mei că a fost întemeiată acolo o mănăstire şi că au fost călugări. Se pare că de acolo se trage numele de Călugăru. Numele Călugăru este legat

deci de mănăstire şi de vreun călugăr, care, probabil, a locuit în sat şi s-a căsătorit cu o femeie de aici.

R: Şi despre biserica din Miceşti... a fost dintotdeauna din piatră?

M.B.: Da. Am căutat şi în caietele în care mi-a scris mama multe despre Miceşti. Ea aşa spune: că biserica a fost construită în secolul al XVIII-lea ca biserică de piatră greco-catolică cu ajutorul baronului. A existat o veche biserică din lemn, aceea construită de ţăranul nefericit care şi-a pierdut băiatul, apoi s-a construit această biserică din piatră cu ajutorul baronului din sat. Dar ctitorită de oamenii din sat pe vremea lui Popa Todea.

R: Turnul bisericii a fost construit odată cu biserica?

M.B.: Nu. A fost un alt turn, mai simplu, iar acesta cu pridvor deschis, cu galerie, a fost construit mai târziu, la începutul secolului XX, când a fost refăcută biserica.

R: De unde vine numele satului Miceşti?

M.B.: De la Mikes, din maghiară, de unde derivă numele Miceşti.

R: Aţi putea să ne spuneţi în câteva cuvinte cum vedeţi dumneavoastră satul Miceşti?

M.B.: Pentru mine, satul acesta a fost cel mai drag de pe faţa Pământului. Eu am copilărit acolo; până la 7 ani m-au crescut bunicii; după aceea în toate vacanţele mergeam în satul cel drag. Mie mi se părea cel mai frumos, cu aerul cel mai proaspăt, cu livezile cele mai frumoase; deşi satul nu este foarte bogat. Este o aşezare submontană, de mocani, care practică agricultura până la 800 m altitudine, dar cu recolte destul de sărace în grâu. Mai mult cultivau orzul, secara, ovăzut, cereale care se coc şi într-o climă puţin mai rece. Seceratul era târziu, pe la sfârşitul lui august, porumbul se făcea sau nu, pentru că verile erau foarte scurte în sat. Câte o săptămână, două ţinea căldura mare, apoi erau ploi abundente. Se revărsa Valea Micuşului, Valea Hăşdăţii şi era o climă reumatogenă, nu foarte sănătoasă. Mai era defileul acela spre Cheile Turzii, de unde veneau curenţii de aer rece. Iernile erau lungi, toamnele scurte, primăverile erau însă foarte frumoase. Livezile nu aveau soiuri prea variate: meri, peri, soiuri rezistente la frig. Şi legumele erau destul de puţine, dar se cultiva cartoful în bune condiţii, se cultivau şi varza, morcovii şi pătrunjeii. Nu se puteau cultiva roşi, ardei sau vinete, nu se făceau în clima aceasta cu veri scurte şi toamne şi ierni lungi şi grele. Dar satul era înconjurat cu păduri de brad, care dau o prospeţime aerului, încât ar merita să fie folosit din punct de vedere turistic sau medical, ca o zonă propice pentru bolile de plămâni sau afecţiunile cardiace sau respiratorii. Ca bogăţie deosebită este terenul salin şi mărătoarea, cum îi spun ţăranii, fântâna cu apă sărată pentru care au fost multe conflicte între satele din jur; mărătoarea aparţinând satului Miceşti, deci fiind săpată şi exploatată din timpul familiei Jojika şi poate cu mult înainte. Poate chiar din timpul romanilor, pentru că este o bogăţie deosebită a satului. Creşterea animalelor şi a oilor, în special, era favorizată tocmai de această sărătură şi de iarba saturată de sare, care este un foarte bun nutreţ pentru ovine. Satul era frumos aşa cum îl ştiu eu. Sigur că acuma construcţiile sunt modernizate, dar în amintirile mele persistă acele case cu două-trei încăperi, cu tinda în care era vatra de foc liberă, acoperită cu coşul exhaustor care se numea băbură sau băbăţie, de unde fumul se evacua liber prin acoperişul de paie. Chiar peste drum de bătrâna casă parohială, cea care nu mai există astăzi, era un vestigiu de acesta istoric, o casă veche, monocelulară, deci cu o singură încăpere, cu

vatră deschisă, cu băbură, îi zicea „casa Chimului", care mi se părea un adevărat paradis. Mi se părea că e o casă din poveşti. Şi mă jucam cu foarte multă bucurie şi eram fericită să mă joc cu copiii acestui om, în căsuţa lui din poveste, acoperită cu o căciulă de paie, cu două ferestruici cât palma şi cu o uşă ca pentru „casa piticilor", pitulată într-un perete de lemn de bârne.

R: Nu ştiţi, mai există această casă?

M.B.: Nu mai există.

R: Şi despre viaţa satului de mai demult?

M.B.: Viaţa era cea obişnuită în toate satele româneşti, cu multă muncă, cu multă hărnicie. Îmi plăcea să mă scol de la 3 noaptea, să mă uit din târnaţ cum se înşiruiesc oamenii care plecau la coasă, la fân, la seceriş, se înşiruiau pe deal până departe pe „Dealul Turzii" sau „La Alace" sau „Între Brazi", unde-şi aveau furdulauăle, cum se numeau parcelele care erau cultivate şi munceau cu hărnicie extraordinară. Era un sat foarte bine organizat şi condus, cum spuneam de sfatul preotului, dar şi de curatorii din sat, care erau un fel de obşte a satului, de bătrânii buni şi înţelepţi, ca odinioară în obştile săteşti milenare. Duminica se aduna tot tineretul, dar şi bătrânii la joc (îi spunea nu hora satului, ci joc), care se desfăşura iarna într-o şură la un bun gospodar care avea o şură mai mare şi o curte mai largă sau lângă gardul casei parohiale, sub un păr uriaş, care acoperea tot drumul, din curtea bunicilor mei, deci de la casa parohială până aproape de moara care este peste drum, moara lui Alexe, cum se numea. Şi jocul acesta era cea mai frumoasă sărbătoare, era adunarea satului, tinerii jucau „fecioreasca", „bărbuncul", diferite alte jocuri de acestea tradiţionale, iar sub privirile părinţilor şi a bătrânilor se desfăşurau chiar practici, obiceiuri, mituri, gesturi legate de diferite sărbători, cum era înfârtăţirea sau însurăţirea fetelor, sau obiceiul plugarului sau goţoiului, când sărbătoreau pe cel mai harnic dintre săteni care a ieşit primul la arat, sau colindatul şi multe alte obiceiuri de acestea, care merită studiate, împreună cu repertoriul, cu textul, cu cântecul lor, ca un simbol şi ca un „pars quatoto", ca o parte a unui întreg a culturii şi civilizaţiei româneşti de pe Someş sau din mocănimea Hăşdatelor; satul este situat în subzona numită mocănimea Hăşdatelor.

R: Mulţumim, mulţumin foarte frumos!

M.B.: Cu multă plăcere!

Interviu cu săteanul ***Ciortea Ioan*** *de 75 de ani, cantor la biserica din Micești, bunicul Lilianei, realizat la Micești în data de 7 martie 2002.*

R: Buna ziua, cum vă numiţi?

C.I.: Ciortea Ioan.

R: Câţi ani aveţi?

C.I.: 75 de ani.

R: Mulţi înainte! Sunteţi pensionar?

C.I.: Sunt pensionar de 12 ani.

R: Mai demult cu ce v-aţi ocupat?

C.I.: Mai demult, înainte de a intra în servici, m-am ocupat cu agricultura, apoi am fost cioban la oi. Toate le-am încercat, ca omu' în viaţă!

R: Am auzit o poveste cu baronul de la curte. Ne puteţi povesti puţin cum era?

C.I.: Da, a fost înainte aici curtea cu baronul, care ave' „birişi", care lucrau pământu' cu boi, nu ca acum, cu tractoare şi maşini. Birişii aceia trăieu cu mâncare de

la ei de-acasă, nu le dăde baronul din curte. Când ar fi dorit să mânce şi ei carne – era o dâmbă mare pă coastă-n jos, lua piedica di la car şi „buia" caru' pă boi şi-şi rupe' picioru' şi tăia baronu' bou' şi le dăde' şi lor carne de mâncau. Aşa o fost pă timpuri.... Aveu „găbănaş", aşa-i spuneu înainte la magazia de „bucate"; acolo strângeau cerealele, acolo era paznic care le păză, maşini nu erau. Ave două fete baronu', care umblau călări de 2 cai albi. Nu intra nime când le vede că vin fetele baroniţî tăţi se trăgeu la o parte. În curte aveu zavozi, nişte câni din aceia mari, dresaţi, care săreu pă „pălant" când copiii cu amiaza la câmp; să spărieu de ai cum latră pă gard să iasă la ei. Aşe o fost pă timpurile acelea!

R: Când s-a întâmplat asta?

C.I.: Asta o fost cam prin 1920, cam p-atunci o fost revoluţia şi s-o desfiinţat curtea de-acolo şi pământu' o fost împărţât la oamini; pământ o primit câte o jumătate de iugăr, iar alţii l-au cumpărat pă bani (care aveu bani mai mulţi).

R: Despre locul numit „La Mărătoare" ce ştiţi, ce este acolo?

C.I.: Unii spun că a izbucnit din pământ şi că o fost o mlaştină moştinoasă, un pământ moştinos, apătos. Cineva a roscolit p-acolo, s-o jucat nişte copii şi o izbucnit de-acolo apă; o căutat cineva şi o văzut că îi sărată. Apoi s-o strâns cetăţenii din sat şi o făcut fântână, o făcut „butură" pă ie, o făcut casă, o pus paznic acolo care o-ngrije şi duceau numa' marţa şi vinerea. Nu era voie să ducă tătă lumea, cum duc amu' tăte satele.

R: Deci era amenajată?

C.I.: Da. În cntinuu ieşe din pământ şi afară lângă casă era un pic de fântâniţă, un pic de băltuţă, că ieşe afară din fântână de putei lua cu cana şi de-acolo dacă nu era deschisă mărătoarea.

R: Şi era cu taxă?

C.I.: Nu, da' nu era voie numa' pântru consătenii de-aici din comuna Micești. Celor din Sălişte le-au dat şi lor voie c-au făcut zile în curte la baron, la secere; chiar mama me mi-o spus (că era din Sălişte) că a fost la săcere într-o zî şi o vinit jandarmii şi i-o oprit (într-o sărbătore împărătească, nu ştiu ce sărbătore o fost). Şi baronu' de năcaz că i-o oprit, o făcut infarct şi o murit. Pă atunci să zice că „l-o lovit guta", aşe zâceu bătrânii. O murit şi o rămas un nepot de-a lui, sau cine o fost, Rovoy. Acela stăte la Cluj. Di la el am cumpărat şi noi casa. Am fost şi io, eram mic de vreo 10 ani când tata meu o cumpărat-o şi am sămnat contractu'. O cumpărat dumnealui şi noi am fost doi ficiori, doi fraţi şi o pus pă noi căsâle şi gredina şi o trăbuit să sămnăm.

Fetele baroniţii o plecat apoi, s-o împrăştiet tăţi, pământu s-o vândut şi ei o plecat la Cluj.

R: Şi apa aceea sărată de la mărătoare la ce o folosiţi?

C.I.: La animale şi la mâncare. Şi amu' tăt cu de-aia sărăm, dacă ştii cât să pui. Când taie omu' porcu' îl pune în apă sărată, ţine carnea 4 ore, apoi o scoate şi o pune la fum. Şunca şi slănina să ţine mai mult, chiar şi o lună de zâle, 2 luni, pântru că numa' atâta mărătoare îşi ie cât îi trăbuie, nu să sară mai mult. Sunt unii care nici n-o mai afumă, o ţine de la Crăciun şi până la primăvara în apă sărată şi o pune sus în magazie, undeva şi aşe stă; îi albă cum îi faţa aceea de masă de albă şi de frumoasă.

R: Dacă e atât de bună apa aceasta sărată, nu s-a încercat amenajarea locului?

C.I.: O fost vorba că vine, înainte, când era colectivu', o vrut s-o compere un neamţ s-o amenajeze, să facă băi sărate, să facă clădire acolo şi nu ştiu cum de nu s-o împăcat cu târgu' cu cine o fost, preşedintele din sat o răspuns de ie sau Primăria di la Tureni de nu o dat-o la acela; o vrut să facă de numa' la robinet să „slobozi" mărătoarea. Făceu un lucru frumos... O avut plan să facă hotel pî dâmbu' acela, să pună brazi, aer curat să şie acolo, era frumos...

R: Legat de istoria satului, dintotdeauna au fost numai români aici în Miceşti?

C.I.: Numa'. Aici n-o fost maghiari deloc. Ţâgani o mai fost câteva familii, da' în rest numa' români.

R: Legat de evenimentele care au avut loc în sat: al doilea război mondial... Era frontul pe-aici, am auzit...

C.I.: O fost într-adevăr frontu'.

R: Câţi ani aveaţi atunci?

C.I.: Aveam 16 ani şi m-o trimis tata cu vitele la pădure. O început un atac; ruşii o vinit în jos, dinspre turda şi am fujit cu animalele până lângă un sat de-aici, Sălişte. Şi m-am băgat într-o pivniţă şi vitele le-am lăsat acolo în marginea satului, lângă gredini. S-o terminat atacu', s-o potolit şi am ieşit afară să vedem de vite. Mie mi s-o părut că vin stol de avioane, n-am apucat să fug înapoi, m-am atuncat în nişte porumb, cu burta jos şi o atuncat o bombă cam la 30 de metri de mine. M-o acoperit cu pământ, m-am îmbetat de cap, n-am ştiut nimic. După ce m-am trezit, m-am sculat şi m-am dus să cot vitele. Acolo o înaintat ruşii, că ei după ce dădeu un atac înaintau. M-o văzut sângur acolo şi m-o prins. M-o chemat la ei şi mi-o spus că-s partizan; io n-am ştiut ce-i aia, m-o mai şi bătut şi apoi m-o legat la căruţă jos, unde-i frâna cu nişte frânghii şi m-o dus din lealu' ăsta pănă-n alt deal, dincolo vreo 4 km, acolo jos. Apoi a strâgat în capu' coloanei înainte şi o venit un basarabean care ştia româneşte, care m-o întrebat: „Ce-ai păcătuit tinere, de te-o legat aici?" „Io n-am păcătuit nimic, spun că-s partizan; io nu ştiu ce-i aia partizan. Am fost cu vitele şi o vinit atacu', aşa că am fujit din sat şi când m-am dus să-mi cot vitele dumnealor m-o prins şi m-o adus aici". Apoi m-o dezlegat de-acolo, „m-o slobozât" şi io m-am dus în satu' vecin. Noaptea am dormit într-un pod de grajd, ardea satu' că au dat foc nemţii; pe o parte au dat cu bombe incendiare şi pe altă parte cu de-ălealalte. N-o ars tăt satu', ci numa' p-o parte. Asta până dimineaţa. Dimineaţa m-am sculat ş-am vinit să caut vitele, da' nu le-am mai găsât. Am mai stat vreo săptămână acolo în sat, ş-apoi am vinit acasă. Aici era linia întâi pă marginea satului, da' io n-am ştiut; am vinit p-aci pân pădure şi nu m-o văzut nime' şi-am coborât în sat. În ziua următoare ne-o luat pă noi cei tineri de-aici, ne-o dus la drum pe linia întâi acolo (că drumu' era cu noroi şi nu puteau mere cu căruţele să ducă muniţie). Şi ne-au dus la drum şi o-nceput un atac; numa' pă şanţuri am stat pă burtă. Un băiat era înaintea me şi l-o lovit o schijă; n-o murit atunci pă loc, da' o murit după-aia. Cai morţi, animale, tăt..." Am vinit sara acasă şi dimineaţa m-am dus către munte; mi-o pus mama o „litră" de grâu în spate şi m-am dus; acolo era armata română (erau vânători de munte şi cavaleria de români) da', m-am dus printre focuri; trăgeau cu tunurile, aşa flacără ieşe! Când am fost în satu' vecin, aci la Crăieşti era armată românească: „Ce-aţi făcut, băieţi, unde fugiţi? Pântră focuri mereţi?" „Păi, ce să facem? Că uite ne duc la lucru şi ne omoară acolo!" Apoi am mărs acolo în munte, într-on sat s-am stat două săptămâni, pă urmă am vinit de-acolo acasă, când războiu se sfârşise şi tăţi s-o dus. Ne-am liniştit şi n-o mai avut nime' treabă cu noi.

R: Şi biserica, ce rol a avut în timpul războiului? A căzut pradă vreunui atac?

C.I.: Aci, în turnu' bisericii s-o suit un neamţ ca observator. Nu ştiu din ce cauză, de unde-o vinit un avion rusăsc de vânătoare şi l-o-npuşcat. O căzut de-acolo în cap păstă scări aicea jos (s-o suit ca observator acolo sus pântru că era înalt şi de-acolo vede, observa departe).

R: În timpul războiului, castelul ce rol avea?

C.I.: Unde-o fost castelu' acolo s-o făcut paturi pântru răniţi. Castelu' o fost înconjurat cu pălant de scândură; tăt l-o strâcat ruşii ş-o făcut paturi ş-acolo aduceu răniţii până când ori îi duceu mai departe la spital, ori înapoi pă frunt. Şi-n căsâle noste tăt pălantu' l-o strâcat ş-o făcut paturi pântru răniţi.

R: Prin ce an a fost demolat acest castel?

C.I.: Pân 1961, mi se pare. L-o compărat cineva şi l-o demolat (c-o fost mare castelu'), o făcut casă mai mici şi o vândut din material, ca să-şi potă face casă oaminii.

R: Şi cu nepotul baronului ce s-a întâmplat?

C.I.: El o plecat la Cluj de-aici, alungat de oaminii înarmaţi cu furci şi săcuri pântru că majoritatea pământului era a lui; l-o folosât el, iar cetăţenii din sat aveu puţân pământ şi nu puteau să trăiască.

R: Când a fost alungat?

C.I.: Asta a fost cam pân 1908-1909, cam aşe. Din biserică o ieşit oaminii într-o duminică, la sărbătoare şi l-o alungat pă baron din sat.

R: Cât era de întins domeniul baronului?

C.I.: Păi, de-aici din drumuţ care mere către Indol şi până-n hotaru' făgădarilor, până acolo la „Clin", o fost a lui hotaru, jumătate hotaru. Era înstărit. Era deputat de ţară.

R: Şi nu ştiţi cum îl chema pe baron?

C.I.: Io nu ştiu, nu-mi amintesc.

R: Legat de biserică, nu ştiţi cât e de veche, de cine a fost construită, pictată?

C.I.: Vechimea numa' aşe o ştim noi, di pă bolta altarului; numa' că şi acolo numa' când s-o făcut pictura o pus anu' în care o făcut-o.

R: Şi am auzit că sunt în piatra de altar nişte lespezi romane cu inscripţia LVM şi că au fost aduse de „La Cărămidă". Ce-a fost acolo?

C.I.: „La Cărămidă" a fost un castel, de-acolo le-o adus; castelu' o fost demolat şi de-acolo o adus pietrile ălea de jos din altar.

R: Acum ce este acolo „La Cărămidă"?

C.I.: Amu' îi fânaţă acolo. Să cosăşte păstă el. Nu-i nimic. O săpat nişte studenţi odată; nu ştiu ce-o cotat acolo. O găsât parcă un sicriu de piatră, morminte, morţi...

R: Şi de un alt loc – „La Mănăstire", am auzit. Acolo ce-a fost?

C.I.: Acolo s fost o mănăstire mai demult, cu călugări şi, se povesteşte că de-acolo o rămas aci în sat neamu' de Călugăr. O fost o mănăstire acolo, chiar acolo în păşune, sus.

R: Despre locul „La Furci", ce ştiţi?

C.I.: Acolo în pădure, dacă nu-i zâce „La Furci". Acolo înspre Vâlcele, dacă nu-i zâce cumba „La Furci".

R: De ce se numea „Pădurea bisericii"? Aparţinea bisericii?

C.I.: O fost a bisericii, sigur că da; aia, când ave nevoie biserica, în fiecare toamnă, se pune parchet, tăie şi vinde şi cumpăra ce trebe pântru biserică. Erau

„coratori" care administrau biserica, ei mereu cu preotu', vindea brigadiru' silvic, pune atâta parcelă de tăiet sau „păhui" dinăia mari şi vindeu în fiecare toamnă. Dacă trăbuie reparat ceva la biserică, de-acolo să folosă, din pădurea aia. Nu ştiu câte hectare sunt, 60 de hectare, cam aşe ceva. Era vorba amu că să dă înapoi; cum s-o dat pământu' şi pădurea ar trăbui. Şi de foc în biserică, iarna şi la căsâle parohiale tăt de-acolo aduceu lemne.

R: Ştim că acum sunteţi cantor în această biserică. Ce preoţi „aţi prins"? chiar la început când aţi venit, cine era preot aici?

C.I.: Păi, când am vinit io, după ce am rămas în pensie, era părintele Vălean; da' el chiar atunci s-o dus de-aci, după revoluţie. Apoi o vinit părintele Tobă, care amu' îi plecat ăn Italia. Apoi o vinit Ilea Vasile, unu' din Iara, care n-o stat mult. Nu ştiu dac-o stat un an măcar. Şi apoi părintele Cristea Aurel, care şi amu-i preot aci în sat.

R: Despre părintele Eugen Crişan ce ştiţi, ce-aţi auzit de dumnealui?

C.I.: El o fost părinte stabil aci în sat. Atunci când era dumnealui nu era părintele pă salar, ave pământ de care să ocupa, avea servitori şi lucra pământu' şi din el trăie. Apoi dumnealui o fost bătrân, o rămas în pensie şi o vinit preoţi mai tineri. Aci o fost înmormântat, are mormânt aci la biserică.

R: Mai demult casele din ce erau făcute?

C.I.: Erau făcute din lemn, făcut aşe cum zâcem noi şi lipite cu noroi, cu „năglaj", aşe-i spune: da' erau călduroasă, erau cu pragu' înalt de nişte copii nu puteu trece pragu'. Zâceu bătrânii că nu intră frigu' dacă-i pragu' înalt. Şi erau joase-n grindă dacă nu te-aplecai. Acoperişu' era din paie (lega paie aşe „jupti") şi grajdurile, şi casăle. Nu erau atâtea: o cameră şi tindă. În „corlan" acăţau cu un lanţ o oală mare de aramă şi sub ie făceu foc; acolo făceu mâncare; numa duceu în cameră mâncarea de-a gata.

R: Ceva obiceiuri de mai demult, vă amintiţi?

C.I.: Înainte, la Crăciun, copiii care erau mai mari, aşe de vreo 12-13 ani, făceu irozii, o formă aşe ca o piesă. 5-6 împreună costumaţi, cu chipiu de paie, frumos făcut cu hârtie şi sabie; era ca o piesă de teatru şi acolo deasupra cruce şi în ie erau aprinsă lunânări; să întorceu pă lângî ie roata şi zâceu colinda. Şi-apoi ca o piesă: dăde din sabie şi unu' era împărat. Tare frumos era! Făceu turcă, jucau turca, unu' sângur făce aşe ca o capră cu cioc cu „clonţ", era foarte frumos făcută. Cântau colinzi frumoase, ave cine, că erau mulţi copii în sat. La Anu' Nou să feceu urâţi; să mascau şi umblau di la o casă la alta. Fetele făceu ca o şezătoare acolo, jucau cu farfuria la Bobotează. Puneu sub o farburie (un „blid") pâne, sub alta un piaptăn şi sub alta o oglindă. Şi ridica „tieru", farfuria aia. Ca la Vergel. Dacă ridica şi sub farburie era un piaptăn, zâce că-i „colţat" ficioru'; dacă găsă oglinda, zâce că-i frumos şi „fălos".

R: Dacă ridica şi găsea o carte, era învăţat, nu?

C.I.: Da sigur. Erau multe obiceiuri, nu ca amu.

R: De Paşti, cum era?

C.I.: De Paşti era cam tăt ca şi amu. Tăieu mielu', mâncare să şie şi băutură; da' era lume multă la biserică, De exemplu cum îi amu în joia Paştilor, ca să citesc 12 evanghelii nu încăpeu în biserică; copiii erau numa' p-afară.

R: Înseamnă că erau mai mulţi oameni pe atunci aici în Micești, nu?

C.I.: Era multă populaţie în sat, tătă lumea vine la biseirică. Amu-s puţâni.

R: Şi obiceiul acela cu „Strigarea peste sat", cum era?

C.I.: Era un om mai sărac din sat pe care-l angaja Primăria. Îi plăte nu ştiu cât pă an ca să deie ordine în sat, de exemplu, cum îi amu' să meargă să cureţe şanţurile sau la drum, el ave o „dobă pă care o băte cu două lemne şi strâga: «Din fiecare casă, om să iasă la şanţuri pă Calea Turzii sau către Deleni!» Amu nu să mai strâgă, da' care strâga păstă sat trăieşte şi astăzi. Când era vreme înnorată trăgeu clopotele de diaţă, să-nprăştie norii şi să nu bată diaţa în hotar; când vede că vine vreme gre fuje fătu la biserică şi trăje clopotele, da' numa-ntr-o urete, aşe să zăce, de diaţă: «tang, tang, tang!» Nu cum trag amu după mort sau de biserică".

R: Şi ceva obiceiuri legate de biserică, ceva judecată nu era mai demult?

C.I.: Nu , nu-mi amintesc, da' poate că era ceva judecată aci la biserică, dac-o făcut cineva ceva, să-l judece aci pă loc. Am vrut să vă mai spui că la Crăciun obiceiu' era aşe: copiii la ora 12 umblau cu „straiţa", cum zâc ei, primeau covrijei sau „coscă" de zahăr, di-aci di la crîşmp. Mai spre seară, fete şi feciori mai mari umblau cu „ruda": aveu o botă lungă în formă de cruce de care agăţau colaci sau covriji (erau colaci de rudă şi mai erau şi colaci de irozi). Care era ficior mai bătrân umbla la colindat şi prime colaci di la fete şi ficiori. Stânjeu apoi colacii tăţi şi făceu ca o petrecere: beieu, mîncau şi petreceu. Umblau şi bătrâni di la unu' la altu' la colindat; pînă la 70 de ani, vecini s-adunau şu umblau di la unu' la altu la colindat. Colindau, mâncau, beieu şi petreceu. Era tare frumos obiceiu'!!!

R: Mulţumin tare frumos!

C.I.: Cu plăcere!

*Interviu cu **Noe Drăgan,** în vârstă de 82 de ani, realizat la Miceşti, în data de 2 martie 2002.*

R: Cum vă numiţi?

N.D.: Drăgan Noe.

R: Câţi ani aveţi?

N.D.: 82 împlinesc la 11 mai 2002.

R: Mulţi înainte! Sunteţi pensionar?

N.D.: Da, am pensie de veterani, am pensie de stat pentru serviciu, am pensie pentru lagăr, deţinut politic. E cam puţină, dat totuşi se adună dacă sunt mai multe. Dar totuşi trebuie să muncim pe lângă ea.

R: Am auzit că bunicii dumitale au compărat clopotele de la biserică. E adevărat?

N.D.: Străbunicii mamei: Faur Gligor şi Faur Alexe.

R: Despre biserică ce ne puteţi spune?

N.D.: Păi, eu îi auzeam pe părinţii mei vorbind că e foarte veche, de aproape 300 de ani. Biserica este un local de rugăciuni la religia ortodoxă. Noi am fost greco-catolici, dar cu nomuniştii ne-au trecut ortodocşi.

R: Ştiţi cumva de unde a fost adusă piatra de temelie a bisericii?

N.D.: Cred c-au scos-o ei, oamenii, că atunci când s-a construit biserica n-au fost aici în sat la noi decât 80 de case, din care 53 de familii au slujit domni; era iobăgia atunci, ei erau iobagi. Şi când a venit „slobozenia", fiecare a trecut la partea lui de pământ. Această pădure de aici este a foştilor iobagi, asta nu-i pădurea satului, cum zic unii, e a noastră, a foştilor iobagi, care strămoşii noştri au slujit domni.

R: Despre locul numit „La Cărămidă" ce ştiţi?

N.D.: Acolo, şi acum dacă sapi, găseşti cărămidă. Eu am adus de-acolo cărămidă de aceea.

R: Şi despre „La Mănăstire”?

N.D.: Aşa-i zice, ştiu şi poate că a fost o mănăstire acolo. În locul acela au săpat studenţii de la Turda şi au găsit cadavre de morţi: fete tinere cu dantura completă şi copii; nu se cunoştea că ce au fost, dar se vedea pe cap că erau tineri, ştii? Şi, şi bătrâni... au „destupat” frumos şi au adus cadavrele la muzeu, la Turda. Acolo a fost un cimitir al domnilor aceia care au locuit în mănăstirea de acolo.

R: Despre moara dumitale pe apă – e singura care a mai rămas în sat?

N.D.: Aici, pe valea aceasta au fost 14 mori, toate au fost părăsite în timpul lui Ceauşescu. Eu nu m-am lăsat de ea, nicicum. Am avut curajul să văd până unde mă duc cu Ceauşescu; am pus moara la punct, am renovat-o – că eu aicea am cumpărat moara. Moara noastră părintească a fost acolo unde a stat Alexă de la moară. Eu am lăsat-o la frate-meu şi am stat în altă parte vreo 13 ani. Şi apoi au murit bătrânii de aici şi am cumpărat de la feciorul lor grădina, casa şi moara.

R: Şi cam cât e de veche moara?

N.D.: În anul 1920 s-a pus aici temelia: casa cu moara. Ar avea 82 de ani, deodată cu mine şi funcţionează şi astăzi. Când am ce măcina îi dau drumul, când nu, mai stă. Nevastă-mea mai „răsuce”.

R: Unde erau celelalte mori?

N.D.: Tot pe valea aceasta, una a fost aici la punte, nu departe de noi şi alta a fost mai sus, nu departe de cealaltă, cealaltă a fost chiar lângă aialaltă şi acolo la Bocşi, în sus, au fost două, una lângă cealaltă: a lui Şochel şi a lui Boacşi. Şi una singură a fost în pădure.

R: Nu ştiţi cumva când a fost cumpărat clopotul acela mare de la biserică?

N.D.: În 1933, de preotul Eugen Crişan. Până la Turda l-au adus cu trenul de la Braşov, unde era Fabrica de turnătorie şi de la Turda l-a adus Ghiran Găvrilă a Dioabii, cu căruţa.

R: Am auzit că aţi luat parte la cel de-al doilea război mondial, că sunteţi veteran de război. Dacă vă rugăm frumos, ne povestiţi puţin cum a fost?

N.D.: Să spun demersul de la început?

R: Cum aţi fost recrutat, pe unde aţi ajuns, cât aţi stat, ce-aţi păţit...?

N.D.: Aşa... În 1942 am încorporat la Regimentul 83 Infanterie – Turda. După trei luni de instrucţie, ne-au îmbarcat pe tren şi ne-au dus pe front la Stalingrad. Cu trenul ne-au dus până la Nipru şi acolo ne-au dat jos cu tot echipamentul de război în spate. Apoi am făcut pe jos până am trecut Donul spre Stalingrad 2400 de km – tot pe jos. În 8 august ’42 am trecut Donul spre Stalingrad (în ’42 am încorporat şi până toamna eu am ajuns pe front). În ’42 toamna, eu am venit de-acolo rănit; am fost rănit la Stalingrad în 26 spre 27 august ’42, împuşcat de ruşi. Acolo nu ţi-a cruţat nimeni pielea; dacă nu te-ai îngrijit, ai păţit-o. Şi am venit înapoi şi am stat în Nikolaev, pe malul Bugului, în spital până în noiembrie; din noiembrie ne-au lăsat acasă în concediu medical şi înapoierea la regiment în Turda. În Turda ne-au internat din nou în spital. M-au vindecat şi până-n ’44, când a ajuns frontul înapoi au băgat forţă mare americanii împotriva noastră; că noi am mers cu nemţii încolo şi acum treceam din Rusia încolo. Ne-au bătut înapoi până în Moldova. Am stat în judeţul Neamţ 5 luni de zile, la sfârşitul cărora s-a făcut armistiţiul cu ruşii. Noi n-am ştiut să ne femim de ei,

n-am ştiut că au făcut pacea cu ei. Noi veneam de-acolo şi pe care cum îl prindea, îl încolona şi direcţia în Rusia, în lagăre. Şi până în Erevan am mai avut încă două lagăre. Al treilea a fost Erevanul, unde am stat 3 ani şi 6 luni, în capitala Armeniei, la 11 mii de km distanţă de casa noastră. Am mers 12 zile de la Moscova cu trenul până acolo şi când am venit acasă de la Erevan am făcut 20 de zile pe tren până la Iaşi; şi de la Iaşi am mai făcut 2 zile până la Focşani, unde am stat alte 3 zile. De acolo ne-au lăsat acasă şi am mai făcut 3 zile cu trenul până acasă.

R: Vă amintiţi foarte bine, văd că, tot!!!

N.D.: Nu uit, nu uit! Apoi am venit acasă, mama era acasă, frate-meu era acasă, fete erau în sat până-i lumea; tot câte 3-4 umblam după noi când ieşeam la plimbare. Nevastă-mea îi mai tânără decât mine cu 11 ani, pentru că ea de-abia atunci când am încorporat eu făcuse 18 ani şi m-a aşteptat.

R: Despre povestea de „La curte" cu baronul Jojika, ce ştiţi?

N.D.: Cu baronul ştiu din auzite de la părinţii mei. Ştiu că pe administratorul baronului îl chema Rovoy. Era administratorul baroniţei, că baronul a murit. Pe când a fost revoluţia în 1918 aici, după primul război mondial, baronul a fugit. Acum îl urmăreau oamenii. Aşa a fost, doar la revoluţie se omoară unul pe celălalt; atunci au distrus baronia, toate baroniile. În Vâlcele a fost baronie, aici baronie, în Deleni, baronie. În toate satele a fost câte un ungur care a iugărit tot pământul de la oamenii săraci, care nu l-au putut lucra aşa cum e astăzi, aici. Şi apoi baronul a fugit printre brazi, pe acolo... Şi Picuţu şi cu Ciupi erau oameni săraci, erau paznicii baronului şi pe câmp. Picuţu, când a fugit baronul, s-a dus cu el până acolo mai sus; a spus către el: „Măi, Ionaş, du-te în camera din castel, în camera cutare, în pupitrul acela de la masă şi adu-mi de acolo aurul!" Acolo a avut plug cu 4 boi şi 6 boi de aur, şi verighete, şi lănţişoare şi... ca baronul. Picuţu le-a luat de-acolo să i le ducă – că l-a aşteptat acolo – Picuţu nu s-a mai dus să i le ducă şi baronul nu s-a mai întors acolo niciodată. Picuţu ce-a făcut? Tot aurul l-a vândul şi a cumpărat casele acelea cu grădina aceea pe aurul baronului. Baronul nu a mai venit că s-a îmbolnăvit, „l-a lovit guta" şi a murit. Atunci aşa-i zicea – „gută" – la forma aceasta de infarct. Şi pământul pe care l-a luat forţat (doar „Bodeşu" tot e forţat) numai lor le-a lăsat „Râtu". Legea era să nu i-l ia baroniţei pe tot, ci să-i laşe şi ei să aibă cu ce trăi. Apoi a venit baroniţa cu fetele şi cu administratorul, cu Rovoy, au venit şi au făcut „părcele" şi au vândut partea ei care i-a lăsat comuna. A vândut-o la care cum a putut. Dar grădinile acelea forţate, de-aceea le spune forţate, pentru că au fost luate forţat şi s-au făcut grădini, câte 14 arii într-una şi s-au împărţit la oamenii care nu au avut casă.

R: Unde sunt grădinile acestea?

N.D.: Acolo „Pe lab".

R: Şi despre locul numit „La mărătoare", ce ştiţi?

N.D.:Şi tema aceasta ţi-o spun, că nime' nu ştie. Că „tata" – bunicul tatei, contraşul, a fost paznic la mărătoare, la apa aceea sărată. Moşul tatălui meu era copil şi mergea cu vitele pe-acolo şi pământul acela unde e mărătoarea a fost a Contrăşeştilor, a moşului. S-a jucat ca copilu', a băgat bota în „rojină", acolo şi s-a tot învârtit roata; când a tras bota de-acolo a ţâşnit la deal mărătoarea, ca pe o ţeavă. Izvorul a ieşit afară după gaura aceea ce a făcut-o cu bota. Era plin locul de mărătoare, cam la suprafaţă. Oamenii când au văzut că ce este au mers acolo, au făcut fântână şi pe copilul acela, pe când s-a făcut mare, l-au pus contraş la mărătoare, adică paznic. Se

temeau oamenii atunci că se termină mărătoarea; nu dădea – câţi erau în familie, atâtea kg de mărătoare dădea pe săptămână sau pe lună, nu mai ţin minte cum ne spunea tata; că tata era de-a Contrăşeştilor şi nu ştia citi, nu ştia scrie, cu brişca făcea atâtea creste pe botă, câtă mărătoare ţi-a dat, ca să ştii să nu mai mergi şi-a doua oară. Avea bote acolo. Până la urmă s-a făcut o „butură" frumoasă acolo şi după ce a venit tata la rând şi unchii mei să meargă de contraşi la mărătoare, ei nu au mai vrut. Aşa că au pus alţii străini care să îngrijească mărătoarea. Nu era voie să aducă nimeni de-acolo mărătoare, numai ai noştri. Baronul i-a băgat până nu a fost revoluţia pe sălişteni, care au făcut 3 zile de lucru la hotar la baron ca să le dea mărătoare, că nu aveau drum pe unde să meargă la mărătoare, numai peste locul nostru. Aşa că până în ziua de astăzi, sălişteni au dreptul la mărătoare ca şi noi. Marţea mergeam noi la mărătoare, iar vinerea mergeau sălişteni. În rest era închisă. A fost o casă peste ea, frumos, cu cheie, cu tot – până la război. Casă, şi acolo în casa asta, paznicul, contraşul, locuia cu toată familia. Omul care mergea după mărătoare era dator o dată pe an să aducă o jumătate de metru de lemne să aibă paznicul de foc în timpul iernii.

R: Şi la ce era şi este folosită această apă sărată?

N.D.: Dacă mâncai pâine cu slănină şi cu ceapă, puneai mărătoare într-o farfurie şi „încingeai" acolo; dacă făceau mămăliguţă, noi ştiam câtă mărătoare să punem în oala cu mămăligă; dacă frământai pâinea, ştiai câtă să pui în aluat în loc de sare. La animale este clasa întâi, numai că stropeam doar nutreţul – fânul – cu ea, pentru că dacă i-o dădeai aşa şi era „doioasă" de sare o bea şi atunci mureau.

R: Şi astăzi mai luaţi mărătoare de-acolo?

N.D.: Da, sigur... Şi astăzi avem şi de pe la Mihai Viteazu, toate satele cară de-acolo şi tot nu se termină!

R: Şi cam cât e de veche mărătoarea aceasta?

N.D.: Păi, străbunicii mei au găsit-o. A fost întâi Contraşu, apoi Vasile al Contraşului, Petrea al Contraşului şi Gligor al Contraşului. Şi Vasile al Contraşului a fost „tata", tata lui tătăl meu, Vasilie. Contraşu a trăit 70 de ani, moşu a trăit tot 70, deci 140; de cât a murit „tata" 120 – cam 300 de ani de atunci.

R: Ce obiceiuri erau mai demult aici? „Strigarea peste sat" ce era?

N.D.: Când anunţa Primăria, avea ceva să facă adunare cu oamenii la Primărie sau la şcoală, unde se adunau, avea omul de servici, care cu „doba" lui mergea în Dealul Şipotului şi striga cât putea de tare: „Mâine, la ora cutare este adunare generală la Primărie! Toată lumea! Din toată casa om, cu lopadă şi hârleţ să iasă pe Calea turzii la curăţit de şanţuri!" sau pe Calea Indolului. Era un băiar necăsătorit, şchiop de un picior, acolo pe lângă Primărie. El nu mai bătea cu doba, că striga de se auzea şi în Săliște.

R. Acum se mai păstrează acest obicei?

N.D.: Nu, nu se mai păstrează. Acum sunt şi puţini oameni, de fapt în sat.

R: Erau mai mulţi mai demult?

N.D.: Păi înainte de război, noi, tineretul – am numărat eu – 150 de fete şi ficiori, care eram aici în sat. Nu cu şcoală, fete fără şcoală, numai primară. Şcoala primară făceai 7-8 clase, mergeau la joc cânt erai ca fătuţa asta, învăşa să joace, o luau ficiorii la joc. Când făceai 17-18 ani, aveai deja drăguţ.

R: Şi români, români erau toţi?

N.D.: Numai români. Aici nu au fost unguri, numai baronul. Ba da, prin '38, înainte de război a venit un crâșmar ungur aici, dar în ,40 a plecat la Cluj.

R: Ceva obiceiuri mai vechi de-aici din sat, vă amintiți?

N.D.: Se strângeau toți aici, la lelea Crucița: 5-6 fete, vecinele, bătrânele, cum e nevasta mea, la tors de cânepă și la lână. Apoi, ficiorii mergeau la șezătoare, c-așa-i zicea. Și mă puneam lângă tine că erai mai drăguță decât alta, și fiecare avea drăguța lui. Și hârș, hârș, hârș scăpa fusul jos. Eu îl luam și-l dădeam, dar numai dacă mă pupa. Apoi, pe când să mergem să ieșim (că nu stăteam prea mult, că noi mergeam în toate șezătorile din sat și „proboleam" toate fetele) luam prâsnelul de la fus; ieșea după mine până în târnaț și o pupam dincoace, o pupam dincolo, și-i dădeam prâsnelul.

R: Casele cum erau mai demult?

N.D.: Erau acoperite cu paie mai demult, bătuți parii în pământ, îngrădit cu „grădele" de lemn, lipite cu pământ dincoace, cu pământ dincolo, „muruite" fain, „spoite", zugrăvite cum știau atunci în alb. Cuptorul era cuptor cu vatră, mare. Încăpea și oala cu fasole să fiarbă, și oala cu „corobețe". Știi ce sunt acelea corobețe? Sunt mere tăiate felii și prune, uscate împreună, și pere uscate; punea oala să fiarbă și se făcea ca un fel de compot foarte bun. În postul mare nu mânca de dulce nime', slănina nu se începea toată iarna, nu mânca nime' slănină până pe vremea sapii, când mergeai în hotar la sapă.

R: Cu ce se ocupau oamenii mai demult în sat?

N.D.: Cu agricultura, la pădure. Dacă era o văduvă mai amărâtă și nu putea să-și taie singură lemnele, venea câte un moșneag și-o ajuta – că primea câteva pachete de „Duhan". Se ajutau unii pe alții.

R: Legat de biserică, nu știți, la început a fost din lemn?

N.D.: De la bun început numai această biserică s-a făcut, așa-mi spuneau mie părinții, care știau de la părinții lor. Din cărămida din care a fost făcută mănăstirea din locul acela „La Mănăstire", au cărat-o cu care, cu boii, cu vacile, oamenii, și au făcut biserica. Am auzit, dar nu știu sigur, că sub „Cărămidă", din „rojina" aceea sub „Cărămidă", cum mergeai către Morărașu, acolo este tunel până la Banabdic (Vâlcele), pe sub pământ. Acolo nu are cine să-l descopere tunelul acela, drum, șosea asfaltată până la Vâlcele. Popa Crișan, Eugen Crișan mi-a povestit mie. El a avut multe documente din acelea vechi. Și acolo, deasupra a fost o mănăstire, pe unde a fost drumul acela. Se zice că nu știu ce împărătească a fost atunci pe timpuri, Maria Tereza, ei i-au făcut drumul acela, acolo și ea a tăiat șoseaua de la Turda prin pădure până la Cluj; că acolo unde e Feleacul a fost numa' pădure și ieșeau hoții înaintea ei. Atunci nu mergeau cu mașina, ci aveai birjă cu cai, cu „cocia"; și ieșeau hoții înaintea lor și-i jefuiau. Ea și-a făcut și pe-aici drum ca să iasă la Vâlcele, tunel pe sub pământ, de acolo. Eu nu sunt sigur, dar așa vorbeau bătrânii și domnu' părinte, popa bătrânu'.

R: Ce știți de preotul eugen Crișan?

N.D.: El a fost un om foarte cumsecade, băștinaș de-aici din sat. A avut 4 copii; fata a fost învățătoare, ficiorul ăla mai mic s-a făcut preot ca și cel mai mare și Puiu, cel mijlociu, a fost inginer electrician la Cluj. Ca preot era foarte bun; cunoștea scripturile și Biblia. Erau oameni foarte buni și foarte cumsecade, ajutători de oameni săraci; dacă te-ai dus la el și ai cerut ceva zicea: „lasă, dragu' tatii, nu mai aduce înapoi, dă-i maică!". Erau oameni buni , îi durea de omul sărac. Și aceștia care sunt acum sunt buni,

dar aceştia nu sunt statornici, că pe când se obişnuiesc oamenii cu ei, se mută în altă parte pentru un salar mai mare.

R: Ce a fost „La Cărămidă”? De ce-i spune aşa?

N.D.: Acolo a fost mănăstirea din care a adus cărămidă pentru biserică. Şi acum sunt cărămizi acolo. Mănăstirea a fost acolo în sus pe la „Trecători”.

R: Ce este arina, ştiţi?

N.D.: Arina este un nisip de culoare galbenă, nu-i nisip spălat de vale, nu-i nisip de apă. La arină îi mai spune şi „ţârfă”; făceam prin casă cu ţârfă, că nu era „padiment” pe jos, nici linoleu, aşa că făceam cu „tină”, cu noroi şi apoi cu arină, ca să nu ne-mpungă la picioare. Şi „arini” e un fel de lemn.

R: Şi de unde aduceaţi acest nisip?

N.D.: Din „Urminiş”, un deal, cel mai mare deal din marginea satului. Acolo a murit Leana, s-a băgat după ţârfă într-o groape şi s-a rupt peste ea. A murit fată mare. „Găbănaşul” era o clădire mai mică, făcută de lemn, unde se ţineau toate hambarele cu grâu, orz, porumb, şi altele. „Zavozii” erau la baron câinii aceia mari, corciţi cu o rasă de Brac german, înţelepţi, dresaţi; dacă le spunea: „mâncă-l!”, sărea pe tine şi tot te rupea. Mai demult la o femeie bătrână i se spunea lele, ca şi acum, de altfel, că oamenii nu-şi prea lasă obiceiurile. Noi mai spuneam în loc de „a avut cancer” că „a avut franţ” sau că „a avut rac” la „grumaz” sau la inimă, domnişoară!

R: Mulţumim tare frumos!

N.D.: Cu plăcere!

26. Oamenii de seamă care au vizitat satul

În lunga lui existenţă, or fi trecând prin Miceşti mulţi oameni de seamă. Drumul turistic marcat spre Cheile Turzii a fost străbătut de multe ori de către iluştri naturalişti din Cluj-Napoca, majoritatea profesori de la Universitatea „Babeş-Bolyai".

Începem seria acestora cu botaniştii Alexandru Borza, Ştefan Csuros, Ioan Ghişa, Ioan Hodişan şi Ioan Pop. Dintre cei mai tineri, se remarcă profesorul Vasile Cristea, actualul director al Grădinii Botanice din Cluj-Napoca. El a vizitat satul în mai multe rânduri şi a formulat opinii ştiinţifice despre vegetaţia satului. Dintre geografi, amintesc pe profesorul Iuliu Buta şi conf. dr. Buz Victor, care m-au ajutat în anul 1981 la ridicarea topografică pentru introducerea apei potabile de la Şipotul Mare.

Au fost prezenţi în sat cu ocazia festivităţilor legate de împlinirea a 700 ani de atestare documentare (1997) prefectul de atunci al judeţului Cluj, Alexandru Fărcaş şi secretarul prefecturii Stănică Viorel. Cu ocazia conferinţelor internaţionale organizate de către subsemnatul (1998, 2002, 2006, 2010), s-au perindat prin sat iluştri oameni de ştiinţă din ţară şi străinătate.

Astfel din Bucureşti au fost prezenţi academicianul Dan Bălteanu, profesorul Silviu Neguţ, profesorul Ioan Ianoş şi profesorul Gheorghe Vlăsceanu, toţi geografi de renume internaţional. De la Timişoara au fost prezenţi prof. dr. Remus Creţan, prof. dr. Popa Constantin, conf. dr. Voiculescu Sorina şi conf. dr. Constantin Vert.

Din Iaşi au vizitat satul profesorul Iaţu Corneliu, de la Universitatea Al. I. Cuza şi profesorul Valentin Bohotereţ de la Institutul de Cercetări Economice „Gh. Zane".

De la Oradea au fost prezenţi în sat profesorul Alexandru Ilieş şi conf. dr. Stasac Marcu, de la Universitatea de Vest, Departamentul de Geografie. Dintre clujeni, evoc figura eminenţilor dascăli în medicină Onac Ioan, Todoran Alina, Todoran Marian, Coman Ioan, Nadim Hajar, Puia Sorin şi Khalid Bushra. La acestea se adaugă figurile distinse ale profesorilor politehnişti, rectorul Radu Muntean, prorector Petrina Mircea şi decanul Petre Berce, rectorul USAMV – Liviu Mărghitaş, prorectorul Ioan Rotar şi decanul Cosma Vasile.

Nu pot omite a aminti venirea cu drag în sat a distinşilor mei colaboratori, conf. univ. dr. Zotic Vasile, lector univ. dr. Puiu Viorel, lector univ. dr. Diana Alexandru, asist. univ. dr. Fonogea Silviu şi asist. univ. Moldovan Ciprian, cu ocazia memorabilelor zile de practică ale studenţilor şi excursii la Cheile Turzii.

În anul 1994, satul a fost vizitat de către rectorul Andrei Marga, cand s-a decis infiintarea Facultatii de Geografie, iar în 2008 de către rectorul Bocşan Nicolae, ambii la Universitatea „Babeş-Bolyai".

Cu ocazia conferinţei internaţionale „Rural Space and Rural Development" din anul 1998, a cântat în sat faimosul taragotist Dumitru Fărcaş, invitat de către subsemnatul.

Dintre personalităţile străine evoc figurile distinţilor profesori Ulrich Glases, Barbara Sponholz şi Eberhard Schultz de la Universitatea din Würzburg, Horst Förster, Sebastian Kinder şi Lucian Brujan de la Universitatea Tübingen, Christian Vandermotten şi Van Moll de la Universitatea Liberă din Bruxelles, Franz Klaus de la Universitatea din Innsbruck, Franz Greif şi Jordan Peter de la Universitatea din Viena şi Michael Sauberer de la Universitatea din Klagenfurt.

Din ţările limitrofe României amintesc pe profesorul Constantin Matei de la Academia de Ştiinţe Economice a Republicii Moldova, pe Vesselin Boiadjiev şi Plamen Patarchanov de la Universitatea din Sofia, Valery Rudenko şi Vasile Guţuleac de la Universitatea din Cernăuţi.

Din Serbia, unde relaţiile mele au fost mai ample (în anul 2000 am fost ales Membru de Onoare al Societăţii Sârbe de Geografie, la Beograd, în prezenţa autorităţilor de stat, politice şi academice ale Serbiei) am avut în sat musafiri mai frecvenţi pe Marina Todorovič, preşedinta Societăţii Sârbe de Geografie, Branka Tosič de la Institutul de Geografie din Belgrad, Pavle Tomič, Sasa Kičosev, Branislav Djurdjev şi Jasmina Georgevici de la Universitatea din Novi Sad.

În două rânduri (1998 şi 2002) am avut vizite ale geografilor ruşi de la Universitatea „I. V. Lomonosov" din Moscova, împreună cu grupuri de studenţi, conduşi de către profesorii Nikolai Alexeev, Tatiana Tcatcenko şi Tatiana Nefedova.

Din Anglia am fost vizitaţi de către ilustrul profesor David Turnock de la Universitatea Leicester, din Franţa de către prof. Jean Luc Mercier de la Universitatea din Strasbourg, din Olanda de către prof. Ian Smit de la Universitatea Niejmegen iar din Suedia de către prof. O.Helldin de la Universitatea din Upsala.

Din Polonia amintesc pe profesoara Jadwiga Warsjinska şi pe profesorul Ianusz Spytko.

Din îndepărtata Japonie am avut ca oaspete pe renumitul geograf Koichi Kimoto, de la Universitatea Hiroshima (2011), iar din China pe profesorul Lu Qi de la Institutul de Geografie din Beijing.

În anii 2000 şi 2012 am avut vizita geografilor Kobi Zaid şi Haim Moyal de la Universitatea din Tel Aviv, iar în 2006 a profesorului Stan Gregor de la Universitatea din Miami (SUA).

În anul 1980 a vizitat satul profesorul A. Singh de la Universitatea Varenasi din India.

Notă: *„În anul 2008, acum 5 ani, am avut ocazia să interferez cu ministrul de atunci al transporturilor, Borbely Lázslo. Avea un examen cu subsemnatul în cadrul şcolii doctorale. La finalul examenului pe care l-am ţinut în birou la decanat, l-am rugat să ne ajute în a moderniza drumul dintre Tureni şi Miceşti. În acest sens, i-am propus o întâlnire scurtă de lucru cu primarul din Tureni, pe atunci Todea Vasile, şi cu consilierii lui. L-am anunţat telefonic pe primar, şi în jurul orei 14^{00} ne-am întâlnit cu toţii (primar, consilieri, ministrul şi subsemnatul) în parcarea de la pensiunea din Tureni. Primarul i-a relatat ministrului Borbely că are un plan (o documentare specifică privind modernizarea drumului în cauză: Tureni-Miceşti). Atunci ministrul Borbely l-a rugat ca, în termenul cel mai scurt, acea documentare să ajungă la dânsul la birou, la secretara lui (a dat numele secretarei şi telefonul acesteia, inclusiv nr. de fax). A promis (ministrul Borbely) că va trimite suma de bani necesară modernizării drumului direct Consiliului Judeţean Cluj, cu indicaţie expresă („cu dedicaţie"). Ne-am despărţit într-o notă de euforie generală, cu promisiunea că a doua zi respectiva documentare va ajunge pe masa ministrului Borbely.*

După cca. o lună am trecut pe la Primăria din Tureni să văd dacă s-a trimis la minister acea documentaţie la care făcea referire primarul Vasile Todea. L-am întrebat politicos care era situaţia cu acel plan, cine, când şi la cine a fost trimis la Bucureşti?

Atunci mi-a răspuns într-o notă de vădită nepoliteţe, că nu a avut răgazul să se deplaseze la Bucureşti pentru o asemenea treaba!!!

27. Vatra satului

Aceasta se desfăşoară de la nord-nord-vest, de la Pârâul Urmetii, şi până la Fasolea, în extremitatea sud-sud-vestică, fiind flancată de versanţi împăduriţi cu conifere, ce dau satului o notă de pitoresc inconfundabil, şi îi asigură o protecţie ecologică de netăgăduit, la care se adaugă utilizarea lemnului pentru foc şi alte nevoi casnice. Suprafaţa actuală a intravilanului este de 171,13 hectare. De la Lacul Miceşti şi construcţiile adiacente, aparţinătoare familiei ing. Bodea Valer, originar din satul Sălişte, şi până la Jenţoaie – Dioaba, vatra satului se dezvoltă linear, cu o singură utilă. Doar la Ilia Ţilii două ulicioare înfundate fac legătura cu gospodăriile de la Maier-Dugu, Augustinu Sandului, Petrea Finichii şi Gavrilă Marcu a lui Niculici, azi ginerele acestuia Viorel a Dibănosului. În aval de reperele mai sus amintite, vatra satului „se desface" în două uliţe distincte: una în dreapta văii, până la Ciurba (cimitirul din extremitatea sudică a satului) şi alta în stânga văii, până la Sântea-Vâju, în direcţia Tureni.

După 1962, anul în care s-a înfiinţat colectivul în sat, peste pârâul de la Alăstone, în locul numit Dealul Turzii, din proximitatea satului, s-au construit acareturile fostului CAC (gospodărie agricolă colectivă), devenită ulterior CAP (cooperativă agricolă de producţie) (4 grajduri, 2 saivane, 2 magazii, iar spre vest, peste drum un atelier de reparat tractoare, două fânare şi un atelier de tâmplărie). Între cele două uliţe principale se desfăşoară drumuri secundare de conexiune, acompaniate de poduri şi punţi: Dioaba-Boboş, Boldaşu-Precov, Nonu Moaşii – Ghiguţa Bitangului, Săna-Păsăric, Picuţu-Ilie Pocăitu. Mai recent (2010) s-a amenajat un pod metalic ce face legătura între cele două uliţe principale, la Cârcoşel – Meman Boboş; La Bitangu, la Săna-Păsăric şi la Dioaba, carele, căruţele şi mijloacele auto trec direct prin vad, punţile fiind ulitizate doar de către trecători

La Cotoc – Ghiga Moaşii, din uliţa de pe dreapta, se desprinde spre Legheleu, drumul spre Ucu Bii, Paşcu din Deal şi Gusti Jerului, folosit iarna pentru schiat şi săniuş de către copiii din acest sector de sat. La Precov, la fel se desprinde drumul spre biserică, cu bifurcaţii la Băbuc, spre Gheorghiţă a Hulpii. De la biserică drumul se desfăşoară spre Şipotul Mare, conectând gospodăriile de la Niţu Hochii (azi Eva şi Tucu Danciu), a lui Ştefan a Ioşcuţii (Ţănel), a lui Costan a lui Faur, a lui Neoana şi Ghiga Şonii, şi apoi a lui Gheorghe şi Ion a Ciobului. Acest „cot", cum îl numesc localnicii (drumul mai sus descris), era cel mai intens utilizat iarna, când din deal de la Şonea şi până în vale, la Roroam, era plin de copii, cu săniuţele şi schiurile. Iarna, toţi gospodarii de pe acest drum adăpau vitele la Şipotul Mare, de două ori pe zi. Făcându-se alunecuş, din cauza săniuşului, adesea copiii intrau în conflict cu proprietarii animalelor, şi alungaţi temporar de pe mult râvnita pârtie. Unii mai îndărătnici, parazitau derdeluşul (dăuşul) cu mărătoare (apă sărată aflată din belşug la fântâna de la Mărătoare, în hotarul satului) producând copiilor necazuri temporare. După 2-3 zile, gheaţa şi zăpada se refăceau şi pârtia îşi recăpăta funcţionalitatea la parametrii optimi.

Al doilea „cot" este cel al Bocăşanului (Flinta) care începe de la Ghiga lui Irimie (Huhu) şi Arsene şi se termină la Bocăşanu şi gospodăria nouă a familiei Iorga Gicu şi Viorica, cu conexiune înspre Bocăş, Nista, Ormeniş şi Cherpiniu.

Demne de amintit sunt cele două „laburi" (loburi), compartimentele cele mai noi ale vetrei satului, ocupate în urma cumpărării şi / ori a luării cu forţa a terenului de la foştii grofi, de unde şi denumirea de „grădini forţate". Acestea (laburile) au intrat în vatra

satuui după împroprietărirea din 1921. Castelul grofului cu terenul adiacent a fost cumpărat de către Chiorean Vasile (Brigadiru) cu preţul a nouă perechi de boi (informaţie obţinută de la Ciortea Ion (Cantoru) a lui Ciortea Petre a Bradilii, în august 2012). Tocmeala cu terenul de la curte şi castelul s-a făcut cu un descendent ori arendaş al fostului grof Iosika, pe nume Rovay, în anul 1938. La fel, a fost cumpărat terenul de către Ciucur şi Burcuşel, de la pod de la Picuţu şi până la Sântea. Apoi a fost divizat în parcele şi vândut.

Labul de pe dreapta – de la Ciurba – Piţilie, denumit şi labul lui Ţighileanu, începe de la Nanea(Tanase), şi se desfăşoară sub forma unei uliţe drepte, în pantă, până la Ştefanu lui Cârcoşel (Ciucea). În dreptul lui Nuţu lui Mişcoi, respectiv Vasilică a lui Niculici, labul se continuă cu o uliţă dreaptă, perpendiculară pe prima, până la cimitirul (timiteul) de la Ciurba). Aici gospodăriile sunt mai noi, fiind incluse în vatra satului după primul război mondial. De altfel, aproape toate gospodăriile de aici au fost refăcute după anul 1965, iar după anul 2000 s-au construit o serie de case noi (fam. Buzaş – Casa Verde, Rus Viorel a lui Vesa, Arion Vasile, Arion Gavrilă ş.a.).

Labul din stânga se desfăşoară paralel cu drumul principal, între Negruţa şi Sântea. Cea mai veche casă de aici (1919) este cea a lui Avel, azi locuită de către Miuţa Flintii. Apoi, s-au construit şi alte case, cum ar fi a lui Marc Vasile (Ţicu lui Precov, Rus a Sandichii (Pitiş), Pascu şi Ghiga Cuţii, Ion a Hulpii, Gheorghe a Nonului (cunoscut şi sub numele de Gheorghe de la Roroam unde a stat slugă peste 10 ani), Vasilie a Petrichii, şi mai recent casa de vacanţă a lui Călugăr Augustin, fiul lui Ion al lui Augustinu Mocidoaie. Intre drumul principal şi vale, de la Ciucur (Gogoman) şi până la Sântea, terenul cumpărat de la grof şi vândut prin parcelare, adăposteşte gospodăriile lui Gogoman, Rişcău, Gâscanu, Burcuşel şi Sântea. Lângă drum, pe stânga, în direcţia Tureni, la intersecţia cu şicatorul de la Tiutea, la capătul grădinii Negruţii a fost amplasată la 1918, după Marea Unire, o bornă din beton înaltă de cca. 3 m, „ferecată” în culorile drapelului naţional, bornă ce marca la acea vreme capătul dispre sud şi sud-est al satului. Borna se păstrează până astăzi şi merită a fi reabilitată (fortificarea fundaţiei şi vopsirea în tricolor).

Un fel de uliţe aparte sunt „şicatorele” (de la maghiarul sicátor – ulicioară). Acestea pornesc din uliţa principală şi se „înfundă” în gospodăria persoanei care le-a amenajat, şi le utilizează şi astăzi pentru acces. Astfel, sunt şicatorul de la Tiutea, ce se lungeşte în pantă spre Labul lui Avel, până sub brazi, Şicatorul Iulişchii, interpus între Popa Libă şi Oşanu (Cherciu), Şicatorul lui Gheorghe a lui Vasilie a lui Simion (bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe), între Becleanu (Guizu) şi Florica Martii, şicatorul lui Ionescu, între Oiţa şi Băieş, şicatorul de la Dica (Orbuţu Dichii), care face legătura între uliţa principală din stânga văii Micuşului şi locul numit Pe Copăcel (lângă sat). Şicatorele sunt unităţi de acces secundare, cu caracter privat, fiind înregistrate ca atare în documentele cadastral- funciare.

Bunăoară, şicatorul lui Gheorghe a lui Vasile a lui Simion apare în CF Miceşti nr. 438 cu numerele topografice 308 şi 309 iar cel de la Iulişca-Pâţoaie cu numerele 334 şi 335, fiind astăzi proprietate a lui Ciortea Mihai, ginerele lui Gavrilă a lui Ceanin (vezi 8. Uliţa principală). Din nord-nord-vest, de la Ciotu şi până în lărgimea de la Meman-Boboş, satul poartă denumirea de Suseni (în susul văii), iar în aval, de Joseni, divizare artificială care genera adesea dispute la „strânsurile publice”. Celor din Suseni li se spuneau şi „holani”, adică un fel de oameni mai... sălbatici, „dintre arini”.

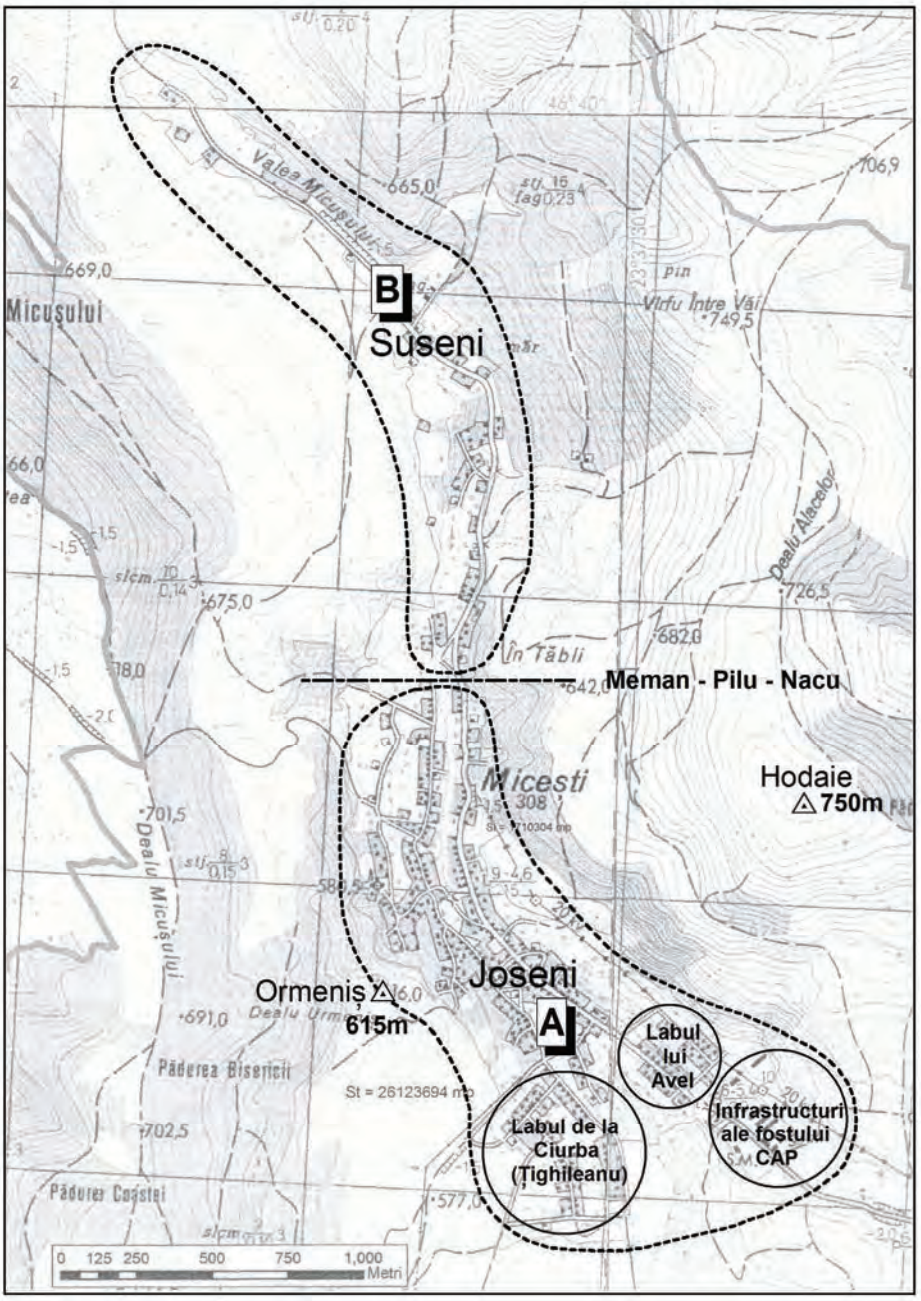

Fig. 27. Vatra satului.

Cea mai mare jelanie a susenilor era aceea că nu puteau organiza niciodată hora (jocul) sătească, numai singuri, fiind în număr prea mic, constrânşi la a se „amesteca” cu josenii.

Uliţa principală din stânga văii are o altitudine mai mare în raport cu râul, nefiind supusă pericolului de inundabilitate.

În schimb, gospodăriile de pe uliţa din dreapta văii, de la Boboş-Meman, Pilu, Dicu, apoi Alexe de la Moară, Roroam, Danea de la Moară, Lia lui Gligoraş, Uţa (Păsăric), Binu, Marina Onului, Arteme, Ioani, Dibănosu şi Filu, erau supuse inundaţiilor la ape mari, până la construcţia barajului de pe Cărămidă, care reţine viiturile de la confluenţa celor două văi secundare ce formează Valea Micuşului, în locul numit „Trecători" (pe aici traversează valea ciurda de vaci şi cea de bivoliţe, înspre păşunea de la Văratici).

În afara vetrei satului erau şase gospodării permanente, care s-au dezafectat în preajma colectivizării (la Morăraşu, la Hornoi, în Priloage, la Grancea (Dina de la Pădure), la culiţa din Bodeş, la Deneş, la Gligăniţa (Sub Coaste). Aceasta din urmă a fost funcţională până în 1990, fiind electrificată, ca urmare a efortului personal a unuia dintre nepoţii proprietarei. După data mai sus menţionată „oamenii binefăcători" din sat au distrus fără temei legal linia electrică, însuşindu-şi stâlpii şi sârma. La Morarașu şi la Deneş, în cele două extreme ale satului (nord şi sud) au funcţionat mori de apă, până la colectivizare.

După toponimul „La Sat" şi în virtutea logicii elementare, vatra iniţială a satului era situată în stânga văii Micuşului, în aval de confluenţa cu pârâul Alăstone, unde se află grupate o serie de proprietăţi mici (1-2 ari) sub denumirea localnică „La Sat".

În proximitate, pe promotoriu, era castelul grofului care „superviza" cu uşurinţă masa de iobagi aservită. Desfăşurarea în amonte a satului, în lungul văii, este rezultatul constrângerilor de ordin funciar.

„Slobozenia" de la 1869 şi dezlegarea de glie a iobagilor, în paralel cu împroprietăririle de grup, au generat migrarea vetrei satului spre nord, unde groful nu avea proprietăţi funciare. Terenul agricol compact şi pădurea din extremitatea sudică a satului, proprietăţi nobiliare aflate în contiguitate teritorială, n-au permis „pălmaşilor" avansarea înspre ele. Terenul mai accidentat, mai slab productiv şi mai umbros, desfăşurat axial, în lungul văii, a constituit „patternul" viitoarei vetre de sat.

După alte opinii, satul a fost distrus în întregime de năvălirea tătară de la 1241-1242, oamenii migrând în amonte, pe vale la adăpostul pădurii. Această susţinere ni se pare mai plauzibilă, întrucât niciun document mai recent (după 1800) ori informaţie cartografică nu pomenesc de existenţa urmelor unei vetre de sat. La fel, nicio mărturie arheologică nu susţine existenţa unei vetre de sat mai noi în locul numit astăzi „La Sat".

Cele mai noi porţiuni ale vetrei satului sunt cele două laburi (Avel şi Ciurba), rezultate din dezmembrarea proprietăţii grofului Jozsika, după Marea Unire de la 1918.

28. Drumurile

Cel mai important drum de legătură cu oraşul este cel de la Tureni la Miceşti, lung de 6 km. Acesta a fost „în lunga lui viaţă", un drum din pământ, după cum spune şi un cântec popular al vremii: „unu-i drumul de pământ, ce-l trec ciobanii cântând şi din fluier... fluierând". Pe ici pe colo, ogaşele şi gropile erau înfundate (astupate) cu piatră cărată cu carul de către săteni, de la „baia" (cariera) din Tur (Tureni), ori cea de la Sând (Sănduleşti). Primăvara şi la ploi îndelungate, drumul devenea noroios şi greoi pentru care, căruţe şi la mersul pe jos. Maşinile mici şi autocamioanele se împotmoleau pe un astfel de drum, cel mai adesea la Capu Pădurii ori la urcuşul de pe Dealul Turzii.

În anul 1968, cu noua reformă administrativă, centrul de comună Miceşti a fost desfiinţat şi mutat la Tureni, ocazie cu care satele Miceşti, Comşeşti, Mărtineşti şi Ceanu Mic au fost arondate noului centru comunal. Astfel, interesul autorităţilor pentru sat a scăzut considerabil, în condiţiile în care se cerea sistematic forţă de muncă navetistă pentru şantierele şi fabricile de la Turda şi Cluj. Pe acest drum, impracticabil la ploaie, a început navetismul rural-urban, deservit la început de camioane cu cobăr (acoperiş de tablă). În locurile dificile, unde autocamionul se împotmolea, sătenii navetişti se dădeau cu toţii jos şi împingeau pentru scoaterea acestuia, ori era tras cu frânghii (funii).

În vara anilor 1970 şi 1973, cu eforturi locale, s-a procedat la pietruirea drumului, astfel că de atunci, cu intervenţii reparatorii anuale, drumul se află într-o situaţie acceptabilă.

Prin sat, cu susţinerea primăriei, toate uliţele au fost pietruite. În anul 2010, s-a refăcut din temelii podul Dintre Pâraie, s-a reparat podul din sat de la Roroam, iar în 2011 s-a construit podul metalic de la Meman. S-au reamenajat vechile locuri de traversare a văii de la Aurelu Danii şi Săna-Onaşa, fiind dotate cu pasarele (punţi) din metal.

Drumul către Făgădaie (Crăieşti), pe Calea Sâncraiului, a fost pietruit până la Grancea, uşurând accestul animalelor la păşune. Din cauza băltirii apei în sectorul La Ciurba, între Fasolea şi Culiţa din Bodeş, drumul spre Indol (Deleni) este impracticabil cu autoturismul, deşi este vorba doar de parcurgerea a 2 km. Drumul către Sălişte, pe la Şipotul Mare, este aproape abandonat, precum şi cel către Banabic (Vâlcele), pe la Vâlcea, rezultând multe ogaşe în urma ploilor şi topirii zăpezii. De la Ciotu spre Cluj-Napoca, drumul este impracticabil pentru autoturisme, accesul la lacul Miceşti dinspre Cluj, realizându-se pe un drum de pământ, pe multe sectoare fiind parazitat de ogaşe.

Dezideratul timpului nostru este acela de a asfalta porţiunea de drum Miceşti-Tureni, lungă de cca. 5500 m, în paralel cu redarea funcţionalităţii drumului dintre Miceşti şi Deleni, spre Cheile Turzii.

Asupra accesului spre Cluj-Napoca, pe drumul de la Văratici, modernizarea acestuia ar deschide o cale de acces mai rapidă spre Cheile Turzii (Casele Miceşti – Miceşti – Deleni – Petreştii de Jos), dar sunt imprevizibile consecinţele de ordin ecologic şi de siguranţă publică, un trafic auto intens prin vatra satului punând în pericol siguranţa oamenilor şi a animalelor, liniştea şi igiena de ansamblu a satului. După modelul ţărilor cu economie avansată, toate drumurile ar trebui modernizate, inclusiv cele de acces la hotarul satului, după planuri şi proiecte bine chibzuite.

Pentru accesul clujenilor la Cheile Turzii şi la Cheile Turului, se foloseşte traseul prin vatra satului (drumul de vale) ori (şi) cel de creastă, între Casele Miceşti şi Dealul

Alacelor. De aici un traseu urmează cumpăna de ape până la Tureni, iar un altul coboară în sat, spre Deleni.

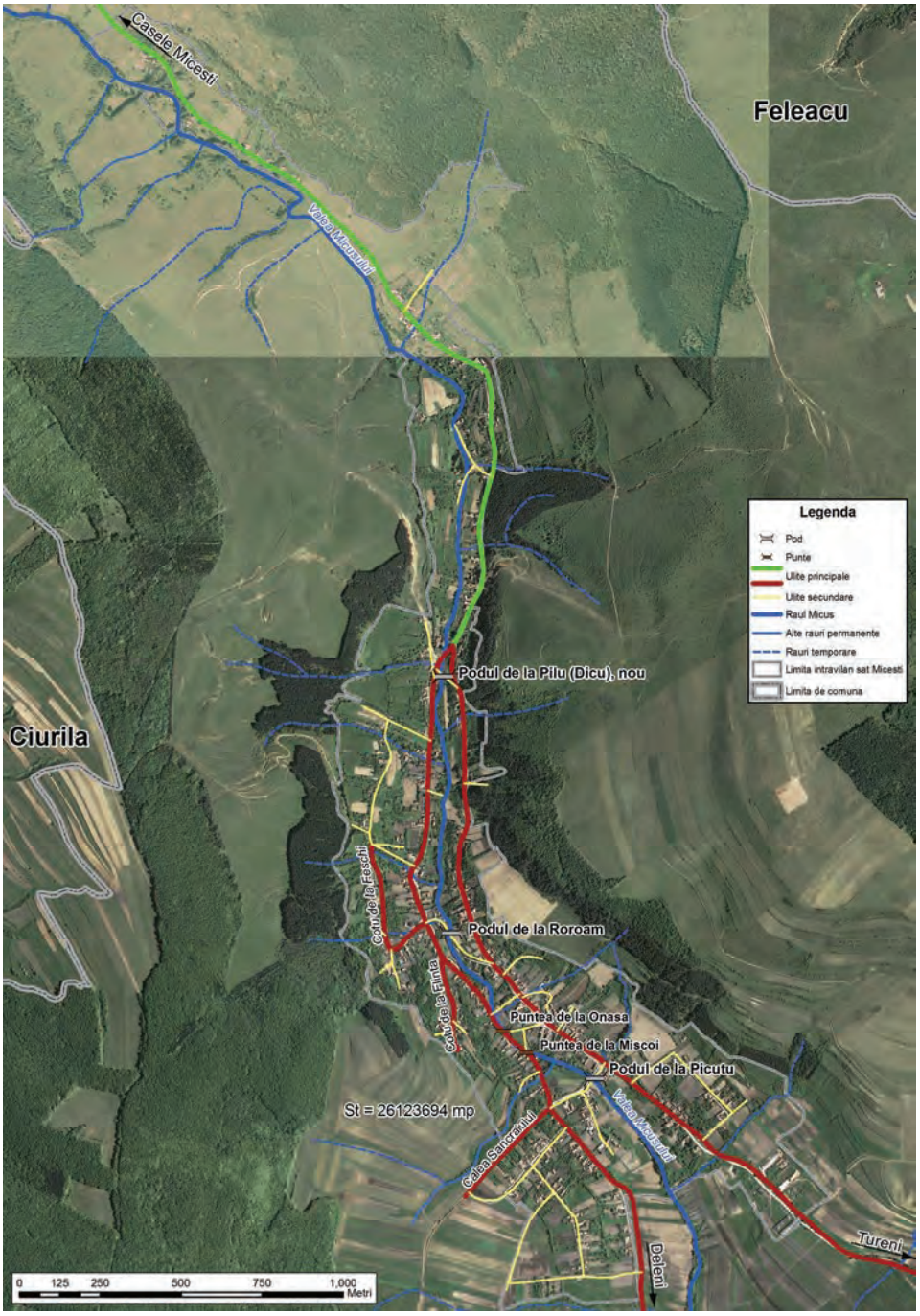

Fig. 28. Uliţele satului.

În anul 1974 s-au introdus primele curse regulate de autobuz, dinspre Turda şi Cluj-Napoca. În primii doi ani erau 6 autobuze spre Cluj-Napoca şi 8 spre Turda! Din cauză că şoferii nu eliberau frecvent bilete, iar micuşenii se complăceau în această stare, cursele au fost considerate ca fiind nerentabile, şi treptat, treptat, reduse, până la desfiinţare.

După 1989, odată cu restrângerea drastică a navetismului, s-au păstrat doar două curse pe zi, la Turda, utilizată de către elevii din clasele V-VIII, care făceau naveta la Tureni.

În anii de vârf (1973-1980), numărul navetiştilor era de 89, dintre care era doar o femeie).

29. Captările de apă potabilă

În vara anului 1981, când preşedintele CAP (Cooperativa Agricolă de Producţie) era Crişan Vasile a lui Naşu lui Miron, iar secretar la Primăria Tureni, Surd Gheorghe, la sugestia lor, am luat decizia de a capta apa acestui minunat izvor şi a o distribui printr-o conductă principală la toate gospodăriile situate în aval. Am profitat de existenţa în sat a unui utilaj de săpat şanţuri, exploatat de către Clapa Ioan. Am stabilit suma de 1500 lei / familie, sumă accesibilă pentru oricine la acea vreme. Am adus în sat pentru expertiză la teren pe profesorul Iuliu Buta, hidrolog şi conferenţiarul Buz Victor, cartograf, de la Facultatea de Biologie, Geografie şi Geologie a Universităţii „Babeş-Bolyai". Cu aceştia am realizat un nivelment cu teodolitul şi am constatat că apa captată lângă izvor... urcă până la nivelul stâlpilor electrici de pe Copăcel. Am decis locul amplasării bazinului, la Vila Hulpii în colţul grădinii, unde substratul de gresie este foarte stabil. Cu banii adunaţi s-au cumpărat conducte din p.v.c. cu diametrul de 15 cm, iar tractoristul Clapa a săpat şanţul principal (de la şanţul principal până la gospodăria fiecăruia, era treaba celui deservit cu apă). Naşu de la moară a lui Alexe (Drăgan Ionaş) a pozat conductele pe tot traseul, de la Şipot şi până la Brigadiru (la Curte). S-a turnat bazinul din beton armat, cu un volum de 80 mc. Munca a durat aproximativ două luni de zile (vara anului 1981).

Fig. 29. Şipotul Mare şi rezervorul de apă.

Când primul şuvoi de apă de la captare a curs în bazin era într-o zi de duminică. De bucurie am spart de pereţii din beton ai bazinului o sticlă cu un litru de ţuică!!!, împreună cu vărul meu, Surd Ioan (Oşanu). Spre după-amiază bazinul s-a umplut până la deversor, spre marea noastră bucurie. Am avut şi multe piedici, unii mai cărpănoşi, temându-se că le luăm banii şi dispărem cu ei. Alţii se declarau mulţumiţi de apa din fântânile proprii, scoasă manual. S-au înscris pentru apă de la Şipotul Mare 75 de familii. După ce au văzut isprava noastră, ne-au curtat şi alţii, dar fiind vorba de o acţiune colectivă, nu am subscris „slobozenie la apă" şi pentru alte familii. Cu toate acestea, unii neruşinaţi şi defăimători, au săpat noaptea şanţuri la propriile gospodării, fără acceptul colectivităţii, introducându-şi apă în mod fraudulos (exemple Morovan Ştefan, a Ciulii, Surd Ioan a lui Ştefan a Ioşcuţii). Am hotărât să sărbătorim evenimentul în chip deosebit. Din banii rămaşi am pregătit o masă pentru cca. 200 de persoane, dar numai pentru cele 75 de familii care au introdus apa. Cu această ocazie, am invitat în sat ansamblul folcloric studenţesc „Mărţişorul" a Casei de Cultură a Studenţilor din Cluj, condus de către

inimosul director Laurenţiu Hodorog. La spectacolul dat în sala căminului cultural a participat tot satul.

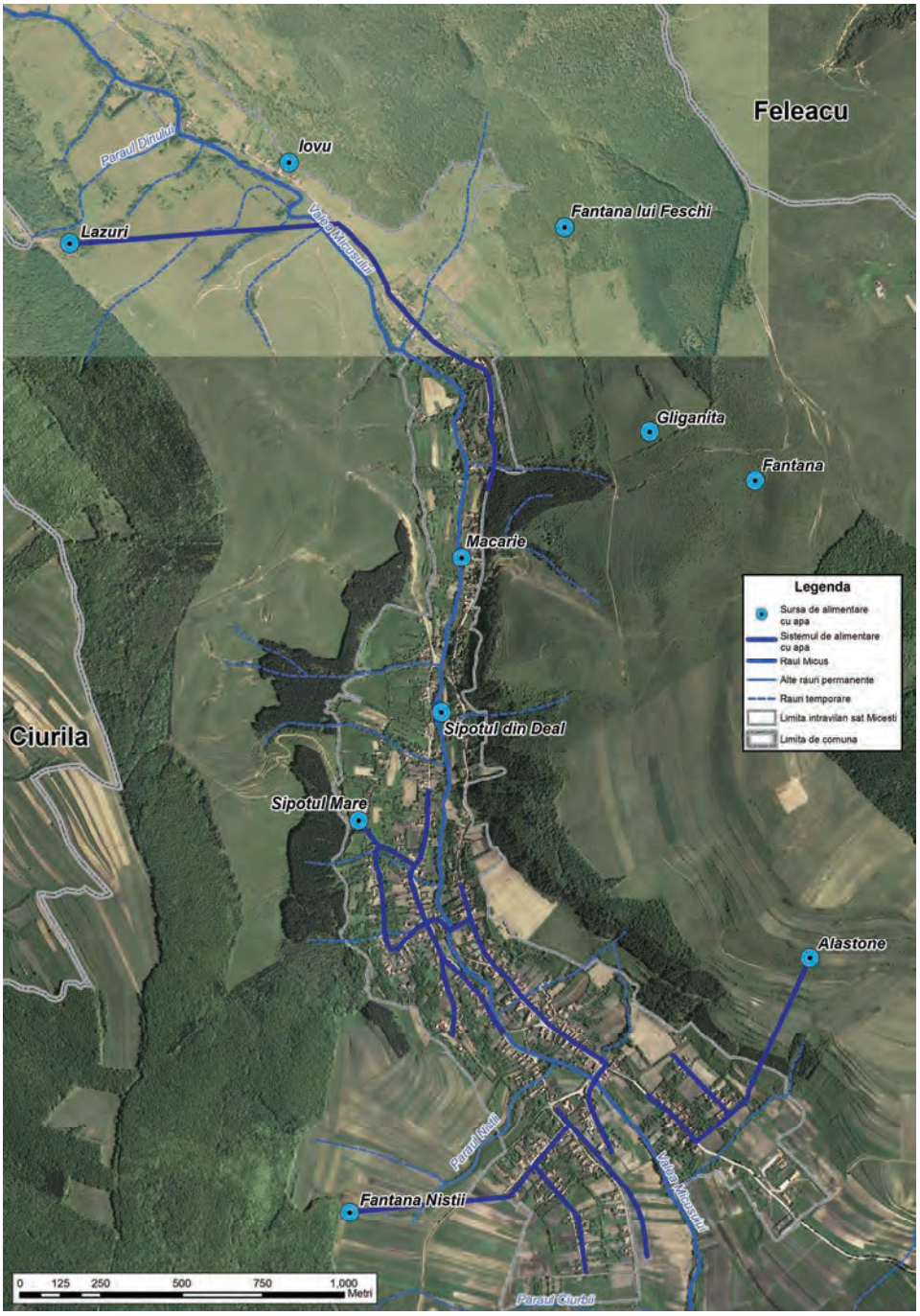

Fig. 30. Aducţiunile de apă.

Pe lângă dansurile renumite ale studenţilor, a cântat Ion Sotelecan, lansat cu renumita-i doină „Murguleţ cu coamă rară" şi a spus snoave Ioan Brie. Despre acest eveniment a pomenit talentatul ziarist Ilie Călian în ziarul Făclia (de Cluj).

În multe case s-au amenajat băi şi cazane, pentru apă caldă, gestul nostru sporind gradul de civilizaţie al sătenilor. După 1989, majoritatea acestor dotări sanitare din casele şi gospodăriile sătenilor au fost transformate în cămări pentru cereale.

Azi, după aproape 32 de ani de la darea în exploatare a sistemului, apa curge cu îndestulare. Doar că unii lipsiţi de cel mai elementar simţ civic, lasă robineţii deschişi în toiul verii pentru udat straturile cu legume ori iarna, la fel, pentru a nu îngheţa propria-i reţea. Cu toată stăruinţa verbală ori cu exemple personale, nu s-a reuşit curmarea acestor practici, demostrând încă o dată caracterul civic slab şi duplicitar al micuşanului, lipsa de coeziune socială şi făţărnicia.

După această reuşită, s-au făcut aducţiuni de apă de la Fântâna Nistii pentru Labul de la Tighileanu, de la Alăstone pentru Labul lui Avel şi de Sub Lazuri, pentru Suseni. În acest din urmă caz, conducta fiind pozată la cca. 60-70 cm adâncime, iarna crapă frecvent. Trebuie să menţionăm faptul că majoritatea gospodăriilor din sat dispun de fântâni proprii. Din această perspectivă, a apei în general, şi a celei potabile, în special, Micuşul se află într-o situaţie favorizată. Pentru adăpatul cirezilor de vaci, cai şi bivoliţe, şi a turmelor de oi, s-a amenajat izvorul de la Ogrăzele, pentru păşunea de la Tâclă, şi un altul la Vâlcea, amonte de Gligăniţa. La Văratici, izvorul şi fântâna asigură apa pentru animale, alături de apa de pe cursul superior al văii Micuşului.

Vara, în jurul acestor izvoare, transformate în adăpători, erau aduse ciurzile, „în zăcătoare" (odihnă), la prânz. Ciurdarii scoteau apa din fântâna cu cumpănă şi o turnau în halauă pentru animale. Două adăpători cu halauă au fost active multă vreme pe drumul Miceşti-Tureni (După Dealul Turzii şi la Fântâna Turzii), folosite tot timpul anului, dar mai ales vara, când oamenii munceau la câmp cu animalele (arat, căratul recoltei etc.). Apa bună a acestor izvoare o foloseau toţi trecătorii pe drumul spre şi dinspre Tureni.

În 1990, 1991, halauăle din metal au fost duse „acasă", că doar au fost ....a colectivului, iar cele două izvoare, prin distrugerea drenurilor, s-au colmatat, fiind astăzi practic distruse.

Acelaşi lucru s-a întâmplat cu adăpostul pentru animale şi halauăle de la Ogrăzele. Dalele din beton ce acopereau terenul mlăştinos din proximitatea adăpătorii şi plăcile de azbociment de la acoperişul ce proteja animalele de ploi, arşiţă şi grindă, au fost duse „acasă", bucată cu bucată, şi depozitate în ogrăzi, neutilizate, ca simbol al „simţului gospodăresc al „micuşanului postdecembrist", ocoş şi cumulard.

30. Dotările de interes public

Acestea sunt definite ca fiind amenajări specifice care satisfac nevoi colective (V. Surd, 1983). După specificul lor, pot fi cu caracter administrativ (primărie, poliţie), de învăţământ (şcoală, grădiniţă), sanitare, culturale, comunale, ecleziastice etc.

Din ansamblul de dotări publice se detaşează ca vechime şi impozanţă biserica, construită aproximativ între anii 1780-1793, cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh".

După 1990 s-au amenajat două case de cult, cea a Martorilor lui Iehova, în fosta casă a lui Vasilie a Gonului şi cea a cultului penticostal în fosta casă a lui Victor. Şcoala se află în centrul satului, având în forma iniţială două săli de clasă (cea dinspre Viluc şi cea dinspre Coratoru). În anul 1957 s-a edificat, în conexiune cu vechea clădire, căminul cultural la parter, două săli de clasă şi cancelaria la etaj.

Locul unde se află astăzi şcoala şi căminul cultural a fost cumpărat de la numitul Grancea, care a primit în schimb un teren între Grădina Domnească şi Pădurea Bisericii, fiind numit paznic de pădure pe viaţa (azi locul numit, la Grancea).

În fostul castel al grofului, ce aparţine prin cumpărare lui Chiorean Vasile (Brigadiru) a funcţionat până în anul 1960 cu două săli de clasă, proprietarul fiind forţat a le da utilitate şcolară. Din 1950 până în 1960 în casa lui Ghiga lui Miron a funcţionat, într-o cameră, o grădiniţă rurală, fiind constrâns la o asemenea ofertă, pe considerentul că a fost declarat chiabur. Tot pe acest „criteriu", capul de familie, Ghiga lui Miron, a fost deportat 3 sau 5 ani la Canal. Primăria a funcţionat în clădirea actuală părăsită din centrul satului, construită după 1918, unde era şi un centru de montă pentru bovine şi o remiză de pompieri, dotată cu o pompă mobilă, manuală. În mai multe locuri din sat au funcţionat magazine mixte şi bolzi (făgădaie, birturi). Astfel, era renumit făgădăul de Roroam şi cel de la Boldaşu. Până la colectivizare, la Boldaşu se vindea şi carne proaspătă, rezultată din sacrificarea animalelor din sat, în special de oaie şi bovine. Cooperative rurale (magazine mixte) au funcţionat la Felecanu şi apoi la Faur, vizavi de Ghiga lui Faur, astăzi dispărute. Un nou magazin sătesc a fost construit în anul 1973, vizavi de casa învăţătorului Ioan Crişan, astăzi neutilizat, fiind proprietate cooperatistă.

Un magazin alimentar şi pentru nevoi casnice funcţionează astăzi într-o clădire nouă în gospodăria lui Gligănaş, fiind deservit de către nepoata acestuia Adriana şi soţul ei, Cosmin Andreica.

Postul de miliţie a funcţionat până în anul 1968 într-o clădire veche, pe actualul amplasament al casei parohiale, dispunând de două camere, un birou, o anexă şi un grajd. Aici au coabitat o vreme familia şefului de post de atunci, Ilieş, cu familia învăţătorului Faur Vasile, a lui Toaplec, reîntors în sat după anul 1955.

Lăptăria, cu clădire independentă, a funcţionat în două locuri: lângă podul de la Roroam, recunoscut şi astăzi ca „Lăptăria", deşi clădirea a dispărut, şi la Ioji, lângă casa preotului Eugen Crişan, azi abandonată. Azi laptele se adună la casa lui Surd Ioan (Oşanu) din centrul satului, de unde se duce spre procesare cu autocisterna, la Cluj-Napoca.

Fierăriile (căuăciile) asigurau potcovitul cailor, vacilor şi bivoliţelor utilizate la tracţiune şi arat, precum „legatul" carelor şi căruţelor, adică armarea structurilor din lemn a acestor mijloace de transport, cu metal. În sat au funcţionat patru fierării (cănăcii), şi anume: cea a lui Dondoş Ţiganu dintre topili (în coasta de la Cârcoşel, lângă

vale), a lui Ioji, între casa preotului Crișan și gospodăria lui Ghiga Pisichii, a lui Căuaciu Irimie și a lui Căuaciu lui Titeu, în propriile gospodării.

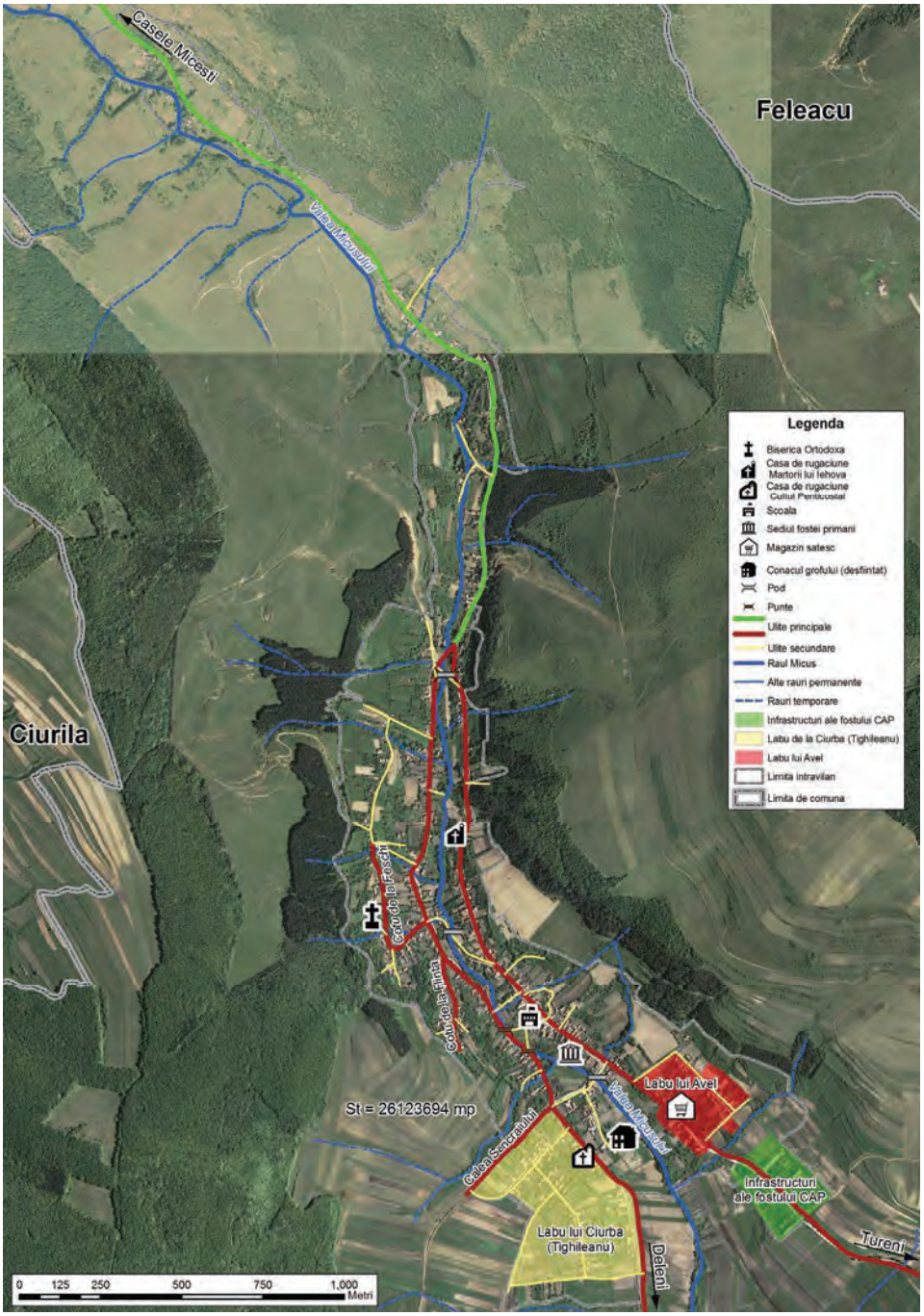

Fig. 31. Dotările publice.

În sat au funcţionat 13 mori de apă, care asigurau făina pentru micuşeni şi pentru satele învecinate (Sălişte, Vâlcele, Deleni, Crăieşti ş.a.).

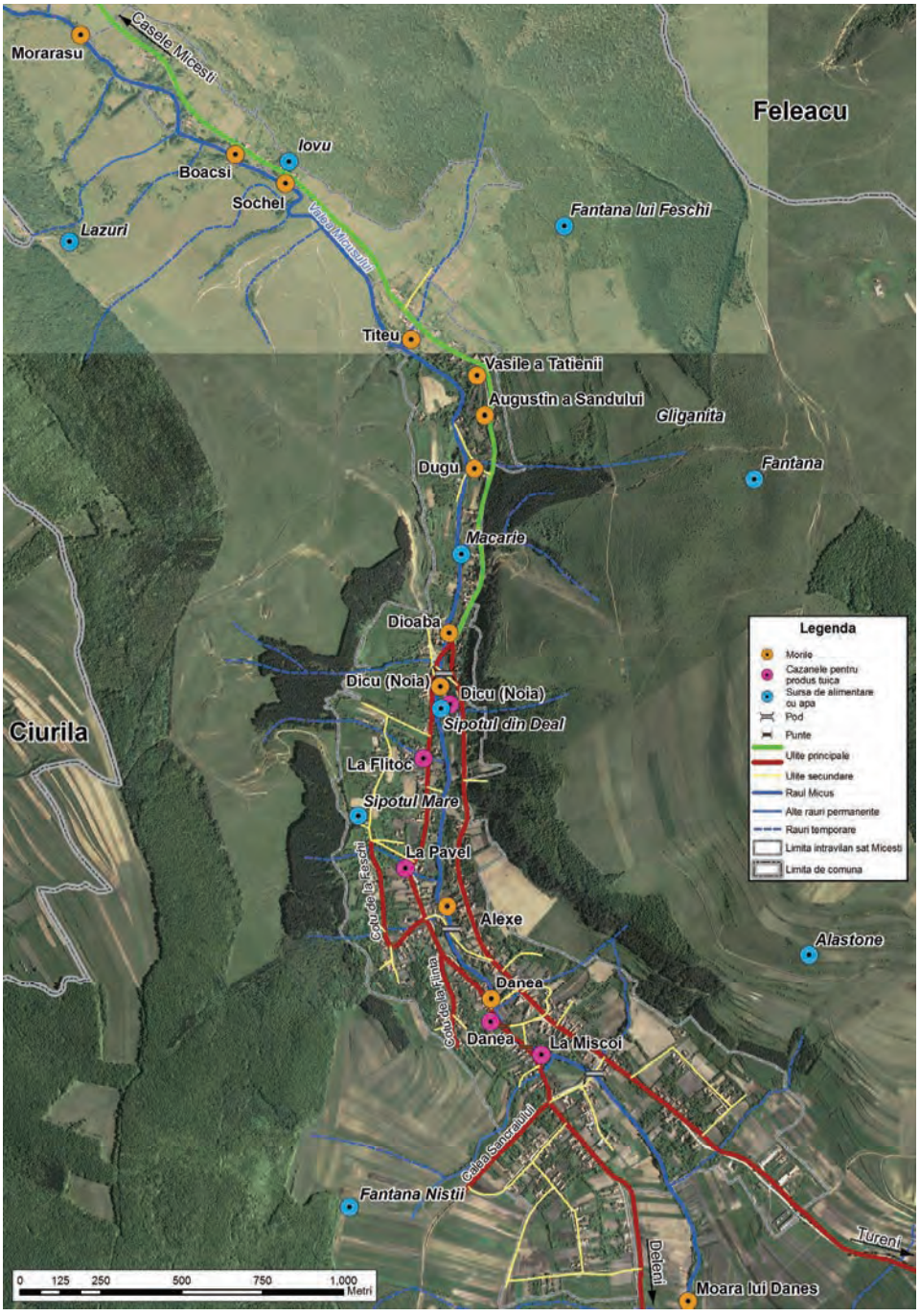

Fig. 32. Morile, izvoarele şi locurile de preparare a ţuicii.

Acestea erau, din amonte spre aval, următoarele: Morăraşu, Boacşi, Şochel, Titeu, Vasilie a Tătienii, Augustinu Sandului, Dumitru lui Dugu, Pilu Dioabii, Dicu (Noia), Uţu, Alexa de la Moară, Danea de la Moară şi Deneş din Bodeş.

Astăzi se mai păstrează în stare de relativă conservare moara de la Dicu (Noia). Fiecare morar avea cal şi căruţă, cu care cărau sacii cu boabe la moară, pentru măcinat şi aduceau acasă la gospodari, făina. Arondarea la o moară sau alta se făcea în funcţie de corectitudinea morarului în ceea ce priveşte luarea uiumului (a taxei de măciniş) şi de calitatea făinii (cei care nu „tăiau" la timp pietrele de la moară, produceau o făină foarte fină, asociată cu particule nemăcinate).

Pericolul mare pentru mori intervenea vara la viituri, când derivaţiile de apă pentru punerea în mişcare a roţii morii, erau complet distruse, ori în iernile grele, geroase, când apa îngheţa pe jilip (pe canalul de aducţiune). Pentru reluarea măcinişului trebuiau refăcute derivaţiile de apă prin amenajarea de lacuri de retenţie a căror baraje se numeau gaturi. Gaturile se realizau din lemn de esenţă tare şi constau dintr-un gard ţesut cu nuiele groase şi fixate cu pari groşi la sol, din lemn de stejar, denumiţi ţuieci. Facerea gatului era o treabă costisitoare, grea şi ingenioasă, implicând munca a 5 – 6 bărbaţi puternici şi pricepuţi.

„Ţuiecii" erau bătuţi în albie cu „berbeci" speciali, din lemn ori metal, ce obligau la un mare efort fizic. Lacul format în amonte de gat era destul de adânc, numai bun vara pentru scăldat (din păcate, aproape nimeni din sat nu ştia să înoate, valea Micuşului neavând debite şi adâncimi mari, care să oblige la însuşirea acestei deprinderi; sătenii foloseau adesea lacurile de la gaturi pentru scăldatul bivoliţelor, înotătoare neîntrecute). Pentru baie, vara, copiii realizau mici baraje din piatră şi răgălii (iarbă cu rădăcină şi sol) pentru a se scălda, motiv de revoltă a morarilor din aval, care nu aveau astfel apă suficientă pentru funcţionarea morii. Aceştia interveneau şi distrugeau efemera „piscină" a copiilor, spre marea lor dezamăgire.

După 1962 la Danea şi la Dicu s-au amenajat două stăvilare (baraje) din piatră şi beton, cu caracter antierozional.

După amenajarea barajului de la Trecători (1965), unda de viitură s-a redus din intensitate, neînregistrându-se inundaţii semnificative în vatra satului, ci doar stadiul de „vale mare", care asociază debitul mai bogat cu o turbiditate mai accentuată, ca urmare a şiroirilor şi spălării solului de pe versanţi.

În sat nu au existat, nici în trecut şi nici în prezent, dotări cu caracter sanitar. După 1950, venea în sat, odată pe lună, un medic generalist care consulta bolnavii, de regulă în casa în care locuia moaşa satului. Astăzi nevoile sanitare curente se rezolvă prin dispenarul uman de la Tureni. Moaşa satului, cea mai longevivă, Chicinaş Georgeta, a fost dintotdeauna „ministrul sănătăţii" pentru micuşeni. Ea asista naşterile, asigura asistenţa sanitară de urgenţă şi făcea injecţiile.

Şcoala era inspectată, odată pe lună, de medicul generalist de la Tureni ori de la Turda.

În privinţa asistenţei sanitar-veterinare, satul era deservit de către un medic veterinar, care venea periodic în sat, de la Turda. Pe plan local erau 2 – 3 persoane care ştiau şi aplicau tratamente empirice ori semicalificate, animalelor (Şilie a lui Scâtui zis Doctoru pentru acest motiv, Surd Gheorghe a lui Feşchi, Rus Ioan a Pisichii, care a frecventat o şcoală profesională cu profil veterinar, la Turda).

31. Şcoala

Tradiţia orală pomeneşte de existenţa unei şcoli într-o chilie situată în mijlocul cimitirului actual, din preajma bisericii, compusă din două compartimente, unul cu sală de clasă şi celălalt ca locuinţă pentru învăţător.

Prima şcoală confesională deschisă de către regimul austro-ungar a fost la 1850. Şcoala, în care se preda şi se învăţa în limba română, era susţinută de către 2 – 3 localnici cu mai multă învăţătură. La 1871, se vorbeşte de existenţa unei case parohiale şi a unei şcoli din lemn.

Şematismul de la Blaj din anul 1900 pomeneşte de o şcoală zidită din piatră în anul 1874 (citat A. Cristea, 2000). Acelaşi şematism, de la 1911, menţionează existenţa în sat a unei şcoli greco-catolice, ce datează din anul 1909. Se presupune că acea şcoală a fost construită pe actuala grădină a Chimului, de pe Lab. Numitul Grancea a dat ca loc de şcoală actualul amplasament din centrul satului, fiind răsplătit cu un teren mai extins în proximitatea Pădurii Bisericii, teren ce-i poartă şi astăzi numele.

Actualul local al şcolii a fost construit în anul 1903, şi se compune din două săli de clasă cu dimensiunile de 10 x 6,5 m, o cancelarie de 5 x 3,5 m şi un hol de 4 x 3 m (raport D. Ionaşu, 1957).

În anul 1957 se construieşte un nou corp de clădire al şcolii, ataşat celui vechi, care adăposteşte la parter căminul cultural. La primul nivel s-au construit încă două săli de clasă şi o sală profesorală.

În anul 1981, în clădirea actualei şcoli, a fost introdusă apa potabilă de la Şipotul Mare.

Între anii 1950-1958, în fosta clădire a grofului, devenită proprietate prin cumpărare, a brigadierului silvic Chiorean Vasile, s-au amenajat două săli de clasă. Proprietarul conacului era Lajos Josjika, cancelar al curţii imperiale de la Viena. Conacul avea în proprietate 300 iughere de pământ arabil (168 ha) şi 4000 iughere de pădure (2240 ha) care au fost moştenite de fiica acestuia, Elisabeta, căsătorită cu baronul Iosif Zeik. În timpul revoluţiei de la 1918, Elisabeta Zeik a rămas văduvă, cu trei fete. În anul 1921 moşia baronului (baronesei) a fost expropiată în mare parte, lăsându-se doar conacul, 100 iugăre de pădure (56 ha) şi 100 iugăre de teren arabil.

Între anii 1923-1933, baroneasa, care între timp se stabilise la Cluj, prin administratorul moşiei, numitul Ravoy, a vândut pădurea şi pământul arabil la sătenii mai înstăriţi. Aceştia l-au parcelat şi l-au revândut localnicilor (cele două laburi). Conacul a fost vândut brigadierului silvic Chiorean Vasile, zis Creştinu, având obiceiul de a se adresa interlocutorilor cu alocuţiunea: „măi, creştine”. Grădinile din extremitatea sudică a Labului de la Ciurba au fost luate cu forţa de la baron şi date celor care au luptat pe front în primul război mondial, de unde şi denumirea de *„grădini forţate”*.

În casa lui Ghiga lui Miron a funcţionat din 1950 şi până în 1955 o sală de clasă cu destinaţia de grădiniţă, fiind constrâns de către autorităţile vremii să facă acest gest fortuit, fiind declarat chiabur. Pe acest considerent, mai sus numitul a fost deportat la canal, în Dobrogea.

„Despre cel mai vechi dascăl, tradiţia orală pomeneşte de un oarecare Marcu, care s-a instruit în ale scrisului şi cititului, într-un lung stagiu în armata austroungară.

Primul învăţător diplomat a fost Siarlia Ioan, din satul Bia, de lângă Blaj.

Până în anul 1830 se pomeneşte de un alt învăţător, pe nume Simion Pârvu, din Ceanu Mare (Câmpia Transilvaniei). Pe la 1882, a fost învăţător la şcoala din sat, timp de aproape şapte ani, preotul Crişan Simion, tatăl viitorului preot de tradiţie al satului, Crişan Eugen. Lui Crişan Simion i-a urmat la catedră învăţătorul Timbuş Ioan, din Petreşti. Acestuia i-a urmat Chicinaş Dumitru din Miceşti, până în anul 1909. Pe timpul acestuia s-a construit şi clădirea veche a actualei şcoli".

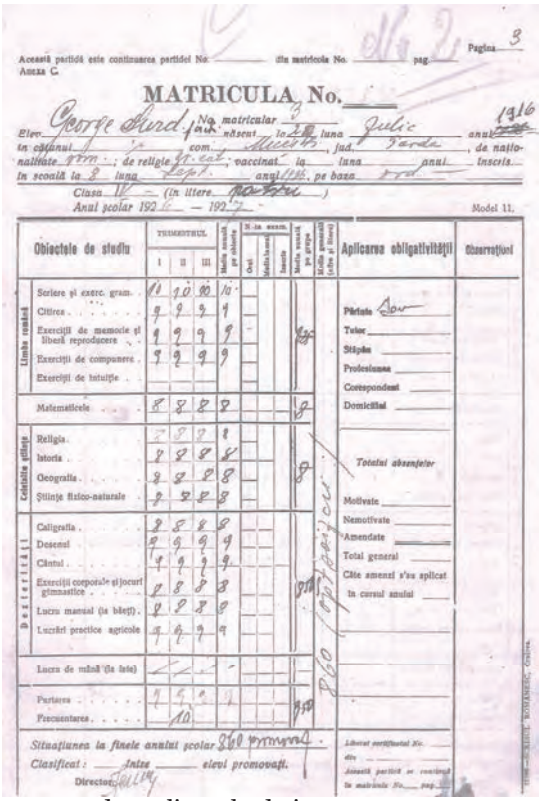

MATRICULA No.

Fig. 33. Foaie matricolă din anul şcolar 1926-1927.

(„Până în anul 1950, şcoala din sat a funcţionat cu patru clase. Din acest an funcţionează cu şapte clase" – informaţie eronată, întrucât după 1918 s-a generalizat învăţământul de şapte clase, primele patru clase fiind obligatorii).

(Informaţiile puse între ghilimele le-am preluat din raportul întocmit de către directorul Ionaşcu Dionisie la 12 aprilie 1957, intitulat „Contribuţia satului Miceşti la monografia raionului Turda).

Clădirea actualei şcoli şi căminul cultural sunt astăzi (2013) puse sub „conservare", datorită lipsei de elevi, pe fondul descreşterii demografice abrupte şi galopante de la 1552 de locuitori în 1941 la 294, în anul 2013.

Date şi informaţii reale ori aproape de realitate le deţineam ca urmare a consultării registrelor şcolare din Arhiva Şcolii din Tureni, începând cu anul şcolar 1923/1924 şi până astăzi (2013), şi cele privind salarizarea dascălilor.

Astfel, după Unirea de la 1918, se adoptă o nouă structură a învăţământului şcolar elementar, axată pe cunoaşterea limbii române, a matematicii, a ştiinţelor naturii, istoriei şi religiei şi a „dexterităţilor", la care se adăuga lucrul de mână, le fete, purtarea şi frecvenţa.

Anul şcolar era divizat în trei semestre şi începea în luna septembrie ca în zilele noastre. Notarea elevilor era cea consacrată actualmente, cu note de la 1 (unu) la 10 (zece).

Matricola elaborată mai târziu de către Ministerul Educaţiunii Naţionale, este una modernă, inspirată din învăţământul cu tradiţie excepţională pe plan european.

Noua matricolă obliga la o anamneză a stării sociale şi materiale a părinţilor, a mediului de locuit al elevului, a identificării parametrilor fizici, a pasiunilor şi intereselor

elevului, şi un detaliat examen medical, la care se adaugă profilul psihologic şi situaţia şcolară.

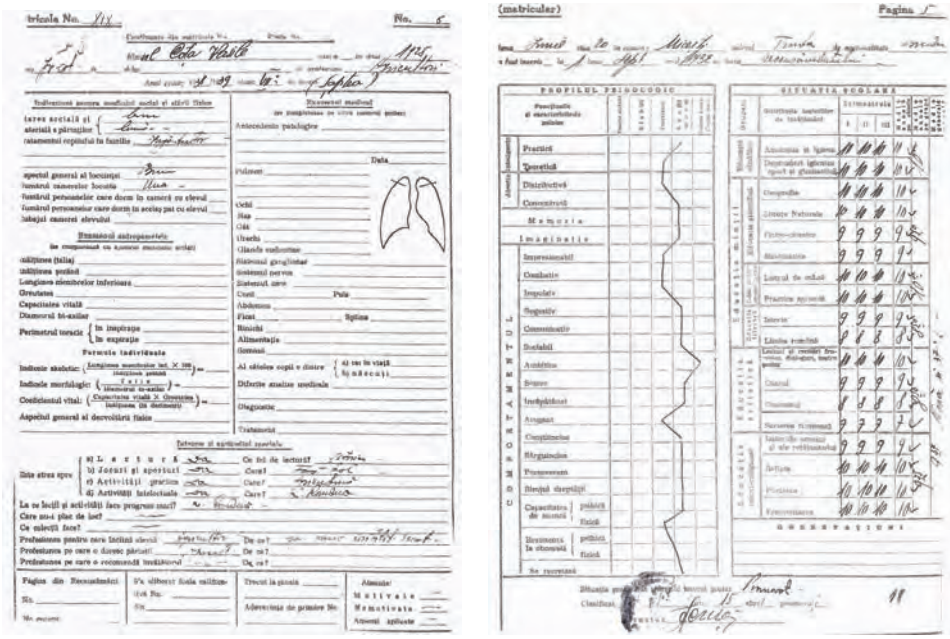

Fig. 34. Foaie matricolă din anul şcolar 1938-1939.

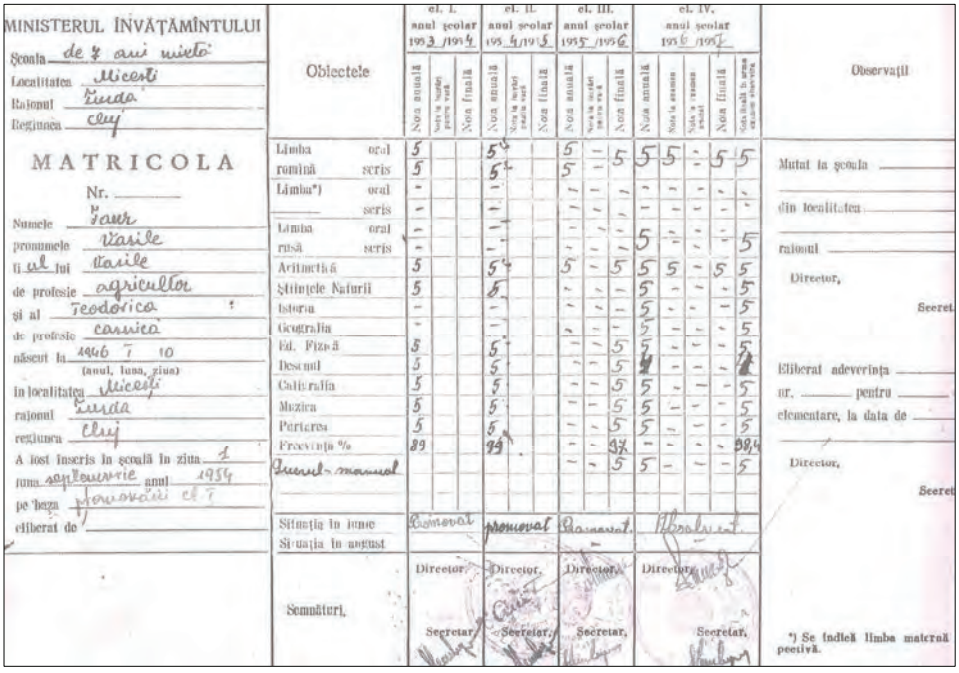

MINISTERUL ÎNVĂŢĂMÎNTULUI

Şcoala de 7 ani mixtă

Localitatea Micerti

Raionul Huda

Regiunea Cluj

MATRICOLA

Nr. ____

Numele Faur

prenumele Vasile

fiul lui Vasile

de profesie agricultor

şi al Teodorica

de profesie casnică

născut la 1946 I 10 (anul, luna, ziua)

în localitatea Micerti

raionul Huda

regiunea Cluj

A fost înscris în şcoală în ziua 1

luna septembrie anul 1954

pe baza promovării cl. I

eliberat de ____

Obiectele	cl. I. anul şcolar 1953/1954 Nota anuală	cl. II. anul şcolar 1954/1955 Nota anuală	cl. III. anul şcolar 1955/1956 Nota anuală	Nota la testul pentru vară	Nota finală	cl. IV. anul şcolar 1956/1957 Nota anuală	Nota la examen	Nota finală
Limba română oral	5	5	5	–	5	5	5	5
Limba română scris	5	5	5	–	5	5	–	5
Limba*) oral	–	–	–	–	–	–	–	–
Limba*) scris	–	–	–	–	–	–	–	–
Limba rusă oral	–	–	–	–	–	5	–	5
Limba rusă scris	–	–	–	–	–	–	–	–
Aritmetică	5	5	5	–	5	5	5	5
Ştiinţele Naturii	5	5	–	–	–	5	–	5
Istoria	–	–	–	–	–	5	–	5
Geografia	–	–	–	–	–	5	–	5
Ed. Fizică	5	5	–	–	5	5	–	5
Desenul	5	5	–	–	5	4	–	5
Caligrafia	5	5	–	–	5	5	–	5
Muzica	5	5	–	–	5	5	–	5
Purtarea	5	5	–	–	5	5	–	5
Frecvenţa %	89	99	–	–	97	–	–	98,4
Semnul manual			–	–	5	5	–	5
Situaţia în iunie	Promovat	promovat	Promovat			Promovat		
Situaţia în august			–			–		
Semnături,	Director, Secretar,	Director, Secretar,	Director, Secretar,			Director, Secretar,		

Observaţii

Mutat la şcoala ____

din localitatea ____

raionul ____

Director, Secret.

Eliberat adeverinţa ____

nr. ____ pentru ____

elementare, la data de ____

Director, Secret

*) Se indică limba maternă pecetiva.

Fig. 35. Foaie matricolă, 1953-1957.

După cum lesne se poate constata din mostra matricolă a anului şcolar 1938-1939, parametrii de sănătate, cei sociali şi de aptitudini ai elevului, nu sunt înregistraţi, fapt ce pune în evidenţă, în mod indirect, existenţa unui sistem sanitar anemic şi insuficient dezvoltat, în raport cu nevoile societăţii, în general, şi cele ale şcolii, în special.

Matricola adoptată după cel de al doilea război mondial, în timpul sistemului politic socialist, acordă importanţă egală tuturor disciplinelor, şi este văduvită de punerea în evidenţă a stării psihice a elevilor, ca urmare a decretării ştiinţelor sociologice şi a celor psihologice ca fiind „reacţionare!

Evoluţia numărului de elevi. Aceasta s-a estimat ca urmare a consultării matricolelor şcolare, începând cu anul şcolar 1923-1924 şi până astăzi (2013). Având în vedere unele hiatusuri din foile matricole, precum şi faptul că în succesiunea imediată a anilor şcolari „starea numerică a populaţiei şcolare" nu a suportat modificări cantitative semnificative, am procedat la înregistrarea numerică a elevilor din doi în doi ani. În paralel, am evidenţiat grafic variaţia efectivului de elevi, la nivel de clasă.

Tabel 7. Evoluţia numărului de elevi (1923 – 2013).

Nr. crt.	Anul şcolar	Nr. de elevi	Nr. crt.	Anul şcolar	Nr. de elevi	Nr. crt.	Anul şcolar	Nr. de elevi
1	1923-1924	231	17	1955-1956	254	32	1985-1986	63
2	1925-1926	226	18	1957-1958	245	33	1987-1988	45
3	1927-1928	189	19	1959-1960	244	34	1989-1990	45
4	1929-1930	190	20	1961-1962	266	35	1991-1992	36
5	1931-1932	266	21	1963-1964	216	36	1993-1994	28
6	1933-1934	210	22	1965-1966	259	37	1995-1996	26
7	1935-1936	256	23	1967-1968	154	38	1997-1998	17
8	1937-1938	189	24	1969-1970	152	39	1999-2000	17
9	1939-1940	266	25	1971-1972	144	40	2001-2002	19
10	1941-1942	182	26	1973-1974	176	41	2002-2003	12
11	1943-1944	175	27	1975-1976	146	42	2004-2005	13
12	1945-1946	196	28	1977-1978	120	43	2006-2007	12
13	1947-1948	198	29	1979-1980	91	44	2008-2009	13
14	1949-1950	175	30	1981-1982	57	45	2010-2011	14
15	1951-1953	165	31	1983-1984	36	46	2012-2013	12
16	1953-1954	175						

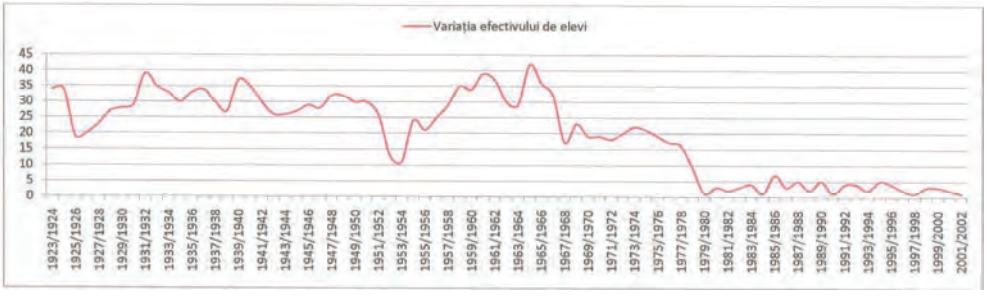

Fig. 36. Evoluţia numărului de elevi/clasă (1923-2013).

După cum se poate constata, cel mai mare număr de elevi s-a înregistrat în anii 1931-1932, 1939-1940 şi 1961-1962 (266). Anul 1951-1952 poate constitui „o anomalie

statistică, întrucât nu am reuşit să punem „cap la cap” întregul şir statistic ce desemnează numărul de elevi din cele şapte clase.

Pragul cel mai eclatant este dat de anii 1977-1978 şi 1979-1980, când populaţia şcolară scade alarmant, de la 120 elevi la 57 elevi.

Trebuie menţionat faptul că în situaţia statistică s-au inclus şi elevii din satele Sălişte, Deleni şi Crăeşti, care o vreme au „gravitat” spre Şcoala din Miceşti (1955-1960) (cei din Sălişte, până în anul 1968, când satul a fost arondat la noua comună, Ciurila).

Este demn de remarcat faptul că în anul şcolar 1956-1957 s-a înregistrat un număr record de elevi în clasa I (69), fapt ce a obligat conducerea şcolii la organizarea a două clase paralele.

După Marea Unire de la 1918 a fost numit director al şcolii învăţătorul Crişan Ioan, care gira şi rolul de cantor la biserică. Era un bărbat înalt, uscăţiv şi calm, cu deprinderi bahice regulate.

La cca. o oră de la începerea programului şcolar, le dădea elevilor ceva de lucru la clasă (să facă o „luare” (scădere), de mai multe ori, timp în care trecea drumul la făgădău (cârciumă).

La reîntoarcere, pentru ca finalul zilei de şcoală să se matrializeze în chip apoteotic, cânta cu elevii, cântecul de mare redundanţă naţională „Treceţi Batalioane Române Carpaţii”!

Soţia acestuia, doamna Malvina, era o femeie tare cumsecade şi tandră, ajutând cu modestele ei cunoştinţe medicale pe mulţi elevi şi săteni.

Din anul 1946 până în 1953 a fost director învăţătorul Platon Veneamin, apoi din 1953 până în aprilie 1955, numitul Tulai Iuliu, originar din Luna (Câmpia Turzii). Din mai 1955 şi până în noiembrie 1955, au girat succesiv, funcţia de director profesorii Aniţan Gabriela şi Lazăr Vasile. Din decembrie 1955 şi până în anul 1958 a fost director profesorul Ionaşcu Dionisie, refugiat din Basarabia. Din 1959 şi până în 1961 a funcţionat ca director Tarţa Gavril, profesor de ştiinţe ale naturii, originar din Filea de Jos. Din anul 1962 şi până în anul 1978 a fost director al şcolii din sat profesorul Chicinaş Ionel, a lui Ghiga Zgprcii, care a locuit în sat în casa părintească, fiind cel mai longeviv din pleiada de directori ai şcolii de după al doilea război mondial. Datorită acestui fapt, a rămas în memoria colectivă cu apelativul „Directoru”.

În anul şcolar 1978/1979 a fost director numitul Faur Gligor, profesor de geografie. Între 1980-1982, şcoala a fost condusă de către profesoara de matematică Sălăgean Cornelia, originară din Deleni (Indol). Cu dânsa s-a încheiat seria claselor I-VIII la şcoala din Miceşti, clasele I-IV rămânând în sat, iar cele V-VIII au început naveta spre şcoala din centrul de comună Tureni.

Începând cu anul şcolar 2009-2010, elevii din Miceşti (clasele I-VIII) sunt transportaţi zilnic la Tureni, cu microbuzul din dotarea şcolii.

Din păcate, numărul actual de elevi nu este mai mare de 10, iar la grădiniţa din sat se adună zilnic câte 3-5 copilaşi, unii aflaţi în custodia bunicilor, instruiţi de către o educatoare inimoasă, Lupu Niculina, navetistă la Turda, originară din Tureni.

Trebuie menţionat faptul că toţi învăţătorii şi profesorii şcolii locuiau în gazdă, la săteni. Chiar şi învăţătorul Faur Vasile a lui Toaplec, revenit în sat prin anul 1955, a locuit cu familia în în casa de serviciu a primăriei, împreună cu şeful de miliţie până la strămutarea definitivă la Turda. Directorul Ionaşcu Dionisie a locuit cu familia în chirie la

Aurelu Danii, iar Tarţa Gavril la Dioga, în casa veche, cea nouă fiind astăzi proprietate a copiilor lui Uţu Danciu (decedat), ginerele lui Todor a lui Gligan.

În gazdă luau frecvent dascăli familia Neagu a lui Burcuşel, Vila Gâştii şi Onuţă a Tomii.

Începând cu anul 1965, când s-a generalizat navetismul rural-urban, n-a mai rămas în sat cu domiciliul niciun profesor, cu excepţia lui Faur Gligor, care locuieşte în casa părintească. Chiar şi preotul Cristea Aurel, deşi dispune de o casă parohială confortabilă, a devenit navetist odată cu ajungerea copiilor la vârstă şcolară.

Cu acelaşi an, 1965, practic, niciun absolvent al şcolii din Miceşti nu a mai rămas în sat. Părinţii, deposedaţi de pământ şi tehnică agricolă, îşi încurajau copiii să urmeze şcoli în oraş, să devină „domni". Munca fizică grea din agricultură şi retribuţia slabă la CAP susţineau exodul rural-urban. În anul şcolar 1969-1970 se aflau la studii universitare 26 de tineri din sat, la Cluj-Napoca, Iaşi, Bucureşti, Timişoara, Suceava şi Oradea (reveneau cca. 300 de studenţi la 10 000 locuitori).

Fig. 37. Clădirea şcolii din Miceşti.

Programa şcolară de după 1989 a suferit repetare şi regretabile schimbări, odată cu schimbarea codurilor politice a celor care au avut şi au ca misiune conducerea destinelor învăţământului românesc. S-a minimalizat până la hilar, istoria şi geografia, limba şi literatura română şi s-au adoptat sistematic modele „vestice". Întratât s-a modificat şi s-a ajustat învăţământul românesc, încât astăzi şcoala, atât cea primară, cât şi cea superioară, produce be bandă rulantă, mii, zeci de mii de analfabeţi. Din păcate, mulţi dintre aceştia au prins pârghiile puterii şi s-au cocoţat în funcţii de decizie.

32. Biserica

Legendele preluate de la bătrânii satului (Alexe Crişan – Cantoru) vorbesc de faptul că biserica s-a ridicat de către un tată iubitor, care dorea cu orice preţ să-şi scape unicul său fiu de la oaste. Acesta s-a rugat lui Dumnezeu şi a jurat că dacă fiul său nu va fi luat cu arcanul la oaste, el va ridica o biserică mai mare, în locul celei existente, din lemn. Onul a ridicat biserica împlinindu-şi jurământul, dar fiul său a fost prins cu arcanul şi dus la oaste. Atunci de necaz, omul în cauză, a blestemat biserica şi pe toţi aceia care intrau şi se rugau în ea: „să nu stea piatră pe piatră... ". Tot tradiţia orală (legenda) spune că acest blestem a fost „şters" ca urmare a unei jertfe de sânge adusă de un soldat rus, care a fost împuşcat în turla bisericii, în al doilea război mondial. Într-adevăr, militarul rus ce supraveghea din turnul bisericii, linia frontului, în timpul celui de al doilea război mondial (frontul era în sat şi împrejurimi), a fost împuşcat mortal. Trupul acestuia a fost coborât cu funiile din turnul bisericii şi îngropat chiar la temelia acesteia (fapt povestit subsemnatului de către Rus Gheorghe a Cioanii şi Faur Vasile – Tica lui Faur, foşti clopotari ai bisericii, care au participat direct la acest tragic eveniment).

Tot conform tradiţiei orale, în mijlocul cimitirului de azi, din preajma actualei biserici, exista înainte de anul 1780 o biserică din lemn care a ars.

Aşa cum menţionează mai multe surse bibliografice, biserica actuală s-a zidit din piatră şi cărămizile ce s-au adus de la vechea biserică, situată în nord-vestul hotarului satului, în locul numit „La Mănăstire", care la rândul ei a fost înălţată din materialele rezultate de ma aşa-zisa „citadelă romană" din apropiere, de pe „Cărămidă".

Şematismul de la Blaj consemnează faptul că la 1733, pe vremea episcopului Inochentie Micu Klein erau în sat 315 de credincioşi greco-catolici.

Acelaşi şematism de la 1835 (MDCCCXXXV) consemnează faptul că în sat era o biserică de rit catolic (Ecclesia ad Descensionem Spiritus Sanctus). La 1871 se pomeneşte de existenţa unei biserici din piatră ridicată în onoarea „Descendesei Spiritului Sanctus", de o casă parohială şi de o şcoală din lemn în care se oficia şi se învăţa în limba română.

Şematismul de la Blaj din anul 1900 pomeneşte de o biserică zidită în onoarea Pogorârii spiritului Sfânt, de o casă parohială din lemn, construită la 1874. Populaţia satului la acea vreme era de 1227 locuitori, din care 1200 greco-catolici. Şematismul de la 1911 pomeneşte despre pictura din actuala biserică, datată la 1793 şi existenţa unei şcoli greco-catolice din 1909.

Şematismul din anul 1932 atestă existenţa unei asociaţii religioase numită „Reuniunea Sfintei Maria", cu un număr de 73 membri.

Primul recensământ de după unirea de la 1918, cel din 1930, atestă o populaţie de 1468 locuitori, din care 1458 erau români iar 1434 greco-catolici.

La 4 august 1948 se promulgă Legea pentru regimul general al cultelor, prin care cultul greco-catolic este desfiinţat, începând prigoana asupra preoţilor şi credincioşilor care au aparţinut acestuia. La data de 21 octombrie 1948 (din însemnările preotului Crişan Eugen), întreaga comunitate rurală este „transferată din condei" la cultul ortodox.

Despre şcoala din sat se susţine că ar data anterior revoluţiei de la 1848, pe considerentul că în anul 1850 funcţiona în sat o şcoală confesională cu două chilii, ce era amplasată în actualul cimitir al satului, din preajma bisericii. Preoţii au fost recrutaţi dintre ţăranii mai isteţi şi cu ştiinţă de carte.

Înainte de anul 1800, sunt pomeniţi preoţii Popa Voasi, Popa Petru şi Popa Ioan.

Între anii 1800-1830 este pomenit preotul Popa Marian. Între 1830-1878 este pomenit preotul Teodor Pop, ajutat de către cantorul – docente Alexandru Popu.

Preotului Teodor Pop i-a urmat părintele Ioan Cristureanu, strămoşul familiei de preoţi Crişan, de mai târziu.

Se pomeneşte de faptul că ctitorul bisericii din Miceşti a fost Popa Todea, căruia i-a urmat părintele Simeon Crişan, născut la data de 15 octombrie 1852 şi decedat la 17 februarie 1918.

Acesta (Simeon Crişan) a slujit în perioada de început a secolului XX, alături de docentele D. Demetriu Chicinaş, cantorul Alexandru Pop şi prim-cantorul Călugăr Ilie, urmaţi la 1911 de cantorul docente Dionisie Luca, docentele George Ciugudean şi curatorul Călugăr Ilie.

„Părintelui Simeon Crişan i-a urmat la cârma bisericii din Miceşti fiul său, Eugen Crişan, (născut 1880 – decedat 1973); care avea să devină şi să rămână pentru posteritate cel mai apreciat şi cel mai iubit preot din îndelungata istorie a parohiei Micuşului. Sfinţia Sa a făcut liceul la Năsăud şi teologia la Blaj, slujind ca preot 8 ani de zile la Surducu Ierii. Apoi s-a transferat la biserica din Miceşti, unde a funcţionat peste 50 de ani, până la pensionare în anul 1967. Părintele Eugen Crişan este pomenit în Şematismul de la Blaj de la 1932, alături de curatorul Ionaş Rus şi curatorii Ioan Crişan şi Alexe Crişan. A fost urmat la conducerea bisericii de către fiul său mai mic, Iuliu Crişan, care, după doi ani, s-a transferat în satul Dumitra, lângă Bistriţa" (Maria Bocşe, 1997).

Astfel, preotul Crişan Eugen a fost părintele duhovnicesc cel mai longeviv, păstorind enoriaşii din Miceşti aproape o jumătate de secol (1918-1967).

După anul 1967, se părândează a biserică o serie de preoţi mai tineri, cel mai „statornic" fiind părintele Timiş Dumitru, originar din Borşa-Maramureş şi actualul preot Cristea Aurel, aflat la datorie din anul 1994.

Din noiembrie 1967 şi până în noiembrie 1970 au mai funcţionat la parohia din Miceşti preoţii Pătrăuceanu Constantin, Cădariu Ionel, Pavel Ioan, Faur Augustin şi Buda Emil.

Părintele Timiş Dumitru, deşi a avut un stagiu scurt (1 XI 1970 – 27 XII 1974), prin hărnicia caracteristică a maramureşenilor, a construit noua casă parohială. I-a urmat pentru intervalul 1975-1990 preotul Vălean Ioan şi apoi preoţii Tobă Ioan şi Ilea Vasile. Aşa cum am mai menţionat, actualul preot, Cristea Aurel, originar din satul Sâmărtin, judeţul Cluj, oficiază din anul 1994, fiind născut la 21.11.1970.

În sat, în afară de credincioşi ortodocşi, mai sunt două culte neoprotestante, cel al martorilor lui Iehova şi cel penticostal.

Casa de rugăciune a cultului penticostal este pe locul fostei gospodării a lui Victor de pe labul lui Ţighileanu, iar cea a martorilor lui Iehova, în casa lui Vasile a Gonului, de pe uliţa Friguţului.

Între anii 1996 şi 2005, s-a pripăşit prin sat un american din Ohio, pe nume Elliot Matt, cu rol de misionar religios, care a cumpărat terenul de la Bărcula şi şi-a construit o casă din lemn. Aici a amenajat, la parter, o cameră pentru rugăciune. În anul 2005 a părăsit ţara, lăsând totul în custodia lui Vasilică Călugăr a Onaşii, ginerele lui Nonu lui Caici.

Din chestionarul preotului Aurel Cristea de la 2 martie 2009, la acea dată erau în sat 102 familii ortodoxe cu 247 de suflete, la care se adaugă 33 de credincioşi penticostali şi 47 de martori ai lui Iehova, în total 327 de locuitori cu domiciliul stabil în satul Miceşti.

La slujba de duminică din 16 iunie 2013, preotul Aurel Cristea anunţă cu umilinţă şi lacrimi în ochi că s-a luat cu „japca" terenul bisericii din locul numit „Coasta Popii" şi i s-a atribuit, prin sentinţă judecătorească, numitei Surd Nastasia, cu sprijinul nemijlocit al administraţiei locale. Ca un gest de ultimă speranţă, a anunţat că se va adresa la CEDO Strassbourg, întocmind în acest sens un tabel nominal cu enoriaşii care atestă sub semnătură privată, furtul terenului bisericesc.

Spunea cu durere, preotul Cristea, că nici măcar un judecător cu infimă pregătire profesională nu ar fi dat o asemenea sentinţă!

În final s-a rugat şi i-a rugat pe enoriaşi să-l ierte pe acel slujitor netrebnic al legii!

În sat funcţionează astăzi trei cimitire. Cel vechi este cel situat în preajma bisericii. Uremază ca vechime, cel de la Ciurba, de la labul lui Tighileanu, şi apoi cel de la Nacu-Tuliş, acest teren devenind loc pentru cimitir după colectivizare (1961), când terenul a fost confiscat şi destinat acestui scop.

Având în vedere lipsa unor date certe asupra fiinţării şi evoluţiei bisericii, consemnăm lapidarele informaţii istorice notate de către actualul preot Cristea Aurel la 11.09.2000 şi interviurile realizate de către Armanca Antoanela şi Iuga Liliana (2002).

„Tradiţia locală susţine că înaintea acestei biserici a existat una din lemn, în mijlocul cimitirului, până în jurul anului 1780. De asemenea, se mai menţiona că în sat ar mai fi existat o mănăstire, ridicată pe ruinele unei citadele romane. Această mănăstire a fost sistată şi desfiinţată în timpul împăratului Iosif al II-lea, în anul 1782. Călugării prezenţi acolo, au coborât în sat, căsătorindu-se cu fete localnice. De aici, probabil, mulţimea numelor de familie Călugăr. Din ruinele acelei mănăstiri s-a pus baza conacului domnesc şi a actualei biserici. Pronaosul şi câteva blocuri din zidul bisericii sunt din calcar, rocă inexistentă în perimetrul satului, dovadă să s-au adus din ruinele mănăstirii ce a funcţionat pe locul citadelei romane. Vestitul arheolog Teglaş Istvan a cercetat acest loc şi a constatat întemeiate afirmaţiile oraşe ale existenţei mănăstirii şi a citadelei romane (Pe Cărămidă, ş.n.). În acel sit s-a mai găsit un stâlp cioplit din piatră cu inscripţii necunoscute. Localnicii l-au dus în sat, l-au scobit, roca fiind moale, şi l-au utilizat ca suport pentru hrănirea animalelor (se ştie că la Petreştii de Jos există o astfel de rocă calcaroasă moale, pe care localnicii o cioplesc şi o utilizează la construcţia caselor. Nu este exclus ca o parte din aceste materiale de construcţii să provină de aici).

În anul 1933, proprietarul terenului „Pe Cărămidă", Surd Ilie, a efectuat săpături împreună cu ginerele său, Pop Simion (Sântea), descoperind un sarcofag din piatră în care erau osemintele a două persoane, probabil mama şi copilul. În jurul sarcofagului existau mai multe cranii, care au fost luate de către „curioşii" veniţi la faţa locului. Tot aici s-au găsit cărămizi arse cu inscripţia (LVM) (Legiunea a Cincea Macedonica), dovadă că edificiul roman presupus ar fi fost ridicat în jurul anului 100 e.n. Alte opinii conduc la ideea că aceste vestigii romane din care a fost construită ulterior mănăstirea, au fost aduse de la Turda, din locul numit „Cetate" şi utilizate în acest scop. Dacă asupra provenienţei cărămizilor se poate accepta ipoteza originii lor de la vechea Potaissa, nu există o logică plauzibilă a strămutării elementelor funerare, acompaniate de schelete umane.

Actuala biserică din satul Miceşti are hramul „Pogorârea Sfântului Duh", fiind declarată monument istoric, fără a se cunoaşte data precisă a construcţiei. Anul 1793 este singura inscripţie ce se găseşte pe bolta bisericii, pictată în întregime în frescă.

Fig. 38. Biserica din Miceşti.

Altarul este pardosit cu cărămidă din ruinele castrului roman, fiecare bucată purtând inscripţia „LVM”. Grosimea zidurilor depăşeşte pe alocuri 70 cm. Biserica, în stil gotic, are forma de navă. Turnul înalt de cca 35 m are formă piramidală, fiind străjuit în cele patru colţuri de turnuleţe mai mici. Scheletul turnului este din lemn iar noua învelitoare din tablă zincată. Crucea actuală de pe terenul bisericii a fost montată în timpul preotului Vălean Ioan (1987).

Fig. 39. Pictură murală cu datarea execuţiei (1793).

În anul 2010 biserica a fost dotată cu un iconostas nou, sculptat în lemn, graţie eforturilor şi străduinţei preotului Aurel Cristea (după achitarea sumei, o vreme, meşterul tocmit, a dispărut cu banii).

În anul 2011 s-a montat instalaţia de încălzire centrală şi poarta nouă de la intrarea principală, confecţionată din lemn sculptat.

În anul 2012 preotul Aurel Cristea a fost reclamat la Episcopie, la Cluj-Napoca, de către un grup de 2-3 enoriaţi din satul Sălişte pentru activităţi neconforme cu canoanele bisericeşti. Cea mai „gravă” acuzaţie a fost aceea că a „bârfit” o fostă „cătană” a satului

Sălişte, chiar în curtea bisericii. Ca urmare a acestei acuzaţii, episcopia a decis mutarea preotului la altă parohie.

Fig. 40. Pictură veche din cadrul bisericii.

Pe fondul unui astfel de „linşaj reclamantic" au fost în audienţă la Sfinţia Sa Andrei Andreiuţ, eposcopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Popa Martin, prim curator de Miceşti, Iorga Gheorghe, curator de Miceşti, Crişan Vasile, preşedinte al composesoratului Miceşti, Feneşan Ioan, curator de Sălişte şi prof. univ. dr. emerit Surd Vasile. În urma acestei audienţe, prim stătătorul bisericii ortodoxe a anulat decizia de strămutare a preotului Aurel Cristea.

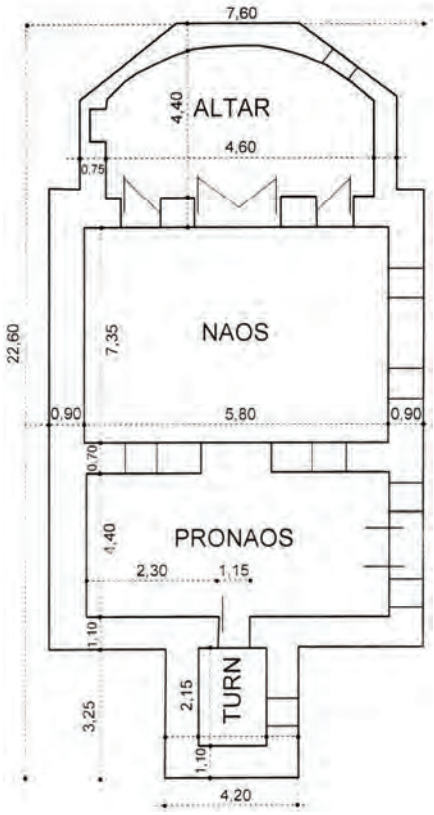

Fig. 41. Planul bisericii din Miceşti *(preluare după A. Cristea, 2009).*

În toamna anului 2012 s-a renovat din temelii casa parohială. La eveniment a fost prezent şi Preasfinţia Sa, episcopul Andrei Andreicuţ, prilej cu care s-a pregătit în sat o mică sărbătoare.

Dintre cantorii consacraţi ai bisericii, îl pomenim pe cantoru Alexe (Tuţu) înmormântat în faţa bisericii. I-a urmat apoi Hâlma Gligor (Cântorelu) şi Ciortea Ioan a lui Petre a Bradilii.

Astăzi ocupă locul în strană Constantin Marta, ginerele lui Valer a lui Meman, originar din zona Huedinului.

Clopotarii au fost „selectaţi" dintre sătenii din proximitatea bisericii.

Astfel „au girat" acest serviciu Rus Gheorghe a Cioanii, Faur Vasile (Ţica lui Faur), Naşa Oniuchii (Surd Ionaş), iar mai recent Marc Ioan (Drajilea, Surd Ioan (a Bârşii) şi Trif Daniel (a Oniuchii).

Clopotele bisericii. Acestea au fost fabricate în anii 1920, respectiv 1933, fiind în număr de trei, cumpărate pe vremea preotului Crişan Eugen. Pe clopotul mijlociu se poate citi următoarea inscripţie: „vărsat de Pavel Lengyel, Cluj-Micuş-1920", iar pe cel mare „Fabrica de clopote Oituz – Gheorghe Dumitrescu, Bucureşti".

Clopotul cel mare, fabricat în anul 1933 a fost adus de la gara din Turda cu căruţa Dioabii, şi montat, alături de celelalte două mai mici, în clopotniţa bisericii.

Clopotele au fost botezate, Vasile, Grigor şi Ioan, acesta din urmă fiind clopotul cel mare.

După modul cum „trag clopotele", satul îşi dă seama de evenimente.

Astfel, pentru vecernie şi slujbă la biserică „se trag" într-un anumit mod, pentru mort, în trei reprize zilnice (dimineaţa devreme, la ora 10^{00} şi la ora 12^{00}). Pentru foc ori gindină, clopotele se trag „într-o ureche", sacadat, pe o singură parte.

Clopotarii bat şi toaca, care constă dintr-un segment metalic arcuit, atârnat cu o frânghie de stălpul principal al clopotniţei. Asupra acestuia se acţionează, în chip specific, cu două ciocănele metalice. Era total interzisă „baterea tocii" la vreme de grindină şi furtună, în credinţa locală, zgomotul acesteia putând genera ameninţări serioase de grindină şi fulgere.

Fig. 42. Clopotele bisericii *(Vasile, Grigore şi Ioan).*

În sat funcţionează trei cimitire şi anume: cel central, din preajma actualei biserici, cel de la Ciurba şi cel de la Nacu, ultimul cel mai recent (1962), fiind amplasat pe o grădină proprietate privată ce a fost confiscată de stat la vremea respectivă şi destinată înhumării morţilor.

După 1990 se mai practică şi înhumarea în grădinile de lângă casă ale celor decedaţi.

Între ortodoxie şi catolicism. În anul 1054, când s-a produs marea schismă religioasă în Europa. Românii „au ales" ortodoxia. Unirea românilor ardeleni cu biserica Romei s-a produs între anii 1697-1701, când este adoptată religia greco-catolică. În anul 1761, românii transilvăneni au fost divizaţi la două biserici distincte: cea greco-catolică, unită cu Roma şi alta „neunită", greco-orientală, cea ortodoxă de astăzi.

În anul 1948 (octombrie), după cum menţionează preotul Eugen Crişan în Registrul Morţilor, „întreaga suflare" a satului a fost „transferată" la ortodoxie, prin ordin „de sus".

33. Administraţia

Aceasta era puţin stufoasă, în comparaţie cu aceea de astăzi, având un singur pilon de bază, notăraşul (secretarul). Primarul era ales dintre oamenii de frunte ai satului, harnici, oneşti şi cu ştiinţă de carte.

După sosirea din „America" (SUA) (1920) a funcţionat ca primar bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe, poreclit şi „Americanu". Ştia bine a scrie şi a citi, şi „pe deasupra" stăpânea la perfecţie „American English"! Dar... la ce i-a folosit? Dimineaţa, în drum cu atelajele spre câmp, se oprea la primărie să semneze actele ce le punea la dispoziţie... notăraşul. Duminica dimineaţa oficia căsătoriile civile, iar în după-mesele cu nunţi participa ca garant al oficialităţilor locale.

Munca istovitoare, ca oţelar, la uzinele din Pittsburg, i-a afectat grav sănătatea. Dintr-un bărbat mândru şi voinic, s-a transformat, în scurtă vreme, într-unul gârbovit, cu o durere de stomac permanentă, ca urmare a hranei hipercalorice pe care a consumat-o pe pământul făgăduinţei.

Erau obligaţi ca odată cu intrarea în schimb, să consume pe loc o ceaşcă cu grăsime de porc călduţă şi sifon la discreţie, pentru a face faţă temperaturilor ridicate de la furnal. Cu bruma de bani agonisiţi şi-a cumpărat ceva pământ, şi a plătit de unul dintre fraţi (Boldaşu), pentru a rămâne proprietar pe grădina părintească din sat, alături de cel de al treilea frate, Călugăr Simion. La revenirea acasă din „America" „s-a lepădat" de hainele şi uniforma elegantă de oţelar compensată cu medalii din aur de „very good worker", şi a revenit la cioareci, uioş şi clop. S-a stins în casa bătrânească de pe Şicator (de la nr. 62), în decembrie 1957, răpus de aceeaşi nemiloasă boală pe care a contactat-o în America.

Pe durata războiului a funcţionat ca primar Crişan Aurel a Danii. Acesta întâmpinând trupele sovietice la intrarea în sat, în toamna anului 1944. El, precum şi bunicul meu, în relaţie cu primarul de la acea vreme din Floreşti, au organizat o reţea de trecere clandestină a vremelnicei frontiere de la Feleac-Făget, a familiilor de evrei din Cluj, care disperate ca urmare a deportărilor la Auschwitz, din Ungaria hortistă, erau gata de orice sacrificii pentru a-şi salva viaţa. Din spusele bunicului, trecerea frontierei se realiza doar noaptea pe furtună, prin râpele şi desişurile pădurii de la Făget. Odată ajunşi, cei năpăstuiţi de soartă, la cantonul grănicerilor români de la Casele Miceşti, erau preluaţi în toiul nopţii cu căruţele şi duşi în sat.

Peste zi erau adăpostiţi în gospodăriile oamenilor şi hrăniţi, iar noaptea următoare erau duşi cu căruţele la gara din Câmpia Turzii, de unde luau drumul spre noua patrie, Israel. Nimeni şi nicicând nu va şti câte suflete au fost salvate de la moarte sigură, de către aceşti temerari micuşeni, şi nici ce simbrie au primit. De aceea este dureros să fim astăzi etichetaţi „făcători de holocaust", când vecinii din vest, stăpâni atunci peste Transilvania, se prezintă în faţa istoriei „cu mâinile curate".

Imediat după război (1945/1946) autorităţile comuniste au instalat ca primar pe un oarecare Gaciu, având ca secretar pe numitul Filip, ambii străini de sat.

Aproximativ din anul 1953 şi până în 1957 a fost numit primar Scurtu Todorel, care l-a avut „curier rural" pe Porumb Gligor, ţigan analfabet. Acesta, rămas văduv, a avut o fată drăguţă, pe Otilia, ce ştia să cânte foarte frumos. Când Otilia „a dat în pârgă", prin anul 1968/1970, a rămas însărcinată de către fostul primar, Todorel Scurtu. Acesta, la

aflarea veştii, şi-a pus capăt zilelor, împuşcându-se în grădina casei cu arma lui de vânătoare.

De prin anul 1957 şi până în anul 1960, 1962, a fost primar Rus Vasile (Ţilie), care era şi un bun tâmplar.

Apoi, până la desfiinţarea comunei, în anul 1968, a fost primar (preşedinte al Consiliului Comunal) Rus Viorel a Buţului.

Postul de miliţie (azi poliţie) a funcţionat în clădirea, astăzi dispărută, unde până în anul 1950, a fost casa parohială veche. Din 1950 preotul Crişan Eugen s-a mutat în casa părintească de lângă Picuţu, clădirea fiind preluată de către administraţia timpului şi transformată în post de miliţie.

Şeful de post era secondat de către un adjunct. Dintre miliţienii care s-au perindat în sat din 1950 şi până în 1968, amintesc pe numiţii Vomir (originar din satul Şutu), Stanciu şi Ilieş.

Poştaşul consacrat al timpului (1950-1960), era Ghiga Melienii (Chicinaş Gligor). Acesta, fie vară, fie iarnă, viscol sau arşiţă, făcea drumul şi oficiile de poştaş între Miceşti şi Tureni, de două ori pe săptămână, cu calul şi căruţa poştei. Era şi un pasionat vânător, dar pentru siguranţă, arma de vânătoare nu lipsea din căruţa poştei.

În anii din urmă (după 1990) au funcţionat ca poştaşi Crişan Vasile a lui Miron, fostul preşedinte de CAP şi Crişan Gligor, a lui Miron, nepotul fostului chiabur şi gospodar neîntrecut, cu acelaşi nume, ce a petrecut un dureros stagiu de penitenţă la canalul Dunăre – Marea Neagră, între anii 1953 – 1958 (?).

Astăzi (2013), serviciul poştal este preluat de către doamna Fărcaş Ana Maria, stabilită în sat în ultima vreme, prin cumpărarea casei de la antecesorii numitului Sălişte an Laurean (Tighileanu) de pe labul cu acelaşi nume.

34. Telefonia şi electrificarea satului

Telefonul a fost introdus, într-o primă fază, printr-o linie cu dublu fir şi stâlpi din lemn, de la Crăieşti, peste păşunea de la Ţâclă şi calea Sâncraiului, având ca punct terminus clădirea primăriei din centrul satului. Acest fapt s-a petrecut în anul 1961, înaintea colectivizării. Exista, pentru recepţie şi apel, un singur aparat, acţionat cu manivelă. Convorbirile erau deservite prin centrala telefonică de la Tureni.

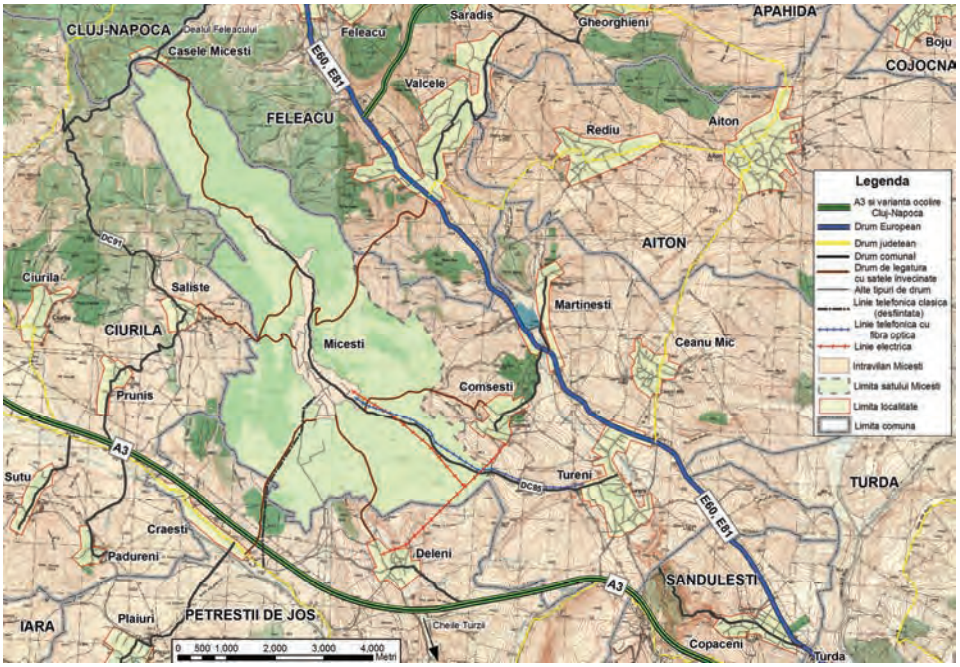

Fig. 43. Liniile de telefonie, energie electrică şi drumurile de legătură cu vecinătatea.

În anul 1999 s-a montat noua linie telefonică cu cabluri îngemănate (fibră optică) care urmează traseul drumului comunal dintre Tureni şi Miceşti.

Astăzi, din cele 238 de gospodării locuite, majoritatea sunt dotate cu telefon fix. Telefoanele mobile sunt la îndemâna tuturor!

Electrificarea satului s-a realizat în anul 1961. Linia este susţinută de stâlpi din beton precomprimat cu alveole, cu două staţii de transformare de joasă tensiune.

Până la introducerea curentului electric, se proiectau filme de către aşa-numitele caravane cinematografice, ce dispuneau de generatoare de curent mobile, care funcţionau pe bază de motorină. In anul 1955 s-a proiectat in sat de catre o asemenea caravana primul film din istoria satului, o comedie gustata la acea vreme, cu titlul „ Si Ilie face sport”, in sala de clasa dinspre Viluc a Bilii. Apoi s-a montat în încăperea fostei lăptării de la Pisica un generator autonom, folosit pentru iluminatul de la primărie şi de la şcoală, precum şi la proiecţia de fimle cu un proiector propriu, instalat în căminul cultural. Proiectorul în cauză a fost deservit până la distrugere de către Crişan Ionaş a Macarioaie, poreclit Hepa, şi de către Popa Martin de la Piros.

Prin anul 1958 s-au montat în zona centrală aşa-zisele lămpi de stradă ce funcţionau cu petrol lampant (un fel de „lampă-n băţ"). La vânt şi la ploaie aceste „felinare rurale" se stingeau ca la comandă. În timp scurt au dispărut şi felinarele şi stâlpii de susţinere a acestora.

Până la electrificare, în anul 1961, casele erau iluminate cu lămpi de petrol, procurarea cu regularitate a acestui combustibil şi a feştilei de ardere fiind o preocupare constantă a fiecărei familii. Pentru iluminatul grajdului în timpul mulsului ori pentru acces în gospodărie pe timp de noapte se utilizau lompaşele (lămpaşele). Acestea aveau rezervor de metal şi protecţie din sticlă. Erau frecvent utilizate şi atunci când mergeau noaptea la oraş, pe jos, să le lumineze calea până la „drumul ţării" (şoseaua naţională).

Unele gospodării mai păstrează şi astăzi lămpile cu petrol şi lămpaşele, pe care le aprind atunci când se întrerupe curentul electric de la reţea.

Notă: *La montarea stâlpilor pentru electricitate, muncitorii şi maiştri în cauză au vândul cimentul destinat executării fundaţiilor, la oameni din sat.*

După cca. 15 ani (1973-1975), la o furtună de iarnă, linia a căzut, constatându-se că stâlpi nu aveau fundaţie după proiect. S-au operat arestări din rândul muncitorilor care au vândut cimentul.

35. Utilizarea terenului şi proprietăţile funciare

În actualele limite administrative, satul are o suprafaţă de 2638 ha, din care teritoriul intravilan, 171 ha (0,065 % din suprafaţa totală).(diferenta de 26 ha poate driva din sistemul de masurare, planimetrarea pe ortofotoplan indicand o suprafata de 2612,7 ha).

Suprafaţa satului este structurată în următoarele categorii de utilităţi (2013):

- teren agricol – 1487 ha (56,36 %);
- păduri – 959 ha (36,35 %);
- alte categorii de terenuri – 192 ha (7,2 %).

Terenul agricol are următoarea structură:

- arabil – 770 ha (51,8 %);
- păşuni şi fâneţe naturale –707 ha (47,5 %);
- livezi – 10 ha (0,7 %) (doar cele din extravilan).

În anul 1895, suprafaţa totală a satului de 2638 ha, era structurata in urmatoarele utilitati:

- agricol – 1068 ha (40,6 %);
- păduri – 1525 ha (58,0 %);
- alte categorii de terenuri = 45 ha (1,4 %).

Terenul agricol, la rândul lui, avea următoarea componenţă (1895):

- arabil – 616 ha (57 %);
- păşuni şi fânaţe – 393 ha (36,8 %);
- livezi – 59 ha (6,2 %).

Tabel 8. Structura utilizării terenului (1895 şi 2013).

Anul	Suprafaţa totală (m)	Teren agricol (ha)							
		Arabil		Păşuni fâneţe		Livezi		Suprafaţă agricolă	
		ha	(%)	ha	(%)	ha	(%)	ha	(%)
1895	2638	616	57	393	36,8	59	6,2	1068	40,6
2013	2638	770	51,8	707	47,5	10	0,7	1487	56,3
Anul	Suprafaţa totală (m)	Păduri				Alte terenuri (ha)			
		ha		(%)		ha		(%)	
1895	2638	1525,5		58,1		45,5		1,4	
2013	2638	959		36,3		192		7,2	

Suprafaţa totală a satului este de 2638 ha, şi a rămas neschimbată până în zilele noastre. În fig. 45 sunt înregistrate 2765 ha, fiind incluse cele 127 ha de teren împădurit din Pădurea Cioianoş, care aparţine administrativ de satele Comşeşti şi Tureni. Conform informaţiei satelitare, după care s-a redactat harta (fig. 35), fânaţul de pe Hiş şi cel de pe Piculeţ au fost incluse la categoria „păşune", întrucât în anul de referinţă 2012, acest teren nu a fost cosit. La fel, categoria „livezi" se reduce doar la 10 ha, în Priloage, cele din intravilanul satului nefiind consemnate.

Situaţia tabelară pune în evidenţă o stare relativ normală, în sensul creşterii suprafeţelor agricole de la 1068 ha în anul 1895, la 1487 ha în anul 2013, pe fondul sporirii numerice a populaţiei şi a efectivului de animale.

Cele mai semnificative mutaţii s-au înregistrat la categoria „păduri”, a căror pondere s-a redus de la 58,1 % în anul 1895 la 36,35 % în anul 2013.

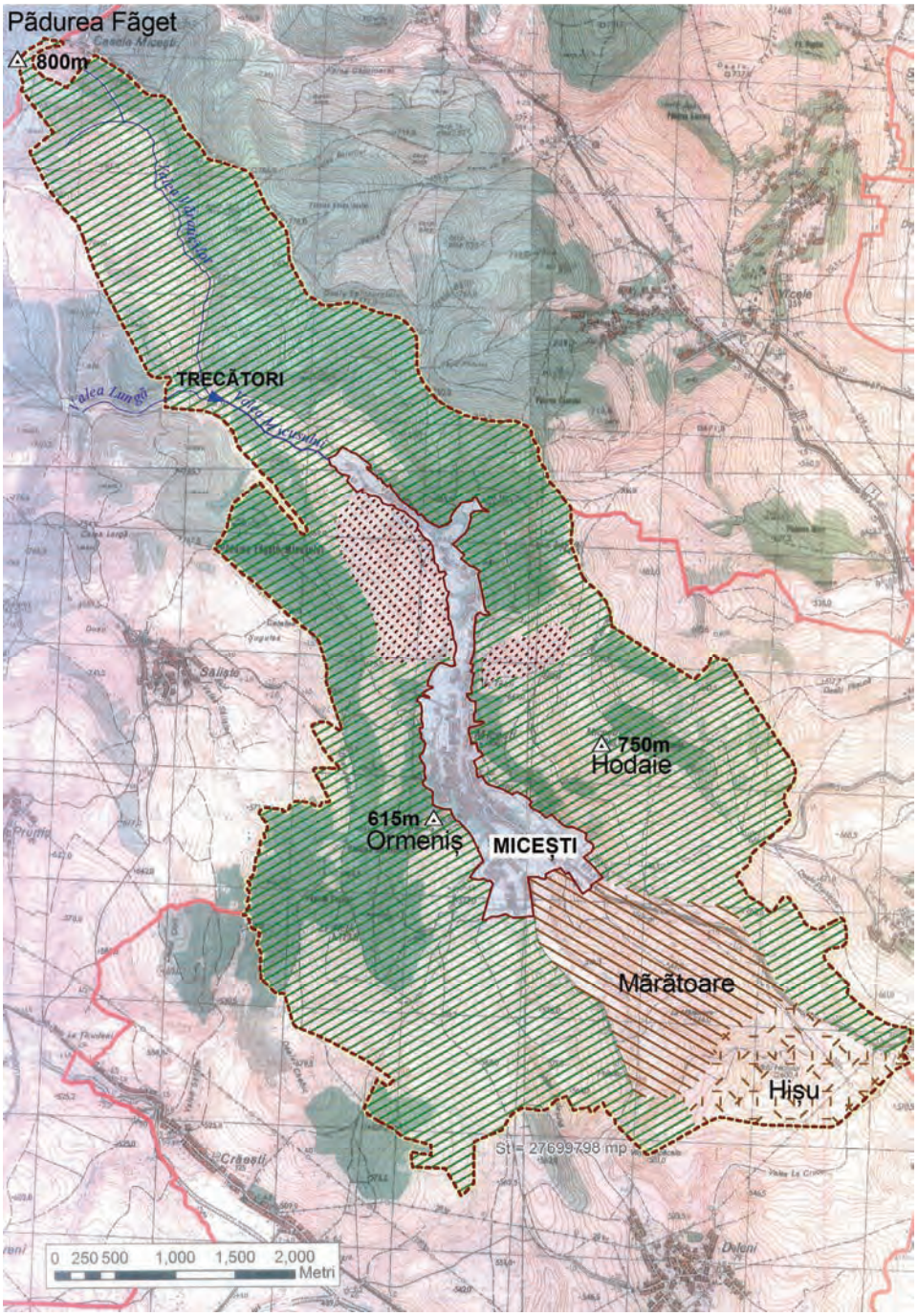

Fig. 44. Harta utilizării terenului (1895).

Creşterea suprafeţelor arabile, dar mai ales a păşunilor şi fâneţelor, s-a realizat pe seama reducerii considerabile a suprafeţelor împădurite, de la 1525 de ha în 1895, la 959 ha în 2013 (o scădere cu 566 ha, adică o treime din suprafaţa fondului forestier existent la începutul secolului XX).

Notă: *Diferenţa de suprafaţă între cele actuale (2013) şi anul 1895 poate să derive din transformarea iugărelor în hectare; noi am adoptat pentru un iugăr suprafaţa de 0,56 hectare; dacă includem şi pădurea Cioianoş în limitele administrative ale satului, suprafaţa acestuia ajunge la 2770 hectare.*

La măsurarea actuală s-a utilizat sistemul de planimetrie.

La începutul secolului 20, pădurile „brodau" vatra satului pe toată lungimea lui, de la Văratici şi Soc până în Bodeş şi la Capu Pădurii.

Deşi perimetrul forestier nu s-a restrâns în comparaţie cu cel existent în anul 1989, starea naturală a pădurii este jalnică. În intervalul 1990-2012 s-a practicat cea mai rapace exploatare silvică din istoria modernă a satului. Pe fondul incertitudinilor legate de retrocedarea pădurilor în proprietate privată s-a declanşat un adevărat jaf forestier. Smulgerea copacilor din rădăcină cu tractorul pentru a nu lăsa „urme" a devenit o practică curentă. Drumurile forestiere s-au transformat în râpe, ca urmare a accesului tractorului în cele mai intime colţuri ale pădurii, care astăzi este foarte rărită, un adevărat bulevard al iresponsabilităţii civice.

Cele mai elocvente modificări s-au produs după colectivizare, în 1962. Astfel au apărut utilităţi noi, livezile, în dauna pădurii, păşunii şi a terenului arabil.

Pădurea *Tăblii* a fost transformată în teren arabil. Păşunea, pe durata colectivizării, a fost divizată. Cea de la *Văratici* şi *Vâlcea* pentru animale particulare ale ţăranilor, iar cea de la *Ţâclă* şi parţial *Legheleul* pentru animalele C.A.P.-ului.

O parte din terenul arabil din apropierea satului (*La Sat, La Duroi*) a fost lăsat în proprietate privată ca şi grădini ajutătoare.

În cadrul hotarului s-au produs importante mutaţii infrastructurale. Astfel s-au realizat lucrări de drenaj *Între Pâraie*, la *Fântâna Turzii* şi *Pe Poduri*. În paralel s-au realizat o serie de poduri şi podeţe, cum ar fi podul de la *Deneş*, podul de la *Mărătoare* şi s-a croit un drum de acces cu tractorul din sectorul *Alace – Sub Coaste* peste *Hodaie* şi *Vâlcea*. Au fost modernizate adăpătorile din *Cuiebic* (unde s-a relaizat şi un adăpost pentru animale) şi de *Sub Lazuri*.

Din păcate, după decembrie 1989, puţurile de drenaj au fost în bună parte distruse (s-au distrus cilindrii din beton de la suprafaţă, care nu au nicio utilitate individuală), precum şi adăpostul pentru animale.

Pădurea a suferit cele mai importante restrângeri până în zilele noastre. În perioada războiului, pădurea a oferit adăpost sătenilor pe durata luptelor care s-au desfăşurat în perioada septembrie – octombrie 1944. La *Văratici* şi *Grui* trăiau exemplare frumoase de cerb carpatin, care au dispărut odată cu extinderea spaţiului pentru păşune în zonă, în 1950.

Trupurile de păşune *Văratici, Vâlcea, La Ţâclă* şi *Legheleu* erau deja conturate în anul 1950 şi ele nu au suferit modificări esenţiale până în zilele noastre.

În anul 1952 a fost tăiată pădurea *Butuci*, care nu s-a mai refăcut, iar în 1962 a fost transformată în teren arabil. În anul 1962 a fost tăiată pădurea *Tăblii*. Terenul

rezultat ca urmare a defrişării s-a transformat în teren arabil. În anii 1982, 1983 s-a trecut la transformarea acestui teren (Butuci) în livadă cu pruni. Tot la acea dată, păşunea de la *Grancea* a fost cultivată cu meri.

Terenul arabil şi cel de fâneaţă din *Priloage* şi de *Sub Coaste* a fost transformat în livadă de meri şi pruni, în anul 1964.

În intervalul de timp 1950 – 1965 au avut loc deci cele mai importante schimbări în structura utilizării terenului.

Cu tot asaltul asupra pădurii, s-a menţinut ca un brâu de protecţie a vetrei pădurea de pini din est, de la *Vâlcea* şi până pe *Copăcel-Alăstone*. Spaţiul forestier de protecţie a vetrei s-a mărit prin realizarea în 1970 a brâului din vest de către regretatul pădurar Simion Morovan (Noniţă). Acesta se întinde de la *râpa lui Toaplec* şi până la *Ormeniş*, rezultând un cadru peisagistic cu o estetică atrăgătoare. Pădurea de stejari *Vedăr* din apropierea satului a fost rasă în 1953, şi deşi a fost replantată în două rânduri, datorită tăierilor individuale, nu s-a mai refăcut în parametrii anteriori. În est, pădurea a înaintat spre *Tureni*, până la aşa-zisul loc *Capătul Pădurii* din proximitatea drumului *Tureni-Miceşti*. Ultimii doi stejari, rămaşi peste timp ca simbol al acestei păduri, au fost tăiaţi în 1990, fiind situaţi pe teren „privat".

Conform datelor extrase din Registrul Agricol Miceşti 1956 – 1958, poziţia 36 şi 37, vol. I şi vol. II, Arhivele Statului, Cluj, s-au evidenţiat 371 poziţii de proprietate funciară.

În unele situaţii, la acelaşi număr de casă, apar două poziţii, după căsătoria unuia dintre fii (fiice), care şi-au deschis poziţii separate. În numeroase cazuri apar proprietăţi funciare în afara perimetrului administrativ al satului (La Ploscoş, La Făgădaie, Într-a Turului, La Sălişte, La Comiţâg etc.).

Evidenţierea proprietăţilor sub formă cantitativă într-un document oficial, Registrul Agricol, nu ne absolvă de exactitatea datelor, care se pot evidenţia doar prin remăsurători topo adecvate şi executate în chip corect şi responsabil, ceea ce nu au făcut până acum comisiile de specialitate de la nivel comunal. Oricum, aceste date ne oferă o imagine cât de cât reală asupra stării „de bogăţie" a gospodariei rurale, prin prisma bunului cel mai de preţ al acesteia, pământul.

Proprietăţile funciare ale ţăranilor au oscilat, ca suprafaţă, între 0,02 ha (Porumb Mihăilă – vezi poziţia 176 din tabel) şi 11,22 ha, [Călugăr Gligor (Uţa), poziţia 62]. În total, am identificat 371 poziţii funciare în registrul agricol. Trebuie să remarcăm caracterul formal al înregistrării unor suprafeţe de teren, cum ar fi curţile şi construcţiile, care apar ca suprafeţe relativ apropiate, deşi în teren situaţia era una total diferită. La fel ne exprimăm rezerve asupra măsurătorilor terenului agricol şi forestier, măsurători care, probabil, nu s-au efectuat niciodată corect după război, ci suprafeţe mai mult declarate, sub rezerva diminuării acestora, pentru a se scăpa de povara cotelor ca despăgubire de război. Acelaşi lucru era valabil şi cu terenurile din vetre, utilizate mai intensiv ca grădini, unde nicăieri şi la nimeni suprafeţele înscrise în Cartea Funciară nu concordă cu cele reale, fiind de regulă de 3 – 4 ori mai mici.

Acest fapt s-a petrecut pentru a nu se plăti biruri şi taxe ce depăşeau capacitatea de suportabilitate a unor gospodării bine reprezentate sub aspectul numărului de persoane, şi care erau formate frecvent din 2-3 familii.

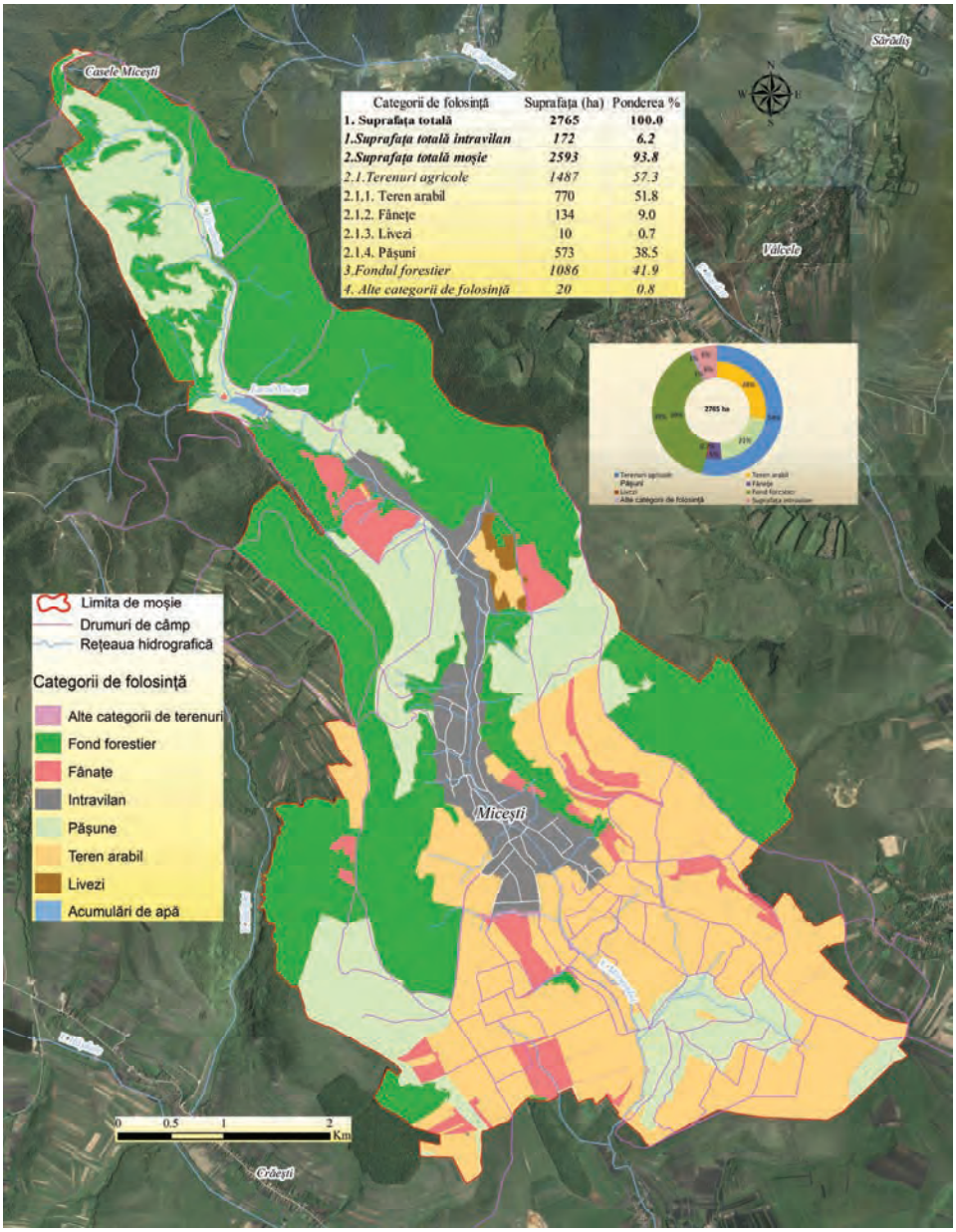

Fig. 45. Harta utilizării terenului (2013).

Aşa se explică şi faptul că legiuitorul a specificat că poziţia topo din cărţile funciare (vezi Legea 18 / 1991) indică doar existenţa proprietarilor şi a posesoriloe de pământ, nu şi întinderea (suprafaţa) acestora, suprafeţele reale urmând a fi certificate prin măsurători topo de specialitate. Nu putem omite a aminti faptul că nici până astăzi, după 20 de ani, aşa-zisele „Comisii locale” de fond funciar, schimbate mai repede decât o

legislatură, n-au făcut lumină în acest domeniu. Ingineri agronomi beţivi, acompaniaţi de către ofiţeri rejectaţi la termen din armată, însoţiţi de către un personal servil, local, desemnat pe criterii politice, adesea ignorant, dar atent cu „noii tovarăşi", n-au finalizat nici astăzi măsurătorile. Şi-au luat ei cam ce au vrut şi s-au „legalizat", dar niciun titlu de proprietate nu este corect întocmit, nerezistând în faţa probelor judiciare.

Întreg procesul de cadastru trebuie luat de la capăt şi refăcut cu rigurozitate şi corectitudine!

Redăm în continuare situaţia tabelară cu fiecare proprietar de pământ şi suprafeţele aferente fiecărei poziţii.

Tabel 9. Proprietăţile funciare la nivelul satului (1956-1958) *(sursa: Registrul agricol, vol. I şi vol. II. Arhivele Statului, Cluj-Napoca).*

Nr. crt.	Nr. casei	Nume şi prenume	Suprafaţa (ha)	Observaţii
1	1	Marc Vasile	1,42	-
2	2	Coţa Vasile	3,00	(Gârla)
3	3	Hetea Dionisie	0,49	-
4	4	Ciortea Florica	4,57	(Cuţa)
5	5	Rus Alexandru	0,90	-
6	6	Blaga Ioan	0,69	(Avel)
7	7	Rus Dane	0,54	(a Buţului)
8	8	Surdu Ionaş	1,14	-
9	9	Pop Simion	4,91	(Sântea)
10	10	Călugăr Petru	4,22	-
11	11	Călugăr Dane	2,99	(Metu)
12	12	Călugăr Ioan	4,03	(Mociodoaie)
13	13	Neagu Gavrilă	9,08	(Burcuşel)
14	14	Călugăr Petrică	3,80	-
15	15	Iorga Gavrilă	4,31	(Gâştii)
16	16	Neag Gavrilă	1,71	(Gligănaş)
17	17	Hiriscău Vasile	3,70	-
18	18	Zoltan Anica	0,50	(Tiutea)
19	19	Rus Gavrilă	2,90	(Negruţa)
20	20	Săliştean Vasile	3,97	-
21	21	Fuiora Susana	1,02	(Gurbana)
22	22	Călugăr Ştefan	0,63	(Chereş)
23	22	Săliştean Ionaş	2,46	-
24	23	Călugăr Cruciţa	3,80	-
25	24	Călugăr Gligor	6,70	-
26	25	Crişan Ioan şi Malvina	0,66	(Învăţătorul)
27	25	Tarţa Gavrilă	0,19	(Profesor)
28	26	Crişan Eugen	2,75	(Preotul)
29	27	Rus Maria	4,32	-
30	28	Nemeti Ioji	0,28	(Căuaciul)
31	29	Chicinaş Vasile	3,99	(Chichiri)
32	30	Rusu Gligor	2,39	(Pisica)
33	31	Rus Gavrilă	2,89	(Gabor)
34	31	Rus Gavrilă	2,47	(Gabor)
35	32	Chicinaş Ionaş	3,98	(Niucu)
36	33	Chicinaş Gligor	2,86	(Cătana)
37	34	Todea Marița	1,88	-
38	34	Rusu Gavrilă	1,53	(născut 1874)
39	35	Rusu Vasile	3,91	(Tilea Buţului)
40	36	Sfat Popular (Primăria)	-	-

41	37	Săliștean Ioan	5,27	(Oncioc)
42	38	Chicinaș Mihăilă	1,40	-
43	39	Surd Anica	2,52	-
44	39	Surd Ioan	2,03	(Feșchi)
45	40	Călugăr Ilie	1,69	(Pâțoaie)
46	41	Rusu Ana	4,03	(Iulișca)
47	42	Popa Vasile	1,78	(Liba)
48	43	Miclăuș Petru	5,61	(Chitoaie)
49	44	Călugăr Simion	6,84	(Mociodoaie)
50	45	Călugăr Gavrilă	8,16	(Viluc)
51	46	Rusu Simion	4,58	(Nonu)
52	47	Crișan Gligor	2,89	(Bitangu)
53	48	Pop Arsăne	2,68	(Săna)
54	49	Călugăr Dumitru	3,65	(Pilu)
55	50	Coța Ilie	2,03	(Boancă)
56	51	Chicinaș Crăciun	1,56	(născut 1918)
57	52	Școala	-	-
58	53	Rusu Gligor	3,13	(Mihoc)
59	54	Chicinaș Augustin și Georgeta	1,06	-
60	55	Chicinaș Ioan	3,80	(Ciorsoi)
61	56	Călugăr Gheorghe	3,61	(Americanu)
62	56	Călugăr Ileana	1,58	-
63	57	Lupea Vasile	1,02	-
64	58	Rus Simion	1,27	-
65	59	Feneșan Nicolae	6,58	(Guizu)
66	60	Crișan Gavrilă	9,96	(Coratoru)
67	61	Chicinaș Gheorghe	4,99	(Cantoru)
68	62	Călugăr Gligor	11,22	(Uța)
69	63	Călugăr Ilie	2,70	(Gligoraș)
70	64	Popa Vasile	4,07	(Piroș)
71	65	Chicinaș Gligor	4,03	(Zgorcea)
72	66	Săliștean Vasile	4,94	(Oița)
73	67	Călugăr Ioan	4,90	(Dolfina)
74	68	Băieș Gligor	5,68	-
75	69	Călugăr Ionaș	0,33	(Boldașu)
76	69	Călugăr Ionaș	3,61	(Nașa)
77	70	Călugăr Gligor	1,69	(Guțoc)
78	71	Calău Traian	1,88	(Toma)
79	72	Varga Ioan	-	-
80	73	Ciortea Maria și Ilie	2,15	-
81	73	Chiorean Dane și Anica	3,99	-
82	74	Chicinaș Ioan	anulat	(Ciorsoi)
83	75	Rusu Gligor	4,18	(Petre a Linii)
84	76	Drăgan Nicolae	5,90	(Cofiț)
85	77	Rusu Gligor și Nastasia	3,93	(n. 1891)
86	78	Săliștean Nicolae	4,08	(Iobaju)
87	79	Călugăr Anica	1,80	(născută 1912)
88	80	Crișan Vasile	0,98	(Scâtai)
89	81	Călugăr Augustin	5,99	(Mociodoaie)
90	82	Surdu Vasile	1,58	(Ioșcuții)
91	83	Surd Vasile	1,75	(a Bârșii)
92	84	Coța Gheorghe	1,95	(Poali)
93	85	Coța Maria	0,70	(Poali)
94	86	Chicinaș Gheorghe	1,60	(Cearla)
95	87	Hâlma Eugen	1,87	(Ghimu)
96	88	Chicinaș Constantin	1,76	(Costan a lui Bornoi)
97	88	Chicinaș Augustin	2,67	(Tinu lui Bornoi)

98	89	Surdu Gligor	4,05	(Cherciu)
99	90	Călugăr Iliuţ	0,47	(Uţu)
100	91	Indolean Ioan	2,35	-
101	91	Indolean Gligor	2,23	(Friguţu)
102	92	Bucur Aurel	0,03	(Orbuţu Dichii)
103	93	Călugăr Gavrilă	1,37	-
104	94	Rusu Vasile	0,48	(Ţilie)
105	95	Călugăr Ileana	1,84	(a lui Onesie)
106	96	Chicinaş Maria	1,95	(Aniţia)
107	97	Scurtu Teodor	1,89	(născut 1887)
108	98	Chiorean Ioan	0,18	Hornaru)
109	99	Letai Anisia	1,62	-
110	100	Rusu Gheorghe	3,48	(Caici)
111	101	Călugăr Nicolae	5,92	(Cioarsa)
112	102	Boar Gheorghe	1,35	(Ciobâlcău)
113	103	Coţa Ioan	6,91	(Boacşi)
114	104	Drăgan Dumitru	2,66	(Cârcoşel)
115	105	Călugăr Gligor	4,32	(Ghighili)
116	106	Gheran Gavrilă	0,90	(Dioaba)
117	107	Călugăr Gavrilă	3,47	(Gonu)
118	110	Chicinaş Nastasia	2,87	(Ţia Noanii)
119	111	Chicinaş Ioan	2,99	(Zgorcea)
120	119	Rusu Dumitru	2,44	-
121	112	Scurt Todorel	1,95	-
122	113	Hâlma Gligor	2,97	(n. 1911, d. 2012)
123	114	Hâlma Macarie	3,91	-
124	115	Chicinaş Ionaş	3,10	(Năşuca)
125	116	Dărăban Vasile	0,38	(Hornoi)
126	117	Rusu Ilie	1,77	(a Ţilii)
127	118	Rusu Ianoş	2,35	(născut 1881)
128	119	Filă parţial distrusă	1,63	-
129	120	Rusu Maier	5,78	-
130	120	Rusu Gavrilă	2,94	-
131	121	Marc Gavrilă	2,43	(Teleguţ)
132	122	Cămărăşan Petru	3,49	-
133	123	Cămărăşan Vasile	2,23	-
134	124	Cămărăşan Augustin	2,22	-
135	125	Crişan Vasile	2,95	(David)
136	126	Rusu Ioan	2,58	(Băbuc)
137	127	Pop Constantin	2,17	-
138	127	Pop Viorel	1,84	-
139	128	Neagu Florica	3,18	(Gligăniţa)
140	129	Crişan Vasile	1,00	(a Tătienii)
141	130	Crişan Petru	2,13	
142	131	Crişan Nicolae	2,93	
143	132	Săliştean Nicolae	1,48	(Auriţa)
144	132	Săliştean Vasile	2,04	(Piroş)
145	133	Boar Ilie	0,92	(Rogoz)
146	133	Lupea Gligor	1,34	
147	134	Coţa Ionel	2,20	(Ştenea)
148	135	Chicinaş Nicolae	1,33	(Titeu)
149	135	Chicinaş Augustin	1,00	
150	135	Chicinaş Ioan	1,97	
151	136	Mureşan Vasile	2,46	(născut 1902)
152	137	Pavel Ioan	0,75	(Hornoi)
153	138	Drăgan Noe	2,76	-
154	139	Popa Dumitru	0,92	(Maistru)
155	140	Rus Mariţa	5,46	(Şochel)

156	141	Călugăr Ioan	1,99	-
157	142	Coţa Ioan	1,11	-
158	143	Coţa Simion	2,00	(n. 1907)
159	144	Coţa Gheorghe	0,99	-
160	145	Hirişcău Gheorghe	0,99	-
161	146	Coţa Petru	5,20	-
162	147	Fodorean Victor	6,85	-
163	148	Popa Ioan	1,91	(Morăraşului)
164	148	Popa Vasile	1,87	
165	149	Faur Iosif	11,11	(Toaplec)
166	150	Crişan Gavrilă	4,92	(Pilu)
167	151	Ciortea Gavrilă	3,51	(Boboş)
168	152	Crişan Ştefan	5,50	(Meman)
169	153	Crişan Cruciţa	2,56	(Nacu)
170	155	Dan Ioan	0,46	(Tuliş)
171	156	Blaga Ştefan	1,67	(Dicu)
172	156	Călugăr Gavrilă	1,60	(Chereş)
173	157	Chiorean Ionaş	1,03	(Şuştăru)
174	158	Iuga Ioan	3,59	(n. 1904)
175	159	Rusu Gligor	2,59	(a Moaşii)
176	160	Coţa Gavrilă	3,92	(Bia)
177	161	Rusu Lazăr	3,00	(Bornoi)
178	162	Ciortea Pascu	2,99	-
179	162	Ciortea Gligor	2,44	-
180	163	Coţa Vasile	1,54	(a Jerului)
181	164	Coţa Augustin	2,45	
182	165	Chiorean Gavrilă	3,08	(a Cătuşnichii)
183	166	Chiorean Pascu	3,88	(Pantică)
184	167	Drăgan Aurel	-	(Flitoc)
185	168	Coţa Gligor	4,90	(Cotoc)
186	169	Coţa Ilie	0,90	(Caţi)
187	170	Coţa Gavrilă	1,90	(Ida Foiului)
188	171	Coţa Anişoara	1,21	(n. 1889)
189	172	Rusu Vasile	2,57	(Bornoi)
190	173	Coţa Ionaş	2,00	(a Raitii)
191	173	Coţa Dumitru	3,70	
192	174	Coţa Ilisie	3,03	
193	175	Porumb Gligor	0,61	-
194	176	Porumb Mihăilă	0,02	-
195	177	Drăgan Gligor	0,99	(Filăroaie)
196	178	Călugăr Victoria	0,83	(Toria)
197	179	Popa Gheorghe	1,13	(n. 1884, Bitai)
198	180	Morovan Ilie	0,60	(a Ciulii)
199	180	Morovan Ioan	2,57	(n. 1887)
200	181	Crişan Gligor	6,56	(Brihan)
201	182	Corpodean Ionaş	1,38	-
202	183	Boar Constantin	6,00	(Ceanin)
203	184	Coţa Vasile	10,90	(Pavel)
204	185	Coţa Lazăr	4,00	-
205	186	Coţa Ioan	2,73	(a Hulpii)
206	187	Coţa Gavrilă	3,33	
207	188	Călugăr Ionaş	3,97	(a Boului)
208	189	Călugăr Ilie	1,76	(a lui Totic)
209	189	Călugăr Gavrilă	2,43	
210	190	Faur Gligor	4,49	(Daca)
211	191	Faur Ionaş	3,92	(Roşu)
212	112	Rusu Ioan	2,57	(n. 1902)
213	193	Morovan Ştefan	1,88	(Mitică)

214	193	Surd Victorel	0,82	-
215	193	Ionaşcu Dionisie	0,18	(profesor)
216	194	Morovan Vasile	2,93	(Şilie)
217	195	Pop Traian	5,31	(Trăienoc)
218	196	Surd Constantin	1,26	(a Bârşii)
219	196	Surd Ioan	1.85	
220	197	Marc Ioan	1,86	(Precov)
221	197	Marc Gligor	1,96	(Precov)
222	198	Drăgan Alexe	0,50	-
223	199	Rusu Maria	5,14	(Roromoaie)
224	200	Sălăjan Ioan	4,03	(Felecanu)
225	201	Rusa Ioachim	3,07	-
226	202	Dordai Gligor	1,63	(a Ciobului)
227	203	Dordai Gheorghe	1,91	
228	203	Dordai Ioan	1,82	
229	204	Crişan Simion	1,03	(Şonea)
230	205	Crişan Gligor	0,77	(Tranda)
231	206	Surd Ştefan	0,94	(Ţănel)
232	207	Faur Constantin	1,84	(Costan a lui Faur)
233	208	Boldijar Iosif	0,94	(Druţli)
234	209	Sandru Ioan	0,82	(Hoca)
235	210	Călugăr Ioan	1,03	(Şuca lui Caici)
236	211	Rusu Gheorghe	1,36	(Sfătu)
237	212	Trif Dane	0,31	-
238	213	Rusu Ionaş	1,48	(a Mocanii)
239	214	Surd Ilie	-	(Rânja Oniuchii)
240	214	Surd Ioan	0,43	(Oniuca)
241	215	Rus Augustin	4,11	(Băbuc)
242	216	Coţa Traian	3,35	(a Hulpii)
243	217	Coţa Anisia	3,72	(a Bilii)
244	218	Coţa Gheorghiţă	3,62	(a Hulpii)
245	219	Rus Constantin	5,64	(Dina Diordichii)
246	220	Rus Teofil	3,71	-
247	221	Surdu Todorica	1,92	(a Ciotrichii)
248	222	Faur Vasile	3,67	(Ţicloi)
249	223	Surd Ionaş	3,86	(Şucă a Bârşii)
250	224	Surd Gheorghe	1,93	(a lui Feşchi)
251	225	Coţa Constantin	4,97	(a lui Ilisie)
252	225	Coţa Ilie	3,42	
253	226	Pop Aurel	3,66	(Poap)
254	227	Popa Ionaş	1,46	(Arsene)
255	228	Blaga Dumitru	1,86	(a Cenanii)
256	229	Chirean Gavrilă	1,92	(Druschi)
257	230	Drăgan Gheorghe	3,04	(Heţi)
258	231	Coţa Crăciun	7,80	(a Natului)
259	232	Chicinaş Teodor	1,62	(a lui Gligan)
260	233	Iorga Constantin	2,90	(a Flintii)
261	234	Iorga Todorica	3,15	
262	235	Iorga Nicolae	3,37	
263	236	Surdu Augustin	3,57	(a Sicrului)
264	234	Coţa Nastasia	0,74	(a Flintii)
265	237	Morovan Ioan	1,15	(n. 1914)
266	238	Coţa Vasile	2,49	(Bitilă)
267	239	Coţa Gligor	2,42	(Huhu)
268	240	Coţa Irimie	2,00	(Căuaciu)
269	241	Surdu Vasile	2,24	(Ioşcuţa)
270	242	Iorga Ioan	3,59	(Ponea)
271	243	Drăgan Vasile	2,66	

272	244	Drăgan Ana	2,74	(a Contraşului)
273	245	Drăgan Gavrilă	2,94	
274	246	Rus Ionaş	6,31	(Naşa de la Moară)
275	247	Călugăr Ionaş	2,41	(Petrica)
276	248	Crişan Sabin	2,68	-
277	249	Crişan Uliana	3,99	-
278	250	Crişan Ioan	2,49	(Arteme)
279	250	Crişan Ioan	2,93	(Ioani)
280	251	Călugăr Ioan	4,44	(n. 1881)
282	252	Călugăr Teofil	1,97	(Filu)
282	253	Călugăr Vasile	2,73	(Onasa)
283	254	Chicinaş Vasile	3,03	(Sicra Melienii)
284	254	Chicinaş Nicolae	2,44	(Culiţă a Melienii)
285	255	Gheran Constantin	2,90	(Ninu lui Roman)
286	256	Crişan Ioan	3,79	(Mişcoi)
287	257	Crişan Aurel	4,59	(Aurelu Danii)
288	258	Coţa Petru	2,43	(Petruca)
289	259	Crişan Ionaş	4,27	(a lui Miron)
290	263	Crişan Gavrilă	3,36	(a lui Macarie)
291	260	Crişan Măriuca	2,84	
292	261	Crişan Vasile	2,89	(a Pârlii)
293	262	Boar Ilie	1,28	(Gruia)
294	263	Marc Ionaş	1,39	(Naşa lui Niculici)
295	264	Boar Nuţu	1,91	(Marişca Nuţului)
296	265	Boar Maria	3,94	
297	266	Călugăr Ilie	3,57	(Pocăitu)
298	267	Chicinaş Aurelia	1,98	(Ţiţi)
299	268	Crişan Gligor	6,36	(n. 1904 a lui Miron)
300	269	Hâlma Todorica	1,97	(a Ciulii)
301	270	Ciortea Petru	3,82	(a Bradilii)
302	270	Ciortea Ioan	2,76	
303	271	Ciortea Ştefan	3,81	
304	272	Chiorean Vasile	4,75	(Brigadiru)
305	273	Vitan Viorica, Chelemen Ianoş	0,95	(n. 1898, n. 1885)
306	274	Surd Teodor	4,37	(Piţilie)
307	275	Crişan Aurel	6,58	(Popişca)
308	276	Chicinaş Ioan	3,95	(a Puichii)
309	277	Călugăr Anişoara, Călugăr Nicolae	2,53	(n. 1894; n. 1896, Ciupi)
310	278	Surd Ştefan, Surd Dochiţa	3,88	-
311	279	Chicinaş Ioan	1,41	-
312	280	Marc Gheorghe	1,84	(a lui Niculici)
313	281	Marc Vasile	0,51	-
314	283	Drăgan Ştefan	3,62	(Ciucea)
315	284	Marc Ştefan	1,37	(a lui Niculici)
316	285	Chicinaş Gheorghe	3,77	(n. 1916)
317	286	Crişan Crăciun	3,88	(Ciunu)
318	287	Crişan Ionaş	5,47	(Hepa)
319	288	Crişan Cruciţa	1,28	(a Pârlii)
320	289	Crişan Constantin	5,05	(Dina de la Pădure)
321	290	Macavei Aurel	2,27	-
322	291	Blaga Traian	0,64	-
323	292	Blaga Simion	1,25	-
324	293	Săliştean Marin	3,74	(Ţighileanu)
325	294	Crişan Nicolae	2,93	(Cotoc)
326	295	Chiorean Vasile	2,19	(Chici)
327	296	Chicinaş Ionaş	1,38	-

328	296	Chicinaș Gavrilă	0,85	(Gogoman)
329	297	Surdu Nastasia	0,85	(a lui Chici)
330	298	Chicinaș Nicolae	3,80	-
331	299	Boldijar Vasile	1,00	(Țilica)
332	300	Rusu Augustin	1,04	(Vesa)
333	301	Arion Toader	0,71	-
334	302	Marc Nicolae	1,28	(Cula lui Niculici)
335	303	Crișan Tănase	6,55	-
336	304	Popa Gavrilă	0,91	(Ciocusu Filiroaie)
337	305	Coța Ioan	2,55	(Lăzăruț)
338	306	Coța Constantin	1,40	-
339	307	Surd Victor	1,16	-
340	308	Marc Ilie	2,0	(Iancu)
341	309	Blaga Ionaș	2,70	(Broscaru)
342	309	Coța Vasile	1,00	(a Hulpii)
343	310	Drăgan Gligor	2,64	(de la Vale)
344	311	Coța Vasile	0,76	(a lui Ida Foiului)
345	312	Surd Ștefan	3,04	(n. 1896)
346	313	Truța Vasile	2,98	-
347	314	Boar Florica	1,02	-
348	315	Chicinaș Ilie	2,40	(a Fasolii)
349	316	Călugăr Nicolae	1,37	(Culiță din Bodeș)
350	317	Călugăr Petru	0,96	(Deneș)
351	29	Chicinaș Flore	0,75	(Chichiri)
352	200	Blaga Flore	0,71	(n. 1904)
353	16	Călugăr Petru	1,78	(Petrica)
354	100	Rus Petru	0,95	(Tilea)
355	258	Iuga Ion	3,00	-
356	108	Călian Crăciun	1,87	-
357	108	Călian Gligor	2,91	-
358	85	Surdu Anica	0,91	-
359	35	Rusu Viorel	0,70	-
360	36	Morovan Gavrilă	1,93	(n. 1926)
361	109	Rusu Vasile	0,77	(Via)
362	79	Chiorean Măriuca	0,28	-
363	80	Moldovan Nastasia	3,00	?
364	59	Ciortea Anica	1,19	(n. 1879)
365	9	Popa Nicolae	1,69	(Cucu Sântei)
366	110	Rus Marian	2,98	-
367	100	Rusu Simion	0,99	(n. 1927)
368	100	Rusu Gavrilă	0,66	(n. 1930)
369	23	Călugăr Lucreția	1,71	(n. 1938)
370	183	Crișan Augustin Petru	1,11	(n. 1937)
371	38	Crișan Ioan Nelu	1,94	(n. 1931)
372	104	Corpodean Parasca	0,49	(n. 1887)
373	165	Boar Florea	1,87	-
374	266	Miclăuș Viorel	2,80	-
375	210	Pop Ioan	1,52	(n. 1927)
376	310	Chiorean Anuța	0,73	(n. 1918)
377	205	Morovan Vasile	2,00	(n. 1934)
378	110	Hirișcău Ioan	0,95	(Neicuț)

T O T A L: 964,18 ha la 368 gospodării; suprafață medie / gospodărie = 2,62 hectare

Notă: *S-au scăzut 10 poziții, care s-au repetat prin desprinderea de gospodăria matcă a noilor gospodării rezultate în urma căsătoriilor; Au poziție nouă în registrul agricol, dar suprafața de teren, per ansamblu, a rămas aceeași.*

În registrele agricole 1956-1958 sunt înscrise doar suprafeţele şi anul naşterii proprietarului.

Conform parcelării efectuate în anul 1924 (1929), la nivelul satului s-au pus în evidenţă 3642 unităţi parcelare (inclusiv cele din vatră) la cele cca. 900 ha de teren (cca. 70 hectare de teren se află în afara hotarului satului), la Comiţâg, Făgădaie, Tureni, Sălişte, Ploscoş). În sat existau 378 de gospodării, inclusiv cele formate din câte două familii.

Rezultă pentru fiecare gospodărie aproape 10 unităţi parcelare (9,63) ce însumează 2,62 ha teren agricol, aceasta fiind valoarea medie a unei exploataţii agricole la nivelul satului (inclusiv terenul situat în alte unităţi administrative). Întâlnim în registrele agricole ale timpului (1956 – 1958) gospodării cu doar o singură unitate parcelară, de regulă cu o suprafaţă mai mică de 0,28 ari, şi gospodării cu peste 20 de unităţi parcelare, răspândite în întreg hotarul satului. Acest proces de „pulverizare" a micilor exploataţii agricole a fost şi rămâne cauza persistenţei unei agriculturi de subzistenţă, de randament redus, imposibil „de racordat" la agricultura modernă, mecanizată, producătoare de marfă.

Cele 964,18 hectare de teren agricol aflate în posesia celor 368 de gospodării (am scăzut cele 10 gospodării care s-au desprins din gospodăriile matcă, după căsătorie) au fost divizate în şapte clase valorice, după suprafaţa înregistrată, după cum urmează:

≤ 1 ha = 64 (17,4 %)
1,01 – 2 ha = 104 (28,3 %)
2,01 – 3 ha = 81 (22,0 %)
3,01 – 4 ha = 58 (15,8 %)
4,01 – 5 ha = 28 (7,6 %)
5,01 – 10 ha = 30 (8,1 %)
>10 ha = 3 (0,8 %)

După cum se poate constata din clasificarea de mai sus, aproape 1/5 din gospodăriile satului erau foarte mici, cu suprafeţe mai mici sau egale cu 1 ha (17,4 %). Cele mai numeroase ca pondere erau gospodăriile cu suprafeţe cuprinse între 1,01 ha şi 2,0 ha (104 – 28,3 %). Jumătate dintre gospodăriile satului aveau terenul cuprins între 1 hectar şi 3 hectare (50,3 %).

Fără teren agricol au fost în sat două gospodării, şi anume cea a lui Porumb Mihăilă şi a lui Bucur Aurel, ambele familii de ţigani care se întreţineau din munca cu ziua, împletitul coşurilor şi al măturoaielor (prima), respectiv cântatul la vioară (a doua)

Cele mai înstărite familii, sub aspectul terenului agricol, au fost cea a lui Uţa (Călugăr Gligor – 11,22 ha), Iosif a lui Toaplec (Faur Iosif – 11,11 ha) şi Voasi lui Pavel (Coţa Vasile – 10,90 ha). Alături de aceştia mai erau 30 de familii cu teren agricol cuprins între 5,01 şi 10 hectare. Aceste 33 de gospodării, ce însumau aproape 9 % din totalul gospodăriilor satului, erau şi cele mai înstărite... dar şi cele mai harnice.

Munca la câmp şi în gospodărie începea de cu noapte şi se termina seara târziu. Pentru a ajuta la muncă, aceste gospodării îşi angajau câte o slugă pe care o găzduia în casa lor şi o retribuiau.

Este demn de menţionat că aceste 33 de gospodării au fost cele mai exploatate şi mai hărţuite în perioada cotelor, ca despăgubiri de război. Uţa (Călugăr Gligor) şi-a agonisit pământul prin cumpărare, după ce s-a reîntors din America (SUA), în 1918, unde

a muncit ca oţelar la uzinele din Pittsburg, alături de fraţii Călugăr Ionaş (Boldaşu), Călugăr Gheorghe (Americanu) şi Boar Petre şi Becleanu.

Neavând copii, a înfiat pe Călugăr Vasile (Păsăric), care s-a ocupat de gospodărie până la colectivizare. În preajma colectivizării, văzându-şi agoniseala luată cu japca, s-a sinucis prin spânzurare, la marginea Pădurii Bisericii, colţul dinspre Cherpiniu. Iosif a lui Toaplec a început să vândă din pământ, petrecându-şi adesea timpul în cârciuma satului de la Roroam. Singur, Voasi lui Pavel, a dus „bătălia cu pământul" până la capăt, fiind şi el „înghiţit" de „marea agricultură colectivistă", în anul 1961. Trebuie să sesizăm faptul că nici unul dintre cei trei „mari latifundiari" nu au fost închişi ori deportaţi la canal. Logica elementară ne îndeamnă să credem că sistemul nu avea niciun interes, ca prin lichidarea lor, să rămână fără produse agricole în visteria statului.

În schimb din categoria celor cu pământ cuprins între 5,01 şi 10 ha, s-au „selectat" chiaburii satului, care au ispăşit pentru zestrea lor funciară cu ani grei de temniţă şi muncă la canal (Pop Traian – Trăienoc, Crişan Gligor – Ghiga lui Miron şi Rus Constantina – Dina Diordichii). Trebuie menţionat că familiile cu zestre funciară mai consistentă purtau denumirea de chiaburi, atribut dat de către conducerea comunistă a timpului. Cei cu suprafeţe agricole sub 1 hectar erau declaraţi ţărani săraci, iar cei cu 1 – 3 ha teren, ţărani mijlocaşi. În sat, celor cu pământ mult li se spuneau „gazde". De menţionat faptul că la vremea respectivă celor doi profesori alohtoni, căsătoriţi (Ionaşcu Dionisie şi Tarţa Gavril) li s-au dat câte un lot de pământ pentru nevoi familiale, alipit de cel al şcolii. Şcoala avea cca. 2 hectare de teren în centrul satului, în dreapta văii, ocupat astăzi de familiile Boar Florea şi Boar Gavrilă, respectiv urmaşii acestora. Pe lotul din proximitatea văii a fost amenajat terenul de fotbal. Alt lot al şcolii era la Tiutea, fiind cultivat şi întreţinut de către elevii şi profesorii şcolii. La colectivizare, lotul şcolii din centrul satului a fost acaparat de către cele două familii Boar, iar terenul de fotbal a fost strămutat în Rât, între Ghiga lui Cârcoşel şi Valea Micuşului. Astăzi terenul în cauză a fost preluat de către vechii proprietari, şcoala nemaiavând bază sportivă.

36. Toponimele şi situaţia parcelară

În perimetrul administrativ al satului, s-au păstrat o serie de tiponime, în relaţie cu specificul formelor de relief (oronime), al reţelei hidrografice (hidronime), al covorului vegetal, al modului de utilizare al pământului ori al formelor de proprietate funciară etc.

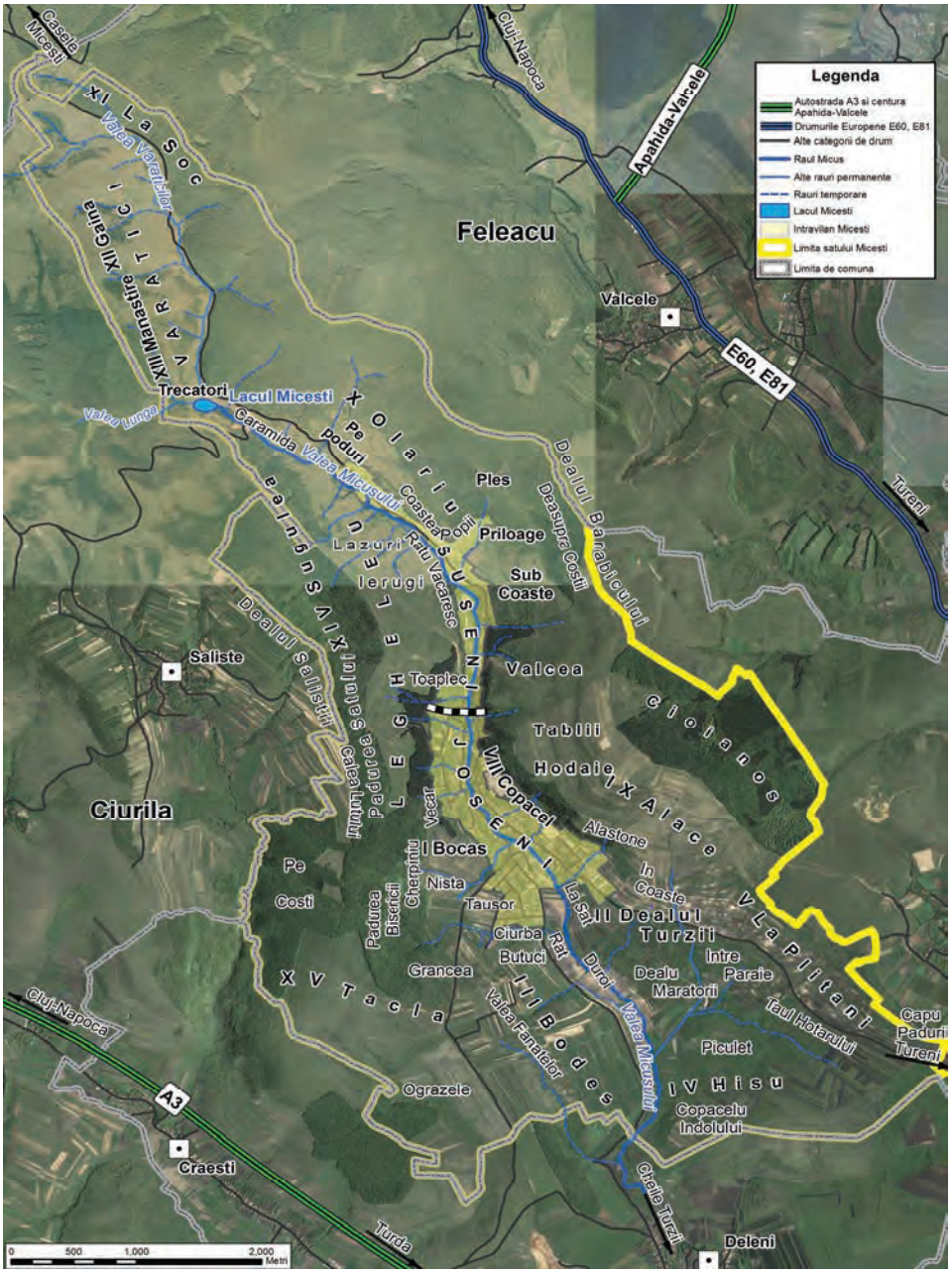

Fig. 46. Toponimele satului.

Redăm în continuare „locurile” din hotarul satului, fiecare cu o rezonanţă sentimentală şi economică pentru întreaga comunitate rurală. Unele dintre ele sunt terenuri arabile, altele păşuni, altele fâneţe ori suprafeţe cu păduri.

Văratici, Mănăstire, Grui, Ţâclă, Piculeţ, Ormeniş, Merez, Poduri, Lazuri, Ierugi, Copăcel, Bodeş, Spoială, Grancea, Cuiebic, Cherpiniu, Nista, Bocăş, Calea Sâncraiului, Ciurba, Butuci, Dealul Turzii, Priloage, Legheleu, Sub Coaste, În Coaste, Alace, Hodaie, Alăstone, Cioionaş, Pe Costi, Valea Fânaţelor, Pe Dealul Turzii, Hiş, Stupină, Tăul Hotarului, Plitani, Vedăr, Ştiubei, Poieniţă, Duroi, Vâlcea, Tăblii, Rocoteş, Capu Pădurii, La Sat, Ciurba, Între Pâraie, Slatină, Hiş, Tăuşor, Trecători, Ogrăzele, Cuiebic, Copăcelu Indolului, Pădurea Satului, Pădurea Bisericii, Pe Cărămidă, Pădurea Spânzuratului, Forostău, Cioianoş, Pădurea Rădenilor, Pe Costi, Deasupra Costii, Calea Sâncraiului, Şugulea, Spoială, Râtu Văcăresc.

Noţiunile, denumirile de grui, ţâclă, piculeţ şi ormeniş semnifică forme de relief mai proeminente, care domină, prin altitudine, arealele înconjurătoare, din proximitate, Noţiunile de vâlcea, ierugă şi laz definesc suprafeţe defrişate, poienite.

Celelalte toponime sunt lesne de înţeles, ele exprimând asenea funcţionalitatea acelui spaţiu ori poziţia lui.

Pe harta cadastrală semnată cu numele de Krişán Vasilie (schiţă de împărţire) cu parcelări efectuate de către Traian Rusu, inginer operator, datată anterior anului 1929 (comuna Micești, jud. Turda) sunt puse în evidenţă 3642 de unităţi parcelare, grupate în 15 trupuri teritoriale.

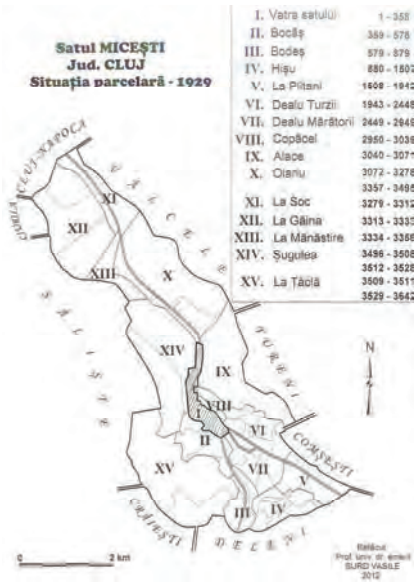
Satul MICEȘTI
Jud. CLUJ
Situația parcelară - 1929
I. Vatra satului 1 - 358
II. Bocăș 359 - 578
III. Bodeș 579 - 879
IV. Hișu 880 - 1503
V. La Plitani 1609 - 1943
VI. Dealu Turzii 1943 - 2448
VII. Dealu Mărătorii 2449 - 2949
VIII. Copăcel 2950 - 3036
IX. Alace 3040 - 3071
X. Olariu 3072 - 3278
3357 - 3495
XI. La Soc 3279 - 3312
XII. La Găina 3313 - 3333
XIII. La Mănăstire 3334 - 3356
XIV. Șugulea 3496 - 3508
3512 - 3528
XV. La Țâclă 3509 - 3511
3529 - 3642
N
0 2 km

Fig. 47. Situaţia parcelară (1929) *(după schiţa de împărţire întocmită de Krişan Vasile, inginer operator Rusu Traian, refăcută în anul 2012 de către geograf urbanist, Vasile Surd).*

O prezentare a tuturor unităţilor parcelare nu face obiectul prezentei scrieri, aceasta fiind o treabă şi sarcină topografică prin excelenţă. În cadrul celor 15 trupuri teritoriale, am identificat mai multe subunităţi, unele corespondente ca denumire cu trupul teritorial principal. În delimitarea subunităţilor, am consultat persoane în vârstă, autorizate în materie de conoaştere a satului şi a hotarului acestuia (Rus Ananie, Ciortea Ioan, Crişan Vasile, Surd Gheorghe). Cu toate acestea, limitele trasate de către noi îmbracă adesea o notă convenţională. Bunăoară, dacă între Cherpiniu şi Nista, limita s-a trasat cu uşurinţă. Părerile nu sunt unanime în privinţa limitei dintre Bodeş şi Valea Fânaţelor. Aşa că, în cele mai numeroase cazuri, am luat ca limite drumurile de hotar şi formaţiuni vegetale perene, care s-au mai păstrat în numeroase situaţii (între Legheleu şi Pădurea Satului, de exemplu). Lucrurile cu limitele se conplică în fânaţe, neîntrunindu-se unanimitate la delimitarea Hişului, peste Slatină şi Ştiubei. Oricum, harta întocmită de noi se bucură de o suficientă claritate în descifrarea poziţiei fiecărui loc din hotarul satului.

37. Gospodăria

Aceasta era organizată pe principiul unei vieţi autarhice, motiv pentru care nu a atins niciodată performanţele cantitative ale fermelor din vestul continentului, cu economie mai avansată.

Acest gen de practică, a autarhiei economice, a gospodăriei rurale, tindem să credem că îşi are originea în psihoza indusă populaţiei de perioadele lungi de instabilitate şi nesiguranţă ale evului mediu timpuriu şi a unei izolări fizice aproape perfecte, în raport cu lumea urbană, organizată pentru apărare şi comerţ (perioada ruralului etnografic – vegetativ – V. Pârvan). În gospodărie se realizau toate trebuinţele familiei, ale individului, în general. Curţile erau largi, pentru a permite manevre nestânjenitoare ale carului şi căruţei. La drum, de regulă, era pusă casa, iar în continuitate, dar separate, erau şura şi grajdul (poiata), acestea din urmă formând un corp comun.

Între ele se interpun coteţele pentru porcine şi păsări (galiţe) şi prevada (closetul), întreg ansamblul deşeurilor fecaloid-menajere fiind asimilat în masa gunoiului de grajd, singurul tip de îngrăşământ natural, alături de „târlirea" terenului cu oile.

Fig. 48. Model de gospodărie *(Popa Martin şi Jenica de la Piroş).*

Autarhia rurală interbelică excludea deşeurile nonasimilabile şi dăunătoare mediului înconjurător! Lângă casă se amenaja „gredinuţă" (grădiniţa) pentru zarzavat. Grădina mare se semăna, jumătate cu porumb şi fasole, iar în continuitate pomi fructiferi de sub care se recolta iarbă proaspătă ori fânul. Întreaga gamă de alimente de producea pe loc, foarte rar şi pe căi discrete, procurându-se doar zahăr.

Singurul produs de fabrică cumpărat sistematic din aşa-zisele cooperative (magazine rurale) era fotoghinul (petrolul lampant). Pâinea se cocea la 10-14 zile în cuptoare special amenajate. Toamna, când porumbul dădea în coacere se prepara păsatul, măcinat pe răşniţe manuale, din piatră. Păsatul era un deliciu culinar, consumându-se cald cu lapte rece ori cu brânză. Zahărul era substituit cu silvoiţă (majun), care se prepara din prunele de cea mai bună calitate, în căldări speciale din cupru. Grâul şi porumbul se măcinau la morile satului, fiecare familie având arondat un morar, în funcţie de afinităţile personale şi de cinstea dovedită de acesta. Morarii veneau acasă, la porţile gospodarilor, cu căruţele, după măciniş, şi după câteva zile se reîntorceau cu făina. Amestecul făină de porumb şi orz era numit urlău, şi era folosit la hrănirea porcinelor, a vacilor şi a bivoliţelor cu lapte.

În ograda (curtea) fiecărei gospodării se afla grămada de lemne, având în faţă tăitorul (tăietoru), pe care se tăiau joardele destinate arderii pentru încălzit. Casele, şurile, poieţile şi coteţele erau făcute din lemn de stejar, din orizontul local şi mai rar din piatră.

Erau acoperite majoritar cu paie, în special de secară, mai lungi, mai groase şi mai durabile.

După anul 1920, când începe să producă ţiglă fabrica de la Ghiriş (Câmpia Turzii) se adoptă învelitori din acest material.

Casa era compusă din una-două camere şi o tindă. Camerele, ocupate nu în puţine cazuri de către două familii erau destinate locuirii zilnice. Tinda, un fel de anticameră, era destinată gătitului la foc deschis, pe o vatră de piatră. Fumul era dirijat spre corlan (un fel de hotă împletită din nuiele şi tencuită cu lut, să nu se aprindă), şi de aici spre horn, şi acesta făcut din lemn, muruit (tencuit) cu lut. Sobele (cuptoarele) pentru încălzit şi gătit pe timpul iernii erau din categoria celor „mute" (aveau fundaţii din piatră tencuită cu lut şi văruită, iar în partea superioară o plită din fontă care asigura transmiterea căldurii). În faţa casei era amenajată un fel de terasă din piatră, tencuită cu lut şi văruită, iar în partea superioară o plită din fontă care asigura transmiterea căldurii.

În faţa casei era amenajată un fel de terasă din piatră, tencuită cu lut, numită polmon, pe care şedeau oamenii în orele de repaus. Unii foloseau vara polmonul şi pentru dormit. Astăzi aproape toate casele şi anexele sunt construite după anul 1965, cărămizile, ţigla şi cimentul fiind ieftine şi la îndemână. Din perioada interbelică se mai păstrează doar casa Fasolii din Rât, cu pereţii din lut, târnaţ şi acoperiş cu ţiglă.

Aproape fiecare gospodărie avea fântână proprie, apa fiind cărată în casă cu veadra (găleata), din tablă (pleu) ori din lemn. Fantana, in sine, este protejata de o imprejmuire din lemn ce poarta denumirea de *„cotetul fantanii*" pe care se sprijină butucul (tamburul) de susţinere a lanţului şi a găleţii pentru scos apă. Butucul era acţionat de către o manivelă (cocârlă). Unele fântâni erau deservite de cumpene, un fel de pârghie cu contragreutate, care uşura scosul găleţilor pline cu apă. Fântâna dispune de o împrejmuire de protecţie denumită pe plan local „coteţul fântânii".

Fântânile erau săpate manual, până la adâncimea care garanta atingerea nivelului freatic, adică erau asigurate cu apă permanentă. Cel mai vestit fântânar din sat şi din toată depresiunea Iara-Hăşdate era Gligan (Neag Găvrilă), mereu cu ţigara lipită în conţul gurii şi de un calm imperturbabil.

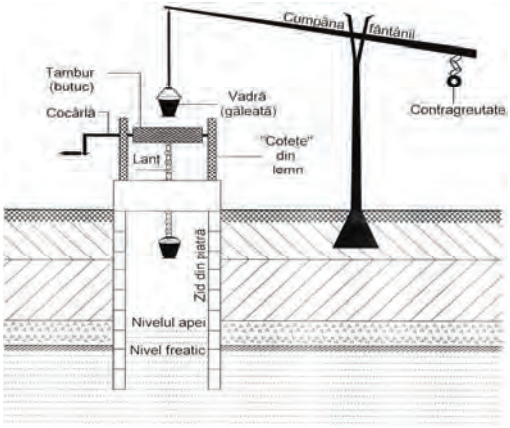

Fig. 49. Fântână cu cumpănă şi tambur (sul).

Gospodăriile sunt dispuse perpendicular pe uliţa principală, cu casa în faţă şi celelalte componente (grajd, coteţe etc.) spre interior.

Gospodăriile actuale. Pe baza documentaţiei de teren şi a observaţiei cartografice, s-au identificat un număr de 371 de gospodării existente după al doilea război mondial. Dintre acestea un număr de 238 sunt locuite, 68 nelocuite şi 64 dispărute.

Din cele 371 de gospodării inventariate, 365 se află în cadrul vetrei actuale (intravilan).

Cele care au fost localizate în afara vetrei satului au dispărut în întregime. Este vorba de gospodăria de la Morăraşu, de sub Lazuri, a lui Hornoi din Priloage, Gligăniţa de sub Coaste, Dina de la Pădure, de la Grancea, Culiţa şi Deneş din Bodeş.

Gospodăria de la Morăraşu şi cea de la Deneş din Bodeş au funcţionat ca mori de apă până în anul 1960.

Din totalul gospodăriilor locuite, 47 (19,5 %) sunt case de vacanţă noi ori renovate, aparţinând localnicilor, iar 15 (2,6 %) case de vacanţă noi ori renovate, aparţinătoare străinilor. Deci 25% din gospodăriile actuale se află într-o stare de locuire bună şi foarte bună, prin prisma gradului de înnoire şi modernizare.

Încălzitul se realizează cu lemn, majoritar extras din pădurile satului, neprotejate de jaful silvic local ori cel alohton, „acoperit" de către o administraţie coruptă şi iresponsabilă.

În anul 1996, conducerea locală de atunci a promis finanţarea introducerii gazului metan în sat, după ce celelalte sate aparţinătoare comunei Tureni s-au racordat la această sursă de energie termică. Condiţia a fost aceea că sătenii să suporte costul conductelor şi al montării acestora în intravilan, cheltuielile de racordare urmând a fi suportate de către stat. În timp record s-a realizat pozarea conductelor din metal în întregul sat. Dar racordarea nu s-a realizat nici până astăzi, după 17 ani de zadarnice aşteptări, întreg sistemul distrugându-se treptat, prin furt şi uzură la intemperii.

O conducere arbitrară si incompetentă la nivel de comună, acompaniată de condamnabila nepăsare locală, au văduvit satul de acest sprijin preţios. Întreg satul este electrificat printr-o linie de current de 220 volţi, ce se bifurcă spre sat la Tăul Hotarului.

Cele mai multe construcţii s-au ridicat în intervalul de timp 1965-1985, când veniturile din munca de navetist în construcţii şi industria urbană se completau cu cele de la CAP. Mai adăugăm faptul, deloc neglijabil, că cimentul şi fierul beton se găseau la discreţie, fiind foarte ieftine.

În anul 1910, majoritatea caselor, dar şi a anexelor gospodăreşti (şură, grajduri, coteţe ş.a.) erau durate din lemn (97 %), având în proporţie covârşitoare acoperişul cu paie (87 %), urmat de şindrilă şi ţiglă (doar 38 case din totalul de 286).

Tabel 10. Gospodăriile şi numărul de locuitori (1850-2013).

Nr. crt.	Anul	Nr. gospodării (case)	Nr. locuitori	Locuitori / gospodărie
1	1850	160	986	6,2
2	1869	196	1034	5,3
3	1880	219	1068	4,9
4	1900	247	1214	4,9
5	1910	286	1350	4,7
6	1941	330	1552	4,7
7	2013	238*	294	1,2

După 1960, practic încetează construcţia caselor din lemn, folosindu-se „cărămidă de ţigan" din orizontul local şi cea de fabrică, asociată cu betonul armat din lemn. Toate casele şi construcţiile actuale au acoperişul din ţiglă, mai nou utilizându-se pe scară largă plăcile ondulate din azbest, mai uşoare şi mai rezistente la şocuri termice.

În anul 1850 erau 160 de case la o populaţie de 986 locuitori, revenind 6,2 locuitori/gospodărie. În anul 1869 erau 196 case la 1034 locuitori (5,31 persoane/casă),

iar în anul 1880, 219 case la 1068 locuitori (4,9 persoane/casă). La 1900 erau 247 gospodării (case) şi 1214 locuitori, revenind 4,9 persoane gospodărie.

În anul 1910, la o populaţie de 1350 locuitori erau 286 case (4,7 persoane casă.

În 1941 la 330 de gospodării erau 1552 locuitori/4,7 persoane/gospodărie. În anul 2013, la 238 de gospodarii sunt 294 locuitori (1,2 locuitori/gospodarie).

Fiecare gospodărie, pe lângă casă dispune de grajd cu şură, coteţe pentru păsări şi porci şi anexe. În proximitatea casei se află livada cu pomi fructiferi şi o mică grădină pentru zarzavat. Majoritatea caselor actuale construite după anul 1960 până în 1990, au planuri aproape identice :un hol, o sufragerie, un dormitor, o bucătărie şi o baie cu acoperişul în patru ape.

Fiecare gospodărie a fost localizată pe hartă şi numerotată cu valori de la 1 la 352. Unele gospodării, cum sunt cele de la Vasilică a Mociodoaie, Poali, Cearla şi Cherciu, dar şi altele, s-au numerotat cu 89', 89", 89"', 89"", pentru a nu reface cadrul cartografic. Nu am adoptat numelere poştale pe considerentul că acele gospodării care au dispărut nu mai sunt înregistrate, după cum codurile şi numerele poştale se schimbă odată cu mutaţiile de ordin administrativ-teritorial. Oricum, fiecare familie ce a locuit în sat după 1945 şi până în prezent se regăseşte şi în situaţia tabelară şi în cea cartografică.

Tabel 11. Gospodăriile identificate după anul 1945 şi numele de poreclă.

Nr. crt.	Nr. pe hartă	Identificarea gospodăriei după ciufală (poreclă)	Numele de familie	Starea actuală			Proprietarul (custodele) actual și poziția, observații
				locuită	nelocuită	dispărută	
1	1	Sântea (Ion)	Pop	x			Pop Maria, nora
2	2	Sântea (Cucu)	Pop	x			Pop Cucu, fiu, cu soția
3	3	Burcușel	Neag	x			Neag Ioan, fiu
4	4	Vila Gâștii	Iorga	x			Iorgu Simion, fiu
5	5	Rișcău (lui Rișcău)	Hirișcău	x			Hirișcău Valer, fiu
6	6	Petre a Dolfinii	Călugăr		x		Călugăr Lucia, nora, Scurtu Ana, fiica, în paragină
7	7	Metu (Moș Dane)	Călugăr		x		în paragină
8	8	Nuțu Marișchii Nuțului	Boar	x			fiica (fosta casă a lui Onu Mociocoaie)
9	9	Ungurașu Petrichii	Călugăr	x			Ileana, soția
10	10	Gligan	Neag	x			Adriana, strănepoata, cu soțul Cosmin
11	11	Căuaciu lui Titeu	Chicinaș	x			Chicinaș Valentin, fiu
12	12	Moașa Georgeta	Chicinaș	x			Chicinaș Georgeta
13	13	Ștefan a lui Chereș	Călugăr	x			Călugăr Ana, soție
14	14	Vasilie a Petrichii	Călugăr	x			Călugăr Vasile cu soția
15	15	Pașcu Cuții	Ciortea	x			Ciortea Pascu cu soția
16	16	Pitis a Sandichii și Anuca	Rus	x			Marc Ioan, nepot
17	17	Beleni a Pisichii (Tinu)	Rus	x			Rus Augustin
18	18	Rus Anuța	Rus	x			fată a lui Ciortea Petre
19	19	Iorga Miuța	Iorga	x			Iorga Miuța

20	20	Ciortea Gligor a Cuții	Ciortea		x		Ciortea Pascu, frate, în paragină
21	21	Coța Aurica	Coța	x			Cota Aurica, fata lui Țică lui Faur
22	22	Cota Daniel (a lui Voasi Gârlii)	Coța	x			Coța Daniel
23	23	Țica lui Precov (Marc Vasile)	Marc	x			Marc Vasile
24	24	Rus Gheorghe (a Nonului)	Rus	x			fiul, de la Cluj
25	25	Călugăr Augustin	Călugăr	x			Călugăr Augustin, casă de vacanță
26	26	Tiutea	Zoltan			x	?
27	27	Negruța	Rus	x			Călugăr, Eugen a lui Lia lui Gligoraș
28	28	Ianoș a lui Buric	Sălișteanu	x			Călugăr Ioan (Ovăs) - ginere
29	29	Gurbana (Călugăr) a lui Chereș	Călugăr			x	fiul acesteia, Gheorghiță, emigrat în Suedia
30	30	Ianoș a Indreichii	Cota	x			Coța Ioan, fiu
31	31	Magazin Sătesc	-				construit după 1970
32	32	Valentin a lui Gligoraș	Călugăr	x			casă nouă, Valentin Călugăr, cu soția Ileana
33	33	Sandica	Rus		x		Rus, nepot, Turda, în paragină
34	34	Chichiri (Jenu)	Chicinaș	x			Chicinaș Eugen, fiu
35	35	Șuca Niucului	Chicinaș		x		folosesc a Cătanii
36	36	A Cătanii	Chicinaș	x			Ioan Chicinaș, fiu
37	37	Bila Rochii	Todea	x			Maria, noră
38	38	Buțu (Tilea)	Rus	x			Rozalia Rus, noră
39	39	Anica Cherciului	Surd	x			Surd Ioan (Oșanu), nepot
40	40	Pâțoaie	Călugăr	x			Faur Lenuța
41	41	Iulișca	Crișan	x			Ciortea Mihai, cu soția, nepoată, renovată
42	42	Popa Libă	Popa	x			Popa Aurel, casă renovată, fiu

43	43	Chitoaie (Petre și Marina)	Miclăuș	x			Surd Vasile, a lui Ilie, a Vântoasii, renovată
44	44	Pilu Mitruțului	Călugăr	x			copiii
45	45	Lia Boanchii	Cota	x			fiica, cu soțul Drăgan Aurel
46	46	Mihoc (Riuca și Ninu)	Popa	x			fiul, Popa Constantin cu soția Rița
47	47	Florica Martii	● ?			x	-
48	48	Ciorsoi a lui Mihai (Onu)	Chicinaș	x			Dorhoi Elena, fiică, casă de vacanță, renovată
49	49	Călugăr Simion	Călugăr			x	Surd Marița, nepoată de unchi
50	50	Călugăr Gheorghe (Americanu)	Călugăr	x			Surd Vasile, nepot, casă de vacanță, nouă
51	51	Călugăr Ionaș (Boldașu)	Călugăr			x	Surd Marița, nepoată de unchi
52	52	Ciucur (Gogoman)	Călugăr	x			soții, Gavrilă și Mănuța Călugăr
53	53	Picuțu (Plutonieru)	Călugăr	x			soția Marina și fiul Nițucu
54	54	Învățătorul Crișan	Crișan	x			cumpărată de Valentin Călugăr a lui Gligoraș
55	55	Părintele Crișan	Crișan			x	cumpărată, și apoi demolată de către Călugăr Valentin
56	56	Ioji căuaciul	Zoltan			x	amenajare părăsită a fostei lăptării
57	57	Ghiga Pisichii	Rus		x		fiul, Rus Ioan, în paragină
58	58	Gabor	Rusu	x			Feher I, prin cumpărare, casă nouă
59	59	Primărie			x		închisă după 1968, în paragină
60	60	Oncioc	Sălișțean	x			cumpărat, Kender, Cluj, casă nouă
61	61	Mihăilă	Chicinaș	x			Chicinaș Ion, fiu
62	62	Mociodoaie (Simion)	Călugăr	x			fiul, Tinu și copii
63	63	Viluc a Bilii	Călugăr	x			Eugenia și Maria, casă renovată
64	64	Nonu Moașii	Rus	x			Rus Maria, fiică
65	65	Ghiguta Bitangului	Crișan			x	fiii Valentin, Relu și Remus

66	66	Săna lui Arsene	Pop			x	Bărăian Surd, Stanca Dacia, Turda
67	67	Școala Generală	Școală și cămin cultural, ultimul ridicat în 1957				
68	68	Vila Coratorului	Crișan	x			casă de vacanță, nepoata Marc
69	69	Tuțu Cantoru	Crișan	x			fiica Miluca și soțul Gheorghe Chicinaș
70	70	Uța (Păsăric)	Călugăr	x			nora, Jenica
71	71	Lia lui Gligoraș	Călugăr			x	copiii
72	72	Guizu și Becleanu	Feneșan	x			nepotul, Viorel
73	73	Piroș(Martin)	Popa	x			Popa Martin, nepot, cu Jenica soție
74	74	Ghiga Zgorcii (Directoru)	Chicinaș	x			nora, Cornelia cu fiul Cristian
75	75	Oita (Miclăuș)	Sălișteanu		x		Miclăuș, casă de vacanță a strănepoților, renovată
76	76	Ionescu (învățător)	Ionescu			x	Vasile a Culiții Melienii (Chicinaș)
77	77	Băieș (Iorga Nonu)	Băieș	x			fiica Lenuța, cu soțul ei, Nonu
78	78	Danea Pocăitu	Rus	x			casă vacanță, dr. Rotaru, Cluj, renovată
79	79	Voasi lui Șilie Morovan	Morovan	x			Morovan Vasile cu fiul
80	80	Niculae a lui Cofiț	Coța				„Copilaș” Coța Nicolae
81	81	Ion a Petri Linii	Rus			x	folosește Morovan Vasile
82	82	Ghiga Petri Linii (Danea Buțului)	Rus	x			locuită de fiica lui Danea Buțului - Cheța
83	83	Lăptărie				x	
84	84	Toma Chichii (Ceterașu)	Calău		x		azi, proprietate a lui Crișan Nelu a Iulișchii, Turda
85	85	Guțoc (Florica lui Guțoc)	Călugăr		x		azi, proprietară Călugăr Eugenia de la Boldă
86	86	Boldașu (Călugăr Ionaș)	Călugăr	x			nora, Călugăr Eugenia cu copiii
87	87	Dolfina (Ion)	Călugăr	x			fiica, Georgina
88	88	Niculae a Iobajului	Sălișteanu	x			soția Lucreția și fiul Gligor, casă renovată

89	89	Gheorgheoi (Anica)	Călugăr	x			fiul Luțu, cu soția
90	89'	Călugăr Augustin	Călugăr	x			Călugăr Vasile cu soția, nepot
91	89"	Cota Gheorghe a lui Poalii	Cota	x			fiica Ana
92	89"'	Gheorghe a Ciarlii	Chicinaș	x	x		fiul, Gavrilă din Turda
93	89""	Chicinaș Gavrilă a lui Găvriluț	Chicinaș	x	Cherciu		fiul Chicinaș Ionel, casă vacanță renovată
94	90	Scâtai (Șilie Doctoru)	Crișan	x			fiul Ion, cu soția Măriuca
95	91	Voasi Ioșcuții	Surd	x			soția și fiii
96	92	Șilie a Bârșii	Surd		x		nora, Florica, fiul Vasile
97	93	Ghimu lui Ciocodel	● Hâlma			x	ceteraș
98	94	Tinu lui Costan	Chicinaș		x		vândută de către nora Carolina și nepoți
99	95	Moara lui Uțu	Călugăr			x	
100	96	Friguțu	Indolean		x		fiii, Vasile și Ion
101	97	Vasile a Gonului	Călugăr	x			Casă de rugăciune a cultului Martorii lui Iehova, renovată
102	98	Nașa lui Druschi	Crișan	x			Crișan Ionaș cu soția actuală, moașa
103	99	Ion Hornaru	Chiorean	x			fiul
104	100	Culită a lui Chereș	Călugăr	x			Călugăr Nicolae și soția
105	101	Orbutu Dichii	? ●			x	ceteraș
106	102	Nonu lui Caici	Rus	x			Rus Simion cu soția
107	103	Casa Americanului Elliot Matt	Călugăr	x			Călugăr Vasilică a Onasii, casă nouă
108	104	Bărcula	Călugăr	x			Călugăr Vasilică a Onasii, casă renovată
109	105	Țilie	Rus		x		nepot
110	106	Cioarsa (Vișchi)	Călugăr			x	copiii

111	107	Ciobâlcău (Gheorghe)	Boar	x			azi fam. Cherecheș, din Cluj, cumpărare, casă nouă, vacanță
112	108	Boacși - Culița Ciorsii	Șerban		x		cumpărată fam. Șerban, Cluj
113	109	Mitru lui Cârcoșel	Drăgan	x			azi, Boar Vasile și Marinela, casă nouă
114	110	Ghiga Dibănosului (Ghighili)	Crișan	x			fiica, căsătorită Rus
115	111	Gavrilă a Gonului	Călugăr		x		(Vasilică a lui Hornoi)
116	112	Jentoaie	Călian	x			casă de vacanță nouă, nepot Călian Ciprian
117	113	Pilu Dioabii	Gheran			x	fostă moară
118	114	Lenuța Dioabii	Călugăr	x			Lenuța și Relu Călugăr, casă nouă de vacanță
119	115	Rus Gavrilă (a lui Maier)	Rus	x			fam. Sabău
120	116	Țâia lui Noana	Chicinaș	x			Ghizi a lui Ionel a Știi
121	117	Ion a Zgorcii	Chicinaș	x			fiica
122	118	Todorel - Pilu Dioabii	Scurtu + Gheran	x			azi, nepotul lui Gheran, Oltean Gheorghe
123	119	Hâlma Gligor	Hâlma	x			decedat la 105 ani, în 17.XI.2012
124	120	Hâlma Macarie	Hâlma	x			casă nouă de vacanță, italianul Sergio și Monica
125	121	Lia lui Ianoș	Rus		x		fiica, din Turda
126	122	Nășuca și Părăscoi	Chicinaș	x			Boar Gheorghe a Piticului
127	123	Ilie a Țilii	Rus		x		fiica, din Crăiești, în paragină
128	124	Liuțu a lui Dinu Uțului	Popa	x			copiii
129	125	Viorel a lui Dinu Uțului	Popa	x			copiii
130	126	Petre a Finichii	Cămărășan	x			fiul, Petru
131	127	Lică a Sandului	Cămărășan	x			nepoata
132	128	Augustinu Sandului	Cămărășan		x		nepotul

133	128'	Rus Gavrilă (Teleguţ)	Chiorean Viorel	x			ginere
134	128"	Rus Maier	Rus			x	nepoţii din Turda
135	128"'	Rus Dumitru (Dugu)	Rus			x	vândut după 1990, casă nouă
136	129	Săliştean (Goanga)	Săliştean			x	copiii (Goanga Auriţii)
137	130	Piticu lui Rogoz	Boar	x		x	copiii
138	131	Vasile a lui Piros	Săliştean	x			nora
139	131'	Vasilică a lui Hornoi	Pavel			x	fiul
140	132	Gusti lui Titeu	Chicinaș	x			Chicinaș Augustin
141	133	Vasilică a lui Lazar	Rusu	x			Rus Vasile a lui Lazar
142	134	Chicinaș Petru a Noanei	Chicinaș	x			soția Tica, casă nouă, vacanță
143	135	Chiorean Gheorghe a Cățușnichii	Chiorean	x			Lelița a Cățușnichi
144	136	Onu a lui Chereș	Călugăr	x			fiul, Ionel
145	137	Ilie a lui Caţ	Crișan	x			Crișan Ilie cu soția
146	138	Ghiga Șonii (Tranda)	Crișan		x		copiii
147	139	Nașu lui David	Crișan	x			soția
148	140	Voasi lui Titeu	Chicinaș	x			Todea Vasile, casă vacanță, nouă
149	141	Nicolae a lui Titeu	Chicinaș			x	vândut
150	142	Ionel a Știi	Coța	x			copiii
151	143	Nicolae a Tătienii	Crișan	x			Vândut, casă nouă 1
152	144	Petre a Tătienii	Crișan	x			vandut, proprietari noi din Cluj, casă nouă
153	145	Vasile a Tătienii	Crișan	x			fiica Margareta, casă de vacanță (nouă)
154	145'	Onu lui Băbuc	Rus	x			Surd Ioan cu soția Măriuța

155	145"	Vasilie a lui David	Crişan			x	Surd Ioan cu soţia Măriuţa
156	146	Drăgan Noe - Alexe a Pârlii	Drăgan Crişan	x			soţia lui Alexe a Pârlii, Ileana
157	147	Berinde Gheorghe	Berinde	x			venit dupa 1990, Cluj, casă nouă
158	148	Popa Iov	Popa	x			Popa Iov cu soţia
159	149	Popa Dumitru	Popa	x			casă vacanţă nouă, dr. Rancea, Cluj
160	150	Călugăr Gavrilă a Mociodoaie	Calugăr	x			baracă de vară
161	150'	Călugăr Gavrilă a Mociodoaie	Calugăr	x			casă de vacanţa nouă, Călugăr
162	150"	Paşca	Paşca	x			casă nouă, pădurarul Paşca cu familia
163	151	Hirişcău Gheorghe (Neica)	Hirişcău	x			casă de vacanţa nouă, Surd Bărăian Stanca Dacia şi Călin
164	152	Pop Traian	Pop	x	Trăienoc		casă de vacanţă nouă, Cluj (dupa 1990)
165	153	Irimie Mircea	Irimie	x			casă de vacanţă nouă, Turda (dupa 1990), Irimie Mircea
166	154	Andea Avram	Andea	x			casă de vacanţă nouă, Cluj (dupa 1990)
167	155	Gheorghe a Lupii	Coţa		x		fii, în paragină
168	156	Hirişcău Gheorghe (Neica)	Hirişcău			x	fii
169	157	Mengheri (Valeria)	Coţa			x	?
170	158	Ciotu	Fodorean	x			fiul Fodorean Vasile
171	159	Ilie a Petrii	Coţa	x			fiul şi nepoata Liana de la Turda
172	160	Boacsi	Coţa			x	fostă moară, casă de vacanţă nouă, fiul
173	161	Șochel	Rus	x			nora, copiii, fostă moară
174	162	Boboș	Ciortea	x			casă de vacanță dr. Măgheruşan, renovată după 1990
175	163	Toaplec	Faur		x		nepoții
176	164	Meman	Crişan	x			ginerele Marta Costică, cantorul actual al bisericii şi fiii

177	165	Pilu	Crișan	x			Sălistean Nastasia, nora
178	166	Nacu (Cruciţa)	Crișan			x	Marta Costică
179	167	Dicu (Blaga)	Blaga	x			Drăgan Maria, soţia lui Noe, moară în paragină
180	168	Tulis (Gordonașul)	Dan			x	azi cimitir
181	169	Vila lui Chereș	Călugăr	x			Mândruţiu Stelian, Cluj, casă de vacanţă, renovată
182	170	Chiorean (Suștăru)	Chiorean		x		nepotul Silviu
183	171	Moș Iuga	Iuga			x	nepoţii
184	172	Ghiga Moaşii	Rus	x			nora si nepotul Liviu
185	173	Cătușnica	Chiorean			x	?
186	174	Vasilie a Todorii	Chiorean	x			Chiorean Pascu (Pantica)
187	175	Flitoc	Drăgan	x			sălișteanca, Trif Victoria
188	176	Cotoc	Coţa		x		copiii Ștefan si Rica
189	177	Ucu Bii	Popa	x			soţia şi copiii
190	178	Lazar a lui Bornoi	Rus	x			Damian Ștefan si Leana, casa de vacanţă nouă
191	179	Pașcu din Deal	Ciortea	x			casa de vacanţă , fiica si fiul Paşcu Ciortea, renovată
192	180	Nelu lui Flițoc	Drăgan	x			casa de vacanţă nouă, Nelu şi Ana Drăgan
193	181	Lia Jerului (Măriasa)	Coţa		x		Coţa Maria, soţie
194	182	Gusti Jerului	Coţa	x			Petre a lui Gruia (Boar Petru)
195	183	Ida Foiului	Coţa	x			fiica şi strănepotul Felician
196	184	Caţ	Crișan		x		fiul, Ilie Crișan, în paragină
197	185	Pilea lui Rogoz	Boar		x		copiii
198	186	Niculae a Raitii	Coţa			x	Remus a Raitii
199	187	Mitru Raitii	Coţa	x			Remus a Raitii

200	188	Ilişie a Raitii (Măriuca Butii)	Coţa	x			Ec. Cota Valer, casă de vacanţă, renovată, fiu
201	189	Voasi lui Bornoi	Rus		x		Viorel Surdu, fiul lui Voasi Ioşcuţii, casă vacanţă
202	190	Porumb Gligor	Porumb		x		Crişan Valentin a Ghiguţii Bitangului, în paragină
203	191	Ghiga Filăroaie	Drăgan			x	?
204	192	Toria lui Ieronim	Călugăr			x	?
205	193	Cârlon	Porumb			x	?
206	194	Bitai (Mitru)	Popa			x	ceteraş
207	195	Lia Ciulii	Morovan	x			ceteraş, tâmplar, azi Hirişău Viorel + fam. Matei
208	196	Ştefan a Ciulii	Morovan	x			Morovan Ştefan cu soţia
209	197	Brihan (Gligor)	Crişan	x			ginerele şi copiii, casă de vacanţă
210	198	Naşa Bocului	Corpodean		x		Crişan Maria a lui Roman
211	199	Ceanin	Boar		x		azi, casă muzeu, Mureşan, Cluj
212	200	Pavel (Coţa Vasile)	Coţa	x			fiul Aurel cu soţia Susana
213	201	Coţăscu (Coţa Gavrilă)	Coţa	x			nora, nepoţii
214	202	Oniţă a Hulpii	Coţa	x			nepotul, casa de vacanţă
215	203	Vilă a Hulpii	Coţa		x		copiii casa de vacanţă
216	204	Naşu Boului	Călugăr	x			fiul, Călugăr Ionaş cu soţia Viorica
217	205	Totic (Ilie, Gavrila)	Călugăr	x			Ilie, ginere, Măriuca fiică
218	206	Magazin Sătesc				x	fostă şi locuinţă a moaşei Chicinaş
219	207	Ghiga lui Faur	Faur	x			fiul Gligor
220	208	Roşu lui Faur	Faur	x			fiul Vasile şi nepotul Sorin
221	209	Trăienoc	Pop	x			nepoata Ileana
222	210	Bârsa (Nuţu)	Surd	x			Surd Valeriu, casa de vacanţă, renovată

223	211	Găvriluț	Chicinaș			x	azi Rus Maria a Mocanii
224	212	Briciu (Bărilă)	Briciu			x	Banabiceana
225	213	Feschi (Gheorghe)	Surd	x			fiul, Gheorghe
226	214	Suca Bârșii	Surd	x			fiul Ion cu soția Crucița
227	215	Petre a Ciotrichii	Surd			x	proprietate la Șuca Bârșii, fiul Surd Ioan
228	216	Oniuca (Ion)	Surd	x			Trif Daniel, ginere, cu soția Nastasia
229	217	Onu Ciobului	Dordai		x		fiii, nepoții, casa de vacanță
230	218	Gheorghe a Ciobului	Dordai		x		fiii, nepoții, casa de vacanță
231	219	Costan a lui Faur cu Lelița	Faur			x	Faur Gligor
232	220	Ghiga Șonii	Crișan			x	fiul Gligor
233	221	Neoana Șonii	Crișan		x		fiul, Gavrilă
234	222	Șoara Șonii (Țănel) + Ștefan	Surd		x		fiul, Tarfin
235	223	Iosif a lui Drujli	Boldijar			x	cizmar
236	224	Nițu Hochii	Șandru	x			ceteraș, azi familie din Turda de rromi (Eva și Tucu Danciu)
237	225	Biserica Ortodoxă		Monument arhitectonic, pictură murală, 1793			
238	226	Arion Toader	Arion			x	Chicinaș Doru
239	227	Suca lui Caicii	Calugăr	x			Chicinaș Doru, Cluj, casa de vacanță, nouă
240	228	Gheorghe a Cioanii	Rus	x			Rus Maria Nașii Mocanii
241	229	Nașa Mocanii	Rus			x	Rus Maria, fiică
242	230	Tinu lui Băbuc	Rus	x			soția și copiii
243	231	Traian a Hulpii	Coța	x			fiul, Coța Ion si soția Ana
244	232	Anisia Bilii	Coța			x	nepoții

245	233	Matei Gheorghe	Matei	x			ginerele lui Ion Crișan, casa de vacanță nouă
246	234	Crișan Ion (Băbălău)	Crișan	x			fiul, casă de vacanță renovată
247	235	Gheorghiță a Hulpii	Coța		x		fiii, casă de vacanță
248	236	Gârloaie	Coța			x	folosește Surd Ioan a Bârsii
249	237	Ciortea Petre a Bradilii	Ciortea			x	folosește Coța Ioan, a Hulpii
250	238	Dina Gheorghichii (Cântorelu)	Hâlma		x		nepot, Eugen, casă de vacanță
251	239	Tofil	Rus		x		nepotul Fodorean, casă de vacanță nouă
252	240	Bornoi				x	proprietate a Aureliei Faur
253	241	Nana(Țica lui Faur)	Faur		x		nepotul Marin, fiica Aurica
254	241'	Casa Parohială (nouă)	cea veche, fostă sediu de miliție și spațiu locativ				
255	242	Onuța Tomii	Rus		x		fiica, Drăgan Ana, în paragină
256	243	Ștefan a Mitichii	Morovan		x		nepot, Vasile Surd, casă de vacanță în paragină
257	244	Șilie Morovan	Morovan	x			nora, Ileana
258	245	Precov	Marc	x			fiul, Marc Ioan si nepotul Ioan
259	246	Alexe de la Moară	Drăgan		x		fiul, Ionaș
260	247	Roroam	Rus			x	fostă cârciumă (făgădău), azi grădină Drăgan Ionaș
261	248	Ion Felecanu	Sălăjan	x			fiul Ionică
262	249	Melinton	Călugăr			x	folosește Sălăjan Ionică
263	250	Chimu Piscului	Rus			x	folosește Nașu Drăgan de la moară
264	251	Vasile a lui Ilisie	Coța	x			fiul Coța C-tin, casă vacanță, renovată
265	252	Ilie a lui Ilisie	Coța	x			soția Măriuca
266	253	Arsene (Pop Aurel)	Pop		x		fiul, Pop Mircea
267	254	Arsene (Pop Ionaș)	Pop			x	folosește Pop Mircea

268	255	Voasi Dioghii (Uţu Danciu)	Danciu	x			azi, copii lui Uţu Danciu
269	256	Ciunu Natului (Baronu)	Coţa Crişan		x		nepoţii, Mărioara şi Aurel
270	257	Bitilă	Coţa			x	în paragină
271	258	Sicru (Tinu)	Surd			x	azi, Todor a lui Gligan cu ginerele Sas
272	259	Bocăşanu (Bazil)+Goanga	Morovan + Săliştean				azi, soţia lui Goanga Auriţii + casă nouă de vacanţă
273	260	Flinta (Iorga Gheorghe)	Iorga	x			Iorga Gheorghe cu soţia Viorica, casă nouă
274	261	Flinta (Ciortea Gavrilă)	Ciortea	x			Ciortea Nela, soţie
275	262	Flinta (Iorga Ninu)	Iorga			x	foloseşte Iorga Liviu (Vuţu)
276	263,264	Flinta (Coţa Nastasia)	Iorga +Coţa	x			Iorga Liviu, cu soţia
277	265	Gheorghe a lui Heţii	Drăgan	x			fiica, Drăgan Ana
278	266	Druschi	Chiorean		x		fiica, Cârcioaie, în paragină
279	267	Mitru Cenanii	Coţa		x		fiul, Mitruţ, în paragină
280	268	Huhu Cenanii şi fiul Irimie	Coţa	x			nora
281	269	Căuaciu Cenanii	Coţa		x		fiicele şi fiul
282	270	Ioşcuta	Surd	x			azi, Rus Ionaş a lui Ghiga Petru Linii
283	271	Ponea	Iorga		x		copiii
284	272	Contraşu (Vasile)	Drăgan	x			fiica, Lenuţa
285	273	Contraşu-Mişcoi	Drăgan		x		nepoata, Crişan Marioara
286	274	Danea şi Naşa de la Moară	Rus				fiul Eugen
287	274'	A Petrichii	Călugăr	x			Călugăr Petru cu soţia
288	275	Binu	Crişan	x			Bogatean Alexandru
289	276	Marina Onului	Crişan		x		copiii, în paragină

290	277	Ioani + Arteme	Crişan	x			fiul, casă de vacanţă
291	278	Filu	Crişan			x	?
292	279	Dibănosu	Chiorean			x	?
293	280	Onasa	Călugăr	x			nepoţii din Turda
294	281	Culiţa Melienii	Chicinaş	x			copiii, casa de vacanţă, renovată
295	282	Ninu lui Roman	Gheran		x		copiii
296	283	Ion a lui Miscoi (Nasu)	Crişan		x		copiii
297	284	Aurelu Danii	Crişan	x			nepoţii, casă de vacanţă, renovată
298	285	Petre a Cenanii (Alba)	Coţa	x			soţia şi fiul Traian
299	286	Naşu lui Miron	Crişan	x			fiul Nelu
300	287	Rica Ciulii	Hâlma			x	?
301	288	Gruia	Boar	x			nepotul Marin
302	289	Macarioaie	Crişan	x			nepoţii Crişan Viluca + Crişan Macarie
303	290	Pârlea	Crişan		x		nepotul Bogatean Valer
304	291	Nasa lui Niculici (cioban)	Marc	x			fiica (a avut ginere pe Onecu lui Iuga)
305	292	Marişca Nuţului (Nuţu, Vasilică)	Boar	x			Boar Vasile
306	293	Florea Marişchii Nuţului	Boar	x			soţia Miluca
307	294	Vilucă a Marişchii Nuţului	Boar	x			soţia Lenuţa
308	295	Ilie Pocăitu	Rus	x			Valeruţ Drăghici
309	296	Ţiţi (Iorga)	Iorga	x			fiica Virica
310	297	Miron	Crişan (Ghiga şi Tinu)	x			fiul Ghiguţă

311	298	Crişan Vasile (Miron)	Crişan	x			Crişan Vasile cu soţia Aurica
312	299	Marc (Margareta)	Marc	x			fata lui Tinu de la Miron, casă nouă
313	300	Ciortea Ion (Cantoru)	Ciortea	x			fiul lui Ciortea Petre a Bradilii
314	301	Ciortea Ştefan+ Gheorge a Lupii	Lupea	x			copiii
315	302	Chiorean Brigadiru	Chiorean	x			fiica Tuţa si nepotul Ilie
316	303	Kelemen Ianoş (ceteraş)	Kelemen		x		fostă la Vila lui Maier, azi părăsită
317	304	Rus Ioachim (Chimu)	Rus		x		copiii
318	305	Piţilie (Todor a lui Feschi)	Surd	x			fiul Vasile cu soţia
319	306	Mitru Puichii	Chicinaş		x		copiii
320	307	Ciupi + Filăroaie	Călugăr	x			nepot de a Filăroaie, Marian
321	308	Vasilică a lui Niculici (Sâmbăta)	Marc	x			fiul (fost cioban)
322	309	Onuţă a Puichii (Ghiţă a lui Heţii)	Chicinaş	x			ginerele, Drăgan Gheorghe
323	310	Ştefan + Gheorghe a lui Niculici	Marc	x			fiul cu soţia (foşti ciobani)
324	311	Drăgan Ştefan (Ciucea)	Drăgan	x			fiica
325	312	Nuţu lui Ciorsoi	Chicinaş	x			soţia din a doua căsătorie
326	313	Ciunu Mărinii Onului	Crişan	x			Crişan Crăciun
327	314	Lupea Vasile	Lupea	x			Lupea Vasile cu soţia
328	315	Macavei	Macavei		x		fiul Gavrilă
329	316	Nonu Babii	Blaga		x		fiii
330	317	Chici	Chiorean			x	nepotul Dinuţă
331	318	Tilica (Boldijar)	Boldijar		x		fiicele, în paragină
332	319	Gusti Lui Vesa	Rusu	x			soţia Valeria
333	320	Marc Nicolae (a lui Cula)	Marc	x			Marc Nicolae, casă nouă

334	321	Rusu Viorel a lui Vesa	Rusu	x			Rus Viorel cu soţia Zoiţa, casă nouă
335	322	Arion Vasile a lui Toader	Arion	x			Arion Vasile cu soţia, casă nouă
336	323	Arion Gavrilă a lui Toader	Arion	x			Arion Gavrilă cu soţia, casă nouă
337	324	Culis (Hudrea)	Chicinaş	x			Hudrea Maria, fiică, renovată
338	325	Chicinaş Dinuţa	Chicinaş		x		casa de vacanţă nouă, nepotul lui Chici
339	326	Chicinaş Gavrilă (Buxi)	Chicinaş	x			Chicinaş Gavrilă, fiu, cu soţia
340	327	Arion Artila	Arion		x		casa de vacanţă nouă, soţia
341	328	Rus Augustin a Petri Linii	Rus	x			casa de vacanţă renovată
342	329	Săliştean Laurean (Tighileanu)	Săliştean	x			Fărcaş Anca, a cumparat de la nepoţii lui Săliştean, renovată
343	330	Tinu Sicrului	Surd	x			Popa Mariana
344	331	Buzas Mihai	Buzas	x			„casa verde”, nouă
345	332	Onuţa a lui Feşchii (Ioan)	Surd		x		fiul Surd Ioan şi nepoţii (Oşanu) (în paragină)
346	333	Surd Victorel	Surd	x			fiul Surd Aurel (Picu)
347	334	Dina şi Todor de la Padure	Crişan	x			nora Ana, nepotul Vasile
348	335	Ionaş a lui Macarie (Hepa)	Crişan		x		copiii
349	336	Ion a Popişchii	Crişan		x		fiicele
350	337	Onuta Puţinicu	Chicinaş	x			Chicinaş Ioan si soţia Marioara
351	338	Nanea lui Şochel (Tănase)	Rus	x			Rus Ananie, cu soţia Anişoara
352	339	Ciocuşu Filăroaie (Gavrilă)	Popa	x			Coţa Ioan (Nelu Raitii) şi soţia Mariuca
353	340	Ninu lui Lazar	Coţa	x			fiul Augustin
354	341	Casa de rugăciune a cultului penticostal, fostă gospodărie a lui Surd Victor					
355	342	Petrea Coratorului (a Iancului)	Crişan	x			copiii

356	343	Broscaru (Blaga)	Coța + Trif	x			pădurarul Trif
357	344	Rus (Cârcoşel)	Rus	x			fiul Rus Vasile si soția
358	345	Viorel a lui Gligoraş	Călugăr	x			Călugăr Viorel cu soția, casă vacanță, nouă
359	346	Surd Ștefan a Ioşcuții	Surd	x			ginerele, Călugăr Ioan (Teşferi)
360	347	Voasi a lui Ida	Coța	x			fiica, casă vacanță, renovată
361	348	Pilea Bărculii	Chicinaş	x			soția şi fiul Viorel
362	349	Iorga Ilie	Iorga	x			soția Lenuta şi fiul Valentin
363	350	Anisia Fasolii (Vila Ciulii)	Morovan	x			Morovan Anisia, soție
364	351	Fasolea	Chicinaş		x		Morovan Anisia, în paragină
365	352	Vâju Ștefan	Vâju	x			casă nouă, pe locul atelierului de reparat tractoare

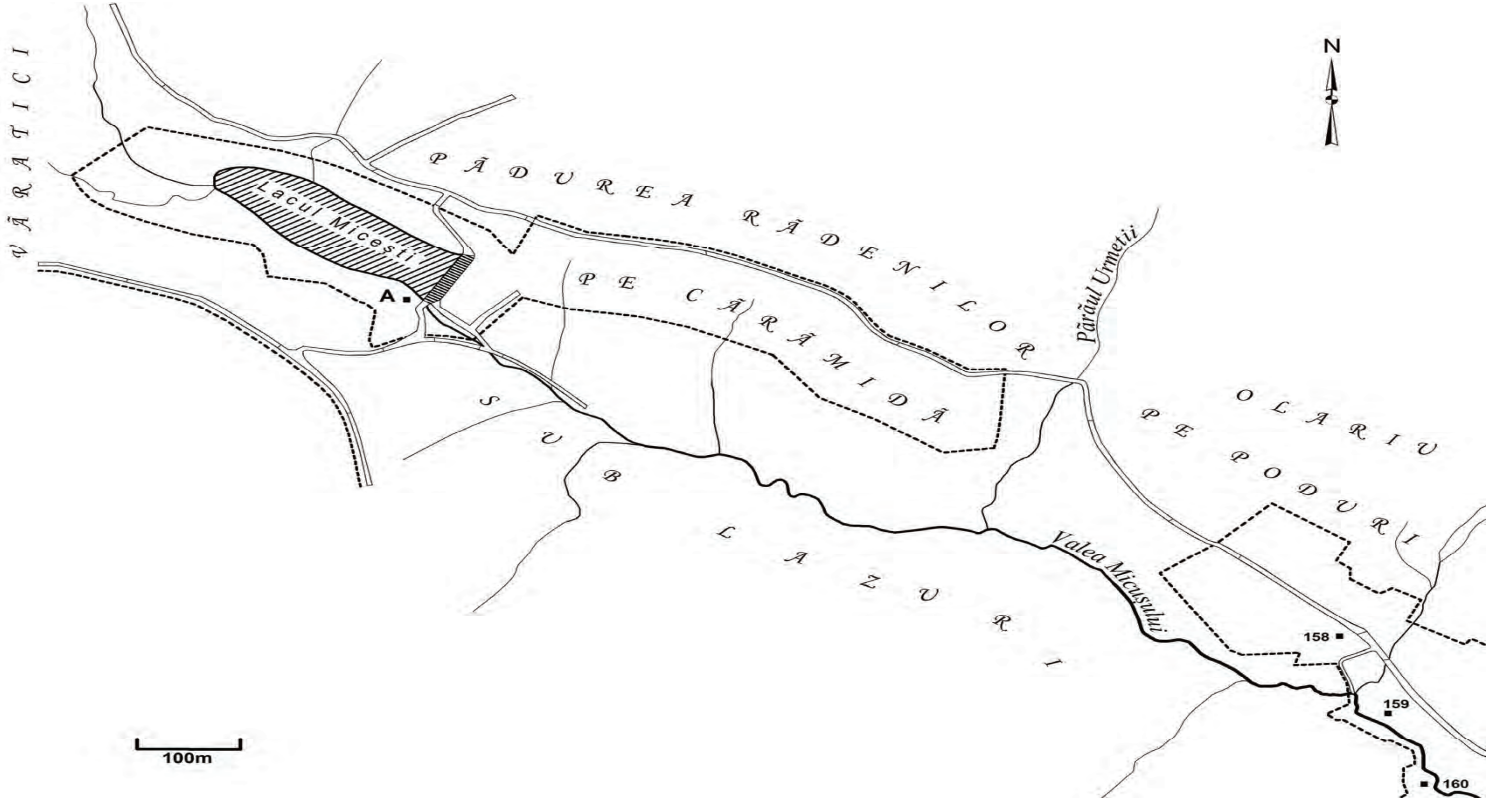
VĂRATICI
PĂDUREA RĂDENILOR
Lacul Micesti
A
PE CĂRĂMIDĂ
Părâul Urmetii
OLARIU
PE PODURI
SUB LAZURI
Valea Micusului
158
159
160
N
100m

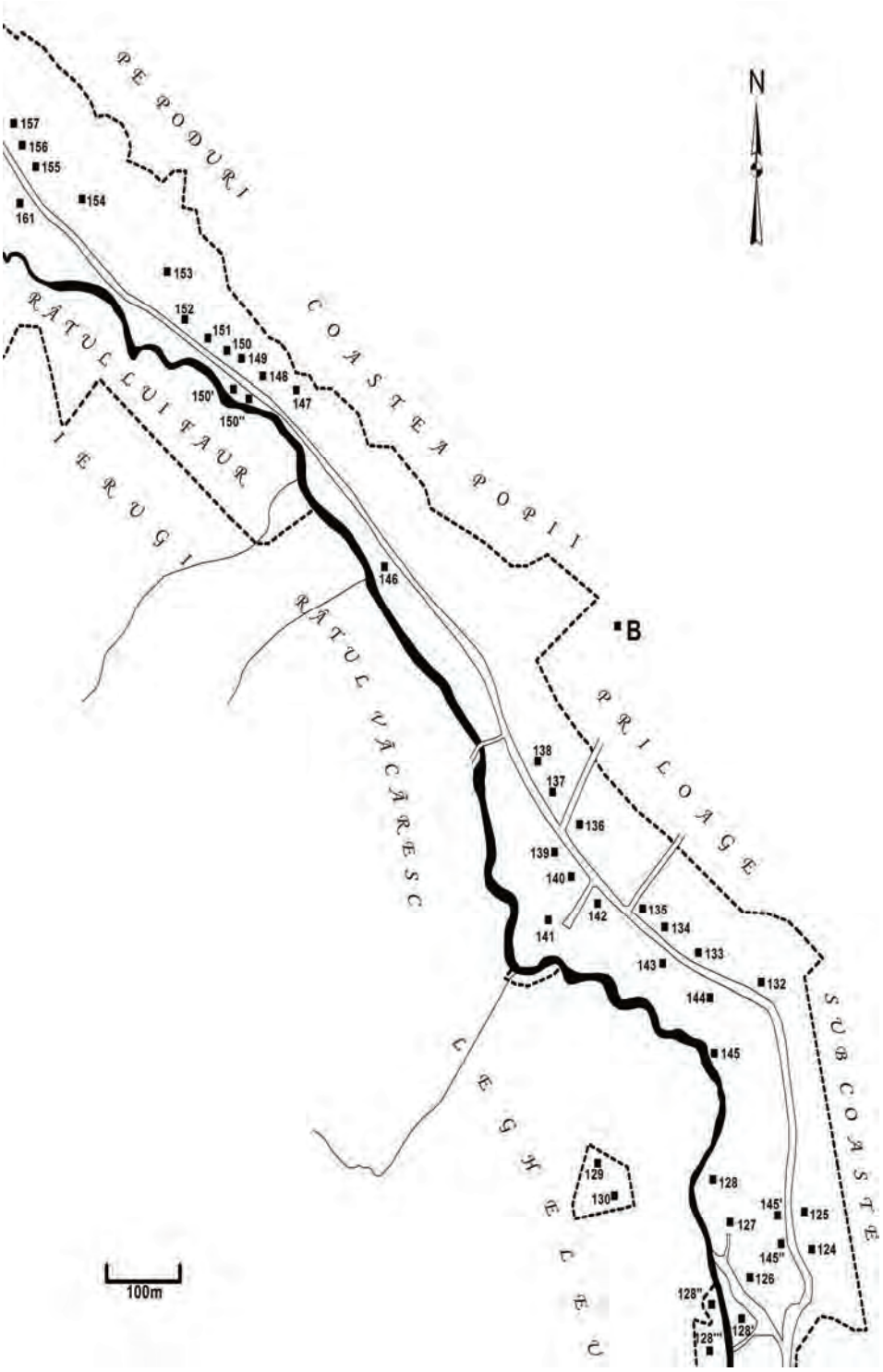
PE PODURI
COASTA POPII
RÂTUL LUI TAUR
IERUSI
RÂTUL VĂCĂRESC
PRILOAGE
LEGHELEU
SUB COASTĂ
B
N
100m
157
156
155
154
161
153
152
151
150
149
148
147
150'
150''
146
138
137
136
139
140
142
141
135
134
133
143
132
144
145
129
130
128
145'
125
127
124
145''
126
128''
128'''
128'

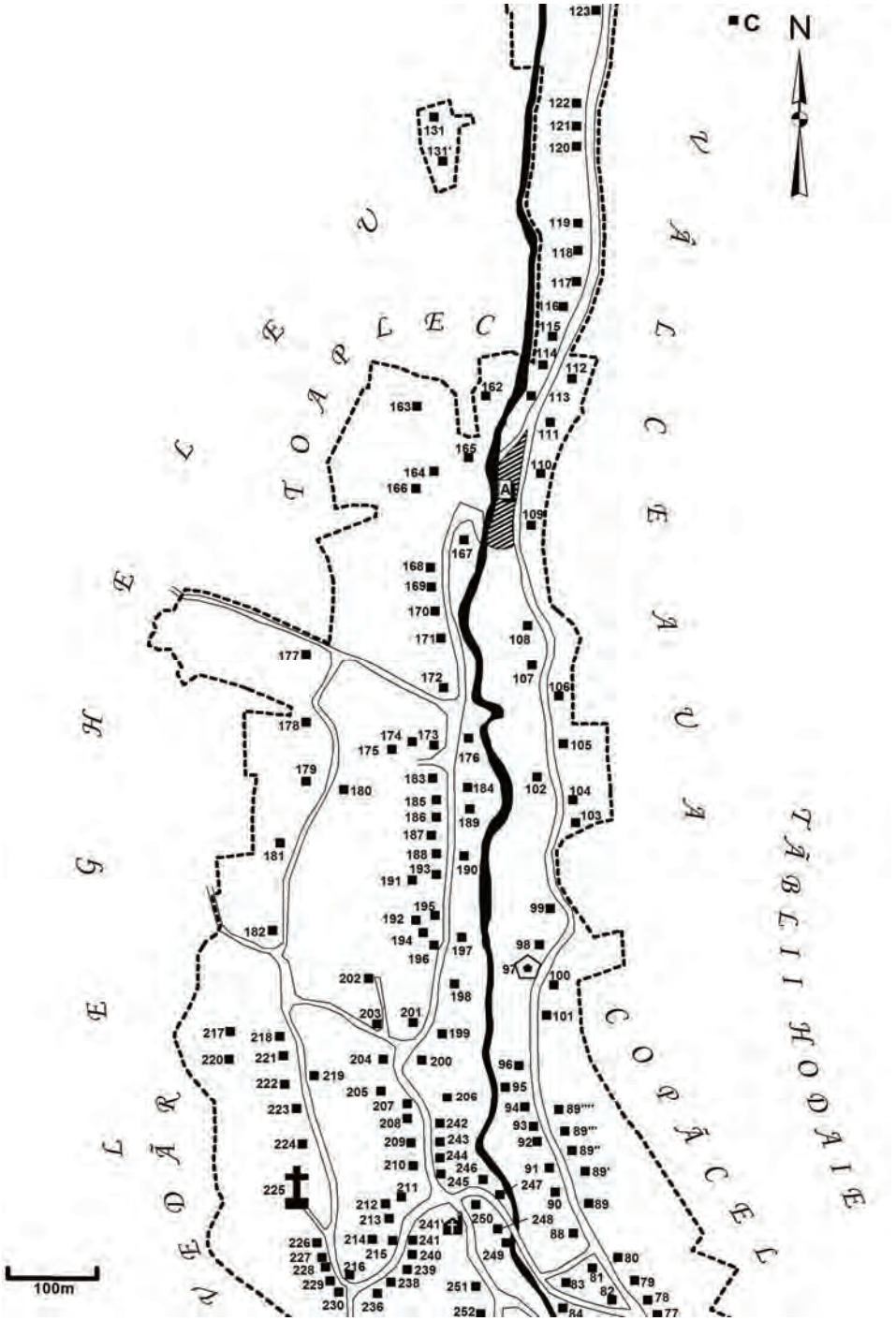
N
C
100m
TOAPLEC
GHEDĂR
VĂLCEAUA
CORĂCEL
TĂBĂRII HODAIE

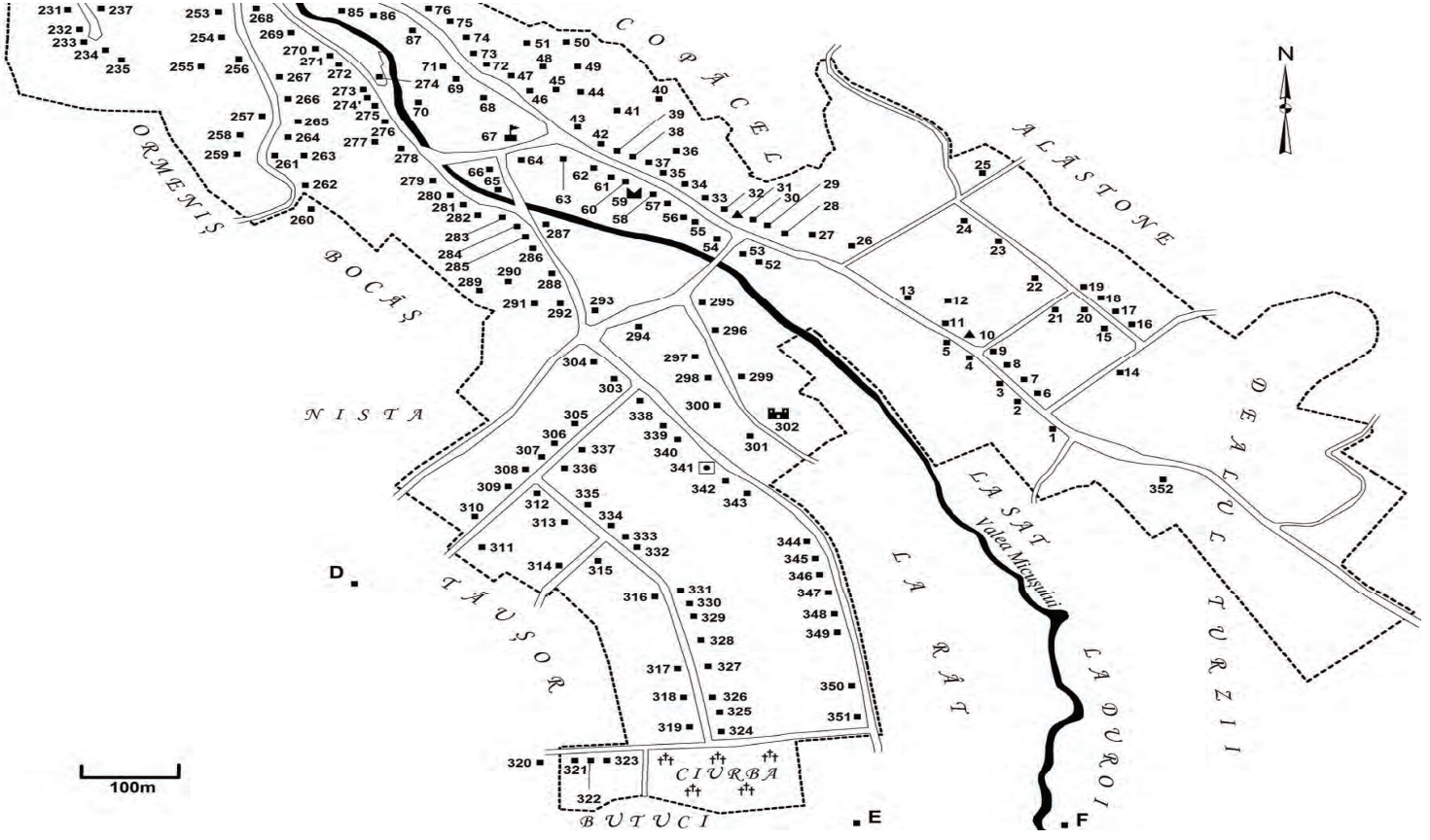

Fig. 50. Localizarea gospodăriilor identificate după 1945 şi până azi (2013).

38. Creşterea animalelor

Fiecare gospodărie, în funcţie de suprafaţa de teren agricol, ţinea în bătătură 1 – 2 porci, 10 – 20 găini şi câte 5 – 15 oi, la care sa adăuga 1 – 2 vaci ori bivoliţe cu lapte şi unul sau doi cai pentru arat şi tracţiune (transport). Unul dintre porci era destinat consumului propriu de carne şi untură, iar cel de al doilea pentru vânzare, fiind unul dintre puţinele moduri de a face bani pentru nevoile gospodăriei, ale familiei, în general.

Porcii se vindeau la oboarele de la Iara, Turda şi Cluj-Napoca, iar în vremea colectivului şi la Petroşani, în valea Jiului, unde minerii plăteau bine carnea de porc. Transportul se realiza cu autocamionul colectivului, contra cost. Din mai până în septembrie se scotea la păşune turma de porci, de către porcarul satului, la Râtul Văcăresc, unde porcii păşteau iarba de luncă şi se scăldau în bălţile adiacente văii.

Ciurzile (cirezile) erau de două feluri: pentru vaci şi pentru bivoliţe. De regulă, vacile păşteau pe păşunea de la Vâlcea şi din Cuiebic, în vreme ce bivoliţele pe cea de la Văratici. Animalele tinere ori cele sterpe erau ţinute toată vara pe păşunea de la Văratici. Doar odată pe lună erau aduse în sat, să se obişnuiască cu stăpânii şi gospodăria. Duminica dimineaţa fiecare gospodar mergea în păşune cu un troc (albie din lemn) ori o veadră (găleată) umplute cu *urlău* (făină obţinută dintr-un amestec de grâu, porumb, orz şi secară, şi stropită cu mărătoare) ce se dădea ca supliment pentru săruri minerale, acestor animale, rămase peste vară mult timp sub cerul liber. Era o mare bucurie pentru stăpân când acolo, în câmp, era recunoscut de către propriile-i animale, după o absenţă îndelungată.

La începutul lunii mai era vremea împreunatului oilor. La înţelegere, între săteni, se formau turme de câte 250-300 de oi, care aveau fiecare câte un păcurar (păstor). Păcurarul era tocmit de cu iarnă, când i se stabilea nivelul şi formele de răsplată pentru serviciile aduse comunităţii. De cele mai multe ori era plătit în natură (porumb şi / ori grâu). Înainte cu câteva zile de împreunat se alegeau mieii. O parte dintre aceştia formau turme de tineret iar o parte erau vânduţi pentru sacrificare. Apoi oile erau duse la turmă, de fiecare gospodar, şi se stabilea cu 2 – 3 zile înainte data împreunatului, care consta în măsurişul laptelui. Turma de oi era adusă de către cioban în sat, şi se adăpostea în curtea unuia dintre gospodarii de frunte. La ora anunţată veneau proprietarii oilor şi se proceda la mulsul acestora în găleţi din lemn, cu *cupşoare*, acestea din urmă din lut prinse cu aţă la găleţi să nu se stropească cu lapte cel care mulge.

După muls, fiecare gospodar asista, alături de întreaga comunitate a turmei, la măsuratul laptelui, în recipienţi de tablă, gradaţi.

Cea mai mare unitate era *cupa* (1 ½ litri), iar cea mai mică, *ponteriul* (1/4 litri). Cine avea patru cupe însemna că are „un lapte” şi mergea la fiecare rând după laptele de la oi. Cei cu lapte mai puţin „săreau” peste rând. Gospodarul care avea muls cel mai mult lapte de la propriile-i oi era numit *turmaş gazdă*, şi era bun de plată.

După muls şi măsuratul laptelui, de regulă se organiza pe loc câte o petrecere, cu ceteraşi, jinars (ţuică), *găluşte* (sarmale) şi pită cu slănină. Oile erau duse de către cioban în păşune (pe legheleu), unde pe durata nopţii şi în timpul mulsului erau adăpostite în strungi. Adesea strungile se amplasau pe terenul arabil, rămas imaş, pentru a îngrăşa locul viitoarelor culturi de grâu ori porumb.

Strunga oilor are două compartimente: unul în care se adună oile cu lapte înainte de muls şi unul după muls.

În lunile iunie şi iulie, în plin proces de lact aţie, oile se mulg de câte trei ori pe zi (dimineaţa, la prânz şi seara). Apoi, de câte două ori, iar în septembrie, spre final, erau la discreţia ciobanului. Laptele cel mai mult se obţine dimineaţa, oile fiind odihnite. Acesta (laptele) era adus acasă cu carul ori căruţa, în ciubere din lemn, unde se prepara caşul şi celelalte derivate specifice (jintiţa, urda ş.a.). Spre toamnă se mergea după laptele de la oi doar cu *candirele,* în desagi, acesta împuţinându-se considerabil. Porţile strungilor erau făcute din leaţuri de plop, fiind susţinute de pari din lemn, bătuţi în pământ cu *măiugul* (ciocan din lemn).

Porţile se legau de pari cu *„gânjuri*" de mesteacăn (crenguţe de mesteacăn, care prin răsucire deveneau elastice, ca o frânghie).

În cele patru colţuri ale strungii se puneau aşternuturi din paie pentru câini, paznicii de bază împotriva lupilor. Ciobanii dormeau noaptea în colibă, pe bondă (bundă) ori în *comarnic* (adăpost în două ape, acoperit cu hârtie gudronată).

Coliba şi comernicul erau plasate în locuri strategice, în raport cu strunga, pentru a se putea interveni eficient la atacul lupilor.

În primele două luni de la formarea turmei, *păcurarul* (ciobanul) era ajutat de un *mulgar* angajat dintre săteni. Pentru paza oilor pe durata zilei, pe păşune, se angaja câte o slugă (*ciorâng)*, de regulă copii proveniţi din familii nevoiaşe, care primeau hrană zilnică şi li se confecţionau haine din pănură, la venirea iernii. Oile rămâneau la păşunat până la sosirea iernii. Cu cât prima zăpadă cădea mai repede, cu atât ciobanii erau nai norocoşi. La prima zăpadă mare, oile erau aduse în sat şi se proceda la „alesul" acestora de către fiecare gospodar, fiind duse la el acasă.

În anii cei mai buni erau în sat 6 – 7 turme cu un număr total de 2500 – 3000 oi. Dintre păcurarii renumiţi şi statornici, amintim pe cei cinci fraţi ai lui Niculici (Cula, Ştefan, Naşa, Gheorghe şi Vasilică), la care se adaugă Piticu şi Pilea lui Rogoz, Onuţa lui Feşchi, Ciortea Ioan a Bradilii şi Ciortea Gavrilă a lui Boboş. Toţi ştiau să cânte la fluier şi purtau chimir, ce mai, „ciobani cu patalama"! Onuţa lui Feşchi, fiind pocăit, nu avea asemenea îndeletnicire „păcătoasă" (cântatul la fluier).

Astăzi duce tradiţia familiei de ciobani Boar Vasile a lui Piticu lui Rogoz, ajutat de către harnica lui soţie, Marinela, şi de cei doi feciori, Vasilică şi Adrian.

Ciurdarii la vaci, bivoli, cai şi porci erau tocmiţi, de regulă, dintre ţiganii stabiliţi în sat pe durata verii. Trecerea cirezilor de animale spre păşune era acompaniată de sunetul *bucinului* (cornului), fiecare ciurdar acând „instrumentul" lui. Ultima pleca din sat la păşune turma de porci. Seara, după ojină (aproape de apusul soarelui) sosea în sat tot turma de porci, de data aceasta toate animalele alergând spre gospodării, fiind flămânde. Urmau apoi caii, vacile şi bivoliţele.

Hrana porcilor consta de regulă în lături preparate din tărâţe şi urlău, opărite cu urzici, pe durata verii. Spre toamnă se trecea la hrănirea cu porumb şi cartofi pentru îngrăşare. Sacrificarea porcilor se făcea, de regulă, înainte de Crăciun, şi începea dis-de-dimineaţă, pentru a putea avea timp suficient pentru tranşarea şi prepararea cărnii.

Pârlitul porcului se făcea cu paie curate, bine uscate. Spre prânz, porcul tranşat, în mare, era dus în casă pentru preparare, treabă care era, de regulă, a *misarăşului* (măcelarului) ajutat de către femei.

Misarăşul era răsplătit cu carne din porcul tăiat, pe care o alegea la timpul potrivit şi o arăta gazdei. Masa porcului, pregătită în ziua sacrificării, consta din carne prăjită cu mămăligă şi murătură.

Copiii care stăteau în preajma porcului când acesta era pârlit de către misarăş în curte, se alegeau cu bucăţele din coadă ori din ureche, trecute prin mărătoare, adevărat deliciu culinar pentru cei mici, şi nu numai. Nu se obişnuia să se prepare şi să se consume şoricul.

În anul 1850 în sat existau 623 de bovine şi 37 de cai. În anul 1895 erau 716 bovine, 9 bivoliţe şi 84 de cai, la 228 gospodării.

Colectivul a avut în vremea lui de apogeu (1980/1985), 350 de bovine şi 1200 ovine. În proprietatea sătenilor erau atunci 221 bovine, 87 bivoliţe, 750 de oi şi 228 porcine.

Astăzi (2013), „averea zootehnică" a satului se compune din 120 vaci cu lapte şi 10 bivoliţe, la care se adaugă cca. 200 porcine pentru carne şi 14 cabaline pentru tracţiune.

În sat sunt două turme de oi private, cea a lui Vasilică a lui Piticu lui Rogoz şi cea a lui Ropotin, stabilit temporar în sat, din Tureni, cu un efectiv total de cca. 600 capete. Ei păşunează oile prin arendarea terenului de la primărie.

În anul 1895, statistica consemnează existenţa în livezile satului a 5631 de pomi fructiferi, dintre care dominau prunii (4755 – 84,4 %), urmaţi de meri (633), peri (186) şi nuci (31). Statistica actuală nu mai consemnează realitatea pomicolă.

39. Recoltatul

Principalele culturi erau cele de grâu şi porumb, la care se adăuga cartoful, acestea constituind suportul alimentar de bază. Grâul se secera normal, cu secerea, şi pe alocuri cu coasa adaptată special cu o paletă din nuiele. Snopii de grâu erau adunaţi în *clăi,* o claie fiind formată din două jumătăţi, ce însumau 32 de snopi.

Cei care aveau mai mult de secerat organizau în acest scop clacă. Duminica dimineaţa invitau mai mulţi săteni, rude şi vecini, care se delpasau în hotar la holdă, în grup, acompaniaţi de ceteraşi care cântau, în timp ce grupul de clăcaşi secera grâul.

La final, *„clăcana" (*grupul de secerători) se reîntorcea în sat, cântând alături de ceteraşi, fiind serviţi cu jinars (ţuică) din oiagă. Acasă, la gazdă, se servea o masă comună, după care „clăcaşii" se reîntorceau la casele lor, spre marea mulţumire a gazdei.

Grâul strîns în clăi era dus la *„arie"* cu carul şi/ori cu căruţa şi clădit în *stoguri.*

Locul ales pentru „arie" era Dealul Turzii (din jos şi din sus de drum), fiind aproape de sat. Stogurile erau aliniate simetric, pentru ca printre ele să poată pătrunde *batoza* (maşina de treierat grâul). Forţa motrice pentru batoză era indusă de la un tractor printr-o curea de transmisie, care punea în funcţiune întreg sistemul. Oamenii care încărcau batoza cu snopi se numeau *„moşinari",* iar mecanicul ce asigura funcţionarea tractorului şi a batozei se numea *„ghepes".* Sistemul depozitării recoltelor de grâu pe arie s-a practicat doar după război (al doilea), în relaţie cu plata „datoriilor" de război către URSS (Rusia de azi). Astfel, recolta de grâu a fiecărui ţăran era vămuită pe loc, acasă, în lădoaie (hambare), aducându-se puţine grâne. Acesta era sistemul de „cote" impus la aproape toate produsele agricole, inclusiv animaliere (cotă de grâu, de lapte, de carne, de lână, de ouă, de fasole etc.). Într-un singur an, 1957, oamenii, în înţelegere mutuală, au depozitat grâul acasă, în şuri. Ulterior, intervenţia energică a partidului şi securităţii a stopat brusc această practică, de teama ca grâul treierat în gospodăria fiecărui ţăran să nu poată fi îndosit. La arie, pe Dealul Turzii, asista la treierat tot timpul un delegate de la... raion.

Sloganul afişat în proximitatea ariei de treierat, repudiate de ţărani, era: *„nici - un bob risipit"* (se spunea că dacă oamenii îşi treieră grâul acasă, se risipeşte din recoltă). După această dată, doar Căuaciul Irimie a mai adus grâul acasă, în şură (anul următor a fost constrâns de către miliţie să-l ducă în arie, pe Dealul Turzii).

Porumbul cules în câmp cu pănuşa pe ştiuleţi era adus acasă în şură, unde era desfăcat (îndepărtarea pănuşii), mai ales noaptea, când se oganizau, de asemenea, clăci în acest scop.

Apoi, era urcat în podul casei, lipit în prealabil cu lut proaspăt, asigurându-se astfel păstrarea acestui produs, în condiţii optime, pe durata unui an.

Cânepa era singura plantă textilă ce se cultiva pentru nevoile populaţiei. Din cânepă se confecţionau cămăşi, nădragi de vară (pantaloni), tindee, străiţi, merindări, obiele, izmene, poale, lepedee etc. Cânepa smulsă cu rădăcină, în faza verde, se aşeza la topit în vale ori în topile special amenajate (gropi adânci de cca. 1 m de formă circulară sau dreptunghiulară, cu diametrul de cca. 4 – 5 m, care se umpleau cu apă din vale). Procesul de topire era de cca. trei săptămâni. Topitul, direct în vale, era mai rapid, deoarece apa era tot timpul oxigenată, dar era riscul ca la viitură, cânepa să fie dislocată şi cărată de curentul puternic de apă. Pentru a se fixa bine în apă, *mănuşile* (snopii) de cânepă erau prinse cu *cociumbi* din lemn (pari de lemn cu o ramură lăsată la capătul gros,

care ancora cânepa). Pe la mijlocul lunii august, începutul lunii septembrie, cânepa era scoasă de la topit. Aceasta era spălată la faţa locului, cu apă din vale, operaţiune prin care femeile şi bărbaţii ce participau nemijlocit, se udau pe tot corpul. Cânepa spălată era dusă acasă cu carele sau căruţele şi întinsă la uscat, pe lângă gardurile din gospodărie. Atunci satul arăta extreme de pitoresc, cu albul mănuşilor de cânepă şi mirosul specific, pătrunzător, al acestei plante. După uscare, cânepa se meliţa şi se transforma în fuior. *Pozdării* (resturile de tulpini uscate rezultate în urma meliţatului) erau arşi în cuptorul pentru pâine, fiind substituit lemnul. Fuioarele de cânepă se îngemănau în caiere şi toarse cu mâna de către femei şi fete. Apoi, firele se ţeseau la război, rezultând pânza. Aceasta se fierbea apoi în vase cu leşie pentru a se înălbi (albi), se limpezea în vale şi se croia, cu foarfeca, după nevoi. Acelaşi lucru se întâmpla şi cu lâna, cu deosebire că după ţesut, pănura era dusă la *ştează* (piuă) pentru a deveni mai miţoasă (pufoasă).

Ştezele (piuele) se aflau pe valea Ierii, la Băişoara şi la Iara. Ştezarii (piuarii) veneau la timpul potrivit în sat pentru preluarea pănurilor de lână de la fiecare gospodărie, fiind adăpostiţi cu caii şi căruţele lor la Ianoşu Indreichii, la Picuţu ori la Ianoşu lui Buric.

După operaţiunea de ştezire, pănura (ţesătura din lână) era transformată în îmbrăcăminte de către croitorul din sat (Culiţa Melienii) şi cel din Sălişte, satul vecin (Vasilica Ilenii).

Din pănura sură ori feştită (vopsită) se făceau *nădragi* (pantaloni) şi *uioşe* (sumane), iar din cea albă, cioareci (pantaloni strânşi pe corp şi pe picior). Tot din lână se confecţionau *ţoalele* (cergile) pentru acoperit. Din fuioarele de cânepă se confecţionau funii (frânghii) pentru legatul animalelor, ori al fânului, pe durata transportului de la câmp, acasă. O „maşinărie" de acest fel era la Ţuţu al Cantorului, care adesea era ajutat la confecţionarea funiilor de către părintele Crişan Eugen. Din tulpinile de cânepă pentru sămânţă *(halduri),* prin desprinderea ţesutului fibros de pe tulpina lemnoasă, se obţineau *sfăşii*. Din acestea, prin împletire, se confecţionau bice *(zdice),* împletite în patru ori în opt (asociere a numărului de corzi) folosite la mânatul animalelor. *Codoriştea* (coada de care se agăţa biciul) era făcută, de regulă, din lemn de alun sculptat. Copiii utilizau biciul şi la *„zbângăit*". Atârnau o pietricică în *pleasna* biciului (extremitatea acestuia), şi prin rotire deasupra capului şi lansare în faţă, piatra se desprindea cu şuier specific, similar cu cel al ghiulelelor de la puşcă, căzând la distanţe relative mari. Prin acest procedeu (al zbângăitului), copiii se răzbunau pe gospodarii care i-au bătut ori i-au certat din careva pricini, zbângăind pe ciripurile (ţiglele) de la casa ori şura lor, care, de regulă, se spărgeau la impactul cu „ghiuleaua" lansată din bici. Din cauza distanţelor mari de la care se acţiona (50-100 m), copiii reuşeau să fugă şi să scape de furia gospodarului păgubit.

40. Practici agricole

Principalele culturi erau cele de grâu, de porumb şi de cartof. Sistemul agricol era cel bienal, cu alternanţă între cultura grâului, a porumbului ori a cartofului.

După porumb, recoltat în octombrie, se ara imediat după degajarea terenului şi se semăna grâu de toamnă. După cartof ori mazăre şi trifoi, se semăna tot grâu de toamnă.

Grâul de primăvară se semăna în aprilie, pe fostele suprafeţe cultivate în anul anterior cu porumb. *Cucuruzaştina* (porumbiştea) rămasa nearată după recoltatul de toamnă era apoi îngrăşată cu gunoi fermentat de grajd, ori vara următoare, prin târlire (punerea strungilor de oi pe terenul de urma a fi arat şi semănat). Strunga cu oi nu se lăsa mai mult de două nopţi în acelaşi loc, pe aceeaşi suprafaţă, deoarece excesul de uree şi de dejecţii de la ovine duceau la compromiterea recoltei viitoare de grâu (paiul se supraînălţa, iar la formarea spicelor, holda era culcată la pământ din cauza greutăţii acestora). Pentru tasarea terenului proaspăt semănat, se utiliza *„mângalăul”,* un trunchi cilindric din lemn de stejar (cu densitate mare), tras de cai, boi ori vaci şi bivoliţe, ce se rostogolea peste terenul reavăn, proaspăt arat şi semănat. Astfel, seminţele încolţeau la timp.

Muncile agricole erau în grija fiecărei gospodării, capul de familie fiind decidentul fiecărei acţiuni. Aratul se realiza cu plugul tras de animale, neexistând în sat niciun tractor, până în anul 1962. Fânaţele satului erau cosite sistematic pentru rezerva de furaje pe timpul iernii. Dacă iarba cosită se usca repede, nefiind ploi cca. 3 – 4 zile consecutive, se obţinea un fân de bună calitate. În anii mai favorabili din punct de vedere climatic (mai ploioşi) se obţinea şi o a doua recoltă de fân, numită *otavă*. Pentru uscarea mai rapidă a plantelor furajere (trifoi, lucernă, ovăz), acestea, proaspăt cosite, se atârnau pe *„prepeleci*”, un soi de tulpini din arbori mai scunzi, cu ramurile ascuţite. Fânul uscat era adunat în *rudaşi,* un fel de căpiţe mai mici ce erau cărate cu rudiţele (pârghii din lemn ascuţite la ambele capete, ce se introduceau sub rudaş) de către două persoane. Rudaşii adunaţi în număr de 5 – 6 ori 10 la un loc, pe un teren mai plan, se clădeau în căpiţe mai mari, numite *bozi* (singural boade). Bozile rămâneau în fânaţe o vreme, până când gospodarul găsea timpul potrivit şi animalele de tracţiune pentru a le duce, acasă în sat.

Câmpul cu bozi şi rudaşi făcea parte integrantă din peisajul rural estival atractiv. Mireasma fânului proaspăt cosit îmbia pe oricine la plimbări de seară pe câmp, mai ales că după ploi apăreau şi ciupercile de rouă. Fânul din hotar, boade cu boade, era dus acasă şi adăpostit, fie în podul şurii, fie în clădit în *jireadă* (şiră) separată, dacă nu mai încăpea în pod. Tot în jirezi se clădeau şi paiele, acestea fiind utilizate majoritar ca asternut curat pentru animale. De asemenea, paiele cele mai curate erau utilizate la căptuşirea saltelelor *(părnăjegelor*) pentru dormit, fiind schimbate sistematic, după ce acestea se fărâmiţau sub greutatea corpului uman. Pleava rezultată de la îmblătitul grâului (treierat) era utilizată, în amestec cu sfecla furajeră (napii), la hrănirea animalelor pe durata iernii. Pentru furajarea vacilor şi bivoliţelor utilizate la tracţiune şi la plug pe durata verii, se utiliza ca hrană suplimentară suculentă *ciolomada* (porumb timpuriu, semănat des şi tăiat la nevoie, mai ales în luna august, şi servit pe loc animalelor de tracţiune).

În anii cu fân mai puţin, pentru hrănirea bovinelor pe durata iernii se utiliza amestecul fân-paie (mestecături). Resturile rămase în ieslea animalelor după mestecături,

se numeau *ogrinji*. Ogrinjii se păstrau pentru siguranţă până la ieşirea animalelor la păşune, primăvara, de regulă la mijlocul lunii mai.

Cele mai grele munci la câmp erau în ordine, cositul, prăşitul (săpatul) şi plivitul, toate efectuate manual. Unde porumbul se semăna cu semănătoarea trasă de cai, prăşitul era mai uşor, deoarece printre rânduri se utiliza săpătoarea trasă de către un cal. Cositul se efectua exclusiv de către bărbaţi. În schimb, la sapă (prăşit) şi la plivitul holdelor, participa întreaga familie. Când în câmp erau mai multe persoane din familie, la muncă, ori erau ajutoare, femeia mai vârstnică din familie rămânea acasă şi pregătea amiaza (prânzul) pentru lucrători. Meniul consta dintr-o ciorbă ori supă fierbinte, dusă în câmp în oala de lut, în *peteică* (plasă), la care se mai adăugau, de regulă, plăcintele subţiri (clătitele) ori *pancovele* (gogoşii). La cosaşi li se punea în straiţă (traistă), de regulă, pită cu slănină şi o *uiagă* cu jinars (ţuică). Până după colectivizare, vinul şi berea erau raritäţi în structura băuturilor alcoolice ale localnicilor. Toamna, din merele coapte şi căzute pe jos se făcea cidir (cidru). Merele coapte, tăiate în felii şi prunele uscate, uneori şi perele, se transformau, prin uscare la soare pe lese (singular leasă) din răchită, în *corobeţe* (fructe uscate). Perele se uscau de regulă „forţat" pe vatra cuptorului de făcut pită (pâine). Acestea, fierte iarna şi lăsate să se răcească, se consumau cu mămăligă caldă, fiind un deliciu culinar incontestabil Sucul roşietic ce rezulta în urma fierberii perelor se numea *„lapte de bou",* fiind mai sănătos decât toate surogatele actuale de răcoritoare din supermarketuri.

După colectivizare s-a generalizat munca mecanizată a pământului, cu excepţia prăşitului şi cositului. Astăzi, ca urmare a reducerii drastice a numărului de locuitori (de la 1552 în 1941 la 297 în 2013), a îmbătrânirii excesive a populaţiei, hotarul satului este nelucrat, în cea mai mare parte. Foştii ţărani ceapişti (colectivişti) şi foştii lucrători industriali, retraşi la vatra de origine „se sprijină" pe bruma de pensie de la stat. Ei îngroaşă rândurile, şi aşa destul de numaroase, ale unei populaţii întreţinute, la care statul actual face faţă din ce în ce mai greu. Bogaţii României devin mai bogaţi iar lumea satelor îngroaşă rândurile pauperilor acestei ţări. Până când!

Notă: *În anul 1997 existau în sat 37 de tractoare particulare, coumpărate după 1990, 3 autocamioane şi 4 combine. Unii posesori de tractoare lucrau pământul „în parte". Odată cu invazia produselor alimentare în supermarketuri, „afacerea agricolă" a devenit nerentabilă. Din păcate, tractoarele au fost şi sunt şi astăzi utilizate mai mult la furtul lemnului din pădure.*

41. Prepararea ţuicii *(a jinarsului)*

Acesta se prepara exclusiv din prune foarte coapte şi căzute pe jos. Cele rămase pe prun se scuturau, şi din ele se prepara *silvoiţa* (majunul). Prunele pentru ţuică se păstrau la fermentat în buţi (butoaie), de regulă în pivniţe. Buţile erau confecţionate din lemn de stejar ori de salcâm (acăţ) de către *mocanii* (moţii) ciubărari, care veneau vara şi toamna în satele de la şes, în acest scop (Neagra-Poiana Vadului, Săcătura – Vadul Moţilor, de pe Arieşul Mare). Cazanele pentru ţuică se instalau la Şipotul Mare, apoi mai în aval, pe pârâu, la Pavel, la Flitoc, la Noia, la Dioaba, la Naşa de la Moară, şi mai recent lângă vale, la Aurelu Danii. Focul trebuia să fie „*molcom*" şi continuu, pentru a obţine o ţuică de calitate. Prima curgere de alcool se numea „*vodcă*". Apoi vodca era reintrodusă în alambic, a doua curgere constituind adevărata ţuică (în limbajul local, întoarsă de două ori).

La curgerea a doua, primii 2-3 litri aveau un conţinut ridicat de alcool (peste 60 grade) şi produsul se numea „*rezeş*". Acesta (rezeşul) se colecta separat şi se păstra ca spirt medicinal. Nu se făcea ţuică din mere, ca astăzi. Acestea erau utilizate pentru consum proaspete ori conservate prin uscare şi consumate sub formă de „*corobeţe*" fierte. De regulă, fiecare familie producea câte 20-50 litri de ţuică, *uiumul* (cota) la cazan fiind adesea prohibitiv (cazanele erau ale .... statului). Ţuica era destinată exclusiv consumului familial, pe toată durata anului. Rare erau cazurile când se înregistra vânzare de ţuică. Aceasta era adesea folosită în cazuri de excepţie, cum ar fi cel de boală, când se făcea cadou medicilor de la oraş. Nefiind rotor acţionat electric, învârtitul manivelei la cazan pe toată durata procesării ţuicii era o treabă nu tocmai agreabilă.

Peste tot, la toţi sătenii, ţuica era de calitate excepţională. Nu se practica falsificarea acestui produs ori substituirea lui. Azi se produce ţuică din toate categoriile de fructe de pe plan local (prune, mere, pere, vişine, cireşe, corcoduşe etc.), adunate şi păstrate pentru fermentare în butoaie din metal şi/ori plastic. Cea mai aromată este ţuica de pere. După modul în care se păstrează fructele pentru fermentare, de gradul lor de maturare (coacere) şi vasele în care se păstrează, depinde în mod decisiv calitatea ţuicii.

42. Colectivizarea şi colectivul

Acest proces de deposedare a ţăranilor de pământ, animale şi atelaje a început, în sat, în anul 1960, prin înfiinţarea aşa-zisei întovărăşiri. S-a comasat o suprafaţă de câteva hectare de teren arabil în Dealul Turzii, unde aratul s-a efectuat în comun cu plugurile trase de boi şi/ori cai. În acest interval de timp (1960-1962) s-a dus o febrilă companie de „lămurire" a ţăranilor pentru a se înscrie în colectiv. Echipelor de „lămuritori" de la oraş (activişti de partid şi securişti, făcuţi peste noapte din muncitori industriali, cărora nu le prea plăcea munca în fabrici) li s-au alăturat, la comandă politică, şi dascălii satului. Cei care au fost pe front în Est şi au văzut cu proprii lor ochi cum arată colectivele din fosta Uniune Sovietică, au cedat cu greu în faţa presiunilor de colectivizare. Echipele de „lămuritori" se deplasau din casă în casă, iar acolo unde capul de familie nu consimţea la „noua ordine" (de fapt, majoritatea sătenilor), era chemat la sfatul popular, în camera din spate, unde ultimul cuvânt îl avea activistul şi securistul trimis în acest scop.

N-au fost puţine cazurile în care, pe lângă presiunea psihică (ţinutul, ore întregi în picioare, după uşă, fără apă şi mâncare) se aplicau frecvent şi „corecţii fizice" (bătăi).

În unele situaţii se aplica regula şantajului pentru cei care aveau copii de şcoală ce urmau să înveţe în oraş, la licee ori şcoli profesionale, condiţionându-li-se înscrierea copiilor la şcolile din oraş, de acceptul necondiţionat al semnării adeziunii de înscriere în colectiv. Aşa-zişii chiaburi, cei mai harnici ţărani, cu teren agricol de regulă între 5 ha şi 10 ha, au cedat după multe constrângeri de ordin psihic şi fizic. Toţi, fără excepţie, au fost bătuţi cu bestialitate la primul refuz de a se înscrie în colectiv!

În primăvara anului 1962 a avut loc inaugurarea festivă a gospodăriei agricole colective (GAC) din sat, preşedinte fiind Rus Gavrilă a lui Maier.

Ţăranilor li s-a luat întreaga suprafaţă agricolă din extravilan, lăsându-li-se în proprietate aşa-zisa grădină ajutătoare de pe lângă casă (20-25 ari). La fel, fiecare familie avea voie să ţină o vacă pentru lapte, un porc, păsări şi un cal pentru tracţiune. Cei care aveau cal şi căruţă puteau mai uşor să fure, din câmp, din „averea colectivului".

Vila lui Maier a funcţionat ca preşedinte la colectiv până în anul 1964.

Din 1965 şi până în anul 1980 a fost numit preşedinte Chicinaş Augustin, printre puţinii care nu au ţinut niciodată de coarnele plugului şi nici n-a avut anterior car şi căruţă, adică nu a avut practica profesiei de agricultor.

Din 1980 şi până în decembrie 1989 a funcţionat ca preşedinte Crişan Vasile a lui Naşu lui Miron, căsătorit cu Aurica lui Voasi lui Pavel. Acesta, ca şi soţia lui, provin din familii cu o remarcabilă tradiţie pozitivă de agricultori, buni cunoscători ai treburilor şi nevoilor rurale.

Din 21 decembrie 1989 şi până în iulie – august 1990 a fost preşedinte al defunctului CAP (Cooperativa Agricolă de Producţie) tehnicianul veterinar Morovan Vasile. În acest interval de timp s-au vândut bunurile imobile ale colectivului (grajduri, fânare, ateliere, lacul de la Trecători ş.a.) şi s-a distrus, cam tot ce se putea distruge, din fosta avere ceapistă!

Inginerii agronomi ai CAP-ului au fost în ordine cronologică, din 1962 şi până în 1989 următorii: Călugăr Iuliu, Raţiu Constantin, Belu Horea, Zăhan Mircea şi Rusu Mihai.

Medici veterinari, aşa-zişii şefi de ferme au fost György Istvan, Koloszvari Peter, Cordoş Dan şi Corşeu Ioan.

Suprafaţa agricolă a CAP-ului a fost de 1100 hectare, dintre care 750 teren arabil.

În anul 1965 s-a înfiinţat livada din Priloage şi de Sub Coaste.

În anul 1985 a luat fiinţă livada de la Ţâclă cu o suprafaţă de 20 hectare iar în 1987 cea de la Butuci-Spoială cu o suprafaţă de 45 hectare.

Colectivul a dispus de un număr de 350 de bovine şi 1200 ovine.

În 1980 erau trei grajduri, iar în 1986 s-a construit încă unul, în total patru grajduri. În anul 1984 s-a refăcut saivanul pentru ovine Sub Alăstone, de forma literei „U".

CAP-ul a dispus de două fânare, construite în anul 1984, amplasate pe Dealul Turzii (din jos de drum), ambele incendiate în decembrie 1989, cu „autori necunoscuţi", şi de două magazii pentru cereale.

În cadrul CAP-ului, preşedintele Vasile Crişan a înfiinţat trei ateliere pentru mică industrie, după modelul celor de la Scorniceşti, unde a fost participant în schimb de experienţă.

Astfel, a fost înfiinţat un atelier de tâmplărie, deservit de către Chicinaş Augustin (Pilea Bărcului) şi Surd Ioan (Oşanu), altul pentru produs potcoave, deservit de către fraţii Şpan (Dumitru şi Grigore) originari din Certeze (Ţara Oaşului) şi o miniinstalaţie pentru produs sărăţele. Atelierul de tâmplărie a fost amplasat pe Dealul Turzii, pe când potcovăria şi instalaţia pentru sărăţele au funcţionat în spaţiile fostei primării. Secţia de mecanizare a agriculturii a fost înfiinţată în anul 1975, aceasta fiind condusă de către maistrul local Boar Gavril) (Vilucă a lui Nuţu Marişchii Nuţului). Astăzi atelierul acesteia a fost transformat într-o modernă structură rezidenţială de către noul proprietar, medicul veterinar I. Vâju, originar de prin părţile Haţegului. CAP-ul a avut în proprietate trei autocamioane de fabricaţie românească deservite de către şoferii Crişan Ilie (Caţ), Călugăr Vasile (a Mociodoaie) şi Cămărăşan Ilie (Verdeţ). În anul 1985 a fost cumpărat de la uzina din Câmpulung un autoturism de teren de tip „Aro". CAP-ul a mai dispus de un tractor şi două remorci, utilizat în principal la transportul furajelor, patru perechi de boi pentru tracţiune şi cinci căruţe, fiecare cu câte o pereche de cai.

La atelajele cu boi s-au remarcat prin longevitate Chicinaş Ioan (a lui Ciorsoi) şi Chicinaş Constantin (a Dolfinii) iar la cele de cai Drăgan Ştefan (Ciucea), Surd Ioan (Onuţă a lui Feşchi), Chicinaş Gheorghe (Nuţu lui Ciorsoi), Boar Vasile (Vasilică a Marişchii Nuţului, Rus Ilie (Lia lui Ianoş) şi Gheran Constantin (Gherman).

Îngrijitori şi mulgători la vacile colectivului a fost Călugăr Ionaş (a Boului), Ciortea Gavrilă (a lui Boboş), Iuga Ioan (Onecu), Hâlma Gligor (Cântorelu), Morovan Gavrilă (Ciulic) şi Boar Constantin (Ceanin). La oile colectivului au păstorit Călugăr Augustin (a lui Gheorgheoi), Călugăr Ioan (Teşferi) şi Coţa Ioan (a Hulpii), după ce ţiganii şi sibieni care au lucrat în acest sector, au fost „substituiţi" cu localnici.

Din 1962 şi până în 1964, colectiviştii din sat au fost grupaţi în cinci brigăzi, fiecare cu câte un brigadier. Brigăzile erau formate din 2-4 echipe.

Cei cinci brigadieri (brigadiri, în vorbirea locală) au fost Călugăr Ioan (Ovăs), Indolean Ioan (Friguţu), Crişan Ioan (Băbălău), Hâlma Gligor (Cântorelu) şi Crişan Vasile (a lui Miron).

După 1964 au funcţionat doar două brigăzi, având ca brigadieri pe Crişan Ioan (Băbălău) şi Crişan Ionaş (Ţapu lui David).

Sediul CAP-ului a funcţionat în clădirea din centrul satului, fost sediu de primărie până în anul 1968.

Astăzi din zestrea fostului CAP se mai pun în evidenţă cele două grajduri, fânarele distruse şi cele două magazii, toate pe Dealul Turzii la ieşirea din sat spre Tureni.

„Casa cântarului" pentru furaje este utilizată azi ca adăpost pentru ciurdarii actuali, veniţi de prin alte sate.

Grajdul dinspre Dealul Turzii a fost cumpărat de către Nonu Gâştii (Iorga Simion), care adăpostşte în el cele 20 – 30 de vaci ale dânsului, de slabă productivitate de lapte şi neglijent întreţinute.

In anul 2010, ginerele lui Valentin a Boldasului, Petreanu Vasile Cosmin (Coco)a infiintat o ferma de vaci pentru lapte ce numara 50 capete, profitand in mod inteligent de rezerva de teren agricol ramas multa vreme nelucrat dupa anul 1990!

Grajdul dinspre sat a fost cumpărat de către Voasi lui Şilie (Morovan Vasile), fiind utilizat ca spaţiu de depozitare a diverselor acareturi. Sediul fostului CAP, fost sediu al fostei primării până în anul 1968, când Miceştiul a fost desfiinţat ca unitate administrativă (Legea 16/1968) se află într-o stare avansată de degradare.

Grajdul aferent pentru taurii comunali, coteţele pentru vieri de prăsilă şi alte anexe, au dispărut... fără urmă!

43. Cutumele colectivului

Deşi la înfiinţare se stipula generalizarea muncii în comun, desfiinţarea răzoarelor între proprietăţi, etc., etc., în final i s-a dat fiecărei familii câte o parcelă pentru muncile de întreţinere a culturilor (prăşit, plivit) şi pentru cosit, parcele ce erau cuantificate prin normare de către unul dintre cei doi brigadiri, Crişan Ioan ori Crişan Ionaş. Crişan Ioan, poreclit Băbălău, şi Crişan Ionaş, poreclit Ţapu lui David, erau personajele omniprezente, dimineaţa şi spre seară, pe uliţele satului, „îndemnînd" oamenii la muncă, la câmp. Aveau cîte o traistă din muşama în spate, în care ţineau caietul de pontaj şi o *„capră"* în mână, cu care măsurau suprafeţele lucrate (capra era compasul din şipcă, cu deschidere de 2 m, cu care se efectua măsurarea normată a suprafeţelor de teren). Erau destul de îndoctrinaţi, neadmiţând abateri „de la linia partidului".

Le fel, tot ei au adus, pe cale orală, de la şcolile de partid, sloganul *„cât partidul e-n floare nicăirea nu ne doare",*, unii utilizând direct sensul vulgar al cuvântului „nicăirea" (niciunde).

De la ei am auzit, pentru prima dată, sloganul *„noi numcim, nu gândim",* devenit emblematic în anii 1990, 1991, odata cu revoltele sociale din Bucuresti

Erau chemaţi sistematic la acţiuni de instruire, la Turda ori la Cluj, ori la vreo „cocotărie" (şcoală) de partid unde, tovarăşii de la judeţ ori agronomii prezenţi, le dădeau lecţii de „acţiune în teren". Bunăoară, fostul preşedinte de CAP, Chicinaş Augustin, după o astfel de stagiatură în şcoala de partid, s-a reîntors în sat cu un singur tic verbal, cu care a rămas poreclit pentru totdeauna, şi anume *„eficienţă economică".* La cca două, trei vorbe intercala sintagma „eficienţă economică". Tot la şcolile partidului se „înnobilau" cu neologisme în ale înjuratului.

Bunăoară, la una dintre şedinţele de dare de seamă ce avea loc în sala căminului cultural, Călugăr Ionaş (a Boului) care era atunci îngrijotir la un lot de vaci ale CAP-ului, l-a întrebat pe tovarăşul de la judeţ ce înseamnă cuvintele *„escroc"* şi *„sifilitic".* Tovarăşul, în faţa sălii arhipline, i-a spus că sunt nişte cuvinte urâte, josnice. Apoi l-a întrebat pe interlocutor de ce a pus această întrebare. La rându-i, acesta îi răspunde*: „pentru că de câtăva vreme tovarăşul preşedinte, de câte ori vine la mine la grajd, îmi zic numai escroc şi sifilitic, şi eu care credeam că sunt vorbe de laudă...!"*

O altă ispravă demnă de evocat, a fostului preşedinte Chicinaş Augustin, se referă la protecţia împotriva rozătoarelor a livezii nou înfiinţate din Priloage. În loc să se procedeze la legarea tulpinilor cu material corespunzător (tulpini de floarea soarelui, etc.), preşedintele a adus câteva butoaie pline cu sânge de la abatorul din Turda. A dat ordin ca tulpinile pomilor să fie „badijonate" cu sânge de animal.

La câteva zile întraga livadă a fost roasă de câinii flămânziţi, care s-au hrănit cu sângele şi coaja tulpinilor tinere! S-a aplicat în practică principiul „eficienţei economice"!

În timpul colectivului s-au amenajat adăpătorile cu halauă de la Fântâna Turzii, de la Ogrăzele, de la Văratici şi de la Vâlcea. În vara anului 1990, halauăle au fost dislocate şi duse acasă de către „oamenii strângători" şi lăsate să rugineasc̆ă. În anul 2000 eu am cumpărat două halauă, din curţile „noilor proprietari", Măriasa lui Lia Jerului şi Ileana de la Traian. Erau acoperite cu gunoi şi în stare avansată de degradare. S-a distrus apoi adăpătoarea de la Ogrăzele, dalele, structura metalică şi învelitoarea din ondulit, fiind duse „acasă" bucată cu bucată. Azi, bietele animale suferă de sete cu apa lângă ele! Cu

susţinerea directă a inginerului agronom Todea Augustin, fost şef al Direcţiei Agricole a Judeţului Cluj, şi fost ministru adjunct al agriculturii pe vremea lui Ceauşescu, s-a realizat un sistem de drenuri „Pe Poduri" şi pe terenul cu exces de umiditate de la Comiţâg – Fântâna Turzii, şi s-au efectuat podeţe din beton la drumurile din câmp, inclusiv la trecerea văii, la Deneş. Prin anul 1975 s-a decolmatat albia minoră a Văii Micuşului, aval de podul de la Picuţu, în paralel cu „tăierea meandrelor". Podul de la Roroam, construit iniţial din lemn, a fost refăcut din beton armat, cu sprijinul meşterului fierar Coţa Irimie (Căuaciu Irimie).

Merită a fi reţinuttă pentru posteritate amploarea şi diversitatea modurilor de furt din „avutul obştesc". Primii „la bucate" erau cei din conducerea CAP-ului şi rudele acestora. Tovarăşii de la partid... îşi primeau şi ei porţia lor. Atunci s-au uns roţile fine ale angrenajului tovărăşesc, „rural-urban", care, din păcate, mai dăinuie şi astăzi!

Sectorul cu cel mai eclatant impact relaţional, cel al ovinelor, era în mâna neamului preşedintelui. Brânza, caşul, urda şi mieii se vindeau, pe sub mână, la piaţa liberă, de către cei care nu au avut niciodată animale în ogradă. La fel, cazanul de ţuică al CAP-ului era „întreţinut" de către aceleaşi „personagii". Atunci s-au pus bazele*" agoniselii lor de o viaţă",* adică au făcut în 5 – 10 ani cât n-au făcut alţii, gospodari de frunte, într-un secol! Pe de altă pare, nici ciobanii nu se dădeau în lături de la „dedulceala ceapistă" în contextul în care furtul, din aşa-zisul „avut obştesc" devenise sport naţional.

Îmi amintesc, de parcă s-ar fi întâmplat ieri, faptul că la înfiinţarea CAP-ului, în primăvara anului 1962, aveam semănat cu secară pământul de la Cherpiniu, aproape de sat şi de casa noastră. În august, holda de secară era coaptă şi arăta minunat. Acasă nu mai aveam o lingură de făină de grâu, urmînd să aşteptăm recompensa de la CAP, din toamnă. Într-o seară tata „ne-a convocat", pe mine şi pe fratele meu, şi ne-a spus că trebuie să cărăm cu spatele snopi de secară de la holda de la Cherpiniu, până acasă, pe faţa şurii. Aşa se face că tata tăia holda, în toiul nopţii cu coasa, iar noi căram în cârcă, cu *lepedeul* (boccea mai mare, făcută dintr-un pled din pânză de cânepă) preţioasa recoltă.

A doua zi tata a îmblătit (treierat manual, cu îmblăciul) secara şi ne-am ales cu două litre (baniţe) de grâne, care ne-au ajuns pentru pâine, până toamna.

În timp ce făceam noaptea acest furtişag din „noua avere obştească", tata a spus, aşa din senin: *„să trăiască ceapeul, să-l cărăm cu lepedeul"!*

La recoltatul cartofilor ori cel al porumbului, la intrarea în sat se postau miliţienii, cautând pe fiecare în straiţă şi buzunare, ce mai, ca la îmbarcarea în avion, din considerente... antitero. Cei prinşi cu 2-3 ciucalăi (ştiuleţi de porumb) erau deposedaţi de loc de „preţioasa captură".

Cei cu încărcătură mai serioasă evitau drumurile principale de intrare în sat, mergând pe ocolite, pe la pădure. Unii sfărâmau în câmp boabele de pe ştiuleţi şi le puneau în canistrele pentru apă, scăpând astfel de vigilenţa miliţienilor. Noaptea, lanurile cu porumb se atacau „în taină", din toate părţile. Femeile se „echipau" cu budigăi (chiloţi mari, din monton), în care se introduceau ciucalăii de cucuruz (ştiuleţii de porumb). Cei care aveau cal şi căruţă erau mai „avantajaţi".

În toamna anului 1981 a fost recolta de cartofi record, la Alace (cca. 22 000 – 25 000 kg/ha). Pentru recoltat s-au adus echipe de militari, care încărcau direct în autocamioanele armatei şi duceau acest aliment în depozitele de la cantine şi în magazii, la Turda ori la Cluj-Napoca.

Pe lângă militari, „a roit" o adevărată faună de orăşeni, care se aprovizionau direct de la sursă cu cartofi, transportaţi cu" celebrele „autoturisme Dacia 1300.

În primăvara anului 1990, conform „indicaţiilor, s-a format o comisie locală de valorificare a activelor CAP-ului, care a procedat la vânzarea acesotora. Primul a fost vândut lacul de la Trecători, fără o documentare cadastrală prealabilă. Cel care a cumpărat lacul a fost Bodea Ion a Boşchii din Sălişte, fiul cel mijlociu a lui Ion a Boşchii.

Acesta decedând, lacul a rămas în proprietatea fiului mai mic, Bodea Valer. Ca urmare a lipsei unei departajări pe principii inginereşti şi cu respectarea legilor, şi astăzi se perpetuează stările conflictuale dintre noul proprietar şi cei care au terenuri în proximitatea lacului.

Ansamblul acţiunilor de restituire şi valorificare a activelor fostului CAP, inclusiv retrocedarea pământurilor foştilor proprietari, s-a realizat prin inducerea şi întronarea unui spirit voluntarist, cu încălcarea flagrantă a Legii 18 / 1991, fără o documentaţie cadastrală adecvată, fapt ce a generat şi menţinut stări confuze şi conflictuale până în zilele noastre. În aceste „ape tulburi" au pescuit rechini imobiliari locali, şi nu numai, care s-au „autoservit" cu terenuri unde au vrut, profitând de naivitatea sătenilor îmbătrâniţi, şi fără un exerciţiu civic adecvat noilor realităţi.

În cei 23 de ani care s-au petecut de la schimbarea codurilor politice în România (decembrie 1989), nicio comisie şi nicio autoritate locală nu a finalizat procesul de retrocedare a pământurilor către proprietarii de drept! Acolo, unde s-au înmânat râvnitele titluri de proprietate, se pun în evidenţă, în toate cazurile, neconcordanţe flagrante între starea scriptică şi cea reală, din teren.

Aceste comisii, care s-au bucurat de către susţinerea unor aşa-zişi specialişti topografi (agronomi, ofiţeri pensionaţi ş.a.), pe lângă faptul că n-au produs decât haos şi nelegiuiri, au fost plătite cu sume considerabile din banul public.

După modul cum au lucrat, se lasă impresia că au fost sfătuiţi doar să încurce lucrurile, în condiţiile în care, astăzi tehnica topo excelează prin performanţa măsurătorilor.

La ora actuală, niciun titlu de proprietate de la Miceşti nu corespunde cu situaţia din teren! De aceea se amână întăbulările, care, de altfel, sunt destul de scumpe. Pe fondul acesta de incertitudine, se comit noi mişelii, cu terenul, cu acordul tacit al administraţiei, de jos până sus! Nimeni nu cutează să ia „taurul de coarne", lăsând acest proces să... mocnească!

44. Etapele principale ale evoluţiei satului după al doilea război mondial

În evoluţia satului, a ruralului din România, după al doilea război mondial se disting trei etape principale, şi anume:

- etapa cotelor (plata despăgubirilor de război către fosta URSS) – 1945-1961;
- etapa colectivizării 1962-1989;
- etapa dezintegrării sistemului de proprietate colectivist şi revenirea la proprietatea privată (decembrie 1989 – actual).

Etapa cotelor. Reluarea vieţii normale a satului s-a realizat relativ repede, după terminarea războiului. Doar mamele şi taţii rămaşi în viaţă şi-au plâns feciorii căzuţi pe front! S-a refăcut efectivul de animale, s-a reluat munca câmpului şi cutumele consacrate ale satului. Numai că, România, fiind numită parte beligerantă de către Aliaţi, deşi a participat pe Frontul de Vest cu aproape 300 000 de ostaşi, a fost obligată la plata unor imense datorii de război către fosta URSS, datorii achitate majoritar în produse agricole. Astfel, pentru fiecare familie, în funcţie de suprafaţa de teren agricol şi numărul de animale, s-au stabilit părţi de contribuţie la stat (cote) cu majoritatea produselor agricole (lapte, carne, lână, cereale, fasole, cartofi etc.). Datorită randamentului slab al pământului, lucrat doar cu animalele şi forţa umană, nu de puţine ori ţăranii rămâneau toamna aproape cu nimic din truda lor. Produsele erau predate la aşa-zisa „bază" la Turda, de unde fiecare producător primea un bon de justificare a predării cantităţilor impuse. Celor care, din varii motive, nu reuşeau să-şi achite întreaga cantitate, li se sechestrau din bunurile casnice cele mai utile, cum ar fi cojoacele, pe timp de iarnă, ţoalele cu care se înveleau (cergile), cizmele din piele naturală, lepedeiele de pe pat (pledurile), pernele cu puf etc., fiind astfel constrânşi la sacrificii incomensurabile. Sloganul la modă, la acea vreme, rostit doar cu jumătate de gură, era: *„arde-l pe ţăran cu cota, dă-i pământ şi ia-i recolta!"*.

Urma apoi colectarea impozitelor către stat de către agentul fiscal local (arjent), care practica aceleaşi cutume ale propririlor de bunuri, pentru a scoate sumele de bani pentru impozitare. În sat a funcţionat ca „arjent" tovarăşul Iorga, zis Ţiţi. Acesta colecta bunurile confiscate cu temuta lui căruţă cu un cal murg (cafeniu). Cei cu pământ ceva mai mult (peste 5 ha de teren agricol) au fost declaraţi... chiaburi, un fel de moşieri, în accepţiunea regulilor comuniste. Aceştia reprezentau fruntea comunităţii rurale, prin hărnicie şi modul de organizare a muncilor agricole, fiind cel mai puternic loviţi de tăvălugul cotelor comuniste. În sat au fost declaraţi chiaburi Crişan Gligor a lui Miron, Coţa Vasile a lui Pavel, Pop Traian (Trăenoi) şi Faur Iosif a lui Toaplec şi Călugăr Gligor (Uţa). Aceştia dispuneau de teren mai mult şi mai multe animale în ogradă, dar erau obligaţi de către „sistem" la cele mai grele impuneri (cote), pregătindu-se cadrul pentru colectivizare, prin intimidarea întregii comunităţi săteşti. Crişan Gligor, Rus Gheorghe şi Pop Traian au fost „ridicaţi" noaptea şi duşi la canal (este vorba despre începutul lucrărilor la canalul Dunăre-Marea Neagră, de către liderul comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej, la ordinul lui Stalin, cu scopul de a decima realii ori imaginarii duşmani ai regimului). Aceşti oameni cu familiile lor, munceau fără odihnă, zi de zi, până în seară, pentru a face faţă provocărilor sistemului, fiind tot timpul ameninţaţi cu privarea de libertate.

Aceste fapte s-au întâmplat în iarna şi primăvara anului 1954/1955. Tot în acest timp a fost „ridicat" şi Rus Augustin (Tinu lui Băbuc), pe considerentul că face

propagandă anticomunistă, fiind învinuit că a primit clandestin cărţi de rugăciune americane, el şi familia lui făcând parte din gruparea religioasă „Martorii lui Iehova". Începând cu anul 1960 a început, în forţă, acţiunea de colectivizare. La început s-a constituit aşa-zisa întovărăşire (uniune de camaraderie, cum ar spune americanii de azi), formându-se grupuri de gospodării care lucrau în comun pământul, cel puţin lucrările de bază, aratul şi semănatul. În intervalul de timp 1960-1962, s-a dus o febrilă muncă de „lămurire" a ţăranilor de a se înscrie în colectiv, de fapt un adevărat front psihologic, acompaniat de constrângeri economice şi fizice. În sat era prezentă o „comisie de lămurire". Aceasta planifica zilnic un număr oarecare de ţărani care urmau să vină în faţa acestei comisii pentru a li se prezenta avantajele muncii în colectiv. Comisia era instalată în sediul fostei primării, in sala dinspre vale ori într-o sală de clasă, la şcoală. Din comisie făcea parte şi unui, doi săteni, cum ar fi ţiganu Ghiga lui Porumb ori Todorel a Scurtului, aceştia fiind deja „lămuriţi", (cel de al doilea a „cedat" la prima provocare).

Discuţiile cu comisia erau individuale. După asemenea „dialoguri", cel în cauză (capul de familie) era îndemnat să semneze adeziunea de intrare în colectiv. La început, majoritatea au ezitat, văzând că li se confiscă pământul, atelajele şi animalele. Astfel, erau trimişi într-o sală alăturată să se ... mai gândească. Procesul de lămurire continua acasă, prin implicarea întregului corp profesoral de la şcoală, obligat de către sistem la o asemenea „muncă didactică". După un asemenea „linşaj psihologic", unii au cedat şi au semnat adeziunile de înscriere în colectivă. Celor care au refuzat li s-au aplicat „corecţii fizice", fiind bătuţi de regulă de către miliţienii prezenţi şi ei la locul cu pricina. Cei care îşi mai potoleau năduful, înjurând seara pe la bolda lui Roroam, erau bătuţi cumplit de către miliţienii satului, doi la număr.

Îmi amintesc foarte bine bătaia pe care au primit-o într-o seară la făgădăul lui Roroam, bătrânul lui Flitoc şi Iosif a lui Toaplec, care după ce au luat un deţ de jinars (100 ml) au comentat munca de lămurire în auzul mai multor săteni. Asemenea fapte s-au petrecut şi cu Călugăr Gligor, zis Uţa. Acesta, după ce a agonisit pământ, ca urmare a emigrării în America, a fost bătut şi batjocorit, spânzurându-se într-o zi de duminică în Pădurea Bisericii.

Postul de miliţie era situat pe actuală grădină a casei parohiale, dispunând de 2-3 camere, una pentru familia şefului de post şi un grajd în care erau ţinuţi caii, infrastructură moştenită de la jandarmeria sistemului opresiv interbelic. Dintre miliţienii şefi de post până la colectivizare îi amintesc pe Vomir, Stanciu şi Ilieş.

Din când în când apăreau în sat şi oamenii securităţii, unii dintre ei originari din sat. Dintre aceştia era de temut Onu lui Cionic (Rus Ioan) care după ce a lucrat o vreme muncitor la Silica Turda (fabrica de cărămizi refractare) a fost încadrat în organele de securitate ale acelei vremi (i se mai spunea şi soldatul lui Cionic, apărând în sat în uniforma kaki cu cizme de piele, ale securităţii).

În primăvara anului 1953, a murit liderul sovietic I.V. Stalin. În sat s-au tras clopotele trei zile la rând, iar la şcoală elevii cântau cântări de jelanie după „tătucul" decedat, cântări pe care învăţătorii au fost obligaţi să şi le însuşească.

Frica domina întreaga comunitate rurală!

În toamna anului 1955, au fost lansate din avion afişe anticomuniste; (se zvonea că a fost un avion sârbesc, atunci comunismul moscovit fiind la cuţite cu comunismul sârbesc a lui I. B. Tito). Afişele s-au aruncat într-o noapte de sâmbătă spre duminică. Dimineaţa hotarul satului, pe Copăcel, era alb de asemenea afişe. Oamenii care cărau

gunoi în câmp, la reîntoarcele acasă, umpleau carele cu aceste afişe ,pe care le utilizau, nu ca propagandă, ci mai degrabă la aţâţatul (aprinsul) focului în sobe. Pe fiecare afiş, de dimensiunile unei coli actuale „A_4" era gravat un tren care ducea mărfuri şi oameni spre URSS, acompaniat de următorul text:

„Dar de cându-i rusu-n ţară...
cară frate şi iar cară.
Trăiască România Independentă!"

Pe faţa a doua a afişului erau capetele unite, gât în gât, ale lui Gh. Gh. Dej şi Gheorghe Malencov.

Lunea au apărut în sat trupele speciale de securitate, însoţite de câini, care au obligat oamenii să predea aceste afişe defăimătoare, fiind ulterior arse.

Mijloacele de locomoţie auto veneau în sat foarte rar. Când copiii auzeau zgomotul unui autocamion, autoturism ori a unei motociclete, alergau de zor să vadă aceste minuni ale tehnicii. În vacanţele de primăvară şi de vară se organizau grupuri clandestine de copii care mergeau la „drumul ţării" la Rocoteş (şoseaua naţională E_{60}), să vadă „motoarăle" (autocamioane şi autoturisme). Atunci au apărut primele autocamioane „Steagul Roşu", fabricate la Braşov (Oraşul Stalin).

Autoturismele erau cele sovietice, marca Pobeda (Victoria). Dintre motociclete au apărut mărcile Mz şi Simson, de fabricaţie est-germană, iar mai apoi „Java", de fabricaţie cehoslovacă. Tractoarele erau tot sovietice, majoritatea pe şenile. La ploi şi la topirea zăpezilor, uliţele satului erau desfundate, fapt ce contribuia din plin la degradarea şi distrugerea încălţămintei. Seara, păpucii (bocancii) se curăţau de noroi, se puneau sub cuptor la uscare, alături de obiele, iar dimineaţa următoare se ungeau cu slănină, untură de porc ori smântână dulce, pentru a le lungi viaţa de exploatare. Când păpucii cedau, era jale-n casă! Până când aceştia se reparau, copiii stăteau 2-3 zile în casă, absentând de la şcoală. Unii copii şi bărbaţii utilizau bocancii cu talpă din lemn, confecţionată pe loc, din lemn de mesteacăn. Erau foarte buni la derdeluş (dăuş), dar foarte periculoşi (alunecau foarte uşor pe drumul îngheţat ori cu zăpadă).

Doi oameni din sat purtau în vremea aceea opinci, şi anume, Mitica (Morovan Ştefan) şi Rus Gheorghe (Gheorghe a lui Caici). Erau opinci din cauciuc, cu *gurgoaiele* (vârfurile) foarte proeminente. De primăvara, de la prima încălzire a vremii şi până în toamnă, oamenii umblau desculţi, şi acasă, şi pe uliţă, şi la câmp.

„Lămuririle" care au durat aproape doi ani „s-au lăsat" cu înscrierea „benevolă" a întregului sat în colectiv. Numai Gligan (Fântânarul) – Neag Gavrilă nu a cedat, fiind o fire dârză şi tenace. Ulterior i s-au pregătit tot felul de şicane, cum ar fi închiderea animalelor, pe motiv că pasc pe terenul colectivului, impozite mari etc. Dar.... n-a cedat!

Etapa colectivizării. În primăvara anului 1962 (martie) s-a anunţat, cu surle şi trâmbiţe, terminarea acţiunii de colectivizare, ce semnifica în logica politicii comuniste a vremii, mântuirea economică a ţăranilor.

Atelajele, animalele şi pământul au trecut în proprietate colectivă..., deşi era clar pentru oricine că era vorba de o etatizare a întregului fond funciar. Ţăranilor li s-au lăsat grădinile de pe lângă casă sub forma aşa-zisului *„lot ajutător"*.

Munca în colectiv era organizată pe echipe şi brigăzi. Până la urmă s-au impus două brigăzi, cea a Susenilor, având ca brigadir (brigadier) pe Naşu lui David (Crişan Ianoş) şi cu a Josenilor, cu Crişan Ioan a Mărinii Onului (Băbălău). Primul preşedinte

„ales" a fost Vila lui Maier (Rus Gavrilă), care a fost echipat în straie naţionale şi trimis la Bucureşti, la „marea sărbătoare a deposedării ţăranilor de pământ".

Lui Rus Gavrilă i-au succedat la conducerea CAP-ului, Chicinaş Augustin a lui Titeu şi Crişan Vasile a lui Naşu lui Miron. Din decembrie 1989 şi până în primăvara anului a fost „preşedinte de lichidare" Morovan Vasile a lui Voasi lui Şilie.

Pe durata colectivului s-a realizat mecanizarea principalelor munci agricole, aratul, semănatul şi recoltatul, rămânând ca munci fizice exclusive prăşitul şi cositul fânului. Pentru a cointeresa ţăranii, cositul, această muncă manuală istovitoare, se realiza prin partajarea furajelor după recoltare, cca. 1/5 din acestea revenind celui care cosea şi aduna fânul.

În acest scop, la intrarea în sat, a fost amenajat un cântar special (lângă drum, pe Dealul Turzii, sectorul dinspre Alace, la cca. 200 m de la podul de la Sântea).

Retribuţia era exclusiv în natură. Cei care cumulau zile multe de muncă în colectiv, aduceau acasă toamna cantităţi însemnate de bucate (grâu, porumb) şi cartofi. În unii ani, ca urmare a timpului favorabil şi a ierbicidării, recoltele de cartofi au ajuns la valori record de 20.000 – 35.000 kg/hectar. La recoltatul cartofilor erau aduşi frecvent grupe de soldaţi, însoţite de către un gradat. Cartofii erau transportaţi din câmp, direct către utilizatorii din oraş (cantine, spitale, internate etc.).

Unii orăşeni din sat veneau noaptea în câmp şi se „autoserveau" cu cartofi. Cei care au fost prinşi au fost deferiţi justiţiei, după ce au fost bătuţi „măr".

Sectorul zootehnic a fost veriga slabă în aceste două „zale" ale lanţului (cultura plantelor şi creşterea animalelor). Grajdurile nesistematizate, supraaglomerarea şi lipsa acută de furaje, acompaniate de sustragerea sistematică a laptelui de către îngrijitori şi staff-ul colectivului, au fost factori catalizatori ai dezastrului acestui sector. Producţia de lapte /cap de vacă furajată era modestă, iar avorturile erau la ordinea zilei. Îngrijitorii şi-au făcut un titlu de glorie din slaba întreţinere a animalelor, lozinca *„apă, paie şi bătaie"* fiind pe buzele tuturor. Starea devenea dramatică la sfârşitul iernii şi începutul primăverii, până la ieşirea animalelor la păscut, datorită epuizării furajelor! Animalele slăbite şi adăpostite în cele patru grajduri, umede şi reci, înţărcau şi mureau pe capete.

La ovine situaţia era mai roză!

Pentru că aici aproape întreaga producţie de brânză era la discreţia „lăptarului" şi a ciobanilor. „Lăptarul" valorifica brânza pentru propriul interes, dar neomiţând a înzestra sistematic pe tovarăşii de la partid, cu „dedulceală" de la oi (miei, urdă, caş şi brânză). Aşa a reuşit, „după munca de o viaţă", să-şi ridice casa şi acareturile (pentru detalii, vezi ziarul „Ziua de Cluj" din 12 septembrie 2012). Completarea retribuţiei de la colectiv se realiza prin furt, generalizat la întreaga colectivitate rurală. Toamna, în timpul recoltatului, „toată suflarea" ieşea la „câmpul mare", mai ales noaptea cu saci, cu sacoşe, cu desagi şi... cu căruţe. Aşa erau aduşi acasă ciucalăii de cucuruz (şiuleţii) şi cartofii.

Femeile mai lacome îndesau ciucalăii în budigăi (chiloţi supradimensionaţi) pentru a nu fi recunoscute. În perioada de recoltat, la intrarea în sat se postau miliţienii, care verificau fiecare straiţă ori căruţă. Cum se înserа, însă, se ieşea cu mic cu mare să dea „marea lovitură". Sloganul de atunci era următorul: *„să trăiască ceapeul, să-l cărăm cu lepedeul"*. Această practică a jucat un rol nefast în „înnobilarea" caracterului populaţiei, şi aşa „înzestrată genetic" cu obiceiul şterpelitului.

Acest fapt s-a răsfrânt şi s-a generalizat la noua clasă muncitoare, care prin furtul sistematic din întreprinderi, acoperea cât se poate de bine zicala: *„aici muncim, de aici trăim!”*.

Vecinul meu de apartament era muncitor instalator la o fabrică de produse ceramice din oraş. Zilnic, sustrăgea în buzunarele halatului 10-20 de plăci ceramice pentru baie. Într-o săptămână, aducea suficiente piese pentru a echipa o baie. Duminica, ajutat de un confrate de breslă, dădeau o baie „la cheie” pe o sumă foarte tentantă, la acea vreme. Apoi, săptămâna următoare, „cerea odihnă”... şi petreceau... cu bere, mici şi muzică populară! În apartamentul de la etajul II, din când în când, se desluşea din larma iscată, vocea autoritară a vecinului, care la fiecare ridicare de pahar exclama*: „Cât partidul e în floare... nici-n ....lă nu mă doare!!! Uraa!!!”* Era şi el băiat de la ţară... dar a devenit „domn”!

În timpul colectivizării s-au produs mutaţii radicale şi în structura utilizării terenului. Astfel, s-au defrişat pădurile din Tăbli şi din Butuci, fiind transformate în terenuri arabile. Sub Coaste şi în Priloage s-au realizat două plantaţii de meri, iar la Grancea şi ulterior la Butuci, plantaţii de meri şi pruni. La Trecători, s-a amenajat un lac de acumulare, cu rol de tampon pentru preluarea undelor de viitură şi pentru piscicultură. Tot în această perioadă, când la şefia agriculturii judeţului Cluj a fost inginerul localnic Augustin Todea, s-au făcut lucrări de drenaj Pe Poduri şi La Fântâna Turzii. În anul 1990 s-a montat linia telefonică digitală ce flanchează drumul comunal spre Tureni. În 1961 s-a introdus curentul electric.

În vara anului 1981, ca urmare a iniţiativei unui grup de săteni (Crişan Vasile, preşedinte CAP, Surd Gheorghe – secretar şi Surd Ioan-Oşanu) s-a introdus apa potabilă de la Şipotul Mare, în 75 gospodării.

Infrastructura colectivului a constat în patru grajduri, două saivane, două magazii şi un cântar, plasate pe Dealul Turzii, Sub Alăstone (din sus de drum), completate cu o magazie, un atelier mecanic şi trei fânare, tot pe Dealul Turzii (din jos de drum). Grajdurile au fost alimentate cu apă din captarea izvorului de sub Alăstone.

Din punct de vedere demografic, în această etapă sunt demne de reţinut două aspecte, şi anume:

- generalizarea navetismului rural-urban, muncile de bază ale colectivei fiind susţinute de aceşti *„uriaşi ai muncii”,* ţărani – muncitori (muncitori-ţărani).

- declinul demografic rapid şi pierderea drastică a contingentului uman de vârstă tînără (după 1965, niciun tânăr nu a mai rămas în sat după absolvirea şcolii generale). Părinţii îşi îndemnau copiii să urmeze o şcoală la oraş, să-şi făurească o meserie, într-un cuvânt să devină „domni” (apelativul de „domn” era utilizat pentru toţi cei care locuiau în oraş şi purtau veşminte urbane (costum, pantofi, palton, bască, în locul uioşului, a cioarecilor, a bocancilor şi a clopului).

„Slobozenia” la şcoală a generat cei mai mulţi intelectuali ai satului din întreaga lui existenţă!

Etapa postdecembristă (după 25 Decembrie 1989). În 25 Decembrie 1989 liderul comunist Nicolae Ceauşescu a fost executat de către armată într-o cazarmă din Târgovişte, fapt ce a atras din nou atenţia Lumii asupra caracterului poporului român. Pe lângă eticheta de „vampiri ai lui Dracula”, „vesticii” ne-au etichetat ca “bloody people” (popor sângeros), pentru că am ucis un om ce ne-a fost lider, chiar în ziua de Sfântul Crăciun, zi interzisă „de lege şi de datini” în a ucide.

Vom reitera succinct ce s-a petrecut în acele zile în sat.

La anunţarea zborului elicopterului lui Ceauşescu de pe acoperişul Palatului din Bucureşti, membra de partid X.Y. alerga bezmetică prin curte şi striga cât o ţinea gura: „tulai!, tulai!, tulai!. Tatăl meu, cu care tăiam lemne cu firezul în faţa casei din sat, de la nr. 62, s-a oprit şi a exclamat: „Măi copile, de amu ne aşteapta vremuri grele!" Diversiunea cu teroriştii (teleorişti.. pentru micuşeni) a prins de minune peste tot! Ghiga Cuţii (Ciortea Gligor) venind de la navetă pe cărarea de la Comitâg spre Fântâna Turzii, „îmbrăcat în straie negre", pe albul zăpezii, a fost zărit de şoferul ce ducea laptele cu cisterna spre Turda. Acesta a anunţat armata, şi în scurt timp a apărut în zonă un TAB să-l aresteze pe primul terorist din Micuş!

Apoi, pentru ca ura împotriva propriei munci să fie de bun augur, s-au aprins cele două fânare pline cu furaje, pe fondul în care animalele sătenilor şi cele ale colectivului sufereau de foame (focul a fost pus noaptea, iar miliţia fiind timorată, nu s-au făcut cercetări pentru reţinerea şi pedepsirea făptaşilor). S-a format ad-hoc o comisie de lichidare a bunurilor fostului CAP, în frunte cu directorul de atunci al şcolii, Ionel Chicinaş. Aşa cum am mai menţionat, s-a ales şi un preşedinte de CAP interimar, în persoana tânărului de atunci, Morovan Vasile a lui Vasi lui Şilie, care a funcţionat ca tehnician veterinar.

Saivanele au fost dărâmate, împreună cu două dintre grajduri. Celelalte două mămase în picioare s-au vândut la preţuri modice, unul la Nonu Găştii şi unul la Voasi lui Şilie. La fel s-a vândut lacul de la Trecători, către Bodea Ioan din Sălişte. În paralel s-au distrus adăpătorile şi adăposturile din hotar, ... despre care am relatat în capitolul „hidrografie".

S-a organizat apoi acţiunea de restituire a fondului funciar privat (Legea 18/1991), înfiinţându-se comisii locale de fond funciar. Datorită voluntarismului, ignoranţei şi dorinţei de a acapara cât mai mult teren, aceste comisii au adus cele mai mari deservicii comunităţii rurale.

În fruntea acestor comisii au stat multă vreme două figure malefice emblematice, foştii primari Ruţa Gheoroghe şi Todea Vasile. Măsurătorile se făceau pe sprânceană şi pe... jinars, aproape tot timpul, această haită de trântori fiind „murată"!Aşa se explică faptul că nici până astăzi punerea în posesie a majorităţii sătenilor este incorectă, necesitând luarea întregii munci de la capăt, după 23 de ani de falsuri şi golănie. Unii, care nu figurează în registrele agricole cu nicio palmă de pământ, dar au făcut parte din comisii, „s-au trezit" cu zeci de hectare de teren agricol şi de pădure, luat cu japca de la săteni, şi din composesorate. De aceea, acţiunile actuale în instanţe se doresc a fi un act reparatoriu pentru cei care au fost furaţi de terenuri la lumina zilei! Parcul de tractoare a fost desfiinţat prin vânzare, iar atelierul pentru reparaţii agricole şi suprafaţa adiacentă a acestuia s-au vândut numitului Sas Gheorghe, ginerele lui Todor a lui Gligan. Acesta l-a revândut medicului veterinar Vâju Ioan care, din fostul atelier mecanic, şi-a amenajat o casă modernă.

În lipsa mijloacelor mecanice şi a forţei de muncă, terenul agricol a fost lăsat în paragină. Ici colo, câte un gospodar cu tractor (Marc Ioan a lui Drajilea, Chicinaş Gavrilă a lui Olinte, Viorel a Dibănosului) au lucrat pământul, în parte, la înţelegere cu proprietarii. Dar au abandonat şi ei această practică datorită invaziei de produse agroalimentare din import în toate supermarketurile României. Cele două livezi, de Sub

Coaste, Priloage şi de la Grancea-Butuci, au fost şi ele abandonate, sălbăticindu-se prin invazia de arbuşti spinoşi.

În ultima vreme (2012), o firmă cu profil agricol, cu sediul în Alba Iulia (Transavia) a preluat pământul în cultură, de la cei care au binevoit a-l preda, practicând o agricultură modernă, de mare randament, şi asigurând cu produse agricole specifice (grâu, porumb) ori bani, pe proprietarii în cauză.

După 2008, odată cu schimbarea „codurilor politice" de la Primăria Tureni, prin alegerea ca primar a subinginerei Mănăilă Elena Daniela, s-a trecut la repararea şi întreţinerea drumului comunal şi a uliţelor din sat, s-a refăcut podul „Dintre Poduri", s-au refăcut punţile de la Onaşa şi Aurelu Danii şi s-a amenajat un pod nou din tablier metalic, la Meman-Pilu. La fel, s-a redat în funcţiune Calea Sâncraiului, unde „glodul" instalat a obturat accesul animalelor şi mijloacelor hipo şi auto spre păşunea de la Tâclă-Cuiebic. Rămâne în stare critică porţiunea de drum de la Fasolea şi până la Pârâul Ciurbii, băltită cu apă meteorică şi noroi... peren! Cu puţină bunăvoinţă, acest drum ce leagă Miceştiul de Deleni (cca. 2 km) ar putea suporta minime intervenţii reparatorii pentru a înlesni accesul auto şi al bicicletelor spre Cheile Turzii. Şcoala şi căminul cultural au fost renovate, acoperite şi supuse procesului de conservare.

Astăzi, satul, ca întreaga ţară, este populat de către o „armată" de asistaţi social, adevăraţi pomanagii la uşa protipendadei de ciocoi autohtoni şi a unei Europe care acceptă noua democraţie (slugărnicie) dâmboviţeană.

Prezentăm, în continuare, printr-o statistică succintă, tabloul demographic şi social actual.

Din totalul de 297 persoane, 76 sunt pensionari de stat, din care 57 sunt bărbaţi (75 %) şi 19 sunt femei (25 %). Salariaţii sunt în număr de 27, din care 18 (66,6 %) sunt bărbaţi şi 9 sunt femei (33,4 %). În sat sunt doi salariaţi pe cont propriu, Andreica Cosmin, cu soţia sa Adriana, care au propriul lor magazine alimentar. Salariaţi din domeniul agricol sunt 3 persoane, bărbaţi, iar din alte activităţi 22 persoane (14 bărbaţi – 63,6% şi 8 femei (36,4 %).

În agricultură, pe cont propriu, lucrează 13 persoane (10 bărbaţi – 76,9 % şi 3 femei – 24,1 %). Din totalul celor 76 de pensionari de stat, 53 dintre ei (69,7 %) lucrează şi în agricultură, dintre care bărbaţi sunt în număr de 39 (73,6 %), iar femeile de 14 (26,4%).

Numărul pensionarilor CAP (din agricultură) este de 104, din care 86 (82,7 %) sunt femei şi 18 bărbaţi (17,3 %). Din totalul pensionarilor CAP (104), 35 dintre ei (33,6 %) lucrează şi în agricultură. Dintre aceştia 29 sunt femei (82,1 %) şi 6 bărbaţi (27,9 %).

Pensionarii de boală sunt în număr de 10, din care 6 (60 %) sunt bărbaţi şi 4 (40 %) sunt femei.

În sat se află 14 persoane asistate social, din care 8 (57,1 %) sunt femei şi 6 (44,9 %) bărbaţi.

Numărul persoanelor fără venit este de 22, din care 17 (77,3 %) sunt bărbaţi şi 5 (22,7 %) sunt femei.

În sat se află un singur infractor condamnat.

Satul dispune de 120 de vaci cu lapte, 10 bivolişe şi 14 cai pentru tracţiune.

În sat sunt 20 de tractoare fizice şi 26 de autoturisme, acestea din urmă majoritar de marcă străină. Din totalul de 238 case locuite, 60 dintre ele (25,2 %) dispun de baie şi apă curentă.

Această informaţie statistică „tradusă” în termini mai bombastici, arată faptul că din cei 297 de locuitori, 203 (70 %), într-o formă sau alta, sunt pomanagii ai noului sistem social-economic, în condiţiile în care satul dispune de un potenţial agroecologic, capabil a susţine o populaţie de cca. 10 000 de persoane, la un nivel agrotehnic mediu.

Zilnic, aceleaşi personae, de vârsă medie, nedeprinse cu munca sistematică, populează de la primele ore, târnaţul magazinului alimentar la „un cafei şi o bere”, la care „sug” ziua întreagă. Toţi, fără excepţie, au o repulsie organică faţă de muncă şi apă cu săpun!

După 1989 s-a declanşat cea mai sălbatică exploatare forestieră din istoria modernă a satului. „Tot natul” cu acces la drujbă şi tractor cu remorcă s-a repezit la pădure, sub oblăduirea contemplativă şi cârdăşia administraţiei locale, abilitate prin „fişa postului” să apere de acest flagel, nu numai satul nostru, dar şi pe cele din preajmă. Micuşul este singurul sat care mai dispune de un fond forestier compact şi continuu din toată zona colinară a judeţului Cluj. Aici sunt aţintite acum antenele faunei locale şi a celei administrativ-silvice judeţene.

De circa 20 de ani nimeni nu mai plantează un pom, un puiet! Toată lumea... taie!!! Nicio iniţiativă locală ori centrală nu are ca scop reîmprospătarea şi întreţinerea fondului forestier al satului! Se spera, la vremea aceea (1996) că introducerea gazului metan în sat ar reduce considerabil presiunea asupra pădurii. Se spera.....!!!

De la frumoasele plantaţii de conifere realizate pe Ormeniş, la Toaplec, la Gligăniţa şi la drumul Săliştii, sub oblăduirea inimosului brigadier silvic Morovan Simion (Noniţă), în anii 1960-1965, nimeni nu a mai ieşit la plantat de pădure. În pofida acestor evidenţe triste, poporului român, micuşanului de rînd, îi place să fie etichetat ca fiind *„iubitor de pădure şi de... iarbă verde”*.

Zilnic sunt abonate la alcool, ţigări şi cafea un număr de cca. 10 persoane care-şi duc veacul în târnaţul dinspre uliţă a magazinului sătesc. Aceştia au fost muncitori... industriali. Starea lor este jalnică (dedentiţie, haine rele, nespălaţi din cap până-n picioare şi nebărbieriţi!!!) Ei întregesc în chip specific tabloul sumbru al peisajului rural actual!

45. Micuş sau Miceşti?

Numele de Miceşti i-a fost atribuit satului în anul 1923, în ideea de a elimina conotaţiile lingvistice cu „substrat" maghiar din denumirile de localităţi. De altfel, autorităţile (administraţia) maghiare au făcut la vremea respectivă eforturi disperate de a maghiariza tot ce aparţine Transilvaniei (de la nume de persoane, locuri şi până la localităţi). S-au şi realizat „capodopere livreşti", adevărate „îndreptare" de maghiarizare a numelor româneşti!

Nici administraţia românească de după 1918 nu a fost şcolită suficient în a utiliza corect limba română în instituţiile de bază ale statului. Aşa se explică faptul că unele nume de familie (Marc, Rus, Neag, Surd ş.a.) nu sunt articulate, după regulile noastre gramaticale, în documentele oficiale de după 1918 (certificate de naştere, acte de identitate etc.) ca rezultat al unei „inerţii de sistem". Nu lipsesc din aceste demersuri fortuite, atât de o parte cât şi de cealaltă, aspectele de ordin hilar. Bunăoară, aceeaşi denumire în limba română şi în limba maghiară, apare scrisă astăzi de două ori pe indicatoarele unor localităţi cu populaţie mixtă (de exemplu, Tuşnad limba română, Tusnád, în limba maghiară).

De mutaţii similare (schimbare de nume) au suferit şi unele sate limitrofe. Petridul a devenit Petreşti, Indolul- Deleni, Hăşmaş – Plaiuri, Tur – Tureni, Comiţâg – Comşeşti, Banabic – Vâlcele, Sând – Sănduleşti, Copand – Copăceni, Făgădaie – Crăeşti ş.a. „Au rezistat" satele Sălişte, Feleac şi Şutu!

Aşa cum am mai relevat, înainte de 1918, satul purta denumirea de Micuş, înscrisurile maghiare fiind dominate de denumirea de Mikes. Urmărind structura etnică a populaţiei de la 1850 şi până în prezent, în nicio ipostază temporală, alohtonii n-au avut o pondere mai mare de 1 % din populaţia totală a satului (vezi structura etnică a populaţiei).

Atât denumirea oficială actuală, cea de Miceşti, şi cea veche, de Micuş, trădează un conţinut de diminutivizare (micşorare) (miceşti = micşorezi). Însă, niciodată, nici în înscrisurile oficiale şi nici în vorbirea curentă nu s-a utilizat apelativul de ... miceşteni, ci doar cel de ... micuşeni!

Cu atât mai mult, cu cât numele de Miceşti mai apare în câteva cazuri în România (Miceşti – jud. Alba, Miceştii de Câmpie – jud. Bistriţa Năsăud, Miceşti – jud. Argeş, ş.a.) denumirea de micuşan şi micuşeni este oportună şi dezirabilă. Deci, ne-am născut, trăim şi locuim în Miceşti, ...dar suntem MICUŞENI!

46. Glosar de termeni

alcămos – povestitor
asăntare – recrutare la armată
boade – căpiţă
bazon – cârpeală peste găurile de la haină şi pantaloni
berbeci – ciocane uriaşe din lemn ori metal cu care se fixau ţuiecii în albia râului
boldă – magazin sătesc, profilat majoritar pe băuturi alcoolice
făgădău – cârciumă (magh. fagado)
canapei – ladă de ţinut zestrea
cociumb – par scurt, lin lemn, pentru marcat limite ori pentru fixarea cânepii în topili
contralău – violonist de acompaniament
cinste – dar de nuntă
cănaci – pomponei
ciufală – poreclă
coşer – hambar exterior, din nuiele ori leaturi, pentru păstratul porumbului
cocoradă – plăcintă coaptă pe vatră
curechi – varză
cufăr – valiză din lemn pentru mersul la armată
ceteraş – violonist
căuaci – fierar (magh. kovacs)
ciurdar – păstorul turmelor de cornute mari
cigă – macara aflată în dotarea morilor cu care se ridica piatra de la moară pentru a fi bătută după tocire
dobaş – toboşar
druţ – umflătură rezultată în timpul coacerii pâinii în cuptorul cu vatră
drumul ţării – şoseaua asfaltată de interes naţional
fotoghin – petrol lampant
fedeleş – vas oval din lemn pentru păstrarea apei la muncile din câmp
gat – dig înălţat pentru captarea apei la morile de măcinat
găluşte – sarmale
gânj – ramură subţire de mesteacăm bătută cu toporul pentru a-i asigura elasticitatea, fiind utilizată la prinderea porţilor la strungile oilor, în lipsa frânghiilor textile
gordon – violoncel
gordonaş – cântăreţul la gordon
grui – vârf de formă conică
gurgoi – vârful ascuţit al opincii
hogluit – operaţie de remorcare a carelor şi căruţelor supraîncărcate
Indol – Deleni, sat vecin
ierugă – poiană alungită, în mijlocul pădurii, utilizată pentru cosit
judecani – peţitori
jilip – canal de aducţiune a apei pe roata morii
lab – porţiune mai nouă din vatra satului ataşată celei vechi
laptă – minge
lădoi – hambar
leveşe – supă de pasăre (magh. – leves)

lompaş – felinar cu petrol
lepedeu – cearceaf
merindare – bucată de pânză din cânepă, de formă pătrată, în care se învelea pâinea, se păstra
merindea
meseleu – bidinea
mierâială – albăstreală (oxid albastru de pus în var înainte de văruit)
mărătoare – saramură, apă sărată
nănaş – naşu mare (de cununie şi botez)
ocoş – deştept
ogradă – curte
palaneţ – plăcintă coaptă pe vatră din aluatul de pâine
parchet – parcelă dintr-o pădure delimitată pentru exploatare
păcurar – cioban la oi
pănură – stofă din lână, ţesută în casă
pupeze – figurine împletite din aluat şi coapte pe vatră ce se ofereau la colindat fetiţelor
polmon – laviţă din piatră, tencuită cu argilă, în faţa casei
pozdări – tulpinile de cânepă zdrobite, rămase de la meliţatul cânepii
primaş – violonistul prim
răgălie – calup din iarbă cu sol desprins din masa înierbată
răgută – recrut
rezeş – alcool foarte concentrat, obţinut la începutul celei de a doua fierberi, la cazanul de ţuică
rude – pârghii din lemn cu care era dus ciubărul cu rufe la vale, ori cu apă şi lapte de la oi
rudiţă – pârghii din lemn şlefuite, cu care se aduna fânul la un loc (rudaşii) pentru a se clădi apoi o căpiţă (boade)
rudaş – minicăpiţă de fân ori paie
sămătişe – brânză de vaci, proaspătă
sfăşii – fibre de pe tulpinile de cânepă lăsată pentru seminţe
sechereş – transportator de marfă la piaţă, în oraş, cu căruţa
socăciţă – bucătăreasă la nunţi
silvoiţă – majun
sotioarcă – pungă mai mare, din material textil, folosită în principal la căratul alimentelor
şipot – izvor
ştează – piuă
şuştăr – pantofar
ticlazău – fier de călcat
tindeu - prosop
taroste – omul tocmit pentru a conduce desfăşurarea nunţii
tortată – tort făcut la nunţi la care se utilizau multe ouă, având culoare gălbuie
topilă – groapă de formă circulară ori dreptunghiulară în care se aşeza cânepa la topit
a ţâpa – a arunca
ţârfă – nisip grosier, roşietic, utilizat la diseminarea pe faţa casei (a camerei), arină
ţol – cergă

ţuieci – pari mari, groşi, de esenţă tare, utilizaţi la zăgăzuirea (bararea) cursului văii, la facerea gaturilor
uioş – suman
uium – cotă parte din bunul produs, taxă în natură
ospăţ – nuntă
zamă – supă, ciorbă
zolit – frecatul cu mâna a hainelor murdare, înmuiate anterior în leşie

Bibliografie

1. **Armanco, Antoanela, Iuga Liliana** (2002), *File de istorie locală. Biserica şi satul Miceşti*, Colegiul Naţional „George Coşbuc", Cluj-Napoca (fără editură).
2. **Coţa, A.** (1990), *Amintiri din celula 13. Confesiune*, Editura „Ciprian" Co.
3. **Cristea, A.** (2009), *Satul Miceşti – vatră de istorie, cultură şi artă romană*, Lucrare pentru gradul I în preoţie, Mitropolia Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului.
4. **Crişan, I. H., Bărbulescu, M, Chirilă, E., Vasilescu, V., Winkler Iudita** (1992), *Repertoriul arheologic al judeţului Cluj,* Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Cluj-Napoca, p. 272-275.
5. **Dejeu, Z.** (2011), *Monografia etnologică a judeţului Cluj,* III, Zona Câmpiei Transilvaniei, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca.
6. **Drăgan, V.** (2012), *Incursiuni în memorie,* Editura „Focus", Petroşani.
7. Ge**rgely, E.** (2002), *Tureni. Studiu monografic,* Editura Casei Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca.
8. **Gusti, G.** (1974), *Forme noi de aşezare,* Editura Tehnică, Bucureşti.
9. **Ionaşcu, D.** (1957), *Contribuţia satului Miceşti la monografia raionului turda* (raport de două pagini, Miceşti, la 12 aprilie 1957, litografiat).
10. **Moga, O.** (2011), *Ghidul toponimic al satului Mesentea,* jud. Alba, Editura Mirton, Timişoara.
11. **Pop, I-A, Nägler Th.** (2003), *Istoria Transilvaniei,* vol. I, Institutul Cultural român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca.
12. **Posteucă, V.** (2012), Poeme prigonite, Grupul editorial „Cuvântul", Herţa.
13. **Rotar, T., Semeniuc, Maria, Mezei, E.** (2004), *Recensământul din 1950. Transilvania*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
14. **Sicoe, M. S.** (2012), *Satul Ciuruleusa. Trecut, prezent şi viitor*, Editura CD Press, Bucureşti.
15. **Suciu, C.** (1967), *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, Editura Academiei Române, Bucureşti.
16. **Surd, V., Bocşe, Maria, Faur, G., Surd, Gh.** (1997), *Miceşti, jud. Cluj. Schiţă monografică* (fără editură).
17. **Surd, V.** (2001), *Geodemografie,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
18. **Surd, V.** (2001), *Introducere în geografia spaţiului rural,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
19. **Surd, V., Bold, I., Zotic, V., Chira, Carmen** (2005), *Amenajarea teritoriului şi infrastructurii tehnice,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
20. **Surd, V.** (2009), *Geography of Settlements,* Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
21. **Surd, Gh.** (1997), *Discurs tipărit cu ocazia împlinirii a 700 ani de atestare documentară a satului Miceşti.*
22. *** (1972), *Judeţele României socialiste,* Editura politică, Bucureşti.
23. ***Matricola botezurilor Parohiei Ortodoxe Române, Miceşti, 1941 – 1971.
24. *** Matricolele şcolare, Arhiva Şcolii din Tureni, jud. Cluj.
25. *** Protocolul morţilor parohiei ortodoxe Miceşti, Protopopiatul Turda, Episcopia Ortodoxă Română, Cluj 1929-1974.
26. *** Registrul agricol, 1956 – 1958, vol. I şi vol. II, Arhivele statului, Cluj-Napoca.
27. *** (1975) Atlasul hidrologic al României.

Persoane intervievate

1. Dr. Maria Bocşe, cercetător, Institutul de Istorie, Cluj-Napoca, nepoata preotuluui Eugen Crişan;
2. Cristea Aurel, preot paroh, satul Miceşti, comuna Tureni, judeţul Cluj;
3. Ciortea Ioan, fost cantor al bisericii din Miceşti;
4. Crişan Vasile, fost preşedinte al CAP Miceşti;
5. Drăgan Noe, veteran al celui de al doilea război mondial;
6. Iuga Ioan, veteran al celui de al doilea război mondial;
7. Profesor universitar dr. emerit Ioan Pisso, 8 martie 2013, în sediul Centrului de Studii Romane, str. Napoca, Cluj-Napoca;
8. Surd Gheorghe, fost secretar al primăriei Tureni;
9. Surd Mariţa, nonagenară, satul Miceşti, nr. 214.

Notă: *Şematismele de la Blaj sunt preluate şi citate după Cristea A. (2009).*

ANEXA 1. Imagini reprezentative despre satul Miceşti

Clădiri publice

Fig. 1. Sediul fostei primării (până în 1968).

Fig. 2. Casa parohială.

Fig. 3. Magazinul sătesc în paragină.

Fig. 4. Casa cultului “ Martorii lui Iehova”.

Fig. 5. Casa cultului penticostal.

Fig. 6. Casa preotului Eugen Crișan.

Fig. 7. Casa fostului învățător Crișan.

Fig. 8. Fosta lăptărie.

Chipuri umane

Fig. 9. Onu Cătanii pe ulița mare.

Fig. 10. Gicu Iorga lângă ...ultima casă.

Fig. 11. Xenia și Doru Chicinaș.

Fig. 12. Preotul Aurel Cristea.

Fig. 13. La poarta bisericii.

Fig. 14. Nana Rița.

Fig. 15. Mormântul cantorului.

Fig. 16. Surd Marius...

Fig. 17. La mormântul lui Marius.

Fig. 18. Mormântul lui Marius.

Fig. 19. Ionaș, Viorel , Ilie, Vasilică și Nelu.

Fig. 20. Ieşirea de la biserică.

Fig. 21. Mariuța, mama Jeni ...și... Teşferi.

Fig. 22. Vasile Crișan, D-na Matei și Trif Dane.

Fig. 23. Beleni, Nelu și Bator.

Fig. 24. Onu Cătanii.

Fig. 25. Viorel.

Fig. 26. Gicu Iorga.

Fig. 27. Măriucuța și Anisia.

Fig. 28. Todorel Surdu.

Fig. 29. La taifas.

Fig. 30. Preotul Cristea la cimitirul de la Ciurba.

Fig. 31. Nana Marie...la pomană.

Fig. 32. Beleni.

Fig. 33. Preotul Cristea și cantorul Marta.

Fig. 34. Drajilea, sfăt al bisericii.

Fig. 35. Nana Miluca, a Cantorului.

Fig. 36. Mormintele Coțăștilor lui Pavel.

Fig. 37. Zoița la mormintele părinților.

Fig. 38. Tetea Ciunu.

Fig. 39. Unchiul Taie.

Fig. 40. Teşferi.

Fig. 41. Odihnă...la suprafață.

Fig. 42. Nenea Aurel, D-na Matei și Salișteanca.

Fig. 43. La ...pomană.

Fig. 44. Oaspeți dragi (Otilia), și gazda (Silvia).

Fig. 45. Pe prispa casei (Viorica și Gicu).

Case vechi

Fig. 46. La Pisica.

Fig. 47. La Țicloi.

Fig. 48. La Feschi.

Fig. 49. Şura Feschi.

Fig. 50. Casa Feschi.

Fig. 51. La Hoca.

Fig. 52. Onuţa Latului.

Fig. 53. Ceanin.

Fig. 54. Cat.

Fig. 55. Moara de la Dicu-Noia.

Fig. 56. Gospodaria lui Vasilică a Mociodoaie.

Fig. 57. Casa de la Filăroaie (pe Lab).

Fig. 58. Cămăruța de la Onuță a lui Feșchi (pe Lab). Fig. 59. Casa lui Tesferi (Ștefan a Ioșcuții).

Fig. 60. Casa lui Moş Dane (Metu) cu cocoşu roşu. Fig. 61. Pe uliţă.

Fig. 62. Casa lui Moş Mihăilă.

Case noi şi renovate

Fig. 63. Vila Irimie.

Fig. 64. Vila Călugăr.

Fig. 65. Casa Bărăienilor.

Fig. 66. Casa Dr. Rancea.

Fig. 67. Casa Pădurarului.

Fig. 68. Casa lui Ghiță.

Fig. 69. Casa lui Sergio (Italianul) și a Monicăi.

Fig. 70. Casa Ec. Cherecheș.

Fig. 71. Casa Americanului (Matt), de la Bărcula.

Fig. 72. Casa Buţului.

Fig. 73. Casa Feher.

Fig. 74. Casa Marinelei.

Fig. 75. Casa Verde (Fam. Buzaşi).

Fig. 76. Casa Hudrea.

Fig. 77. Gospodăria lui Buxi.

Fig. 78. Casa profesor Surd.

Fig. 79. Casa Iorga.

Fig. 80. Casa lui Oșanu.

Fig. 81. Casa profesor Chicinaș.

Imagini....amalgamate

Fig. 82. Valea Micușului la Pilu-Boboș.

Fig. 83. Casa lui Ciucur (Gogoman și Mănuța).

Fig. 84. Delul Turzii.

Fig. 85. Cimitirul de la Ciurba.

Fig. 86. Casa Țilichii.

Fig. 87. Pe aici nu se intră...

Fig. 88. Poarta cea nouă a bisericii.

Fig. 89. Alăstonele și Dealul Turzii.

Fig. 90. Biserica și cimitirul.

Fig. 91. Butucii și Cheile Turzii.

Fig. 92. Casa Dr. Vâju.

Fig. 93. Magazinul de la Gligan.

Fig. 94. Halăul de la Sântea-Vâju.

Fig. 95. Grajdul lui Iorga Simion.

Fig. 96. Fânarele arse in decembrie 1989.

Fig. 97. Mărătoarea şi Piculeţul.

Fig. 98. Casa Brihan.

Fig. 99. Cuptorul de pită a Danii Oniuchii.

Fig. 100. La taifas.

Fig. 101. Noniță....pădurarul.

Fig. 102. Cotu de la Tofil-Feșchi.

Fig. 103. La margine de sat.

Fig. 104. Vecinele.

Fig. 105. Hramul bisericii.

Fig. 106. Casa Mitichii.

Fig. 107. La poartă.

Fig. 108. In ogradă.

Fig. 109. Nana Miluca.

Fig. 110. Nea Niculiţă.

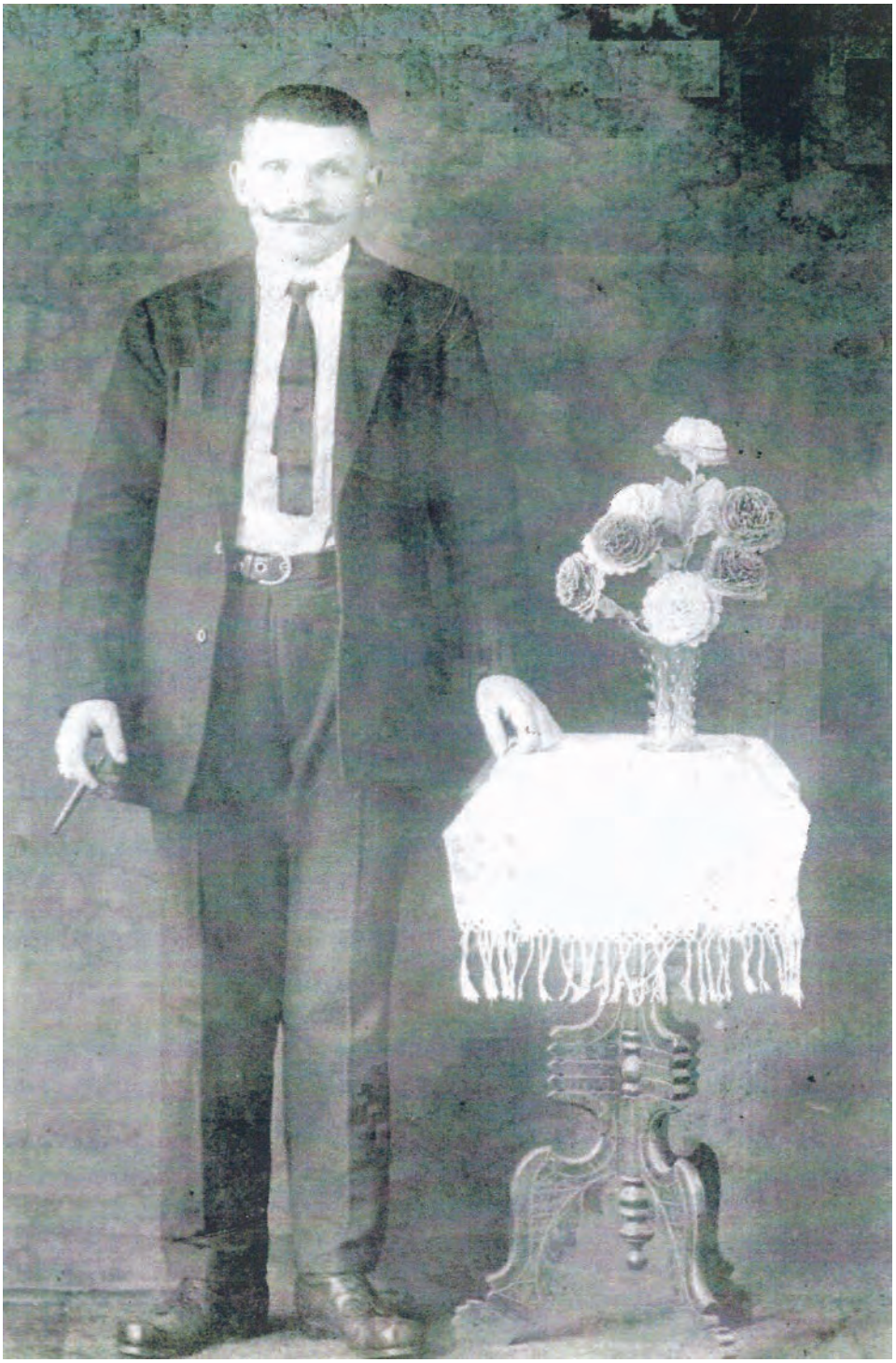

Fig. 111. Călugăr Gheorghe (Americanul).

Fig. 112. Călugăr Măriuca.

Fig. 113. Surd Mariţa.

Fig. 114. Prof. univ. dr. Vasile SURD.

Fig. 115. Tăușorul și Pădurea Bisericii.

Fig. 116. De aici începe și aici se termină...

Satul reprezintă locul sacru al plămădirii noastre ca neam, acel spațiu inconfundabil și încărcat deopotrivă de infinită bunătate și căldură, unde ne-am deprins să prețuim din fragedă pruncie, ca nimeni alții, gustul dulce al strujelei de pâine, durată din mâinile butucănoase și crăpate de prea multă trudă a taților și mamelor noastre, locul deselor reîntoarceri după repetate rătăciri ori înfrângeri.

Pentru noi satul este locul de îngropăciune și al bucuriei revederii, locul de împăcare, de liniște, de muncă neobosită, de reîmprospătare, de reculegere, de dreptate și de putere.

Pentru noi satul este locul sacru de proprietate. Pentru noi patria se confundă cu satul!

Prin satul nostru am făcut, facem și vom face mereu pași drepți și hotărâți spre lume, întru demnitate și eternă recunoaștere a neamului în constelația civilizațiilor planetare. De aceea, cuvine-se să-l cinstim, la zile alese ca aceasta, să-l sprijinim cu toată ființa noastră și să nu uităm niciodată că numai aici suntem acasă.

Despre viața și locurile unei comunități poate să scrie oricine, dacă le are puțin cu deprinderea utilizării penelului. Dar numai aceia care sunt legați organic de glia satului natal pot scrie cu patos și obiectivitate, numai ei pot readuce în arena timpului actual o lume mirifică pe care o invocăm și o evocăm mai des, odată cu trecerea timpului. Fiecare ființă umană este ancorată în două coordonate majore: timpul și locul. Noi ne-am născut într-un timp și într-un loc anume, inexistent în altă parte pe mapamond, satul Miceşti (Micuş) pe care îl evocăm, atât cât ne pricepem, în prezenta scriere. Cu timpul și cu locul nostru sacru de naștere suntem logodiți, până facem transferul în veșnicie. Chiar și după aceea! Suntem legați cu invizibile și trainice fire, suntem pironiți, de voie ori de nevoie, de matricea locurilor natale, de la Văratici și de la Soc și până pe Hiș, de la Cherpiniu și până la Alace, și-n tot lungul văii Micușului, pe care curge de milenii, fără încetare, fiorul neamului nostru micușenesc.

Prin prezenta scriere, facem cuvenita restituire a memoriei celor care s-au petrecut prin vreme și s-au jertfit pentru satul natal. Ce dovadă mai peremptorie putem aduce, de iubire față de glia străbună, decât reîntoarcerea acasă a celor cinci „fii rătăcitori" ai Micușului de pe „pământul făgăduinței", unde sperau în mântuirea lor economică?! (cei care au emigrat în Statele Unite între anii 1914-1920).

Pentru noi satul natal se confundă cu Patria. Îngemănarea sinergică a iubirilor mai multor „patrii", satele și orașele noastre, generează iubirea de Marea Patrie, supusă astăzi, la nemeritate și grele încercări de către neadecvații națiunii.

Pe aceia care și-au bătăt joc de satul natal, de oamenii locului, și nu numai, de pe poziția funcțiilor vremelnice pe care le-au ocupat și le ocupă în jilțurile instituționale, decându-se la furtul pământurilor celor nevoiași, la falsuri și la prinderea în horă turbată a jafului local și național, acuzând răul sprijiniți în pungă, cuvine-se să le ștergem numele și urma neamului de pe aceste file. Ei fac parte din tagma mișeilor națiunii, a cărăr rost și loc este hărăzit a fi în latrina spurcată a istoriei noastre.

Ei se află în afara timpului și a locurilor natale.

I-am înserat în prezenta scriere și pe cei care și-au găsit rostul existențial în satul nostru adoptiv, zicându-le binemeritatul „Bun Venit!" Dorim cu ardoare să se înscrie și ei în acest „«melting-pot» rural", întru bunăstarea lor, a familiilor lor, și a întregii suflări rurale de pe mândra vale a Micușului.

Miceşti (Micuş), 22 iulie 2013

Prof. univ. dr. emerit SURD VASILE

ISBN: 978-973-595-983-8